

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ
ФАКУЛТЕТ ТЕХНИЧКИХ НАУКА

КУЛТУРНЕ СТАНИЦЕ КАО ПРОСТОРНИ АТРАКТОРИ: ЕМПИРИЈСКА АНАЛИЗА НОВОГ САДА

ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА

Ментор:

др Јелена Атанацковић Јеличић, ред. проф.

Кандидат:

Миљан Јањушевић ДЦ9/2021

Нови Сад, 2026. године

КЉУЧНА ДОКУМЕНТАЦИЈСКА ИНФОРМАЦИЈА¹

Врста рада:	Докторска дисертација
Име и презиме аутора:	Миљан Јањушевић
Ментор (титула, име, презиме, звање, институција):	др Јелена Атанацковић Јеличић, редовни професор, Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду, Департман за архитектуру и урбанизам
Наслов рада:	Културне станице као просторни атрактори: емпиријска анализа Новог Сада
Језик и писмо рада:	Српски језик, ћирилично писмо.
Физички опис рада:	Унети број: Страница __ 339 __ Поглавља __ 15 __ Референци __ 245 __ Табела __ 36 __ Слика __ 12 __ Графикона __ 16 __ Прилога __ 2 __
Научна област:	Архитектура
Ужа научна област (научна дисциплина):	Архитектонско-урбанистичко планирање, пројектовање и теорија
Кључне речи / предметна одредница:	Културне станице, атрактори, културна инфраструктура, културна политика, значење простора и урбано искуство, перцепција и просторни квалитет, обрасци просторног понашања и доступност, Урбана регенерација, учешће заједнице и културно ангажовање, идентитет и осећај места, економски ефекти архитектуре, емпиријско истраживање.
Апстракт на језику рада:	Дисертација обухвата теоријско и емпиријско истраживање културних станица као специфичног модела децентрализоване културне

¹ Аутор докторске дисертације потписао је и приложио следеће Обрасце:

5б – Изјава о ауторству;

5в – Изјава о истовестности штампане и електронске верзије докторског рада и дозвола за објављивање личних података;

5г – Изјава о коришћењу.

Ове Изјаве се чувају у институцији у штампаном и електронском облику и не корице се са радом.

	инфраструктуре и као просторних и урбаних атрактора. Развијен је теоријски оквир који обухвата однос простора и урбаног искуства, културну инфраструктуру и културну политику, културом вођену урбану регенерацију, учешће заједнице, идентитет места, урбане атракторе, просторну анализу и економске ефекте архитектуре. Посебан део рада посвећен је анализи мреже културних станица у Новом Саду, њиховој просторној дистрибуцији, програмским и архитектонским карактеристикама и улози у обликовању јавног простора и урбаног памћења. Емпиријски део дисертације обухвата анализу ефеката на вредност некретнина, статистичку обраду анкетних података, проверу поузданости истраживачког инструмента, дескриптивну статистику, факторску и корелациону анализу, испитивање односа просторне близине и образаца коришћења, анализу локалних и удаљених корисника, мотива избора културних станица и фактора њихове неупотребе, као и тематску анализу отворених одговора. У оквиру посебних поглавља примењени су модели машинског учења за предикцију перципираног утицаја културних станица на урбано окружење, предикцију корисника који посећују удаљене културне станице и категоризацију корисника према обрасцима просторног понашања. Завршна поглавља обухватају интегралну дискусију резултата, разматрање културних станица у контексту децентрализације, нових урбаних централности, просторне привлачности, културне партиципације и корисничких образаца, као и закључна разматрања, преглед статуса постављених хипотеза, ограничења истраживања и правце будућих истраживања.
Датум прихватања теме од стране надлежног већа:	4.6.2026. године, Сенат Универзитета
Датум одбране: (Попуњава накнадно институција)	
Чланови комисије: (титула, име, презиме, звање, институција)	Председник: др Милена Кркљеш, редовни професор, Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду Члан: др Милан Рапаић, редовни професор, Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду Члан: др Дејана Недучин, редовни професор, Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду Члан: др Дејан Ецет, ванредни професор, Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду

	Члан: др Александар Милојковић, ванредни професор, Грађевинско-архитектонски факултет, Универзитет у Нишу Ментор: др Јелена Атанацковић Јеличић, редовни професор, Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду
Напомена:	

UNIVERSITY OF NOVI SAD

FACULTY OF TECHNICAL SCIENCES

KEY WORD DOCUMENTATION²

Document type:	Doctoral dissertation
Author:	Miljan Janjušević
Supervisor (title, first name, last name, position, institution)	Prof. Dr. Jelena Atanacković Jeličić, Full Professor, University of Novi Sad, Faculty of Technical Sciences, Department of Architecture and Urban Planning
Thesis title in English:	Cultural Stations as Spatial Attractors: An Empirical Analysis of Novi Sad
Language and script:	Serbian language, Cyrillic script
Physical description:	Number of: Pages___339_____ Chapters___15_____ References___245_____ Tables___36_____ Illustrations___12_____ Graphs___16_____ Appendices___2_____
Scientific field:	Architecture
Scientific subfield (scientific discipline):	Architectural-urbanistic planning, design and theory
Subject, Key words:	Cultural stations, attractors, cultural infrastructure, cultural policy, the meaning of space and urban experience, perception and spatial quality, spatial behavior patterns and accessibility, urban regeneration, community participation and cultural engagement, identity and sense of place, economic effects of architecture, empirical research, machine learning.
Abstract in English:	The dissertation includes theoretical and empirical research of cultural stations as a specific model of decentralized cultural infrastructure and as spatial and

² The author of the doctoral dissertation has signed the following Statements:

56 – Statement on the authorship,

5b – Statement that the printed and e-version of the doctoral dissertation are identical and authorization to use personal data,

5r – Copyright statement.

The paper and e-versions of Statements are held at the institution and are not included into the printed thesis.

	urban attractors. A theoretical framework has been developed that includes the relationship between space and urban experience, cultural infrastructure and cultural policy, culture-driven urban regeneration, community participation, place identity, urban attractions, spatial analysis and economic effects of architecture. A special part of the work is devoted to the analysis of the network of cultural stations in Novi Sad, their spatial distribution, program and architectural characteristics and role in shaping public space and urban memory. The empirical part of the dissertation includes analysis of effects on real estate value, statistical processing of survey data, verification of reliability of research instrument, descriptive statistics, factor and correlation analysis, examination of spatial proximity relations and usage patterns, analysis of local and remote users, motivations of selection of cultural stations and factors of their non-use, as well as thematic analysis of open responses. Within the special chapters, machine learning models are applied for the prediction of the perceived impact of cultural stations on the urban environment, the prediction of users visiting remote cultural stations and the categorization of users according to spatial behavior patterns. The final chapters include an integral discussion of the results, consideration of cultural stations in the context of decentralization, new urban centralities, spatial attractiveness, cultural participation and user patterns, as well as concluding considerations, an overview of the status of hypothesized positions, limitations of research and directions of future research.
Date of endorsement by the scientific board:	June 4 th 2026. University Senate
Date of defence: (Filled in by the institution)	
Thesis defence board: (title, first name, last name, position, institution)	Chair: Prof. Dr. Milena Krklješ, Full Professor, Faculty of Technical Sciences, University of Novi Sad Member: Prof. Dr. Milan Rapać, Full Professor, Faculty of Technical Sciences, University of Novi Sad Member: Prof. Dr. Dejana Nedučin, Full Professor, Faculty of Technical Sciences, University of Novi Sad Member: Prof. Dr. Dejan Ecet, Associate Professor, Faculty of Technical Sciences, University of Novi Sad Member: Prof. Dr. Aleksandar Milojković, Associate Professor, Faculty of Civil Engineering and Architecture, University of Niš Dissertation Mentor: Dr. Jelena Atanacković Jeličić, Full Professor, Faculty of Technical Sciences, University of Novi Sad
Note:	

Садржај:

1	Увод.....	15
1.1	Предмет и проблем истраживања	19
1.2	Преглед литературе	21
1.3	Циљеви истраживања	27
1.4	Хипотезе	28
1.4.1	Општа хипотеза.....	28
1.4.2	Просторно-економски ефекти	28
1.4.3	Перцепција и просторни квалитет.....	29
1.4.4	Просторно понашање и доступност	29
1.4.5	Културне станице као урбани атрактори.....	30
1.4.6	Разлике између корисника	30
1.4.7	Неупотреба и ограничења	31
1.5	Методе истраживања	31
1.5.1	Анкетни инструмент: оцена квалитета просторне интервенције.....	35
1.5.2	Основни подаци о испитанику (класификациони део)	35
1.5.3	Перцепција просторног квалитета	37
1.5.4	Функционалност и употреба простора	38
1.5.5	Утицај на окружење и свакодневни живот.....	38
1.5.6	Памћење, идентитет и значење простора	39
1.5.7	Перцепција вредности простора.....	39

1.5.8	Отворена питања (квалитативни део)	40
1.5.9	Секундарни подаци о тржишту непокретности	40
1.5.10	Просторно-економски подаци по градским целинама	41
1.6	Узорак истраживања перцептивних показатеља	43
1.7	Валидност истраживања.....	46
2	Теоријски оквир истраживања.....	48
2.1	Простор, значење и урбано искуство	53
2.2	Културна инфраструктура и културна политика	62
2.3	Урбана регенерација вођена културом	67
2.4	Учешће, заједница и културно ангажовање	77
2.5	Културна инфраструктура као урбани атрактор	83
2.6	Културна инфраструктура, идентитет и осећај места	92
2.7	Мреже, Big Data и сложени урбани системи.....	96
2.8	Просторна анализа и мреже података.....	101
2.9	Просторна вредност и економски ефекти архитектуре.....	107
3	Мрежа културних станица у Новом Саду	110
3.1	Увод у мрежу културних станица	110
3.2	Општа концепција и циљ мреже	111
3.3	Преглед појединачних културних станица.....	112
3.3.1	Свилара — фабрика културних садржаја	112
3.3.2	Млин— дечија културна станица.....	113

3.3.3	Еђшег — место за културне приче	114
3.3.4	Караван — култура на точковима	115
3.3.5	OPENS — центар омладинског стваралаштва	116
3.3.6	Барка — култура на ободу града	118
3.3.7	Буковац — оаза културе и заједништва	119
3.3.8	Културна станица Ковиљ	120
3.3.9	Руменка — традиција и савременост	120
3.3.10	Културна станица Степановићево	120
3.3.11	Културни центар Бегеч	121
3.3.12	Културни центар „Петефи Шандор“	121
3.4	Улога културних станица у обликовању јавног простора и памћења	122
3.5	Промена после ЕПК	123
4	Анализа ефеката на вредност некретнина	124
4.1	Методолошки оквир	124
4.2	Тржиште непокретности у Србији и Новом Саду	125
4.3	Кретање вредности некретнина по градским целинама	126
4.4	Релативни раст вредности некретнина	127
4.5	Појединачне културне станице	128
4.5.1	Свилара – Подбара	129
4.5.2	Еђшег – Грбавица	130
4.5.3	Млин – Стари град	130

4.5.4	ОПЕНС – Лиман 2	130
4.5.5	Барка – Слана бара.....	131
4.5.6	Буковац	131
4.5.7	Руменка	132
4.5.8	Ковиљ.....	132
4.5.9	Бегеч	132
4.5.10	Степановићево.....	133
4.5.11	КЦ Петефи Шандор – Телеп.....	133
4.6	Интерпретација резултата у односу на хипотезе X2–X4	133
4.7	Ограничења анализе	136
5	Методе обраде података, провера поузданости инструмената и факторска анализа	137
5.1	Поузданост анкетног инструмента.....	137
5.2	Дескриптивна статистика конструката	140
5.3	Перцепција културних станица као носилаца идентитета места и препознатљивости града (X7).....	142
5.4	Процена трансформације простора (П33)	145
5.5	Експлоративна факторска анализа	146
5.5.1	Фактор 1 – Архитектонско-просторни квалитет	149
5.5.2	Фактор 2 – Функционалност и друштвена употреба.....	149
5.5.3	Фактор 3 – Утицај на окружење	149
5.5.4	Фактор 4 – Симболичка и културна вредност.....	150

5.6	Корелациона анализа конструката	150
5.7	Анализа просторне близине и образаца коришћења културних станица.....	155
5.8	Хипотеза опадања са удаљеношћу (X9)	158
5.9	Анализа ефекта урбаног атрактора (X10).....	160
5.10	Мотиви избора културних станица (X11)	165
5.11	Поређење локалних и удаљених корисника у перцепцији утицаја културних станица на непосредно окружење (X13).....	169
5.12	Поређење локалних и удаљених корисника у перцепцији архитектонског и симболичког квалитета културних станица (X12).....	173
5.13	Анализа фактора неупотребе културних станица (X14)	176
5.13.1	Недовољна просторна доступност	177
5.13.2	Недовољна информисаност и видљивост.....	178
5.13.3	Недовољно атрактиван програм.....	179
5.13.4	Недостатак идентификације са простором.....	179
5.13.5	Дискусија резултата X14	180
5.14	Тематска анализа отворених одговора.....	181
5.14.1	Перципиране вредности културних станица.....	181
5.14.2	Перципирани недостаци и ограничења	183
5.14.3	Перцепција укључености локалне заједнице	185
5.14.4	Закључак квалитативне анализе	186
6	Машинско учење – Модел 1: Предикција перципираног утицаја културних станица на урбано окружење	188

6.1	Истраживачко питање	188
6.2	Улазне и излазне променљиве	189
6.3	Поређење модела машинског учења	190
6.4	Резултати класификације	193
6.5	Релативни допринос предиктора	194
6.6	Дискусија резултата	196
7	Машинско учење – Модел 2: Предикција корисника који посећују удаљене културне станице	198
7.1	Истраживачко питање	198
7.2	Улазне и излазне променљиве	199
7.3	Поређење модела машинског учења	200
7.4	Резултати класификације	201
7.5	Релативни допринос предиктора	203
7.6	Дискусија резултата	204
8	Машинско учење - Модел 3: Категоризација корисника у односу на удаљеност културне станице	207
8.1	Поређење решења са четири и пет кластера	208
8.2	Одређивање оптималног броја кластера	210
8.3	Случај 5 кластера	213
8.3.1	Кластер 4 – Ентузијастичке културне станице (20.4%)	213
8.3.2	Кластер 0 – Активни корисници независни од пешачке доступности (22.4%)	214

8.3.3	Кластер 3 – Удаљени задовољни корисници (31.8%)	215
8.3.4	Кластер 1 – Први посетиоци (11.8%)	215
8.3.5	Кластер 2 – Критични корисници (13.5%)	216
8.3.6	Закључак	216
8.4	Случај 4 кластера	217
8.4.1	Анализа кластера корисника културне станице	217
8.4.2	Анализа величине кластера.....	218
8.4.3	Кластер 0 – Задовољни корисници	220
8.4.4	Кластер 1 – Критични и удаљенији корисници	221
8.4.5	Кластер 2 – Први посетиоци са позитивним утиском.....	222
8.4.6	Кластер 3 – Локални прагматични корисници	222
8.5	Дискусија резултата анализе кластера.....	223
9	Дискусија резултата.....	225
9.1	Културне станице као сложени облици савремене културне инфраструктуре	225
9.2	Просторни квалитет и друштвена употреба простора као међусобно зависни процеси.....	229
9.3	Културне станице између децентрализације и нових централности	231
9.4	Просторна близина није исто што и просторна привлачност	233
9.5	Културне станице као урбани атрактори различитог интензитета	236
9.6	Културне станице не производе културни капацитет, већ га редистрибуирају	240

9.7	Релативна хомогеност корисника као неочекивани резултат културне инфраструктуре	242
9.8	Неупотреба као саставни део разумевања културне инфраструктуре.....	244
9.9	Партиципација, видљивост и границе укључености заједнице	247
9.10	Млади као централни корисници културних станица.....	249
9.11	Машинско учење као допуна класичним статистичким приступима у разумевању културне инфраструктуре	250
9.12	Концептуални допринос дисертације: од културних објеката ка мрежи урбаних односа.....	253
9.13	Ограничења истраживања и правци будућих истраживања.....	256
10	Закључна разматрања	258
10.1	Преглед статуса истраживачких хипотеза.....	262
10.2	Правци будућих истраживања.....	267
11	Литература:.....	270
12	Извори:	282
13	Индекс илустрација	284
14	Биографија кандидата.....	288
15	Прилози.....	289

1 Увод

Савремени градови се све више развијају кроз сложене односе између простора, културе, економије и свакодневног живота. Урбани развој више није могуће разумети искључиво кроз изградњу инфраструктуре, ширење саобраћајних мрежа или функционалну организацију територије. Све значајнију улогу имају простори који производе друштвене интеракције, културна значења, симболичке вредности и нове облике припадности месту. У том контексту, културна инфраструктура постаје један од важних инструмената савремене урбане трансформације.

Културне институције, јавни простори, културни центри, уметнички простори и различити модели локалне културне инфраструктуре све чешће се укључују у стратегије развоја градова. Њихова улога више није ограничена на производњу и дистрибуцију културних садржаја. Напротив, они све више учествују у обликовању начина на који становници користе град, како се крећу кроз њега, како препознају вредност појединих места и како формирају однос према урбаном окружењу.

У последњим деценијама посебну пажњу привлаче децентрализовани модели културне инфраструктуре. За разлику од традиционалних културних институција које су често концентрисане у централним градским зонама, децентрализовани модели настоје да културне

садржаје распореде кроз различите делове града. Њихов циљ није само повећање броја програма, већ и приближавање културе локалним заједницама, активирање запостављених простора, јачање локалног идентитета и подстицање нових облика учешћа грађана.

Ипак, само постојање културне инфраструктуре не гарантује њено активно коришћење нити равномерно деловање у урбаном простору. Простор може бити формално доступан, али да не постане део свакодневних навика становника. С друге стране, поједини културни простори могу привући кориснике изван непосредног окружења и постепено постати места ширег градског значаја. Управо ова разлика између доступности, употребе и привлачности представља један од кључних проблема савременог разумевања културне инфраструктуре.

Постојећа литература најчешће се бави културном инфраструктуром кроз неколико доминантних перспектива. Један део истраживања усмерен је на културу као фактор економског развоја, урбане конкурентности и креативне економије. Други део фокусира се на културом вођену урбану регенерацију, укључујући трансформацију урбаног идентитета, промене вредности простора и потенцијалне процесе гентрификације. Трећи приступ наглашава културну партиципацију, локалне заједнице, друштвену кохезију и право на учешће у културном животу града.

Међутим, и поред значајног броја истраживања, и даље недостаје интегрисан приступ који истовремено повезује просторну доступност, перцепцију корисника, културну партиципацију, симболичку вредност и стварне обрасце коришћења простора. Посебно је недовољно

истражено питање да ли децентрализована културна инфраструктура заиста функционише као мрежа локалних ресурса или се унутар ње временом формирају простори различитог интензитета привлачности.

Ово питање је посебно важно у контексту савремених концепата локалне доступности, као што је модел „15-минутног града“. Тај модел полази од претпоставке да квалитет урбаног живота зависи од могућности да становници у кратком временском радијусу приступе кључним градским функцијама. Ипак, културна инфраструктура поставља специфичан проблем: културна партиципација не мора увек следити логику најближе доступности. За разлику од основних услуга, културни простори се често бирају на основу програма, атмосфере, друштвених односа, идентитета места и личних афинитета.

Управо због тога културне станице у Новом Саду представљају посебно значајан истраживачки случај. Као мрежа просторно распоређених културних простора, оне омогућавају испитивање односа између локалне доступности и шире урбане привлачности. Њихов развој у контексту пројекта Европска престоница културе отворио је питање да ли овакви простори функционишу пре свега као инструменти децентрализације културе или као нови урбани атрактори који превазилазе непосредно суседство.

Ова дисертација полази од претпоставке да културне станице није могуће разумети само као појединачне објекте или просторе програма. Оне се посматрају као сложена културна инфраструктура чији се ефекти формирају кроз интеракцију архитектонских карактеристика,

функционалности, симболичке вредности, друштвене употребе, просторне доступности и понашања корисника.

У складу са тим, централно истраживачко питање није само да ли су културне станице позитивно перципиране, већ како оне функционишу унутар урбаног система. Истраживање настоји да утврди на који начин корисници вреднују културне станице, да ли их користе као локалне ресурсе или као дестинације, који фактори утичу на избор удаљенијих културних станица и да ли се унутар мреже формирају различити нивои урбане привлачности.

Методолошки, истраживање комбинује анкетно испитивање, дескриптивну и инференцијалну статистику, анализу корелација, тестове разлика, анализу отворених одговора и моделе машинског учења. Овакав приступ омогућава да се културне станице анализирају не само као простори перцепције, већ и као простори понашања, избора и корисничке диференцијације.

Основни допринос дисертације огледа се у померању фокуса са анализе појединачних културних објеката ка разумевању културне инфраструктуре као мреже урбаних односа. На тај начин културне станице постају аналитички оквир за разумевање ширег питања: како културна инфраструктура учествује у обликовању савременог урбаног живота?

1.1 Предмет и проблем истраживања

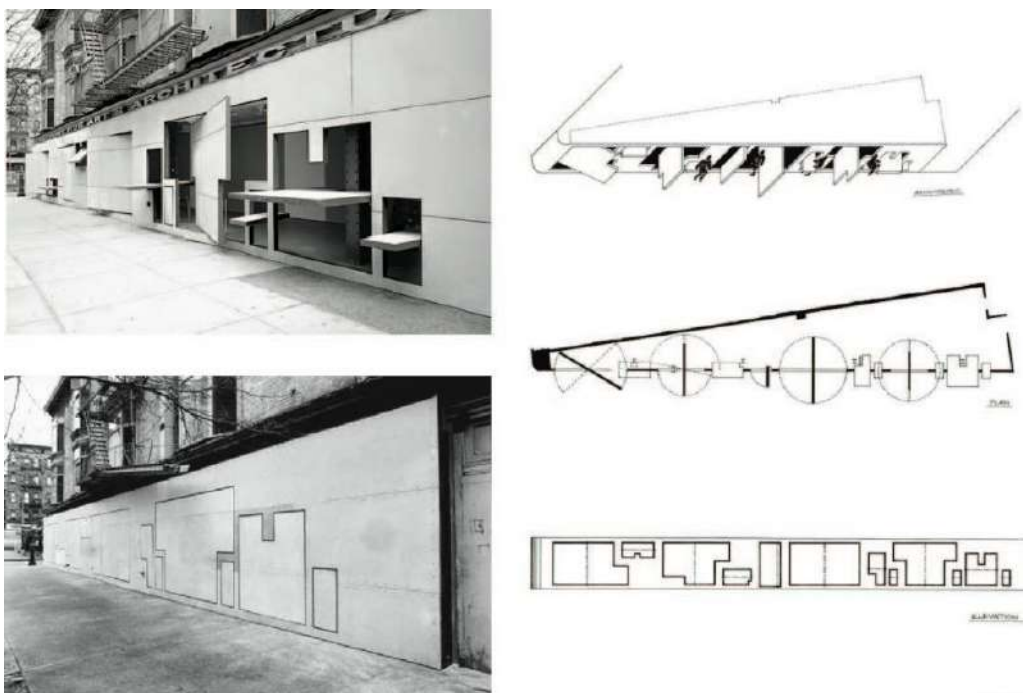
Предмет ове дисертације су културне станице у Новом Саду као специфичан модел децентрализоване културне инфраструктуре и као сложени урбани феномени чије деловање превазилази оквир непосредне реализације културних програма. Културне станице се у овом истраживању не посматрају само као појединачни архитектонски објекти или места културне продукције, већ као простори у којима се преплићу архитектонски, програмски, друштвени, симболички и понашајни аспекти урбаног живота.

У том смислу, предмет истраживања обухвата анализу начина на који културне станице утичу на перцепцију квалитета урбаног простора, обрасце коришћења, друштвене интеракције, формирање идентитета места и препознатљивост града. Посебан значај у истраживању има испитивање односа између просторне доступности и стварног коришћења културних станица, односно питање да ли ови простори функционишу пре свега као локални ресурси намењени непосредном окружењу или као урбани атрактори који привлаче кориснике из ширег градског подручја.

Полазиште истраживања јесте претпоставка да културна инфраструктура не делује кроз један изолован механизам, већ кроз међусобно повезане просторне, друштвене и симболичке процесе. Због тога се културне станице анализирају као део ширег урбаног система, у којем се њихов значај формира кроз интеракцију физичког простора,

програмских садржаја, корисничких пракси, симболичких значења и перципиране вредности окружења.

Проблем истраживања произилази из недовољно испитаног односа између културне инфраструктуре и стварних образаца њеног коришћења у урбаном простору. Иако се културне станице често посматрају као позитивни покретачи урбане ревитализације (слика 1), децентрализације културе и друштвене активације, у постојећим истраживањима недостаје систематска и емпиријски заснована анализа која повезује перцепцију корисника, просторну доступност, образце кретања и различите нивое урбане привлачности.

Слика 1.1 Стивен Хол и Вито Аконци, Излог за уметност и архитектуру (1993), Извор: <https://www.pinterest.com/pin/architectural-inspirations--69524387983434082/>

Посебан проблем представља чињеница да се у истраживањима културне инфраструктуре често одвојено посматрају физички простор,

културни програм, друштвено учешће и економски или урбани ефекти. Ова дисертација полази од становишта да се ови аспекти не могу у потпуности разумети изоловано. Начин на који корисници доживљавају културне станице, начин на који их користе и разлози због којих бирају одређене просторе чине јединствено истраживачко поље. У контексту савремених концепата локалне доступности и „15-минутног града“, посебно важно питање јесте у којој мери просторна близина заиста одређује културну партиципацију. Ако културне станице функционишу искључиво као локални ресурси, очекивало би се да њихово коришћење доминантно зависи од близине места становања. Међутим, уколико поједине станице привлаче кориснике изван непосредног пешачког радијуса, онда се оне могу разумети као урбани атрактори чији значај превазилази локални домет.

У том смислу, кључни проблем истраживања може се формулисати као питање: **на који начин културне станице у Новом Саду учествују у обликовању перцепције, коришћења и вредновања урбаног простора, и да ли се њихово деловање може разумети као део ширег система културне инфраструктуре који истовремено производи локалне ефекте и урбану привлачност?**

1.2 Преглед литературе

Постојећа научна и стручна литература указује на све већу улогу културне инфраструктуре у процесима урбане трансформације, при

чему се културни објекти све чешће посматрају као покретачи друштвене активације, регенерације простора, места нових наратива и формирања урбаног идентитета. У том контексту, значајан корпус истраживања бави се односом између архитектуре, културних пракси и урбаног развоја, као и утицајем културних институција на квалитет јавног простора и перцепцију окружења. Истовремено, савремени концепти урбаног планирања, попут модела „15-минутног града“, стављају у фокус питање просторне доступности и локалног коришћења урбаних ресурса, док поједина истраживања указују на појаву културних садржаја као урбаних атрактора који превазилазе непосредни просторни домет.

Постојећа литература о културној инфраструктури и урбаном развоју може се груписати у неколико међусобно повезаних тематских области: теорије простора и урбаног искуства, културну инфраструктуру и културну политику, културом вођену урбану регенерацију, учешће заједнице у културном животу и улогу културних садржаја као урбаних атрактора.

Истраживања простора као друштвене и културне категорије значајно су обликовали Анри Лефевр, Дејвид Харви и Шерон Зукин. Лефевр простор тумачи као производ друштвених односа, док Харви наглашава његову повезаност са економским процесима и односима моћи.³ Зукин указује на значај симболичке економије и културне производње у

³ Lefebvre, Henri (1991) *The Production of Space*, Blackwell Publishing, Oxford, стр. 26–46; David Harvey, David (2009), *Social Justice and the City*, University of Georgia Press, Athens, стр. 233–240.

формирању урбаног идентитета.⁴ Истовремено, феноменолошки приступи Кристијана Норберг-Шулца и Јуханија Паласме наглашавају искуствену димензију места и улогу архитектуре у обликовању доживљаја простора.⁵

У области културне инфраструктуре и културне политике посебно место и значај заузимају радови Ричарда Флориде, Елизабет Карид, Ен Маркусен и Ен Гадве. Флорида развија концепт креативне класе и указује на улогу културе и иновација у савременом урбаном развоју,⁶ док Карид показује да културне индустрије и неформалне креативне мреже представљају важан ресурс градског развоја.⁷ Маркусен и Гадва истичу значај културе у урбаном и регионалном планирању, а Гадва Никодемус развија концепт креативног обликовања места (*creative placemaking*) као инструменталног развоја и културне политике.⁸

⁴ Zukin, Sharon (1996). *The Cultures of Cities*, Blackwell, Oxford, стр. 1–15.

⁵ Norberg-Schulz, Christian (1980). *Genius Loci: Towards a Phenomenology of Architecture*, Rizzoli, New York, стр. 5–23; Pallasmaa, Juhani (2012). *The Eyes of the Skin: Architecture and the Senses*, Wiley, Chichester, стр. 15–41.

⁶ Florida, Richard L. (2002). *The Rise of the Creative Class: And How It's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life*, Basic Books, New York, стр. 3–14, 67–75.

⁷ Currid, Elizabeth (2007). *The Warhol Economy: How Fashion, Art, and Music Drive New York City*, Princeton University Press, Princeton, стр. 1–12, 181–194.

⁸ Markusen, Ann & Gadwa, Anne (2010). „Arts and Culture in Urban or Regional Planning: A Review and Research Agenda“, *Journal of Planning Education and Research*, vol. 29, стр. 379–391, <https://doi.org/10.1177/0739456X09354380>; Nicodemus, A. G. (2013). Fuzzy vibrancy: Creative placemaking as ascendant US cultural policy. *Cultural Trends*, 22(3–4), стр. 213–222. <https://doi.org/10.1080/09548963.2013.817653>

Једно од најразвијенијих поља истраживања односи се на културом вођену урбану регенерацију. Викарио и Мартинез Монхе анализирају трансформацију Билбаа и такозвани „Гугенхајмов ефекат“, показујући да културне инвестиције могу постати покретач ширих урбаних промена.⁹ С друге стране, Камерон и Кофи, Леј, Лојд и Гродах указују на повезаност културних активности са процесима гентрификације и променама друштвене структуре урбаних четврти.¹⁰ Критичку перспективу развијају Дојче и Рајан, као и Аткинсон, који упозоравају на социјалне последице културне регенерације и могућност расељавања локалног становништва.¹¹

Питања учешћа заједнице и културног ангажовања развијају Бен Агер, Карл Гродах, Ен Маркусен и Ен Гадва, који културне просторе

⁹ Vicario, Lorenzo & Monje, Paula. (2003). Another 'Guggenheim Effect'? The Generation of a Potentially Gentrifiable Neighbourhood in Bilbao. *urban studies*. 40. 2383-2400. DOI:10.1080/0042098032000136129.

¹⁰ Cameron, S., & Coaffee, J. (2005). Art, Gentrification and Regeneration – From Artist as Pioneer to Public Arts. *European Journal of Housing Policy*, 5(1), стр. 39–58, <https://doi.org/10.1080/14616710500055687>; Ley, D. (2003). Artists, Aestheticisation and the Field of Gentrification. *Urban Studies*, 40(12), стр. 2527-2544. <https://doi.org/10.1080/0042098032000136192>; Lloyd, Richard. (2002). Neo-Bohemia: Art and Neighborhood Redevelopment in Chicago. *Journal of Urban Affairs*. 24. 517 - 532. 10.1111/1467-9906.00141.; Grodach, Carl & Foster, Nicole & Murdoch, James. (2014). Gentrification and the Artistic Dividend: The Role of the Arts in Neighborhood Change. *Journal of the American Planning Association*. 80. 21-35. 10.1080/01944363.2014.928584.

¹¹ Deutsche, R., & Ryan, C. G. (1984). The Fine Art of Gentrification. *October*, 31, 91–111. <https://doi.org/10.2307/778358>; Atkinson, R. (2000). The hidden costs of gentrification: Displacement in central London. *Journal of Housing and the Built Environment*, 15(4), 307–326. <https://doi.org/10.1023/A:1010128901782>

посматрају као места друштвене интеракције и јачања локалних заједница.¹² Значај учешћа корисника у обликовању простора наглашава Кристофер Деј кроз концепт консензусног пројектовања, док Пјер Бурдије показује да су културне праксе тесно повезане са културним капиталом и друштвеним неједнакостима.¹³ Новија истраживања Николаса Барбијерија и Саез-Веласка са сарадницима указују на културно учешће као важан механизам социјалне инклузије и остваривања културних права.¹⁴

Литература такође препознаје културну инфраструктуру као значајан урбани атрактор. Културне институције, уметнички простори и културни догађаји утичу на препознатљивост града, обликовање локалног идентитета и стварање нових образаца коришћења простора.

¹² Ben Agger, *Public Sociology: From Social Facts to Literary Acts*, Rowman & Littlefield, Lanham, 2000, стр.1–12, 85–94; Grodach, C. (2010). Art spaces, public space, and the link to community development. *Community Development Journal*, 45(4), 474–493. <https://doi.org/10.1093/cdj/bsp018>; Markusen, Ann & Gadwa, Anne (2010). „Arts and Culture in Urban or Regional Planning: A Review and Research Agenda“, *Journal of Planning Education and Research*, vol. 29, стр. 379–391. <https://doi.org/10.1177/0739456X09354380>

¹³ Parnell, R., & Day, C. (2003). *Consensus Design* (1st ed.). Routledge. стр. 3–16, 54–72, <https://doi.org/10.4324/9780080502885>; Bourdieu, Pierre (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*, M.I.T. Press, Cambridge, стр. 1–13, 56–68.

¹⁴ Barbieri, Nicolas (2021). *The Right to Participate in Urban Cultural Life: From Inequalities to Equity*, UCLG Committee on Culture, Barcelona, стр. 5–18; Sáez-Velasco, S., Merino-Orozco, A., Di Giusto-Valle, C., Mercado-Val, E., Pérez De Albéniz-Garrote, G., Delgado-Benito, V., & Medina-Gómez, B. (2025). Cultural Participation as a Pathway to Social Inclusion: A Systematic Review and Youth Perspectives on Disability and Engagement. *Societies*, 15(10), 288. <https://doi.org/10.3390/soc15100288>.

Истраживања показују да њихов утицај превазилази економске ефекте и укључује симболичке, социјалне, перцептивне и просторне трансформације урбаног окружења.¹⁵ Посматрано у целини, постојећа литература потврђује значај културне инфраструктуре за урбани развој, социјалну кохезију и обликовање идентитета места. Ипак, у постојећој литератури уочава се недостатак интегрисаних истраживања која повезују перцепцију корисника, обрасце просторног понашања и објективне економске индикаторе, као што су вредности некретнина у окружењу културних објеката. Посебно је ограничен број радова који анализирају културне станице као специфичан модел дистрибуиране културне инфраструктуре у постсоцијалистичким градовима. Управо тај истраживачки јаз представља полазиште овог истраживања. Ово истраживање се позиционира управо у том простору настојећи да кроз комбинацију квантитативних и квалитативних приступа допринесе свеобухватнијем разумевању улоге културних станица у савременом урбаном контексту.

¹⁵ Bianchini, Franco & Parkinson, Michael (1993). *Cultural Policy and Urban Regeneration*, Manchester University Press, Manchester, стр. 203–223; Stern, Mark (2003). *Culture and the Changing Urban Landscape: Philadelphia 1997–2002*, Regional Science Association International Meetings, Philadelphia, стр. 3–18; Gilmore, Abigail & Burnill-Maier, Claire (2025). „Creative Improvement, Cultural Infrastructure and UrbanZones: A Tale of Three Cities and Their Cultural Districts“, Elsevier, стр. 1–13.

1.3 Циљеви истраживања

Основни циљ овог истраживања је да се испита улога културних станица у Новом Саду као архитектонских и урбаних артефаката у процесима трансформације урбаног окружења, са посебним освртом на њихов утицај на перцепцију простора, обрасце његовог коришћења и вредновање окружења.

Истраживање има за циљ да утврди у којој мери културне станице доприносе:

- унапређењу перципираног квалитета урбаног простора,
- интензивирању друштвене употребе и интеракције,
- формирању симболичког и културног идентитета места,
- као и перцепцији вредности и атрактивности окружења.

Посебан циљ истраживања је анализа односа између просторне доступности културних станица и начина њиховог коришћења, укључујући разлике између локалних и удаљених корисника, као и испитивање феномена културних станица као урбаних атрактора који привлаче кориснике изван непосредног окружења. Додатно, истраживање има за циљ да испита однос између перцепције квалитета, вредности простора и објективних економских индикатора, кроз поређење резултата анкетног истраживања са подацима о ценама некретнина у окружењу културних станица. Поред тога, циљ истраживања је да се идентификују кључни фактори који утичу на избор

културних станица, учесталост, као и разлози ограниченог или ретког коришћења ових простора. Крајњи циљ истраживања је да се, кроз интеграцију квантитативне и квалитативне анализе, формулишу закључци који доприносе разумевању културних станица као комплексних урбаних феномена и понуде препоруке за њихово даље планирање, пројектовање и управљање.

1.4 Хипотезе

1.4.1 Општа хипотеза

X: Културне станице у Новом Саду делују као катализатори просторне и културне трансформације града, што се манифестује кроз статистички уочљиве промене у перципираном квалитету урбаног окружења, обрасцима коришћења простора и процени вредности окружења.

1.4.2 Просторно-економски ефекти

X1: У непосредном и ширем окружењу културних станица испољавају се статистички уочљиве промене у квалитету урбаног простора, које се огледају у унапређењу јавних простора, повећаној просторној доступности и интензивнијој друштвеној употреби простора.

X2: Делови града у којима су лоциране културне станице бележе израженији релативни раст вредности стамбених некретнина у односу

на урбанистички и морфолошки упоредиве делове града без таквих интервенција.

X3: Интензитет просторне и економске трансформације повезан са културним станицама опада са повећањем удаљености од њихове локације, указујући на постојање јасно дефинисаног просторног домета њиховог утицаја.

X4 (контролна): Ефекти културних станица на квалитет урбаног окружења и вредност простора зависе и од претходног стања урбаног ткива и постојећег развојног потенцијала, те нису униформни у свим деловима града.

1.4.3 Перцепција и просторни квалитет

X5: Корисници културних станица статистички значајно позитивно вреднују њихов архитектонски, функционални и симболички квалитет.

X6: Перципирани квалитет простора статистички значајно корелира са његовом способношћу да подстакне социјалну интеракцију и интензивнију употребу.

X7: Културне станице се статистички значајно перципирају као фактори који доприносе идентитету места и препознатљивости града.

1.4.4 Просторно понашање и доступност

X8 Хипотеза просторне близине (Proximity Hypothesis): Испитаници који живе у оквиру 15 минута пешачке удаљености статистички

значајно чешће посећују најближу културну станицу у односу на удаљеније кориснике.

X9 Хипотеза опадања са удаљеношћу (Distance–Decay Hypothesis):

Учесталост посете културним станицама статистички значајно опада са повећањем временске удаљености од места становања.

1.4.5 Културне станице као урбани атрактори

X10 Хипотеза привлачности (Attractor Hypothesis):

Поједине културне станице делују као урбани атрактори и привлаче кориснике изван непосредног пешачког радијуса, што се испољава кроз статистички значајно учесталији избор станица које нису најближе месту становања.

X11 Хипотеза мотивације (Motivation Hypothesis):

Посете културним станицама ван непосредног суседства статистички су значајно повезане са нематеријалним факторима као што су квалитет програма, архитектура и атмосфера простора.

1.4.6 Разлике између корисника

X12 Хипотеза о разликама у перцепцији (Perception Difference

Hypothesis): Удаљени посетиоци статистички значајно више вреднују архитектонски и симболички квалитет културних станица у односу на локалне кориснике.

X13 Хипотеза локалне интеграције (Local Integration Hypothesis):

Локални корисници статистички значајно више вреднују утицај културне станице на свакодневни живот, непосредно окружење и социјалну интеракцију.

1.4.7 Неупотреба и ограничења

X14 Хипотеза о некоришћењу (Non-Use Hypothesis): Ограничено или ретко коришћење појединих културних станица повезано је са перцепцијом слабе доступности, недовољно атрактивног програма или недостатка идентификације са простором.

1.5 Методе истраживања

Ова дисертација је интердисциплинарни архитектонско-урбанистички рад који комбинује теоријску анализу, просторно-аналитичке методе и интерпретацију квантитативних података, са циљем сагледавања сложених односа између архитектуре културних станица, квалитета урбаног простора и вредности некретнина.

Истраживање је засновано на интеграцији четири групе показатеља:

- архитектонско-просторних;
- перцептивних;
- институционалних;
- тржишних.

Архитектонско-просторни показатељи односе се на положај културних станица, њихову интегрисаност у урбано ткиво, карактер окружења и тип урбане трансформације.

Истраживање перцептивних показатеља је конципирано као квантитативно истраживање засновано на анкетном упитнику, са допунском квалитативном анализом отворених одговора. Основни циљ је испитивање перцепције корисника и становника Новог Сада о просторној, функционалној и симболичкој улози културних станица, као и анализа образаца њиховог коришћења у односу на просторну доступност.

Анкетни инструмент је структурисан тако да обухвата више тематских целина:

- основне податке о испитаницима,
- просторни контекст и обрасце коришћења културних станица,
- перцепцију архитектонског и просторног квалитета,
- функционалност и друштвену употребу простора,
- утицај на окружење и свакодневни живот,
- симболичку и културну вредност,
- као и отворена питања за квалитативну анализу.

Већина питања формулисана је као тврдње које се оцењују применом Ликертове скале од пет степени (1 – уопште се не слажем, 5 – у потпуности се слажем), што омогућава квантитативну обраду података и примену статистичких метода. Поред тога, укључена су и категоријална питања која омогућавају анализу просторног понашања (удаљеност, учесталост посете, избор станице, начин доласка), као и

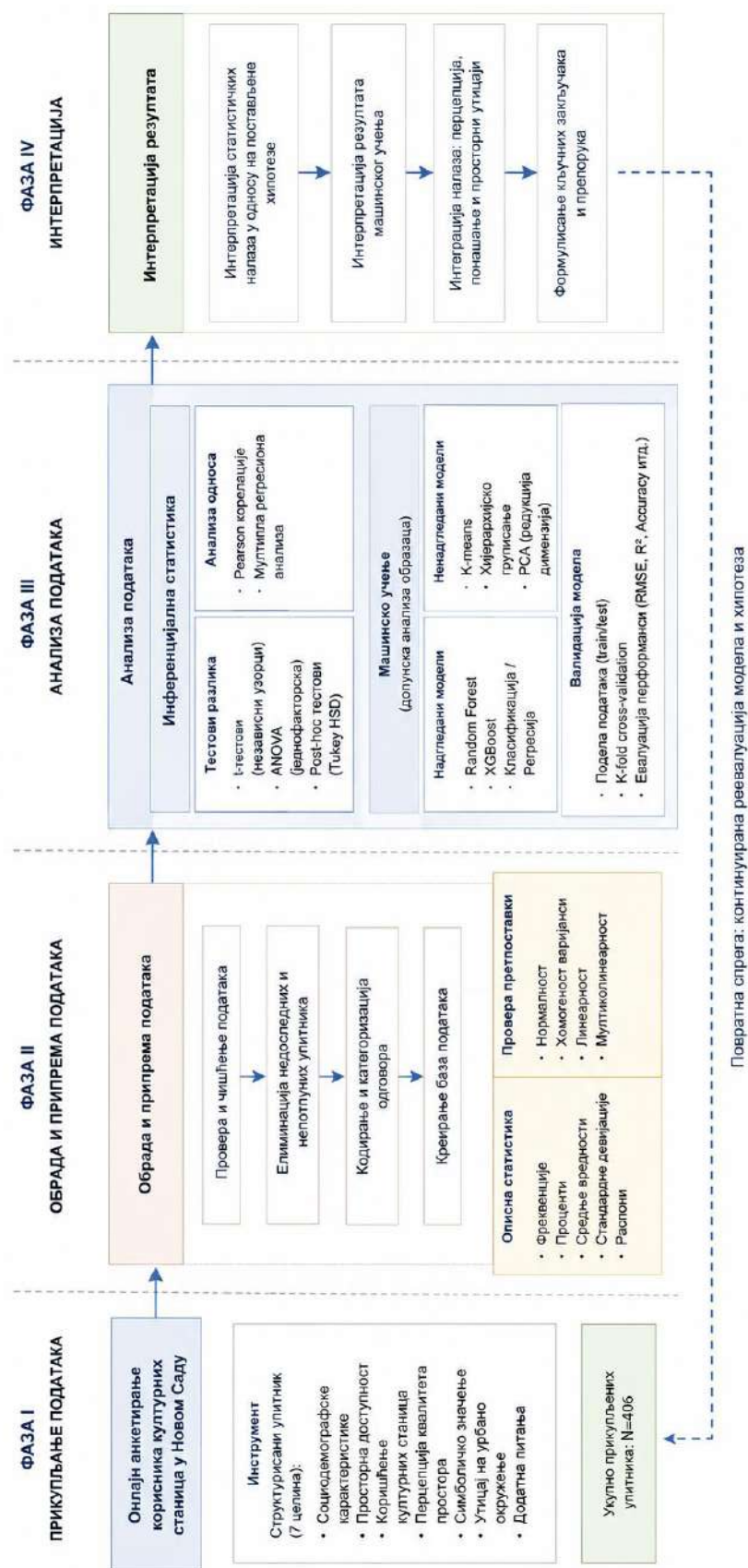
отворена питања која омогућавају дубље разумевање ставова испитаника. Посебна пажња посвећена је операционализацији концепта пешачке доступности у оквиру 15 минута (базирано на концепту: „15-минутни град“), на основу кога се испитаници класификују као локални или удаљени корисници. Ова дистинкција представља кључну основу за анализу разлика у перцепцији и обрасцима коришћења простора. Институционални показатељи обухватају годишња решења о утврђивању просечних цена квадратног метра непокретности за потребе пореза на имовину.¹⁶

Тржишни показатељи преузети су из регистара цена непокретности¹⁷ и извештаја Републичког геодетског завода¹⁸.

¹⁶ <https://gpu.novisad.rs/sr/resenja> (приступљено 23.3.2026.)

¹⁷ <https://www.4zida.rs/prosecna-cena-kvadrata-nekretnine>, <https://svistanovi.com/trziste>,
<https://www.cenenekretnina.rs/>, <https://www.halooglasi.com/uporedne-cene-nekretnina>

¹⁸ <https://www.rgz.gov.rs/izve%C5%A1taji-o-stanju-na-tr%C5%BEi%C5%A1tu-nepokretnosti>
(приступљено 23.3.2026.)

Слика 1.2 Методолошки дијаграм истраживања. Извор: Ауторска израда

1.5.1 Анкетни инструмент: оцена квалитета просторне интервенције

Представљена су анкетна питања која омогућавају поређење ставова стручне и опште јавности о квалитету просторне интервенције.

Инструмент је примењен на све културне станице у мрежи.

Питања су конципирана тако да:

1. мере просторни, социјални, културни и симболички квалитет,
2. буду разумљива општој јавности, а истовремено аналитички релевантна за струку,
3. омогуће квантитативну и квалитативну анализу,
4. статистичку обраду (просечне оцене, стандардна девијација),
5. тематску анализу отворених одговора,
6. повезивање субјективне перцепције са просторним и економским индикаторима.

1.5.2 Основни подаци о испитанику (класификациони део)

1. Који је Ваш однос према области просторног планирања и архитектуре?

- Стручна јавност (архитекта, урбаниста, планер, историчар уметности, инжењер)
- Студент сродне области

- Општа јавност
- Друго: _____

2. У ком делу града станујете?

3. Коју културну станицу најчешће посећујете?

4. Које културне станице посећујете, макар и повремено? (вишеструки избор)

5. Колико често посећујете културне станице?

- Први пут
- Повремено (неколико пута годишње)
- Често (једном месечно или чешће)

6. Да ли је културна станица коју најчешће посећујете уједно и најближа месту Вашег становања?

- Да
- Не
- Нисам сигуран/на

7. Колико Вам је потребно да пешке стигнете до те културне станице?

- До 5 минута
- Од 5-15 минута
- 15-30 минута
- Више од 30 минута
- Не долазим пешке

8. Како најчешће долазите до културне станице?

- Пешке
- Аутомобилом
- Бициклом

- Јавним превозом

9. Када посетите културну станицу, колико се у просеку задржавате?

- Мање од 30 минута
- 30-60 минута
- 1-2 сата
- Више од 2 сата

10. Који је главни разлог због кога најчешће посећујете ову културну станицу?

- Друштвени разлози
- Квалитет програма
- Архитектура и простор
- Атмосфера
- Остало _____

11. Ако то није најближа културна станица, због чега њу ипак бирате?

(вишеструки избор)

12. Да ли постоји културна станица коју никада не посећујете? Зашто?

(отворен одговор)

1.5.3 Перцепција просторног квалитета

(Ликертова скала 1–5: 1 – уопште се не слажем, 5 – у потпуности се слажем)

13. Простор културне станице је архитектонски квалитетно обликован.

14. Простор је јасан, читљив и лак за коришћење.

15. Архитектонска интервенција је усклађена са контекстом насеља.

16. Простор успешно комбинује старо (наслеђе) и ново (савремене интервенције).

1.5.4 Функционалност и употреба простора

(Ликертова скала 1–5: 1 – уопште се не слажем, 5 – у потпуности се слажем)

17. Простор омогућава различите типове културних и друштвених активности.

18. Простор омогућава различите типове културних и друштвених активности.

19. Простор је прилагодљив различитим програмима и бројевима корисника.

20. Боравак у простору је пријатан и подстиче задржавање.

21. Простор подстиче социјалну интеракцију међу корисницима.

22. Простор је приступачан различитим групама корисника.

1.5.5 Утицај на окружење и свакодневни живот

(Ликертова скала 1–5: 1 – уопште се не слажем, 5 – у потпуности се слажем)

23. Културна станица је позитивно утицала на квалитет јавног простора у околини.

24. Од отварања станице, овај део града делује живље и активније.

25. Присуство културне станице повећава осећај безбедности у насељу.

26. Простор је постао препознатљив оријентир у граду.

27. Присуство културне станице повећава вредност некретнина у окружењу.

1.5.6 Памћење, идентитет и значење простора

(Ликертова скала 1–5: 1 – уопште се не слажем, 5 – у потпуности се слажем)

28. Простор успешно чува и интерпретира локално историјско наслеђе.

29. Архитектонска интервенција доприноси колективном памћењу места.

30. Простор има јасан културни и симболички идентитет.

31. Овај објекат сматрам важним за идентитет града.

32. Простор има значење које превазилази његову непосредну функцију.

1.5.7 Перцепција вредности простора

(Ликертова скала 1–5: 1 – уопште се не слажем, 5 – у потпуности се слажем)

33. Како бисте оценили промену овог простора након успостављања културне станице?

- Нема значајне промене
- Делимично се побољшао
- Значајно се побољшао
- Делимично се погоршао

- Значајно се погоршао

34. Присуство културне станице повећава атрактивност овог дела града за живот.

35. Овакве просторне интервенције позитивно утичу на вредновање окружења.

36. Подржао/ла бих реализацију сличних пројеката у другим деловима града.

1.5.8 Отворена питања (квалитативни део)

37. Шта сматрате највећом вредношћу ове просторне интервенције?

(отворен одговор)

38. Шта бисте издвојили као главни недостатак или проблем?

(отворен одговор)

39. Да ли сматрате да је простор у довољној мери укључио локалну заједницу? Зашто?

(отворен одговор)

1.5.9 Секундарни подаци о тржишту непокретности

Као допунски извор података коришћени су јавни извештаји Републичког геодетског завода о стању на тржишту непокретности и РГЗ индексу цена станова. Анализирани корпус обухвата извештаје за период од 2016. до 2025. године, укључујући годишње, полугодишње и кварталне извештаје, као и специјалне извештаје који се односе на

период ванредног стања током пандемије COVID-19. Ови извори омогућавају увид у кретање броја купопродајних уговора, обима новчаних средстава на тржишту, удела станова у укупној вредности тржишта, начина плаћања и просечних цена станова у већим градовима, укључујући Нови Сад.

Употреба ових података у дисертацији има контекстуални карактер. РГЗ извештаји омогућавају сагледавање ширег тржишног оквира у коме се испитују културне станице као урбани атрактори, али не омогућавају директно тестирање каузалног утицаја појединачних културних станица на цене некретнина. Разлог је у томе што доступни извештаји не садрже довољно просторно дисагрегиране податке по улицама, квартовима или радијусима око појединачних културних станица. Због тога се подаци о тржишту непокретности користе као независни индикатор ширег економског и урбаног контекста, док се директни ефекти културних станица испитују пре свега кроз анкетне, перцептивне и понашајне показатеље.

1.5.10 Просторно-економски подаци по градским целинама

Поред анкетних података и званичних извештаја Републичког геодетског завода, у истраживању су коришћени и подаци о кретању вредности стамбених некретнина у градским целинама које обухватају културне станице у Новом Саду. Анализа обухвата период од 2019. до 2026. године и заснива се на подацима добијеним из комбинације

званичних извора, тржишних огласа и процена вредности непокретности.

Због компактне просторне структуре Новог Сада и мрежне расподеле културних станица, анализа није спроведена кроз класичне GIS бафер зоне око сваке локације, већ на нивоу градских целина које непосредно обухватају културне станице. Такав приступ омогућава поређење различитих делова града и идентификацију варијација у динамици просторне и економске трансформације. У том смислу, локални подаци по градским целинама допуњују РГЗ извештаје, јер омогућавају конкретнију анализу у односу на хипотезе Х2–Х4.

Као основа за анализу коришћени су:

- извештаји Републичког геодетског завода о тржишту непокретности;
- РГЗ индекс цена станова;
- годишња решења Града Новог Сада о просечним ценама квадратног метра непокретности за утврђивање пореза на имовину;
- јавни тржишни подаци коришћени искључиво као допунски извор.

Посебан значај у анализи имају решења о просечним ценама непокретности. Док РГЗ омогућава анализу општих тржишних кретања, ова решења обезбеђују податке о просечној вредности квадратног метра стамбеног простора управо у пореским зонама у којима се налазе културне станице. За више анализираних локација то представља једини

континуирани званични извор који омогућава праћење промена вредности стамбеног простора током читавог периода истраживања.

Ниво анализе	Извор	Улога у анализи
Република Србија	РГЗ	Макроекономски контекст
Војводина	РГЗ	Регионални трендови
Нови Сад	РГЗ	Градско тржиште непокретности
Пореске зоне	Решења о просечним ценама	Просечна вредност m ²
Микролокација	Јавни тржишни подаци	Контекст културних станица

Табела 1.1 Извори података према нивоу просторне анализе

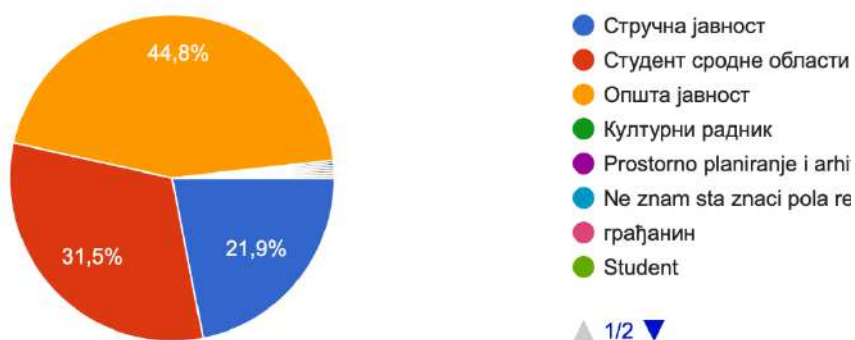
1.6 Узорак истраживања перцептивних показатеља

Истраживање је спроведено применом онлајн анкетирања, при чему је узорак формиран као мешовити, наменски и квотно контролисан узорак са елементима просторне стратификације. Истраживање је спроведено у периоду од 23.3.2026. до 27.4.2026. године и бројало је 406 испитаника. Циљана величина узорка износи 300–400 испитаника, при чему је минимални праг постављен на 300, у складу са препорукама за примену експлоративне факторске анализе и компаративних статистичких поступака. Узорак је конципиран тако да обухвати различите друштвене групе: општу јавност, студенте и стручну јавност (архитекте, урбанисте и сродне професије из сфере културе), чиме се омогућава сагледавање

перцепције културних станица из више перспектива. Табеларни приказ одговора на анкетна питања, као и Графички приказ резултата анкетног истраживања се налазе у поглављу 15. Прилози, као прилози 1 и 2, респективно.

1. Који је Ваш однос према области просторног планирања и архитектуре?

406 одговора

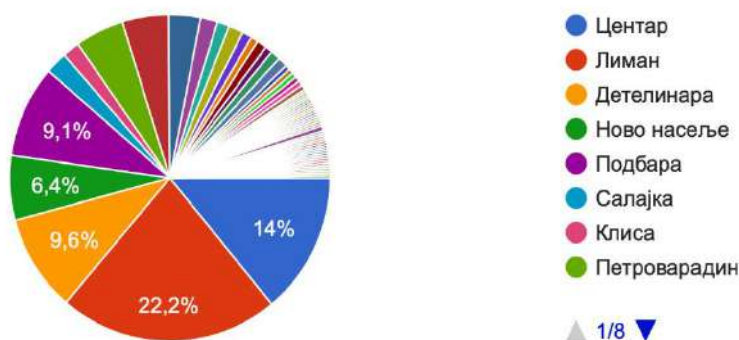

Графикон 1.1 Друштвене групе испитаника

Поред друштвене структуре, посебна пажња посвећена је просторној разноврсности узорка, односно укључивању испитаника из различитих делова Новог Сада, укључујући централне, стамбене и периферне зоне, као и подручја ван непосредне пешачке доступности културних станица.

2. У ком делу града станујете?

406 одговора

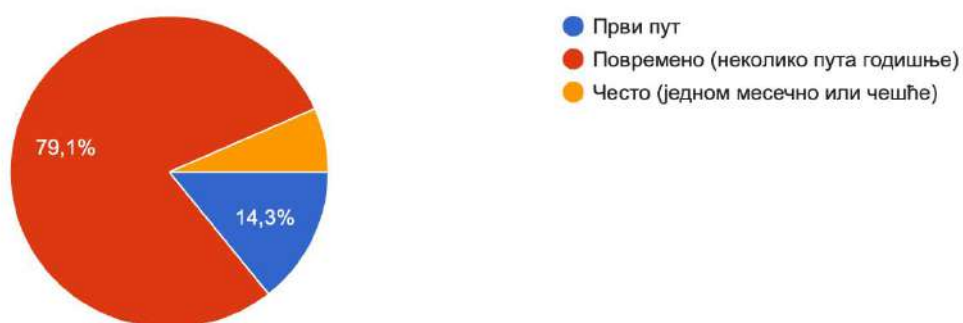
Графикон 1.2 Место становања испитаника

Узорак обухвата испитанике са различитим степеном коришћења културних станица, укључујући редовне, повремене и ретке посетиоце, као и испитанике који културне станице посећују први пут. Овакав приступ омогућава анализу разлика између различитих типова корисника, што представља један од кључних аналитичких аспеката истраживања.

Анкета је дистрибуирана путем више онлајн канала, укључујући: опште градске групе, групе по насељима, студентске и академске мреже, професионалне контакте, са циљем да се обезбеди што већа разноврсност испитаника и избегне концентрација одговора унутар једне друштвене или интересне групе.

5. Колико често посећујете културне станице?

406 одговора

Графикон 1.3 Учесталост посета културних станица

Иако овакав тип узорка не обезбеђује пуну статистичку репрезентативност у односу на целокупну популацију града, он омогућава аналитички релевантно и структурно разноврсно испитивање перцепције, доступности и употребе културних станица, што је у складу са циљевима истраживања.

Ограничења истраживања произилазе из примене онлајн анкетирања, пре свега у виду могуће самоселекције испитаника и веће заступљености дигитално активних група. Ова ограничења узета су у обзир приликом интерпретације резултата, а делимично су ублажена настојањем да се анкета дистрибуира кроз различите канале и обухвати што разноврснији профил испитаника.

1.7 Валидност истраживања

Концептуална валидност обезбеђена је јасним теоријским утемељењем истраживачких варијабли у релевантним радовима из области архитектонске теорије, критичке урбане теорије и студија јавног простора. Анкетна питања формулисана су тако да одговарају дефинисаним теоријским димензијама, чиме се тежи усклађености између теоријског оквира и емпијских инструмената. Садржинска валидност постигнута је укључивањем више аспеката перцепције културних станица, укључујући архитектонско-просторни квалитет, друштвену употребу и интеракције, као и симболичку и културну вредност. Комбиновањем анкете опште јавности и анкете стручне јавности омогућено је вишеслојно сагледавање истог феномена, чиме је умањен ризик од једностраних интерпретација. Екстерна валидност истраживања огледа се у потенцијалу да се предложени методолошки модел примени и у другим урбаним контекстима, посебно у градовима који су прошли кроз процесе културно вођене урбане трансформације. Иако је истраживање засновано на студији случаја Новог Сада,

структура методологије омогућава њено прилагођавање различитим просторним и институционалним условима.

2 Теоријски оквир истраживања

Теоријски оквир истраживања полази од схватања архитектуре као све-временог и активног чиниоца у развоју културе, друштва и града. У том смислу, архитектура се не разматра као неутралан просторни контејнер, већ као друштвена пракса чији су облици и значења историјски условљени и производ конкретних друштвених односа¹⁹. Архитектура се у раду разматра не само као просторни одговор на функционалне захтеве, већ као дисциплина која у себи инкорпорира време, трајање и могућност трансформације. Да би јасније разумели начин на који су временске димензије од самог почетка уграђене у архитектонско мишљење, осврнућемо се на појам наде или "Present Hope"²⁰ како га Ендру Бењамин представља у истоименој књизи, бавећи се разумевањем садашњости, приступајући овом питању кроз дискусије о природи историјског времена, филозофији историје и колективном памћењу. Такав приступ у којем се садашњост не посматра као производ хронолошког времена, омогућава разумевање архитектуре као материјализације дугорочних културних и урбаних процеса. Архитектура није само простор, она је доказ континуитета људских напора и медиј колективног памћења. Памћење на личном и групном

¹⁹ Lefebvre, Henri (2014). *Toward an Architecture of Enjoyment*, University of Minnesota Press, Minneapolis, стр. 15–18.

²⁰ Benjamin, Andrew E (1997). *Present hope: philosophy, architecture, Judaism*. London; New York: Routledge

нивоу учествује у грађењу свакодневног живота и цивилизацијских наратива; оно обликује како друштва виде свој континуитет и будућност. Културна инфраструктура, а нарочито културне станице, у овом раду се сагледавају као просторни и симболички оквир за понављање, трансформацију и реинтерпретацију друштвених активности. Архитектура, како Бењамин истиче, структурише активност обезбеђујући места на којима се активности одвијају, чиме директно утиче на обрасце коришћења простора и формирање урбаног живота.

Овакво схватање превазилази редуковано поимање архитектуре као пуке сценографије за друштвена дешавања. Посебан нагласак стављен је на критичко разматрање односа форме и функције. Полазећи од тезе да архитектура мора да функционише, али може функционисати и без нужног симболизовања те функције, истраживање проблематизује функционалистичке интерпретације културних објеката и отвара простор за разумевање архитектуре као носиоца вишезначних и променљивих значења. У том контексту, архитектонска форма се не посматра као директан резултат функције, већ као оквир који, према Бењамину, дефинише могућност другости унутар саме функције. Кроз овакав теоријски приступ, културне станице се разумеју као архитектонске интервенције које не само да омогућавају културне програме, већ и омогућавају и институционализују понављање људских активности, утичући на дугорочне промене у перцепцији, коришћењу и вредновању урбаног простора. Архитектура се тиме позиционира као

медиј који повезује прошлост, садашњост и будућност, при чему је будућност дата као већ присутна могућност унутар садашњости.

Овакво разумевање архитектуре може се додатно продубити кроз критичку урбану теорију Дејвида Харвија. Полазећи од марксистичке анализе простора, Харви указује да се град и изграђено окружење морају схватити као резултати историјски условљених друштвених и економских процеса, а не као неутралне или аутономне форме. Простор је, у том смислу, материјализација друштвених односа у којој се економска моћ, политичке стратегије и културне праксе кристалишу у конкретним урбаним обрасцима²¹. Харви посебно наглашава да улагања у изграђено окружење стварају дугорочне просторне обавезе које обликују будуће друштвене могућности и начине коришћења града, чиме архитектонске и урбанистичке интервенције добијају централну улогу у процесима урбане трансформације²². У том смислу, простор није пасивна позадина друштвених процеса, већ активни медиј кроз који се економске стратегије стабилизују и репродукују у времену, често ограничавајући будуће алтернативе управо кроз своју материјалну трајност²³. Харви даље истиче да улагања у изграђено окружење стварају дугорочне обавезе које обликују будуће друштвене могућности. Такав приступ омогућава да се промене у вредновању простора и некретнина сагледају као последица шире просторне и

²¹ Harvey, David (2009). *Social Justice and the City* (Revised Edition). Athens: The University of Georgia Press, стр. 23–27.

²² (Harvey, 2009, стр. 88–92)

²³ (Harvey, 2009, стр. 105–109)

друштвене трансформације, имајући у виду да су просторни облици истовремено резултат и средство друштвених односа. Ова позиција се додатно продубљује у теорији Анрија Лефевра, који простор експлицитно дефинише као друштвени производ, наглашавајући да је „(social) space is a (social) product“²⁴ (друштвени простор је друштвени производ). У том смислу, архитектура се не може посматрати као надградња друштвених процеса, већ као пракса која непосредно интервенише у свакодневни живот. Културне станице, сагледане кроз ову призму, могу се разумети као простори у којима се преламају противречности савременог урбаног друштва. Лефевр примећује да простори доколице откривају противречности постојећег начина производње, производећи и његове најгоре и најбоље аспекте.

Такво разумевање простора омогућава да се архитектонске интервенције посматрају као носиоци будућих могућности, јер будућност још није одлучена; њене могућности већ попримају облик у простору. Архитектура тиме добија улогу медија кроз који се свакодневно искуство и телесна перцепција простора, схваћена као непосредност је тело у свом простору, а доживљено искуство је несводиво, преводе у дугорочне урбане и културне процесе.

Полазећи од оваквог разумевања простора као историјски и друштвено произведене категорије, теоријски оквир се даље проширује разматрањем временске димензије архитектуре. У том контексту, Ендрју Бењамин развија тезу да је време конститутивни елемент

²⁴ Lefebvre, Henri (1991). The production of space - Blackwell, London

архитектонског мишљења, при чему архитектура не само да постоји у времену, већ га и активно обликује. Архитектонски објекти, према овом приступу, делују као материјализације трајања, у којима се прошлост, садашњост и будућност преклапају кроз употребу, трансформацију и интерпретацију простора²⁵. У том смислу, архитектура има кључну улогу у процесима колективног памћења, јер кроз своју материјалност, трајност и могућност адаптације омогућава да се одређени друштвени наративи очувају, преобликују или поново активирају у савременом контексту. Памћење се не разуме као статично чување прошлости, већ као динамичан процес који се непрестано реконструише кроз просторну употребу и интерпретацију, при чему архитектура делује као медиј који повезује историјско искуство са актуелним друштвеним праксама.²⁶ Овакво схватање омогућава да се архитектура разуме као *изграђено време*, односно као медиј који у себи носи потенцијал будућих друштвених и културних пракси, а не као завршена и затворена форма. Овако конципиран теоријски оквир омогућава прелаз са апстрактних појмова простора, времена и памћења ка њиховој конкретној манифестацији у урбаном контексту. У наставку рада, ови концепти биће примењени кроз студију случаја културних станица у Новом Саду, како би се испитало на који начин архитектонске интервенције у јавном простору утичу на формирање колективног памћења, квалитет урбаног окружења и вредновање простора у свакодневном животу града.

²⁵ Benjamin, Andrew E. (1997), *Present Hope: Philosophy, Architecture, Judaism*, Routledge, London–New York, стр. 41–45.

²⁶ Исто, стр. 52–56.

2.1 Простор, значење и урбано искуство

Питање простора представља једно од фундаменталних теоријских питања савремених друштвених и хуманистичких наука. Савремена теорија архитектуре и урбанизма полази од претпоставке да простор није неутрална физичка категорија, већ друштвено и културно конструисана реалност која настаје кроз међусобно деловање материјалних структура, друштвених односа и свакодневних пракси. Простор се више не посматра као пасивна позорница друштвеног живота, већ као активни производ друштвених односа, политичких процеса, културних пракси и колективних представа. Овај такозвани „просторни заокрет“ (spatial turn) довео је до формирања читавог низа теоријских приступа који простор разумеју као динамичну и историјски конструисану категорију чије се значење непрестано производи и трансформише. У том смислу, питање простора превазилази његове геометријске и функционалне карактеристике и улази у домен искуства, перцепције и симболичког значења.²⁷

Један од најзначајнијих теоријских доприноса разумевању простора дао је Анри Лефевр, који простор не посматра као унапред дату категорију, већ као резултат друштвених процеса. Ова поставка представља једну од темељних претпоставки савремене критичке теорије простора и указује на то да се простор производи кроз друштвене односе,

²⁷ Lefebvre, Henri (1991). *The Production of Space*, Blackwell, Oxford, стр. 11–15.

свакодневни живот и различите облике репрезентације.²⁸ Архитектура и урбанизам се, према томе, не могу посматрати као пасивни оквири људске активности, већ као активни чиниоци у обликовању урбаног искуства.²⁹

Основни значај Лефевровог приступа лежи у чињеници да простор постаје аналитичка категорија кроз коју је могуће разумети функционисање друштва. Простор није последица друштвених процеса већ њихов конститутивни елемент. Политичке институције, економски системи и културне праксе производе специфичне облике простора који затим утичу на понашање појединаца и група. Простор и друштво налазе се у односу узајамне производње. У делу *Toward an Architecture of Enjoyment* Лефевр додатно развија идеју архитектуре као медија који омогућава искуство уживања, спонтаности и креативности. Простор се не може редуковати искључиво на функционалну категорију, већ постаје место сусрета телесне перцепције, свакодневице и потенцијала за друштвену еманципацију.³⁰ Посебно важан део Лефеврове теорије представља концепт просторне тријаде. Просторне праксе обухватају свакодневне активности, кретања и употребу простора. Репрезентације простора односе се на концептуалне и техничке моделе које производе архитекте, урбанисти, планери и институције. Простори репрезентације представљају симболичке и доживљајне димензије простора које се

²⁸ Исто, стр. 33–39.

²⁹ Исто, стр. 68–70.

³⁰ Lefebvre, Henri (2014). *Toward an Architecture of Enjoyment*, University of Minnesota Press, Minneapolis, стр. 15–24.

испољавају кроз сећања, емоције, културне обрасце и колективне представе. Управо кроз међусобно деловање ових димензија настаје оно што се може назвати урбаним искуством.

За разумевање савремених културних простора овај концепт има посебан значај. Културна институција није само архитектонски објекат, нити је њена функција ограничена на организовање културних програма. Она истовремено представља физички простор, институционални оквир и симболички ресурс кроз који се обликују значења места. Простор културе стога постаје место сусрета различитих облика друштвене производње простора.

На Лефеврове идеје непосредно се надовезује Дејвид Харви, који простор анализира у оквиру политичке економије капитализма. Критичко разумевање града као материјализације друштвених односа указује да је град истовремено производ и средство друштвених односа, док се економска моћ и политичке стратегије материјализују у конкретним просторним обрасцима.³¹ Инвестиције у изграђено окружење стварају дугорочне просторне структуре које обликују будуће друштвене могућности, чиме архитектура постаје неодвојив део ширих процеса друштвене репродукције.³² Харви указује да урбани простор није само резултат друштвених односа већ и средство кроз које се репродукују економска моћ и друштвене неједнакости. У делима *Social Justice and the City*, *The Urbanization of Capital* и *The Condition of*

³¹ Harvey, David (2009). *Social Justice and the City* (Revised Edition). Athens: The University of Georgia Press, стр. 23–27.

³² Исто, стр. 88–92.

Postmodernity он показује да су просторне трансформације неодвојиве од процеса акумулације капитала.

Према Харвију, капитализам непрестано производи нове просторне конфигурације како би обезбедио услове за сопствену репродукцију. Инвестиције у инфраструктуру, реконструкције градских четврти, изградња културних објеката и трансформација јавних простора представљају део ширих економских процеса. Простор није само место на којем се капитал акумулира већ и инструмент те акумулације. Управо због тога урбане промене увек имају и политичку димензију, јер одражавају интересе различитих друштвених актера.

Харви посебно наглашава да урбани простор представља материјализацију односа моћи. Одлуке о томе где ће бити смештене институције, који делови града ће бити развијани, а који занемарени, одражавају шире политичке и економске структуре. Културна инфраструктура се у том контексту може се разумети као део урбаних стратегија које истовремено производе културну вредност и трансформишу просторне односе.

Теоријску основу за овакво разумевање друштвене стварности налазимо и код Ђерђа Лукача, који у делу *Историја и класна свест* развија концепт реификације, односно процеса у којем друштвени односи попримају карактер објективних ствари. На тај начин простор се може

разумети као историјски условљена категорија која одражава структуру доминантних друштвених односа.³³

Лефеврову тезу о друштвеној производњи простора и Харвијеву анализу политичке економије урбанизације додатно развија Шерон Зукин, посматрајући градове као системе симболичких значења које обликују култура, колективне представе, наративи и друштвене праксе. Трансформације урбаног простора стога су неодвојиве од промена културних образаца и начина на који становници доживљавају одређена места.³⁴ Посебан значај Зукиних анализе лежи у разумевању начина на који култура постаје средство просторне трансформације. Она показује да културне активности често претходе економској ревитализацији урбаних зона, али истовремено упозорава да такви процеси могу довести до нових облика просторне искључености. Простор није само производ економских интереса већ и резултат борбе за контролу над његовим значењима. Управо зато Зукин говори о „пејзажима моћи“³⁵, наглашавајући да су урбани идентитети увек резултат преговарања различитих друштвених група.

У делу *The Cultures of Cities* она показује да савремени градови све више зависе од производње културних значења и симболичких вредности. За разлику од класичних урбаних економских анализа, Зукин указује да се

³³ Lukács, Georg (1971). *History and Class Consciousness*, Merlin Press, London, стр. 83–110.

³⁴ Zukin, S (1996). *The Cultures of Cities*, Blackwell, Oxford, стр. 1–15.

³⁵ Zukin, Sharon (1993). *Landscapes of Power, From Detroit to Disney World*, University of California Press

економска вредност града не ствара искључиво кроз производњу материјалних добара већ и кроз производњу културних симбола, урбаних наратива и препознатљивих идентитета.

Централни концепт њене теорије представља „симболичка економија”³⁶. Под тим појмом подразумева се систем у којем се културна продукција, урбани имиџ, архитектура, наслеђе и економски интереси међусобно преплићу у обликовању града. Културне институције, музеји, галерије, фестивали и јавни простори постају ресурси који производе не само културну већ и економску вредност. Градови се све више такмиче у производњи препознатљивих симболичких идентитета, настојећи да привуку инвестиције, туристе и нове становнике.

Радикалну критику савременог друштва формулисао је Ги Дебор у делу *Друштво спектакла*. Према његовим речима, „Све што је некада било непосредно доживљавано, удаљено је у представу”.³⁷ Полазећи од ове тезе, Дебор указује да савремени капитализам производи свет слика и репрезентација који постепено замењују непосредно искуство. Урбани простор и архитектура постају део логике спектакла, при чему визуелна репрезентација добија примат над непосредним доживљајем.³⁸ Док Лефевр и Харви наглашавају структуралне аспекте производње простора, радови Валтера Бењамина усмеравају пажњу ка искуственој и перцептивној димензији града. У својим анализама Париза Бењамин

³⁶ Zukin, Sharon (1995). *Whose Culture? Whose City?*, Taylor & Francis Group, London

³⁷ Дебор, Ги (2003). *Друштво спектакла*. Београд: Породична библиотека А. Голијанин, стр. 6.

³⁸ Исто, стр. 23–30.

град посматра као простор сећања, визуелне културе и колективне свести. Његова фигура фланера постала је један од најпознатијих концепата урбане теорије. Фланер није обичан пролазник већ посматрач који град доживљава кроз споро кретање, визуелно истраживање и контемплацију. За Бењамина град није само функционална структура већ текст који се чита, тумачи и доживљава. Урбано искуство настаје кроз интеракцију између физичког окружења и индивидуалне перцепције. Простор добија значење тек онда када постане предмет искуства.

Ова перспектива посебно је значајна за разумевање културних простора јер указује да њихов значај није одређен искључиво архитектонским карактеристикама или институционалним функцијама. Начин на који корисници доживљавају простор постаје подједнако важан као и његове материјалне карактеристике. Културне институције производе не само догађаје већ и специфичне облике урбаног искуства.

Сродно питање односа аутентичности и техничке репродукције Валтер Бењамин разматра у есеју *Уметничко дело у доба своје техничке репродуктивности*. Бењамин указује да масовна репродукција мења начин на који се доживљавају уметност и простор, доводећи до слабљења „ауре“ као јединствености и непоновљивости уметничког дела.³⁹ Истовремено, технолошке промене доводе до трансформације

³⁹ Benjamin, Walter (1980). „Das Kunstwerk im Zeitalter seiner technischen Reproduzierbarkeit“, у: *Gesammelte Schriften*, Band I, Suhrkamp, Frankfurt am Main, 1980, стр. 471–473.

колективне перцепције и начина на који се обликује модерно искуство града.⁴⁰

Посебно место у савременој филозофији архитектуре заузима Ендрју Бењамин. У делима *Present Hope* и *Architectural Philosophy* архитектура се тумачи као медиј у коме се преплићу време, памћење и историја. Архитектонска форма није искључиво одговор на функционалне захтеве, већ истовремено структурише могућности будућих догађаја и друштвених пракси.⁴¹ Архитектура, према овом схватању, успоставља континуитет између прошлости, садашњости и будућности и на тај начин превазилази своју искључиво материјалну димензију.⁴²

Проблем временског искуства у савременом друштву анализира Хартмут Роза, који сматра да процеси друштвеног убрзања доводе до све израженијег осећаја отуђења. У условима непрекидног убрзавања друштвених токова, појединци све теже успостављају трајне односе са местима и заједницама, што се непосредно одражава и на начин доживљавања урбаног простора.⁴³ Убрзање је кључна чињеница савремене заједнице. Време, технологија и модернитет убрзавају се незабележеним темпом. Те категорије или димензије постале су пародије самих себе. Искуство, свест, наш осећај за све што постоји, јуре

⁴⁰ Исто, стр. 478–482.

⁴¹ Benjamin, Andrew E. (2000). *Architectural Philosophy*, The Athlone Press, London, стр. 3–12.

⁴² Benjamin, Andrew E. (1997), *Present Hope: Philosophy, Architecture, Judaism*, Routledge, London–New York, стр. 41–56.

⁴³ Rosa, Hartmut (2010). *Alienation and Acceleration*. Natchitoches, LA: NSU Press, стр. 15–28.

дезоријентисано у **хиперпосредованој садашњости** – коју не перципирамо као садашњост. „Сада“ је протерано из самог себе. У овој фази цивилизације као техносфере, сам наш појам садашњег тренутка редефинисан је (у највећој мери) као оно што промиче на компјутерском екрану. Летећи фрагменти, укључујући и нас.

Однос архитектуре, глобализације и спектакла анализира Јасер Елшештави кроз пример Дубаија, указујући да архитектура мегапројеката постаје средство производње идентитета и глобалне препознатљивости, али истовремено може прикривати друштвене неједнакости и процесе просторне сегрегације.⁴⁴

Феноменолошка традиција архитектонске теорије додатно продубљује разумевање односа између човека и простора. Кристијан Норберг-Шулц уводи концепт *genius loci*, наглашавајући да архитектура треба да омогући човеку оријентацију и идентификацију са местом.⁴⁵ Простор није само функционална структура већ носилац егзистенцијалног значења.

Слично томе, Јухани Паласмаа указује на значај телесног и мултисензорног доживљаја архитектуре.⁴⁶ Простор се не перципира искључиво визуелно већ кроз читав спектар чулних искустава. Мириси,

⁴⁴ Elsheshtawy, Yasser (2010). *Dubai: Behind an Urban Spectacle*. Routledge, Oxfordshire, стр. 1–12.

⁴⁵ Norberg-Schulz, Christian (1980). *Genius Loci : towards a phenomenology of architecture*, Rizzoli, New York, стр. 1-20.

⁴⁶ Pallasmaa, Juhani (2019). *Design for Sensory Reality: From Visuality to Existential Experience*. Architectural Design, 89: 22-27

звукови, материјали и тактилне карактеристике простора учествују у формирању начина на који људи памте и доживљавају места.

Синтетички посматрано, савремене теорије простора показују да је простор истовремено материјална структура, економски ресурс, политичко поље, културни артефакт и искуствена категорија. Лефевр указује на његову друштвену производњу, Харви на политичко-економске механизме урбанизације, Зукин на симболичку економију града, Бенјамин на искуство модерности, Дебор на репрезентацијску логику спектакла, Роза на могућност резонантног односа према окружењу, док феноменолошка традиција наглашава егзистенцијалну и чулну димензију места.

За потребе ове дисертације простор се стога не посматра као статична физичка категорија већ као сложен систем односа у којем се преплићу архитектура, култура, друштвене праксе и колективна значења. Културна инфраструктура није само скуп објеката већ мрежа простора у којима се производе урбана искуства, обликују идентитети и конструишу нови облици односа између грађана и града. Управо овај теоријски оквир представља основу за разумевање културних простора као активних чинилаца савремених урбаних трансформација.

2.2 Културна инфраструктура и културна политика

У последњим деценијама култура је све више препозната као важан фактор урбаног и економског развоја, при чему културна

инфраструктура престаје да се посматра искључиво као скуп институција намењених производњи и дистрибуцији културних садржаја, већ добија ширу улогу у обликовању друштвеног живота, урбаног идентитета и локалних развојних стратегија.⁴⁷ Савремене културне политике све чешће полазе од претпоставке да улагања у културу могу допринети економској конкурентности, социјалној кохезији и трансформацији урбаних средина.⁴⁸

Значајан утицај на развој оваквог приступа имао је Ричард Флорида, који у делу *The Rise of the Creative Class* развија концепт креативне класе као покретача економског и друштвеног развоја. Према његовом становишту, савремени градови се све више такмиче у привлачењу високообразованих и креативних појединаца, док културни садржаји, толеранција и квалитет живота постају важни фактори урбане конкурентности.⁴⁹ Флорида сматра да се економски раст у све већој мери заснива на креативности, иновацијама и способности градова да обезбеде окружење погодно за развој различитих облика културне производње.⁵⁰

Разматрајући специфичан пример Њујорка, Елизабет Карид у књизи *The Warhol Economy* показује да се економска и културна динамика града не

⁴⁷ Franco Bianchini & Michael Parkinson, *Cultural Policy and Urban Regeneration*, Manchester University Press, Manchester, 1993, стр. 1–7.

⁴⁸ Исто, стр. 8–15.

⁴⁹ Florida, Richard L. (2002). *The Rise of the Creative Class: And How It's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life*, Basic Books, New York, стр. 3–14.

⁵⁰ Исто, стр. 67–75.

могу посматрати одвојено. Према њеном тумачењу, уметност, музика, мода и различити облици културне продукције чине важан сегмент урбане економије и истовремено доприносе формирању идентитета града.⁵¹ Културни живот и неформалне мреже креативних актера представљају, према ауторки, значајан ресурс урбаног развоја.⁵²

Шири преглед односа културе и просторног планирања дали су Ен Маркусен и Ен Гадва. У раду *Arts and Culture in Urban or Regional Planning: A Review and Research Agenda* ауторке указују на то да су култура и уметност постале интегрални део савременог урбаног и регионалног планирања.⁵³ Истовремено, оне указују на недостатак систематских истраживања која би омогућила прецизније разумевање ефеката културних политика и културне инфраструктуре на развој локалних заједница.⁵⁴

Настављајући ову линију разматрања, Ен Гадва Никодемус анализира концепт „креативног обликовања места“ (*creative placemaking*) као нову парадигму америчке културне политике. Према њеном мишљењу, културне иницијативе све више постају средство економског развоја и урбане регенерације, али се истовремено поставља питање њихових

⁵¹ Currid, Elizabeth (2007) *The Warhol Economy: How Fashion, Art, and Music Drive New York City*, Princeton University Press, Princeton, стр. 1–12.

⁵² Исто, стр. 181–194.

⁵³ Markusen, Ann & Gadwa, Anne (2010). „Arts and Culture in Urban or Regional Planning: A Review and Research Agenda“, *Journal of Planning Education and Research*, vol. 29, стр. 379–383. <https://doi.org/10.1177/0739456X09354380>

⁵⁴ Исто, стр. 387–390.

стварних домета и могућих противречности.⁵⁵ Ауторка указује да појам виталности и креативности често остаје недовољно прецизно дефинисан, због чега говори о феномену „нејасне виталности“ (*fuzzy vibrancy*).⁵⁶

Посебну пажњу односу културне инфраструктуре и локалног развоја посвећује Карл Гродах. У раду *Art Spaces, Public Space, and the Link to Community Development* он истиче да уметнички простори не представљају само места културне продукције, већ и важне чиниоце развоја заједнице.⁵⁷ Према његовом становишту, културни простори имају способност да подстакну друштвене интеракције, ојачају локални идентитет и допринесу стварању квалитетнијег јавног простора.⁵⁸

Значај културних активности за трансформацију урбаног окружења наглашава и Марк Стерн у анализи промене културног пејзажа Филадельфије. Истражујући просторну дистрибуцију културних активности, он показује да култура има способност да утиче на друштвену динамику појединих делова града и да допринесе јачању

⁵⁵ Nicodemus, Anne Gadwa (2013). „Fuzzy Vibrancy: Creative Placemaking as Ascendant US Cultural Policy“, *Cultural Trends*, vol. 22, no. 3–4, стр. 213–216.

<https://doi.org/10.1080/09548963.2013.817653>

⁵⁶ Исто, стр. 219–222.

⁵⁷ Grodach, Carl (2010). „Art Spaces, Public Space, and the Link to Community Development“, *Community Development Journal*, vol. 45, no. 4, стр. 474–480.

⁵⁸ Исто, стр. 486–491.

локалних заједница.⁵⁹ Културни ресурси, према његовом тумачењу, представљају важан елемент урбане виталности и развоја.⁶⁰

Однос културне политике и урбане регенерације систематски су анализирали Франко Бјанкини и Мајкл Паркинсон. У књизи *Cultural Policy and Urban Regeneration* они указују да је култура током последњих деценија постала један од кључних инструмената стратегија урбаног развоја.⁶¹ Према ауторима, културне политике могу допринети ревитализацији деградираних делова града, јачању локалног идентитета и развоју нових економских активности.⁶² Међутим, они истовремено наглашавају да културна регенерација не сме бити сведена искључиво на економске циљеве, већ мора укључивати и друштвене, симболичке и просторне аспекте развоја.⁶³

Посматрано у целини, наведени теоријски приступи показују да културна инфраструктура превазилази оквире традиционалног разумевања културних институција. Савремене културне политике све више препознају културу као стратешки ресурс који утиче на економски развој, квалитет живота, социјалну кохезију и обликовање урбаног идентитета. Истовремено, постојећа литература указује да ефекте

⁵⁹ Stern, Mark (2003). *Culture and the Changing Urban Landscape: Philadelphia 1997–2002*, Regional Science Association International Meetings, Philadelphia, стр. 3–18;

⁶⁰ Исто, стр. 15–18.

⁶¹ Bianchini, Franco & Parkinson, Michael (1993). *Cultural Policy and Urban Regeneration*, Manchester University Press, Manchester, 1993, стр. 203–208.

⁶² Исто, стр. 209–215.

⁶³ Исто, стр. 220–223.

културне инфраструктуре није могуће свести искључиво на економске показатеље, већ је неопходно сагледати њене шире друштвене, просторне и симболичке димензије.⁶⁴

2.3 Урбана регенерација вођена културом

Током последњих деценија култура је постала један од значајних инструмената урбане регенерације, при чему су уметничке институције, културни догађаји и креативне активности све чешће укључивани у стратегије обнове и трансформације градова.⁶⁵ У оквиру ових процеса културни садржаји не делују искључиво као допуна постојећој урбаној структури, већ се све чешће посматрају као покретачи економских, друштвених и просторних промена.⁶⁶

Један од најпознатијих примера културом вођене регенерације анализирали су Лоренцо Викарио и Педро Мануел Мартинез Монхе кроз случај Билбаа. Полазећи од феномена познатог као „Гугенхајмов ефекат“, аутори указују да изградња музеја није произвела само нови архитектонски симбол града, већ је покренула шири процес

⁶⁴ Markusen & Gadwa, (2010), стр. 389–391; Grodach, (2010), стр. 488–492; Nicodemus, (2013), стр. 220–222.

⁶⁵ Miles, Steven & Paddison, Ronan. (2005). The Rise and Rise of Culture-Led Urban Regeneration. *Urban studies*. 42. 833-839. 10.1080/00420980500107508.

⁶⁶ Gilmore, Abigail, et al. (2025). *Creative Improvement, Cultural Infrastructure and Urban Zones: A Tale of Three Cities and Their Cultural Districts*. Elsevier, стр. 1–15.

трансформације околног урбаног ткива.⁶⁷ Истовремено, они упозоравају да овакви процеси могу створити предуслове за гентрификацију и промену друштвене структуре појединих делова града.⁶⁸

Питање односа између уметности, регенерације и гентрификације детаљно су разматрали Стјуарт Камерон и Џон Кофи. Анализирајући различите примере урбане обнове, они показују да се улога уметника током времена мењала, од пионира који спонтано насељавају деградиране делове града до учесника у институционално вођеним пројектима јавне уметности.⁶⁹ Према њиховом тумачењу, култура може допринети ревитализацији простора, али истовремено може постати део механизма који доводе до социјалне искључености и раста вредности земљишта.⁷⁰

Волтер Сантагата запажа да планирање алтернативних простора културе, експлицитно као инструмената политике развоја локалне економије или урбане ревитализације може довести до катастрофалних економских и друштвених последица.⁷¹ Сваки покушај остварења таквог вида економске користи захтева постављање неколико важних

⁶⁷ Vicario, Lorenzo, & Martinez Monje, Pedro Manuel. (2003). *Another 'Guggenheim Effect'? The Generation of a Potentially Gentrifiable Neighbourhood in Bilbao*. *Urban Studies*, стр. 2383–2389.

⁶⁸ Исто, стр. 2394–2400.

⁶⁹ Cameron, Stuart, & Coaffee, Jon. (2005). *Art, Gentrification and Regeneration: From Artist as Pioneer to Public Arts*. *European Journal of Housing Policy*, стр. 39–45.

⁷⁰ Исто, стр. 50–58.

⁷¹ Santagata, W. (2002), *Cultural Districts, Property Rights and Sustainable Economic Growth*. *International Journal of Urban and Regional Research*, 26: 9–23. <https://doi.org/10.1111/1468-2427.00360>

питања: који појединци, заједнице и институције ће имати највећу економску и друштвену корист од развоја културних станица? Да ли се културне станице или дистрикти најбоље стварају кроз политику и планирање или се могу развијати „природно“, тј. самостално, под претпоставком да постоје одговарајући услови? На послетку, која би требало да буде примарна сврха културне станице или дистrikта - да подстакне економски развој, да створи широк спектар радних места како за нискоквалификоване раднике, тако и за стручњаке из области културе, да повећа приходе од туризма или да помогне у образовању културних матрица и усади осећај идентитета заједнице?

Да би разликовао за кога и за шта је културни дистрикт дизајниран, Сантагата дефинише четири главне врсте простора алтернативне културе: индустријски културни окрузи окупљају техничке и предузетничке стручњаке како би створили центар културне продукције; институционални културни окрузи се окрећу око једне организације која монополише област културне продукције; Музејски културни дистрикти организовани су око музејских комплекса који представљају средиште културних активности и јавне рецепције културних садржаја. Најраспрострањенији облик представљају метрополитански културне зоне, које обухватају шире урбане целине у којима је културна инфраструктура просторно и функционално

интегрисана са другим сегментима градског развоја.⁷² Такви дистрикти су дизајнирани или за произвођаче или за потрошаче културе. Културни дистрикти за произвођаче се дуже развијају и захтевају дугорочне обавезе. Културни дистрикти за потрошаче су често дизајнирани са идејом да ће од самог почетка генерисати приход.

Разумевање разлика између ових категорија је кључно за одређивање најбољег модела развоја простора алтернативне културне продукције са циљем ревитализације одређених градских подручја. Постоје ризици у свим правцима развоја. Флорида се залагао за „квалитетне просторе“ који привлаче креативну класу, али такав прилив „креативаца“ у одређене градске зоне или урбана подручја може да генерише инфлаторне притиске на тржиште становања који негативно утичу на разнолико становништво и повећавају социо-економску неједнакост⁷³. Планирање урбаних културних зона мора да буде спроведено са пажњом, балансирајући однос између успешног привлачења креативних професионалаца и побољшања приступа и могућности које културне зоне нуде локалној заједници и заједници у целини.

Међу првима који су указали на улогу уметника у процесима урбане трансформације био је Даглас Кол. У истраживању посвећеном урбаној

⁷² Santagata, W. (2006): Cultural districts and their Role in Developed and Developing Countries. In: Ginsburgh, Victor and David Throsby (eds.): Handbook on the Economics of Art and Culture. Amsterdam: Elsevier, 1101-1120

⁷³ Peck, Jamie. (2005). Struggling With the Creative Class. International Journal of Urban and Regional Research. 29. 740-770. 10.1111/j.1468-2427.2005.00620.x.

обнови он показује да се уметници често појављују у подручјима која пролазе кроз економску стагнацију, доприносећи њиховој културној и визуелној афирмацији.⁷⁴ Управо та промена имица и симболичког значења простора касније може постати подстицај ширим процесима инвестиција и просторне трансформације.⁷⁵

Слично становиште развија и Дејвид Леј, који анализира улогу естетизације у процесима гентрификације. Према његовом мишљењу, уметници и културни актери имају важну улогу у формирању нових културних вредности и симболичке атрактивности појединих градских четврти.⁷⁶ Процеси гентрификације, међутим, не могу се свести искључиво на економске факторе, већ укључују и трансформацију начина на који се одређени простори доживљавају и вреднују.⁷⁷

Ричард Лојд у студији *Neo-Bohemia* анализира трансформацију чикашке четврти Викар Парк и указује да уметничке заједнице могу постати покретачи нових урбаних идентитета.⁷⁸ Појава такозване „необохемије“ повезана је са развојем нових облика потрошње, културне производње

⁷⁴ Cole, Douglas B. (1987). Artists and Urban Redevelopment. *Geographical Review*, стр. 391–399.

⁷⁵ Cole, Douglas B. (1987). Artists and Urban Redevelopment. *Geographical Review*, стр. 399–407.

⁷⁶ Ley, David. (2003). Artists, Aestheticisation and the Field of Gentrification. *Urban Studies*, стр. 2527–2535.

⁷⁷ Исто, стр. 2535–2544.

⁷⁸ Lloyd, Richard. (2002). Neo-Bohemia: Art and Neighborhood Redevelopment in Chicago. *Journal of Urban Affairs*, стр. 517–524.

и економских активности, што постепено мења карактер читавих насеља.⁷⁹

Просторна динамика културних активности посебно је анализирана у истраживању Харвија Молоча и Марка Трескона о развоју њујоршких галеријских четврти Сохо и Челси. Аутори показују да се културне активности временом премештају унутар града, формирајући нове центре атрактивности и мењајући просторне обрасце развоја.⁸⁰ Галерије и уметничке институције, према њиховом тумачењу, делују као важни агенси у производњи урбаних вредности и симболичких значења.⁸¹

Критички осврт на концепт креативне класе даје Ен Маркусен, која указује да развојни потенцијали културе зависе од конкретних локалних услова и политичких одлука.⁸² Она наглашава да ефекти креативних индустрија нису униформни и да се њихов допринос урбаном развоју не може генерализовати без узимања у обзир специфичности локалног контекста.⁸³

Економске ефекте присуства креативне класе анализирали су Гери Сандс и Лора Рис. Њихова истраживања показују да постоји одређена

⁷⁹ Исто, стр. 524–532.

⁸⁰ Molotch, Harvey, & Treskon, Mark. (2009). *Changing Art: SoHo, Chelsea and the Dynamic Geography of Galleries in New York City*. *International Journal of Urban and Regional Research*, стр. 517–528.

⁸¹ Исто, стр. 528–541.

⁸² Markusen, Ann. (2006). *Urban Development and the Politics of a Creative Class*. *Environment and Planning A*, стр. 1921–1930.

⁸³ Исто, стр. 1930–1940.

повезаност између културних ресурса и економског развоја, али и да та веза није увек једнозначна и непосредна.⁸⁴ Присуство креативних актера само по себи не гарантује дугорочни економски просперитет, већ зависи од ширих друштвених и институционалних околности.⁸⁵

Однос између уметности и промена у суседствима анализирали су Карл Гродах, Никол Фостер и Џејмс Мардок. Према њиховом становишту, уметност може представљати важан фактор промене, али њени ефекти не морају бити искључиво позитивни.⁸⁶ Културне активности могу допринети повећању атрактивности одређених подручја, али истовремено могу утицати и на раст цена некретнина и постепено потискивање постојећих становника.⁸⁷

Слична питања поставља и Џени Шуц, која настоји да утврди да ли су уметничке галерије активни узрочници урбане обнове или само рани показатељи већ започетих процеса трансформације.⁸⁸ Њена истраживања указују да је однос између културних институција и

⁸⁴ Sands, Gary, & Reese, Laura. (2013). Fair Weather Friends? The Impact of the Creative Class on the Economic Health of Mid-Sized US Metropolitan Areas. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, стр. 71–81.

⁸⁵ Исто, стр. 81–91.

⁸⁶ Grodach, Carl, Foster, Nicole, & Murdoch, James. (2014). Gentrification and the Artistic Dividend: The Role of the Arts in Neighborhood Change. *Journal of the American Planning Association*, стр. 21–28.

⁸⁷ Исто, стр. 28–35.

⁸⁸ Schuetz, Jenny. (2012). Causal Agents or Canaries in the Coal Mine? Art Galleries and Neighborhood Change. *Brookings Institution Press*, стр. 85–103.

просторног развоја сложен и да није могуће једнозначно утврдити правац узрочно-последичних веза.⁸⁹

Једну од најранијих критика процеса гентрификације из перспективе уметности понудиле су Розалин Дојче и Кара Гендел Рајан. Ауторке указују да се уметност и култура често користе као инструменти легитимизације урбаних трансформација које могу довести до социјалне искључености и продубљивања неједнакости.⁹⁰ У том смислу, културна регенерација не може се посматрати искључиво као позитиван процес, већ захтева критичко преиспитивање њених друштвених последица.⁹¹

Слично томе, Ванеса Метјуз истиче да процеси естетизације простора имају двоструку природу. Док са једне стране могу допринети побољшању визуелног квалитета и препознатљивости урбаних средина, са друге стране могу постати део механизма комодификације и друштвене сегрегације.⁹²

Однос између авангардне уметности и гентрификације анализирали су Ен Боулер и Блер Мекберни на примеру њујоршког Ист Вилица. Њихова истраживања показују да присуство уметничких заједница често

⁸⁹ Schuetz, Jenny. (2014). *Do Art Galleries Stimulate Redevelopment?* Journal of Urban Economics, стр. 59–72.

⁹⁰ Deutsche, Rosalyn, & Ryan, Cara Gendel. (1984). *The Fine Art of Gentrification*. October, стр. 111–130.

⁹¹ Исто, стр. 130–191.

⁹² Mathews, Vanessa. (2010). *Aestheticizing Space: Art, Gentrification and the City*. Geography Compass, стр. 660–675.

претходи ширим економским и просторним променама које доводе до трансформације читавих квартова.⁹³

На негативне последице ових процеса указује и Роуланд Аткинсон, који наглашава да урбана регенерација може довести до расељавања становништва и губитка социјалне разноврсности.⁹⁴ Према његовом становишту, скривени трошкови гентрификације често остају недовољно видљиви у доминантним дискурсима о урбаном развоју.⁹⁵

Мајлс и Падисон указују да је културом вођена регенерација постала један од доминантних модела савремене урбане политике.⁹⁶ Међутим, савремена истраживања све више наглашавају потребу за критичким сагледавањем њених ефеката. У том контексту, Гилмор и сарадници показују да културни дистрикти и зоне креативног развоја могу произвести различите облике просторних и друштвених трансформација, чији исходи зависе од локалних институционалних и економских услова.⁹⁷

Савремена истраживања све више настоје да превазиђу поједностављена тумачења културом вођене регенерације,

⁹³ Bowler, Anne, & McBurney, Blair. (1991). *Gentrification and the Avant-Garde in New York's East Village*. Theory, Culture & Society, стр. 49–77.

⁹⁴ Atkinson, Rowland. (2000). *The Hidden Costs of Gentrification: Displacement in Central London*. Journal of Housing and the Built Environment, стр. 307–316.

⁹⁵ Исто, стр. 316–326.

⁹⁶ Miles, Simon, & Paddison, Ronan. (2005). *Introduction: The Rise and Rise of Culture-led Urban Regeneration*. Urban Studies, стр. 833–839.

⁹⁷ Gilmore, Abigail, et al. (2025). *Creative Improvement, Cultural Infrastructure and Urban Zones: A Tale of Three Cities and Their Cultural Districts*. Elsevier, стр. 1–15.

наглашавајући значај институционалних и управљачких механизма који обликују развој културних дистрикта. У том контексту, Ебигејл Гилмор и Клер Бернил-Мејер указују да се културне зоне не могу посматрати искључиво као просторне целине намењене концентрацији културних активности, већ као сложени системи у којима се преплићу интереси јавних институција, приватног сектора и различитих друштвених актера.⁹⁸ Поређењем искустава Мелбурна, Манчестера и Торонта, ауторке показују да развој културних дистрикта зависи од специфичних историјских, економских и политичких околности, при чему културна инфраструктура делује као посредник између различитих облика моћи и интереса.⁹⁹ Посебно се наглашава да је за дугорочну одрживост ових процеса неопходно обезбедити демократско учешће и очување принципа урбане правде, чиме се савремени приступи удаљавају од искључиво економског разумевања културне регенерације.¹⁰⁰

Посматрани у целини, наведени приступи указују да културом вођена урбана регенерација представља сложен и вишеслојан процес. Култура и уметност могу допринети ревитализацији простора, јачању идентитета и повећању атрактивности градова, али истовремено могу постати део механизма који доводе до гентрификације, раста просторних

⁹⁸ Gilmore, Abigail, & Burnill-Maier, Claire. (2025). *Creative Improvement, Cultural Infrastructure and Urban Zones: A Tale of Three Cities and Their Cultural Districts*. Elsevier, стр. 1–5.

⁹⁹ Исто, стр. 6-10.

¹⁰⁰ Исто, 10-13.

неједнакости и промене друштвене структуре. Стога се савремена литература све више удаљава од једноставних оптимистичких тумачења и наглашава потребу за критичким и контекстуално осетљивим разумевањем културне регенерације.¹⁰¹

2.4 Учешће, заједница и културно ангажовање

У савременим расправама о културној инфраструктури све већи значај добијају питања учешћа грађана, друштвене инклузије и односа између простора и заједнице. Културне институције и јавни простори више се не посматрају искључиво као места производње и конзумирања културних садржаја, већ као простори у којима се формирају различити облици друштвених односа, колективних идентитета и грађанског ангажовања.¹⁰² У том смислу, културно учешће представља један од кључних елемената савремених концепција одрживог урбаног развоја.¹⁰³

¹⁰¹ Markusen, Ann. (2006). *Urban Development and the Politics of a Creative Class*. Environment and Planning A, стр. 1921–1940; Grodach, Carl, Foster, Nicole, & Murdoch, James. (2014). *Gentrification and the Artistic Dividend: The Role of the Arts in Neighborhood Change*. Journal of the American Planning Association, стр. 21–35; Atkinson, Rowland. (2000). *The Hidden Costs of Gentrification: Displacement in Central London*. Journal of Housing and the Built Environment, стр. 307–326.

¹⁰² Agger, Ben. (2000). *Public Sociology: From Social Facts to Literary Acts*. Rowman & Littlefield, стр. 1–12.

¹⁰³ Barbieri, Nicolas. (2021). *The Right to Participate in Urban Cultural Life: From Inequalities to Equity*. UCLG Committee on Culture, стр. 5–10.

Полазећи од критичке социологије, Бен Агер указује да друштвене науке не би требало да се ограничавају на описивање друштвених чињеница, већ да активно учествују у јавном животу и процесима друштвене трансформације.¹⁰⁴ У делу *Public Sociology: From Social Facts to Literary Acts* он наглашава значај јавног дијалога и комуникације као предуслова демократског друштва, указујући да култура и јавни простор имају важну улогу у стварању услова за активно грађанство.¹⁰⁵ Однос између културних простора и развоја заједнице анализира Карл Гродах, који указује да уметнички простори представљају више од места културне продукције. Према његовом тумачењу, они делују као простори сусрета, друштвене интеракције и колективног деловања, доприносећи јачању локалног идентитета и друштвене кохезије.¹⁰⁶ Посебан значај ових простора огледа се у њиховој способности да подстичу различите облике сарадње и учешћа грађана у обликовању урбаног живота.¹⁰⁷

Сличан приступ развијају Ен Маркусен и Ен Гадва, које истичу да култура и уметност представљају важне компоненте савременог

¹⁰⁴ Agger, Ben. (2000). *Public Sociology: From Social Facts to Literary Acts*. Rowman & Littlefield, стр. 15–28.

¹⁰⁵ Исто, стр. 85–94.

¹⁰⁶ Grodach, Carl. (2010). *Art Spaces, Public Space, and the Link to Community Development*. *Community Development Journal*, стр. 474–481.

¹⁰⁷ Исто, стр. 486–491.

урбаног и регионалног планирања.¹⁰⁸ Према њиховом мишљењу, културне активности могу допринети развоју социјалног капитала, стварању нових мрежа сарадње и оснаживању локалних заједница.¹⁰⁹ Ауторке посебно наглашавају да се значај културе не може мерити искључиво економским показатељима, већ је неопходно узети у обзир и њене друштвене и симболичке ефекте.¹¹⁰

Концепт креативног обликовања места (*creative placemaking*) даље развија Ен Гадва Никодемус, која указује да културне иницијативе могу постати средство јачања локалних заједница и подстицања грађанског учешћа.¹¹¹ Истовремено, она наглашава да појмови попут виталности и креативности често остају недовољно прецизно дефинисани, што отвара простор за различита тумачења и праксе.¹¹²

Временска димензија урбаног живота налази се у средишту истраживања Фабијана Нојхауса. У делу *Studies in Temporal Urbanism* аутор указује да град није статична структура, већ динамичан систем чије се карактеристике мењају у зависности од временских ритмова, образаца коришћења и свакодневних активности корисника.¹¹³

¹⁰⁸ Markusen, Ann, & Gadwa, Anne. (2010). *Arts and Culture in Urban or Regional Planning: A Review and Research Agenda*. *Journal of Planning Education and Research*, стр. 379–384.

¹⁰⁹ Исто, стр. 385–389.

¹¹⁰ Исто, стр. 389–391.

¹¹¹ Nicodemus, Anne Gadwa. (2013). *Fuzzy Vibrancy: Creative Placemaking as Ascendant US Cultural Policy*. *Cultural Trends*, стр. 213–218.

¹¹² Исто, стр. 219–222.

¹¹³ Neuhaus, Fabian. (2011). *Studies in Temporal Urbanism*. Springer, стр. 1–18

Просторне праксе и културне активности стога је неопходно посматрати кроз призму времена и свакодневног живота, а не искључиво кроз њихову физичку организацију.¹¹⁴

Посебан значај учешћа корисника у обликовању простора наглашава Кристофер Деј. У делу *Consensus Design* он развија концепт консензусног пројектовања, заснованог на идеји да квалитетно окружење настаје кроз сарадњу стручњака и корисника.¹¹⁵ Према његовом становишту, активно учешће различитих друштвених група у процесима планирања доприноси стварању простора који боље одговарају потребама заједнице и подстичу осећај припадности.¹¹⁶

Социолошку димензију културног учешћа развија Пјер Бурдије у свом капиталном делу *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. Полазећи од концепта културног капитала, Бурдије показује да су укуси, културне преференције и обрасци учешћа тесно повезани са друштвеном структуром и различитим облицима моћи.¹¹⁷ Културне праксе, према његовом тумачењу, представљају важан механизам репродукције друштвених разлика, али и средство формирања идентитета и симболичке припадности.¹¹⁸

¹¹⁴ Исто, стр. 87–101.

¹¹⁵ Day, Christopher. (2003). *Consensus Design*. Architectural Press, стр. 3–16.

¹¹⁶ Исто, стр. 54–72.

¹¹⁷ Bourdieu, Pierre. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. M.I.T. Press, стр. 1–13.

¹¹⁸ Bourdieu, Pierre. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. M.I.T. Press, стр. 56–68.

Критичко преиспитивање партиципативног дизајна развија Боби Ниша, која указује да процеси учешћа нису увек једноставни и једнозначни. Полазећи од психоаналитичке перспективе, ауторка наглашава да су односи између стручњака, институција и корисника често обележени различитим очекивањима, конфликтима и симболичким значењима.¹¹⁹ Партиципативни процеси стога захтевају пажљиво разумевање друштвених и психолошких механизма који обликују колективно деловање.¹²⁰

Питање културног учешћа као механизма социјалне инклузије посебно добија на значају у новијим истраживањима. Саез-Веласко и сарадници показују да учешће у културним активностима може допринети смањењу социјалне искључености и јачању осећаја припадности различитих друштвених група.¹²¹ Посебно се истиче значај културних програма у процесима интеграције младих особа са инвалидитетом и других маргинализованих група.¹²²

Са становишта културних права, Николас Барбијери указује да право на учешће у културном животу представља један од важних аспеката

¹¹⁹ Nisha, Bobby. (2022). *Lost in Imagined Space: A Psychoanalysis of Participatory Design*. Elsevier Ltd., стр. 1–8.

¹²⁰ Исто, стр. 9–15.

¹²¹ Sáez-Velasco, et al. (2025). *Cultural Participation as a Pathway to Social Inclusion: A Systematic Review and Youth Perspectives on Disability and Engagement*. Societies, стр. 1–10.

¹²² Sáez-Velasco, et al. (2025). *Cultural Participation as a Pathway to Social Inclusion: A Systematic Review and Youth Perspectives on Disability and Engagement*. Societies, стр. 11–18.

савременог концепта права на град.¹²³ Он наглашава да приступ културним ресурсима није равномерно распоређен и да постоје значајне неједнакости у могућностима културног учешћа.¹²⁴ Због тога савремене културне политике све више напуштају приступ заснован на формалној једнакости и окрећу се концепту правичности, који подразумева активне мере усмерене ка обезбеђивању равноправног приступа културном животу.¹²⁵

Посматрани у целини, наведени теоријски приступи указују да културно учешће представља много више од пасивне конзумације културних садржаја. Културне институције и јавни простори имају потенцијал да подстакну друштвену интеракцију, оснаже локалне заједнице и допринесу развоју инклузивнијих облика урбаног живота. Истовремено, постојећа литература наглашава да процеси учешћа нису неутрални, већ су условљени друштвеним структурама, културним капиталом и различитим облицима неједнакости.¹²⁶

¹²³ Barbieri, Nicolas. (2021). *The Right to Participate in Urban Cultural Life: From Inequalities to Equity*. UCLG Committee on Culture, стр. 11–18.

¹²⁴ Barbieri, Nicolas. (2021). *The Right to Participate in Urban Cultural Life: From Inequalities to Equity*. UCLG Committee on Culture, стр. 19–25.

¹²⁵ Исто, стр. 26–31.

¹²⁶ Bourdieu, Pierre. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. M.I.T. Press; Barbieri, Nicolas. (2021). *The Right to Participate in Urban Cultural Life: From Inequalities to Equity*. UCLG Committee on Culture.

2.5 Културна инфраструктура као урбани атрактор

Питање просторне атрактивности и начина на који поједини урбани садржаји успевају да привуку кориснике изван свог непосредног окружења, привлачи све већу пажњу у савременим истраживањима града. У том контексту, културна инфраструктура се све чешће посматра не само као систем институција намењених производњи и дистрибуцији културних садржаја, већ и као важан фактор формирања урбане динамике, просторних токова и симболичке препознатљивости града.¹²⁷

Урбани атрактори се, према томе, могу разумети као простори који генеришу кретања, друштвене интеракције и различите облике просторне концентрације.¹²⁸

Једно од најзначајнијих истраживања односа културе и урбане атрактивности спровела је Елизабет Карид. У књизи *The Warhol Economy* она показује да се културна и економска виталност Њујорка не заснива искључиво на формалним институцијама, већ и на сложеним мрежама друштвених односа, неформалних сусрета и културне

¹²⁷ Currid, Elizabeth. (2007). *The Warhol Economy: How Fashion, Art, and Music Drive New York City*. Princeton University Press, стр. 1–12.

¹²⁸ Argento, Daniela. (2024). *Facing Sustainable City Challenges: The Quest for Attachment and Attractiveness*. Springer, стр. 3–9.

производње.¹²⁹ Културни актери и простори, према њеном тумачењу, стварају специфичну атмосферу и препознатљивост која доприноси привлачности града и његовој способности да привуче креативне појединце и различите облике инвестиција.¹³⁰

Слично становиште развија и Ричард Лојд у анализи чикашке четврти Викар Парк. У делу *Neo-Bohemia* он указује да уметничке заједнице и културни простори могу постати носиоци нових урбаних идентитета и симболичких вредности.¹³¹ Формирање такозване „необохемије“ повезано је са стварањем специфичних образаца потрошње, начина живота и културних пракси које поједине делове града чине привлачним за различите групе корисника.¹³²

Просторна динамика културних активности посебно је анализирана у истраживању Харвија Молоча и Марка Трескона, који прате премештање њујоршких галерија из Сохоа у Челси. Аутори показују да културне институције не делују изоловано, већ формирају мреже и просторне кластере који производе нове центре урбане атрактивности.¹³³ Галерије и уметнички простори стога не представљају

¹²⁹ Currid, Elizabeth. (2007). *The Warhol Economy: How Fashion, Art, and Music Drive New York City*. Princeton University Press, стр. 17–32.

¹³⁰ Исто, стр. 179–196.

¹³¹ Lloyd, Richard. (2002). *Neo-Bohemia: Art and Neighborhood Redevelopment in Chicago*. *Journal of Urban Affairs*, стр. 517–524.

¹³² Исто, стр. 524–532.

¹³³ Molotch, Harvey, & Treskon, Mark. (2009). *Changing Art: SoHo, Chelsea and the Dynamic Geography of Galleries in New York City*. *International Journal of Urban and Regional Research*, стр. 517–528.

само места изложбене делатности, већ и важне чиниоце у обликовању урбаних токова и симболичке географије града.¹³⁴

Питање утицаја уметничких институција на урбани развој разматра и Џени Шуц. У раду *Do Art Galleries Stimulate Redevelopment?* ауторка настоји да утврди да ли су галерије непосредни покретачи развоја или се појављују као последица већ постојећих процеса трансформације.¹³⁵

Њена истраживања указују да је однос између културних институција и просторне атрактивности сложен и да се не може објаснити једноставним узрочно-последичним моделима.¹³⁶

Шири културолошки аспект урбане атрактивности наглашен је у тексту *The Geography of Cool*, објављеном у магазину *The Economist*. Аутори указују да се савремена конкурентност градова све више заснива на способностима да произведу јединствена искуства, специфичне културне атмосфере и препознатљиве урбане идентитете.¹³⁷ Појам „кул“ у овом контексту не представља искључиво естетску категорију, већ обухвата комплексне односе између културе, потрошње и симболичке вредности простора.¹³⁸

Однос између квалитета окружења и људског благостања анализирали су Сересинхе, Прајс и Моат. Њихово истраживање показује да визуелно

¹³⁴ Исто, стр. 528-541.

¹³⁵ Schuetz, Jenny. (2014). *Do Art Galleries Stimulate Redevelopment?*. Journal of Urban Economics, стр. 59–65.

¹³⁶ Исто, стр. 66-72.

¹³⁷ *The Economist*. (2010). *The Geography of Cool*. The Economist Newspaper Limited, стр. 1–4.

¹³⁸ Исто, стр. 4-7.

атрактивна и пријатна окружења имају позитиван утицај на субјективно благостање корисника.¹³⁹ Према њиховом тумачењу, естетске карактеристике простора представљају важну компоненту његове атрактивности и утичу на начин на који људи доживљавају и вреднују одређена места.¹⁴⁰

Урбану атрактивност као последицу образаца кретања анализирају Залц Оствик и сарадници, који истражују структуру мрежа система јавних бицикала.¹⁴¹ Њихови резултати показују да просторне заједнице и интензитет кретања корисника откривају постојање зона повећане атрактивности и концентрације активности.¹⁴²

Теоријске основе разумевања атрактивности простора поставља Кевин Линч у делу *The Image of the City*. Полазећи од концепта менталне слике града, он показује да људи организују своје просторно искуство кроз препознатљиве елементе као што су путеви, чворишта, границе и оријентир.¹⁴³ Препознатљивост и читљивост простора представљају важне факторе његове атрактивности и способности да постане део колективне меморије.¹⁴⁴

¹³⁹ Seresinhe, Chanuki Illushka, Price, Tom, & Moat, Helen Susannah. (2019). *Quantifying the Impact of Scenic Environments on Health*. Scientific Reports, Nature Publishing Group, стр. 1–6.

¹⁴⁰ Исто, стр. 6-10.

¹⁴¹ Ostwick, Sarah Saltz, et al. (2019). *Community Structure in Bicycle Sharing Networks*. PLOS ONE, Public Library of Science, стр. 1–8.

¹⁴² Исто, стр. 8-15.

¹⁴³ Lynch, Kevin. (1960). *The Image of the City*. MIT Press, стр. 1–13.

¹⁴⁴ Исто, стр. 92-104.

Вилијам Вајт, проучавајући свакодневно коришћење јавних простора, указује да се успешни урбани простори одликују способношћу да привуку људе и подстакну друштвену интеракцију.¹⁴⁵ Према његовом мишљењу, присуство људи представља најважнији показатељ виталности јавног простора.¹⁴⁶

Слично томе, Јан Гел наглашава значај људске размере и свакодневних активности у обликовању квалитетног урбаног окружења.¹⁴⁷ Простор између зграда, према његовом тумачењу, представља кључни оквир у коме се одвијају друштвени односи и формира урбани живот.¹⁴⁸

Бил Хилијер, развијајући концепт просторне синтаксе, указује да просторни односи и конфигурација урбане мреже непосредно утичу на интензитет кретања и концентрацију људских активности.¹⁴⁹ Атрактивност појединих локација не зависи искључиво од њихових садржаја, већ и од њиховог положаја унутар ширег просторног система.¹⁵⁰

Џон Монтгомери истиче да виталност и урбаност произилазе из сложеног односа између физичке структуре, културних активности и

¹⁴⁵ Whyte, William H. (1980). *The Social Life of Small Urban Spaces*. Project for Public Spaces, стр. 10–24.

¹⁴⁶ Исто, стр. 94–103.

¹⁴⁷ Gehl, Jan. (1987). *Life Between Buildings: Using Public Space*. Van Nostrand Reinhold, стр. 15–27.

¹⁴⁸ Исто, стр. 67–81.

¹⁴⁹ Hillier, Bill. (1996). *Space Is the Machine: A Configurational Theory of Architecture*. Cambridge University Press, стр. 161–177.

¹⁵⁰ Исто, стр. 267–284.

интензитета друштвених интеракција.¹⁵¹ Атрактивни градски простори карактеришу се разноврсношћу функција, присуством људи и могућношћу стварања различитих облика урбаног искуства.¹⁵²

Најновија истраживања урбане атрактивности све више користе анализу великих количина података и просторних мрежа. Алхазани и сарадници показују да се обрасци привлачности појединих делова града могу идентификовати анализом просторних токова и концентрације активности.¹⁵³ Сличне резултате добијају Банет и сарадници, који на основу података о системима јавних бицикала идентификују просторне обрасце урбане атрактивности.¹⁵⁴

Посебан значај у савременим расправама добија концепт привржености месту (*attachment*) који развија Данијела Арђенто. Полазећи од одрживог урбаног развоја, ауторка указује да атрактивност града не произилази искључиво из економских показатеља или визуелних карактеристика, већ и из способности простора да код корисника развије осећај припадности и идентификације.¹⁵⁵ Атрактивност и приврженост

¹⁵¹ Montgomery, John. (1998). *Making a City: Urbanity, Vitality and Urban Design*. Journal of Urban Design, Taylor & Francis, стр. 93–102.

¹⁵² Исто, стр. 103-116.

¹⁵³ Alhazzani, Mohammed, et al. (2021). *Measuring Urban Attractiveness Using Spatial Network Analysis and Big Data*. Elsevier, стр. 1–10.

¹⁵⁴ Banet, Aaron, et al. (2021). *Urban Attractiveness and Human Mobility Patterns Derived from Bike Sharing Data*. Elsevier, стр. 10–19.

¹⁵⁵ Argento, Daniela. (2024). *Facing Sustainable City Challenges: The Quest for Attachment and Attractiveness*. Springer Nature, стр. 21–32.

месту стога се посматрају као међусобно повезани аспекти савременог урбаног искуства.¹⁵⁶

Посматрани у целини, наведени теоријски приступи указују да се културна инфраструктура може разумети као важан урбани атрактор који обликује обрасце кретања, друштвене интеракције и симболичке вредности простора. Атрактивност културних простора не произилази искључиво из њихових програмских садржаја, већ из сложеног односа између просторне конфигурације, културног идентитета, визуелног квалитета и способности да код корисника произведу осећај припадности и препознатљивости.¹⁵⁷

Посебно место у истраживањима културне инфраструктуре као урбаног атрактора заузима концепт симболичке економије који развија Шерон Зукин. У делу *The Cultures of Cities* она указује да се савремени градови све више такмиче у производњи симболичких вредности, при чему култура и потрошња постају важни инструменти обликовања урбаног идентитета.¹⁵⁸ Према њеном тумачењу, културне институције, уметнички дистрикти и простори забаве представљају носиоце

¹⁵⁶ Исто, стр. 87-99.

¹⁵⁷ Lynch, Kevin. (1960). *The Image of the City*. MIT Press; Hillier, Bill. (1996). *Space Is the Machine: A Configurational Theory of Architecture*. Cambridge University Press; Montgomery, John. (1998). *Making a City: Urbanity, Vitality and Urban Design*. Journal of Urban Design; Argento, Daniela. (2024). *Facing Sustainable City Challenges: The Quest for Attachment and Attractiveness*. Springer Nature.

¹⁵⁸ Zukin, Sharon. (1996). *The Cultures of Cities*. Blackwell Publishers, стр. 1–12.

симболичке економије, доприносећи стварању специфичних урбаних слика и повећању привлачности појединих делова града.¹⁵⁹

Сличну перспективу развија Ричард Флорида, који културу и креативност посматра као значајне факторе урбане конкурентности. У делу *The Rise of the Creative Class* он наглашава да успешни градови привлаче креативне појединце захваљујући присуству културних садржаја, разноврсности и отворености према различитим облицима друштвеног и културног живота.¹⁶⁰ Културна инфраструктура, према овом схватању, представља један од кључних елемената који утичу на просторну атрактивност и способност града да привуче таленте, инвестиције и нове економске активности.¹⁶¹

Значај музеја и великих културних институција у обликовању урбане атрактивности посебно су анализирали Лоренцо Викарио и Педро Мануел Мартинез Монхе. Полазећи од искуства Билбаа, аутори указују да је изградња музеја Гугенхајм довела до стварања новог имица града и подстакла шире процесе просторне трансформације.¹⁶² Такозвани „Гугенхајмов ефекат“ указује на способност појединачних културних

¹⁵⁹ Исто, стр. 23-39.

¹⁶⁰ Florida, Richard. (2002). *The Rise of the Creative Class: And How It's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life*. Basic Books, стр. 3–14.

¹⁶¹ Florida, Richard. (2002). *The Rise of the Creative Class: And How It's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life*. Basic Books, стр. 223–249.

¹⁶² Vicario, Lorenzo, & Martinez Monje, Pedro Manuel. (2003). *Another 'Guggenheim Effect'? The Generation of a Potentially Gentrifiable Neighbourhood in Bilbao*. *Urban Studies*, стр. 2383–2392.

институција да делују као катализатори урбане привлачности и генератори нових образаца просторног развоја.¹⁶³

Новија истраживања културних зона и дистриката указују на сложенију природу ових процеса. Ебигејл Гилмор и сарадници показују да се културна инфраструктура не може посматрати искључиво кроз појединачне институције, већ као мрежа простора, организација и актера који заједно производе урбану атрактивност.¹⁶⁴ Анализирајући искуства више градова, аутори наглашавају да успех културних дистриката зависи од њихове интегрисаности у локалне заједнице, начина управљања и способности да одрже равнотежу између економских, друштвених и културних циљева.¹⁶⁵

У том контексту, културна инфраструктура се све више разуме као систем међусобно повезаних простора и активности који, поред своје примарне културне функције, производе симболичке вредности, утичу на формирање урбаног идентитета и делују као важни генератори просторне атрактивности.¹⁶⁶

¹⁶³ Исто, стр. 2393-2400.

¹⁶⁴ Gilmore, Abigail, Burnill-Maier, Claire, O'Brien, Dave, et al. (2025). *Creative Improvement, Cultural Infrastructure and Urban Zones: A Tale of Three Cities and Their Cultural Districts*. Elsevier, стр. 1–8.

¹⁶⁵ Исто, стр. 9-15.

¹⁶⁶ Zukin, Sharon. (1996). *The Cultures of Cities*. Blackwell Publishers; Florida, Richard. (2002). *The Rise of the Creative Class: And How It's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life*. Basic Books; Gilmore, Abigail, Burnill-Maier, Claire, O'Brien, Dave, et al. (2025). *Creative Improvement, Cultural Infrastructure and Urban Zones: A Tale of Three Cities and Their Cultural Districts*. Elsevier.

2.6 Културна инфраструктура, идентитет и осећај места

Савремене теоријске расправе о граду и култури посебну пажњу посвећују питању односа између простора, идентитета и доживљаја места. Културна инфраструктура се у том контексту не посматра искључиво као скуп објеката и институција намењених производњи и презентацији културних садржаја, већ и као важан чинилац у формирању колективних представа, симболичких значења и осећаја припадности.¹⁶⁷ Простор се, према оваквом схватању, не доживљава само кроз своје материјалне карактеристике, већ и кроз вредности, сећања и културне праксе које му дају специфичан идентитет.¹⁶⁸

Значај културе у обликовању урбаног идентитета посебно наглашава Шерон Зукин. У делу *The Cultures of Cities* она указује да се идентитет савременог града формира кроз сложене односе између економских процеса, културних пракси и симболичких значења.¹⁶⁹ Културне институције, јавни простори и различити облици културне производње представљају важне носиоце симболичке економије, доприносећи

¹⁶⁷ Zukin, Sharon. (1996). *The Cultures of Cities*. Blackwell Publishers, стр. 1–15.

¹⁶⁸ Tuan, Yi-Fu. (1977). *Space and Place: The Perspective of Experience*. University of Minnesota Press, стр. 6–12.

¹⁶⁹ Zukin, Sharon. (1996). *The Cultures of Cities*. Blackwell Publishers, стр. 16–28.

стварању препознатљивих слика града и специфичних урбаних идентитета.¹⁷⁰

Однос између простора и колективног памћења разматра и Ендрју Бенџамин, који архитектуру посматра као медиј кроз који се успоставља веза између прошлости, садашњости и будућности.¹⁷¹ Према његовом тумачењу, архитектонске форме не представљају само материјалне структуре, већ и носиоце културног памћења и историјског континуитета.¹⁷² На тај начин, културна инфраструктура добија улогу посредника у процесима конструисања колективног идентитета и очувања културног наслеђа.¹⁷³

Културолошку и антрополошку димензију простора развија Ји-Фу Туан у делу *Space and Place: The Perspective of Experience*. Полазећи од феноменолошког приступа, аутор указује да место настаје кроз људско искуство, емоције и свакодневне праксе.¹⁷⁴ Простор постаје место онда када му појединци и заједнице приписују значења и развијају осећај припадности.¹⁷⁵ Културне активности и институције, у том смислу,

¹⁷⁰ Исто, стр. 43-54.

¹⁷¹ Benjamin, Andrew. (1997). *Present Hope: Philosophy, Architecture, Judaism*. Routledge, стр. 41–56.

¹⁷² Benjamin, Andrew. (2000). *Architectural Philosophy*. Athlone Press, стр. 8–18.

¹⁷³ Исто, стр. 72-81.

¹⁷⁴ Tuan, Yi-Fu. (1977). *Space and Place: The Perspective of Experience*. University of Minnesota Press, стр. 3–18.

¹⁷⁵ Исто, стр. 149–164.

представљају важне механизме кроз које се формирају везе између људи и простора.¹⁷⁶

Сличну перспективу развија Едвард Релф, који у делу *Place and Placelessness* указује на опасност губитка аутентичности и појаву униформних просторних образаца у савременом друштву.¹⁷⁷ Према његовом мишљењу, идентитет места произилази из јединствених односа између физичког окружења, активности и значења које корисници приписују одређеним просторима.¹⁷⁸ У условима глобализације и стандардизације, очување културних специфичности и локалног идентитета постаје један од важних задатака савременог урбанизма.¹⁷⁹ Значај осећаја места (*sense of place*) наглашава и Дејвид Кантер, који место дефинише као синтезу физичких карактеристика, активности и симболичких значења.¹⁸⁰ Према његовом становишту, људско искуство простора није могуће разумети без уважавања психолошких и друштвених аспеката који обликују доживљај окружења.¹⁸¹ Културна инфраструктура у том контексту доприноси формирању препознатљивих амбијената и јачању емоционалних веза између корисника и простора.¹⁸²

¹⁷⁶ Исто, стр. 179–187.

¹⁷⁷ Relph, Edward. (1976). *Place and Placelessness*. Pion Limited, стр. 1–12.

¹⁷⁸ Исто, стр. 45–55.

¹⁷⁹ Исто, стр. 90–98.

¹⁸⁰ Canter, David. (1977). *The Psychology of Place*. Architectural Press, стр. 1–10.

¹⁸¹ Canter, David. (1977). *The Psychology of Place*. Architectural Press, стр. 147–156.

¹⁸² Исто, стр. 159–170.

У новијим истраживањима одрживог урбаног развоја посебан значај добија концепт привржености месту (*place attachment*). Данијела Арђенто указује да одрживост градова не зависи искључиво од економских и еколошких показатеља, већ и од способности урбаних средина да развију осећај припадности и идентификације код својих становника.¹⁸³ Приврженост месту, према њеном тумачењу, представља важну компоненту урбане атрактивности и друштвене одрживости.¹⁸⁴ Критичко разумевање културног идентитета развија и Стјуарт Хол. Полазећи од културних студија, он указује да идентитет није фиксна категорија, већ процес који се непрестано обликује кроз друштвене односе, репрезентације и културне праксе.¹⁸⁵ Урбани идентитет се стога не може посматрати као унапред дата особина града, већ као динамична конструкција која се непрестано преиспитује и трансформише.¹⁸⁶ Питање односа између културе, наслеђа и локалног идентитета разматра и Долорес Хејден. У делу *The Power of Place* ауторка указује да колективно памћење и историјски слојеви града представљају важне ресурсе за формирање локалног идентитета и осећаја припадности.¹⁸⁷

¹⁸³ Argento, Daniela. (2024). *Facing Sustainable City Challenges: The Quest for Attachment and Attractiveness*. Springer Nature, стр. 21–32.

¹⁸⁴ Исто, стр. 87–99.

¹⁸⁵ Hall, Stuart. (1997). *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. Sage Publications, стр. 1–13.

¹⁸⁶ Исто, стр. 225–236.

¹⁸⁷ Hayden, Dolores. (1995). *The Power of Place: Urban Landscapes as Public History*. MIT Press, стр. 9–24.

Очување и интерпретација културног наслеђа, према њеном становишту, имају значајну улогу у развоју инклузивнијих и друштвено осетљивијих урбаних средина.¹⁸⁸

Савремени приступи све више указују да културна инфраструктура не делује искључиво кроз своје физичке карактеристике, већ и кроз способност да производи значења, обликује колективна сећања и подстиче развој осећаја припадности. Простори културе стога представљају важне носиоце урбаног идентитета и симболичке препознатљивости града, доприносећи очувању локалних специфичности и јачању веза између људи и места.¹⁸⁹

2.7 Мреже, Big Data и сложени урбани системи

Савремена истраживања града све више напуштају схватање урбаног простора као статичне и хијерархијски организоване структуре, усвајајући приступе који град посматрају као сложен, динамичан и адаптиван систем. У том контексту, развој дигиталних технологија, масовних скупова података и мрежних анализа омогућио је нове начине разумевања просторних образаца, људских интеракција и урбаних

¹⁸⁸ Исто, стр. 111-126.

¹⁸⁹ Relph, Edward. (1976). *Place and Placelessness*. Pion Limited; Hall, Stuart. (1997). *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. Sage Publications; Hayden, Dolores. (1995). *The Power of Place: Urban Landscapes as Public History*. MIT Press.

процеса.¹⁹⁰ Град се све чешће посматра као систем токова, односа и мрежа у којима су физичке структуре, друштвене активности и информациони процеси међусобно повезани.¹⁹¹

Један од најутицајнијих теоријских оквира развио је Мануел Кастелс у делу *The Rise of the Network Society*. Полазећи од концепта мрежног друштва, он указује да се савремени друштвени процеси све више организују кроз различите облике мрежа, које превазилазе традиционалне просторне и институционалне границе.¹⁹² Простор токова, према његовом тумачењу, постаје једна од основних карактеристика савременог урбаног развоја, при чему информације, капитал, људи и симболичка значења циркулишу кроз сложене мреже односа.¹⁹³

Слично томе, Алберт-Ласло Барабаши развија теорију комплексних мрежа, указујући да различити природни и друштвени системи испољавају заједничке структурне карактеристике.¹⁹⁴ У делу *Linked* он показује да се многи системи организују кроз мреже које нису случајне, већ поседују специфичне обрасце повезаности и концентрације

¹⁹⁰ Batty, Michael. (2013). *The New Science of Cities*. MIT Press, стр. 1–15.

¹⁹¹ Castells, Manuel. (2010). *The Rise of the Network Society*. Wiley-Blackwell, стр. 407–428.

¹⁹² Исто, стр. 496–500.

¹⁹³ Исто, стр. 501–509.

¹⁹⁴ Barabási, Albert-László. (2002). *Linked: The New Science of Networks*. Perseus Publishing, стр. 1–15.

чворова.¹⁹⁵ Овакво разумевање мрежа омогућило је примену нових аналитичких приступа у проучавању урбаних система и просторних интеракција.¹⁹⁶

Развој рачунарских метода и доступност великих количина података значајно су утицали на трансформацију урбаних студија. Мајкл Бати у делу *The New Science of Cities* указује да савремени градови представљају сложене адаптивне системе чије понашање произилази из великог броја интеракција између појединаца, институција и инфраструктурних мрежа.¹⁹⁷ Према његовом мишљењу, традиционални модели урбаног планирања све теже могу обухватити сложеност савремених градова, због чега се све више користе приступи засновани на анализи података, симулацијама и мрежним моделима.¹⁹⁸

Питање конфигурације простора и образаца кретања развија Бил Хилијер кроз теорију просторне синтаксе. Полазећи од идеје да просторне структуре утичу на људско понашање, он показује да се интензитет кретања и концентрација активности могу разумети анализом просторних односа и степена интегрисаности појединих делова урбане мреже.¹⁹⁹ Просторна конфигурација, према овом

¹⁹⁵ Barabási, Albert-László. (2002). *Linked: The New Science of Networks*. Perseus Publishing, стр. 67–95.

¹⁹⁶ Исто, стр. 201-2014.

¹⁹⁷ Batty, Michael. (2013). *The New Science of Cities*. MIT Press, стр. 21–37.

¹⁹⁸ Исто, стр. 237-254.

¹⁹⁹ Hillier, Bill. (1996). *Space Is the Machine: A Configurational Theory of Architecture*. Cambridge University Press, стр. 161–177.

приступу, представља важан фактор у обликовању урбане виталности и просторне доступности.²⁰⁰

Посебан допринос развоју дигиталних метода у урбанизму дао је Карло Рати са истраживачком групом Senseable City Lab. Полазећи од података које генеришу мобилне технологије и дигиталне платформе, Рати указује да је могуће пратити динамику града у реалном времену и анализирати сложене обрасце кретања и коришћења простора.²⁰¹ Према овом схватању, Биг Дата омогућавају нове увиде у функционисање урбаних система и представљају важан инструмент савременог урбаног истраживања.²⁰²

Урбане мреже и просторне интеракције анализирају и Бетенкур и сарадници, који указују да градови испољавају законитости сличне другим комплексним системима.²⁰³ Њихова истраживања показују да се бројне урбане појаве, укључујући економску продуктивност, мобилност и иновације, могу објаснити кроз односе између величине града и интензитета интеракција.²⁰⁴

²⁰⁰ Исто, стр. 267-284.

²⁰¹ Ratti, Carlo, & Claudel, Matthew. (2016). *The City of Tomorrow: Sensors, Networks, Hackers, and the Future of Urban Life*. Yale University Press, стр. 3–18.

²⁰² Исто, стр. 91-108.

²⁰³ Bettencourt, Luís M. A., Lobo, José, Helbing, Dirk, Kühnert, Christian, & West, Geoffrey B. (2007). *Growth, Innovation, Scaling, and the Pace of Life in Cities*. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, стр. 7301–7306.

²⁰⁴ Исто, стр. 7306-7311.

Нови приступи урбаној аналитици све више се ослањају на податке настале кроз свакодневне активности корисника. Шлапфер и сарадници анализирају просторне и временске обрасце урбане активности на основу дигиталних трагова, указујући да се интензитет урбаног живота може пратити кроз различите облике мобилности и комуникације.²⁰⁵

Слично томе, Ђијанг Бин и сарадници показују да подаци добијени из друштвених мрежа и дигиталних платформи омогућавају нове начине разумевања просторних структура и образаца коришћења града.²⁰⁶

Посебно место у новијим истраживањима заузимају анализе засноване на подацима о мобилности. Сара Солц Оствик и сарадници показују да системи јавних бицикала откривају постојање просторних заједница и специфичних образаца повезаности између различитих делова града.²⁰⁷

Сличне резултате добијају Алхазани и сарадници, који применом мрежних анализа и великих скупова података идентификују зоне повећане атрактивности и концентрације активности.²⁰⁸

Савремена истраживања све више указују да се урбани феномени не могу разумети изолованом анализом појединачних елемената, већ је

²⁰⁵ Schläpfer, Markus, Bettencourt, Luís M. A., Grauwin, Sébastien, Raschke, Mathias, Claxton, Rob, Smoreda, Zbigniew, West, Geoffrey B., & Ratti, Carlo. (2014). *The Scaling of Human Interactions with City Size*. Journal of the Royal Society Interface, стр. 1–8.

²⁰⁶ Jiang, Bin, Yin, Junjun, & Zhao, Shih-Lung. (2009). *Characterizing the Human Mobility Pattern in a Large Street Network*. Physical Review E, стр. 1–7.

²⁰⁷ Ostwick, Sarah Saltz, et al. (2019). *Community Structure in Bicycle Sharing Networks*. PLOS ONE, Public Library of Science, стр. 1–15.

²⁰⁸ Alhazzani, Mohammed, et al. (2021). *Measuring Urban Attractiveness Using Spatial Network Analysis and Big Data*. Elsevier, стр. 1–10.

неопходно сагледати односе и интеракције које производе комплексна понашања читавог система. Град се стога све више посматра као адаптивна мрежа у којој се физичка структура, људска мобилност, друштвене интеракције и информациони токови међусобно преплићу.²⁰⁹ Развој Биг Дата метода и рачунарских приступа омогућио је нове перспективе у разумевању урбане сложености, чиме су створени услови за прецизније анализе и нове моделе планирања и управљања градовима.²¹⁰

2.8 Просторна анализа и мреже података

Развој дигиталних технологија и доступност великих количина просторних података значајно су променили методолошке приступе проучавању града. Савремена просторна анализа све више се ослања на интеграцију географских информационих система, мрежних модела и Биг Дата приступа, омогућавајући детаљније разумевање просторних образаца, динамике кретања и односа између различитих урбаних функција.²¹¹ У том контексту, простор се не посматра искључиво као геометријска структура, већ као сложена мрежа међусобно повезаних

²⁰⁹ Batty, Michael. (2013). *The New Science of Cities*. MIT Press, стр. 255–274.

²¹⁰ Batty, Michael. (2013). *The New Science of Cities*. MIT Press; Ratti, Carlo, & Claudel, Matthew. (2016). *The City of Tomorrow: Sensors, Networks, Hackers, and the Future of Urban Life*. Yale University Press.

²¹¹ Batty, Michael. (2013). *The New Science of Cities*. MIT Press, стр. 1–15.

елемената и токова чије се карактеристике могу анализирати применом рачунарских и статистичких метода.²¹²

Један од пионирских доприноса разумевању просторних структура дао је Валдо Тоблер, формулишући познати принцип према коме су све појаве међусобно повезане, али су блиске појаве повезаније од удаљених.²¹³ Ова поставка представља једну од основа савремене просторне анализе и омогућила је развој бројних метода за проучавање просторне аутокорељације и просторних зависности.²¹⁴

Развој географских информационих система и просторне статистике систематизовао је Мајкл Гудчајлд, који указује да дигитални просторни подаци омогућавају нове облике анализе и визуелизације урбаних процеса.²¹⁵ Према његовом становишту, интеграција различитих извора података представља један од кључних предуслова за разумевање сложености савремених градова.²¹⁶ Просторне базе података и

²¹² Goodchild, Michael F. (2010). *Twenty Years of Progress: GIScience in 2010*. Journal of Spatial Information Science, стр. 3–20.

²¹³ Tobler, Waldo R. (1970). *A Computer Movie Simulating Urban Growth in the Detroit Region*. Economic Geography, Clark University, стр. 234–240.

²¹⁴ Исто, стр. 240-243.

²¹⁵ Goodchild, Michael F. (2010). *Twenty Years of Progress: GIScience in 2010*. Journal of Spatial Information Science, стр. 7–15.

²¹⁶ Goodchild, Michael F. (2018). *Reimagining the History of GIS*. Annals of GIS, Taylor & Francis, стр. 1–8.

геоинформационе технологије тако постају важни инструменти у истраживању урбаних структура и доношењу просторних одлука.²¹⁷

Теоријске основе просторне синтаксе развија Бил Хилијер, показујући да конфигурација урбане мреже непосредно утиче на интензитет кретања, доступност и концентрацију активности.²¹⁸ Просторни односи, према овом приступу, могу се квантификовати и анализирати кроз степен интеграције и повезаности појединих делова града.²¹⁹ На тај начин, просторна анализа добија могућност да превазиђе искључиво морфолошки приступ и укључи динамику људских активности и кретања.²²⁰

Значај мрежних структура у разумевању урбаних система наглашава Стивен Маршал, који улицу и транспортну инфраструктуру посматра као комплексне мреже различитих нивоа повезаности.²²¹ Према његовом тумачењу, просторни системи не могу се свести на појединачне елементе, већ их је неопходно анализирати као међусобно повезане структуре које обликују урбану функционалност и доступност.²²²

²¹⁷ Goodchild, Michael F. (2018). *Reimagining the History of GIS*. Annals of GIS, Taylor & Francis, стр. 8–15.

²¹⁸ Hillier, Bill. (1996). *Space Is the Machine: A Configurational Theory of Architecture*. Cambridge University Press, стр. 161–177.

²¹⁹ Исто, стр. 267-284.

²²⁰ Исто, стр. 285-299.

²²¹ Marshall, Stephen. (2005). *Streets and Patterns*. Spon Press, стр. 15–28.

²²² Исто, стр. 97-113.

Посебан допринос савременим просторним анализама дали су Мајкл Бати и сарадници, који применом рачунарских метода и симулација указују на могућност моделирања сложених урбаних процеса.²²³ Градови се, према овом приступу, посматрају као самоорганизујући системи чије се понашање може разумети кроз интеракције великог броја просторних и друштвених компоненти.²²⁴

Нови извори података омогућили су развој урбане аналитике засноване на дигиталним траговима корисника. Карло Рати и сарадници указују да мобилне технологије, сензори и дигиталне платформе омогућавају праћење урбаних активности у реалном времену, стварајући услове за детаљније разумевање просторних токова и образаца коришћења града.²²⁵ Ови приступи представљају основу развоја такозваних „осетљивих градова“ (*senseable cities*), у којима се информације добијене из различитих извора користе за анализу и управљање урбаним процесима.²²⁶

У новијим истраживањима посебно место заузима анализа просторних мрежа заснована на подацима о мобилности. Мајкл Сел и сарадници показују да подаци добијени из система јавних бицикала омогућавају идентификацију просторних заједница и различитих образаца

²²³ Batty, Michael. (2013). *The New Science of Cities*. MIT Press, стр. 21–37.

²²⁴ Batty, Michael. (2013). *The New Science of Cities*. MIT Press, стр. 237–254.

²²⁵ Ratti, Carlo, & Claudel, Matthew. (2016). *The City of Tomorrow: Sensors, Networks, Hackers, and the Future of Urban Life*. Yale University Press, стр. 3–18.

²²⁶ Исто, стр. 91-108.

повезаности између делова града.²²⁷ Овакви приступи омогућавају разумевање просторне структуре кроз реалне обрасце кретања корисника, а не искључиво кроз физичке карактеристике урбаног ткива.²²⁸

Сличне резултате добијају Алхазани и сарадници, који применом мрежне анализе и великих скупова података идентификују зоне повећане атрактивности и концентрације активности.²²⁹ Њихова истраживања показују да просторне мреже омогућавају прецизније разумевање функционалних односа између различитих делова града и представљају важан инструмент савремене урбане аналитике.²³⁰

Разматрајући потенцијале Биг Дата приступа, Кичин указује да масовни скупови података не представљају само нови извор информација, већ и нову епистемолошку основу урбаних истраживања.²³¹ Према његовом мишљењу, развој рачунарских метода и доступност података омогућавају прелазак са традиционалних статичких модела ка динамичким и адаптивним приступима разумевању града.²³²

²²⁷ Szell, Michael, et al. (2022). *Growing Urban Bicycle Networks*. Scientific Reports, Nature Publishing Group, стр. 1–10.

²²⁸ Исто, стр. 10-18.

²²⁹ Alhazzani, Mohammed, et al. (2021). *Measuring Urban Attractiveness Using Spatial Network Analysis and Big Data*. Elsevier, стр. 1–10.

²³⁰ Исто, стр. 10-18.

²³¹ Kitchin, Rob. (2014). *The Data Revolution: Big Data, Open Data, Data Infrastructures and Their Consequences*. Sage Publications, стр. 1–16.

²³² Исто, стр. 67-84.

Посматрани у целини, наведени теоријски приступи указују да просторна анализа и мреже података представљају један од кључних праваца развоја савремених урбаних студија. Интеграција просторних информација, дигиталних трагова и мрежних модела омогућава нове увиде у структуру и функционисање урбаних система, доприносећи развоју прецизнијих аналитичких метода и савремених приступа планирању и управљању градовима.²³³

Слика 2.1 ОМА, Фондација Прада, Ларго Исарко, Милано (2015). Извор: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fondazione_Prada,_Milan.jpg, Аутор: Jay Dixit

²³³ Batty, Michael. (2013). *The New Science of Cities*. MIT Press; Goodchild, Michael F. (2010). *Twenty Years of Progress: GIScience in 2010*. Journal of Spatial Information Science; Kitchin, Rob. (2014). *The Data Revolution: Big Data, Open Data, Data Infrastructures and Their Consequences*. Sage Publications.

Слика 2.2 Ренцо Пјано, Културни центар „Ставрос Ниархос”, Атина; Лична архива.

2.9 Просторна вредност и економски ефекти архитектуре

Веза између културне инфраструктуре и вредности простора једно је од најосетљивијих питања у анализи урбане трансформације. Са једне стране, бројна истраживања о културом вођеној регенерацији указују да културни објекти, јавни простори, креативни кластери и уметнички садржаји могу допринети повећању препознатљивости, привлачности и симболичке вредности појединих делова града. Промене у перцепцији,

коришћењу и идентитету простора могу довести до промене његове тржишне вредности. Са друге стране, економски ефекти таквих интервенција ретко су једноставни и директни. Раст вредности некретнина може бити последица ширих тржишних процеса, инвестиционог циклуса, инфраструктурних улагања, промена у понуди и потражњи, демографских кретања или већ постојеће атрактивности локације. Управо та веза између архитектонске квалитативности и квантитативно мерљивих ефеката чини основу савремених интердисциплинарних истраживања на пресеку архитектуре, урбанизма и економије.

Због тога се у овој дисертацији просторна вредност не посматра искључиво као цена некретнина, већ као шири концепт који укључује перципирану атрактивност, симболички значај, употребну вредност, локални идентитет и могуће економске импликације. У том смислу, тржиште непокретности може да функционише као један од индикатора урбане атрактивности, али не и као једини или непосредни доказ деловања културне инфраструктуре.

Достављени РГЗ извештаји показују да је у посматраном периоду тржиште непокретности у Србији, а посебно у већим градовима, прошло кроз фазе стабилног раста, пандемијске отпорности, снажне експанзије и касније стабилизације. Та динамика представља важан контекст за тумачење могућих економских ефеката културних станица у Новом Саду. Међутим, без микролокацијских података није могуће утврдити да ли је раст вредности некретнина у непосредној близини културних

станациа био већи од раста у упоредивим деловима града без таквих интервенција.

У складу са тим, тржиште непокретности у овој дисертацији анализира се на два нивоа. Први ниво представља шири макроекономски контекст који обезбеђују извештаји Републичког геодетског завода. Други ниво представља анализа кретања вредности стамбених некретнина у градским целинама које садрже културне станице. Комбинација ова два приступа омогућава повезивање урбане атрактивности, перцепције простора и економских индикатора.

3 Мрежа културних станица у Новом Саду

Нови Сад, као град који је носио титулу Европске престонице културе, представља јединствен пример планског улагања у културну инфраструктуру са циљем дугорочног унапређења квалитета живота и урбаног идентитета. Разумевање стварног домета и ефеката културних станица важно је за будуће одлуке у области архитектонског пројектовања, урбанистичког планирања и јавних политика. Истраживање може допринети критичком сагледавању питања одрживости културних интервенција, њихове интеграције у постојеће урбано ткиво и њихове улоге у очувању јавног интереса у условима све израженије комерцијализације урбаног простора. Посебан значај рада огледа се у његовом потенцијалу да архитектуру реafirмише као дисциплину од општег друштвеног значаја, која не обликује само физички простор, већ активно учествује у развоју културе, заједнице и цивилизацијских вредности. На тај начин, дисертација може послужити као теоријска и практична основа за будуће архитектонске и урбанистичке праксе усмерене ка дугорочном, инклузивном и културно утемељеном развоју градова.

3.1 Увод у мрежу културних станица

У оквиру програма „Нови Сад — Европска престоница културе 2022“, град Нови Сад је иницирао мрежу културних станица као централни

елемент децентрализованог културног развоја. Ове станице нису само нови објекти, већ конкретни простори дељења, заједничког стварања и културне интеракције, чији је циљ да културу учине приступачном свим грађанима, а не само онима у центру града. Нови простори за културу настали су као инклузивни инфраструктурни одговор на потребу за локалним културним инвестицијама, укључујући и њихову улогу у изградњи и очувању локалног памћења и идентитета. Према програмским идејама, културне станице функционишу као нови мостови културе који повезују различите делове града и околна насеља, унапређујући повезаност, доступност и разноврсност културних активности.

3.2 Општа концепција и циљ мреже

Мрежа културних станица замишљена је као инклузиван и приступачан систем културних простора који омогућава активирање локалних заједница, промоцију уметничког израза, интеркултуралну размену и учешће различитих група грађана у културном животу. Станице имају за циљ и да ревитализују архитектонске/ просторне остатке прошлости (нпр. старе фабричке објекте) и да их трансформишу у јавно-културне ресурсе.

Слика 3.1 Културна станица Свилара;Извор:
<https://putemniti.com/2020/09/12/svilene-niti-novog-sada-kulturna-stanica-svilara/>

3.3 Преглед појединачних културних станица

3.3.1 Свилара — фабрика културних садржаја

Културна станица Свилара налази се у насељу Алмашки крај, делу Новог Сада који је историјски окарактерисан као радничко и занатско подручје, са доминацијом једнопородичног становања и вишеспратне стамбене изградње. Зграда Свиларе је симбол индустријског наслеђа Новог Сада, сада претворен у културни простор. Првобитно фабрика свиле, овај комплекс је обновљен и адаптиран за програме који окупљају уметнике, ствараоце и публику, чиме се истовремено чува сећање на

индустријску прошлост и подстиче нови културни живот. Пре реконструкције и активирања Свиларе, овај део града био је перципиран као периферни у односу на културне и туристичке токове, упркос непосредној близини историјског језгра града.

3.3.2 Млин— дечија културна станица

Културна станица Млин налази се у Радничкој улици, на простору некадашњег Великог Лимана, који је током XX века представљао једно од значајних подручја индустријског развоја Новог Сада. У овом делу града налазила се фабрика тестенина „Данубијус“, касније „Млинпек“, док је у околини било насељено радничко становништво, чији је историјски траг остао сачуван и у називу Радничке улице, као и некадашњег Радничког универзитета.²³⁴

Објекат данашње Културне станице Млин изграђен је 1927. године као магацин фабрике „Браћа Крамер“, у непосредној близини железничке пруге, што је одговарало потребама складиштења и транспорта робе. Након престанка индустријске функције, простор је адаптиран за потребе савременог културног центра намењеног пре свега деци и младима, чиме је некадашњи индустријски објект добио нову јавну и културну намену.²³⁵

²³⁴ Фондација „Нови Сад – Европска престоница културе“, „Културна станица Млин“, <https://mlin.kulturnestanice.rs> (приступљено: 29. 6. 2026).

²³⁵ Исто.

Трансформација овог простора представља пример адаптивне поновне употребе индустријског наслеђа, при чему је очувана просторна веза са историјским идентитетом радничког окружења, док је првобитна производна функција замењена културним, образовним и друштвеним садржајима.²³⁶

3.3.3 Еђшег — место за културне приче

Културна станица Еђшег смештена је у обновљеном дворцу Еђшег, на адреси Антона Чехова 4 у Новом Саду. Објект је изграђен 1890. године поводом обележавања стогодишњице Новосадског грађанског стрељачког друштва и представља један од значајнијих примера јавне архитектуре с краја XIX века. Пројектовао га је архитекта Ђерђ Молнар, а првобитно је служио као дом и стрелиште овог грађанског удружења.²³⁷

Током више од једног века постојања објект је имао различите јавне функције. У њему је одржана прва занатско-индустријска изложба у Новом Саду, која се сматра претечом Новосадског сајма. После периода запуштености, дворак је обновљен, при чему су очуване његове архитектонске и културно-историјске вредности, а простор је

²³⁶ „Легати граду: Културна станица Млин“, <https://visitdistrikt.rs/2023/08/10/legati-gradu-kulturna-stanica-mlin/>

²³⁷ Фондација „Нови Сад – Европска престоница културе“, „Културна станица Еђшег“, <https://edjseg.kulturnestanice.rs>

прилагођен савременим културним, образовним и уметничким програмима.²³⁸

Од 2018. године Еђшег функционише као прва културна станица у оквиру мреже културних станица Новог Сада.

Слика 3.2 Културна станица Еђшег; Извор: <https://edjseg.kulturnestanice.rs/galerija/>

3.3.4 Караван — култура на точковима

Јединствена покретна станица која омогућава пренос програмских активности изван централних локација града, до насеља у околини Новог Сада, попут Ирига, Беочина и Сремских Карловаца. Опремљен звучним и светлосним системима, уз употребу соларних панела, ова “култура на точковима” привлачи локалну публику кроз представе, концерте, пројекције и радионице.

²³⁸ Исто; Завод за заштиту споменика културе Града Новог Сада, документација о дворцу Еђшег.

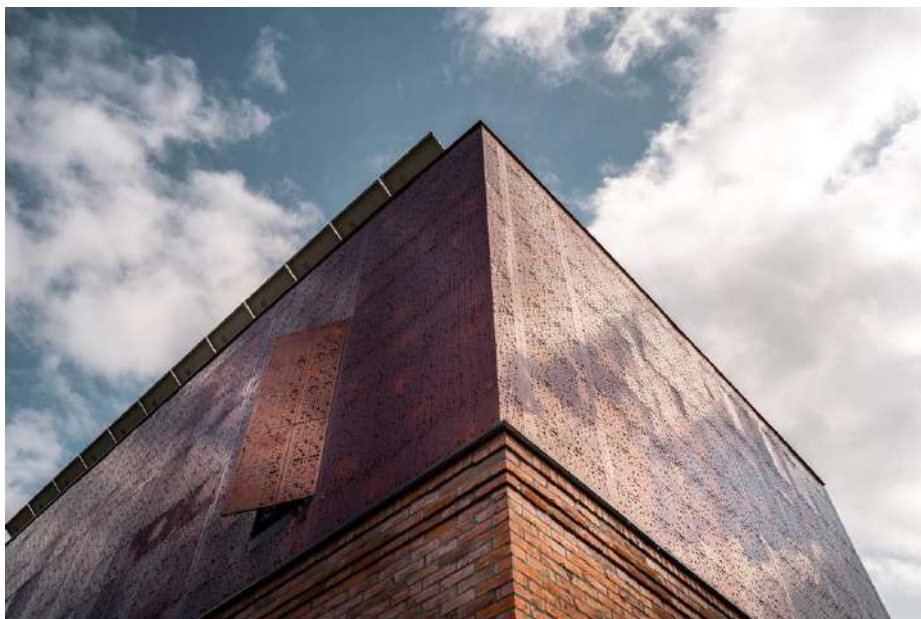

Слика 3.3 Културна станица Караван; Извор: https://www.instagram.com/karavan_ks/

3.3.5 OPENS — центар омладинског стваралаштва

Културна станица ОПЕНС смештена је у оквиру ревитализованог комплекса некадашње индустријске зоне Кинеске четврти, данас Дистрикта, на Булевару деспота Стефана у Новом Саду. Простор је током XX века имао индустријску намену, а његовом обновом створени су услови за развој савремених културних, образовних и креативних садржаја.²³⁹

²³⁹ Фондација „Нови Сад – Европска престоница културе“, „Дистрикт“, <https://visitdistrikt.rs> (приступљено: 29. 6. 2026).

Слика 3.4 Културна станица OPENS; Извор: <https://opens.kulturnestanice.rs/>

Развој Културне станице ОПЕНС повезан је са процесом успостављања мреже културних станица и наслеђем пројеката Нови Сад – Омладинска престоница Европе 2019 и Нови Сад – Европска престоница културе 2022. Простор је намењен програмима за младе, неформалном образовању, културној продукцији, предузетништву и грађанском учешћу, чиме представља важан сегмент савремене културне инфраструктуре града.²⁴⁰ Културна станица ОПЕНС повезује очување просторног идентитета Кинеске четврти са новим моделима културне партиципације, омладинског активизма и интердисциплинарне сарадње, доприносећи децентрализацији културних садржаја у Новом Саду.²⁴¹

²⁴⁰ ОПЕНС, „О нама“, <https://opens.rs>

²⁴¹ Исто.

3.3.6 Барка — култура на ободу града

Културна станица Барка налази се у северном делу Новог Сада, на адреси Ченејска 54, у просторној целини која обухвата насеља Слана бара, Клиса и Видовданско насеље. Основана је као део мреже културних станица развијене у оквиру пројекта „Нови Сад – Европска престоница културе“, чији је један од основних циљева био равномернији просторни распоред културне инфраструктуре и већа доступност културних садржаја становницима градске периферије. За разлику од појединих културних станица које су настале ревитализацијом постојећих историјских објеката, Барка је изграђена као нови јавни објекат на месту некадашње зграде Месне заједнице „Слана бара“. Ново архитектонско решење омогућило је интеграцију више јавних функција у јединствен простор, па су у оквиру објекта смештени културна станица, месна заједница и огранак Градске библиотеке „Вељко Петровић“. На тај начин формиран је савремени локални јавни центар који истовремено задовољава културне, образовне и друштвене потребе становника овог дела града. Избор локације није био случајан. Северни делови Новог Сада дуго су били препознатљиви по ограниченој доступности институционалних културних садржаја, иако су истовремено представљали простор интензивног урбаног развоја и демографског раста. Изградњом Културне станице Барка успостављена је нова тачка јавног живота, која је у функционалном смислу повезана са околном основном школом,

предшколском установом и спортским центром, чиме је формирана компактна зона јавних служби.

3.3.7 Буковац — оаза културе и заједништва

Културна станица Буковац налази се у приградском насељу Буковац, на северним обронцима Фрушке горе, у простору који је историјски развијан као самостално сеоско насеље, а данас представља део административног подручја Града Новог Сада. Просторни идентитет насеља обликовали су традиционална рурална структура, природно окружење и дуготрајан континуитет локалног друштвеног живота. У том контексту, Дом културе је деценијама имао улогу централног места окупљања становника и одвијања културних и друштвених активности. У оквиру развоја мреже културних станица Новог Сада објекат је реконструисан и прилагођен савременим потребама, задржавајући своју јавну функцију. Адаптацијом је обновљена постојећа инфраструктура, а некадашњи Дом културе интегрисан је у градску мрежу културних станица, чиме је обезбеђен континуитет његове културне намене. Значај овог објекта не произлази из монументалности архитектуре, већ из очувања јавне намене и укључивања приградског насеља у јединствен систем културне инфраструктуре Новог Сада. На тај начин унапређена је доступност културних садржаја становницима Буковца, уз очување локалног идентитета и континуитета јавног живота.

3.3.8 Културна станица Ковиљ

Културна станица Ковиљ смештена је у центру насеља Ковиљ, у традиционалној војвођанској кући старој више од једног века, у непосредној близини родне куће Лазе Костића. Отварањем Културне станице 2022. године објект је добио нову јавну функцију, задржавајући аутентичност традиционалне архитектуре.

3.3.9 Руменка — традиција и савременост

Културна станица Руменка смештена је у центру истоименог приградског насеља, које се у историјским изворима први пут помиње 1237. године и представља једно од најстаријих насеља на простору данашњег Града Новог Сада. Савремена културна станица наставља рад Културног центра Руменка, основаног 2017. године, чиме је обезбеђен институционални континуитет културног живота у насељу. Објект је настао адаптацијом некадашњег биоскопа, односно Дома културе, који је деценијама представљао главно место јавног и културног окупљања становника.

3.3.10 Културна станица Степановићево

Културна станица Степановићево налази се у насељу Степановићево, које је основано 1920. године насељавањем солунских добровољаца након Првог светског рата и названо по војводи Степи Степановићу.

Развој насеља пратио је развој јавних институција, међу којима је Дом културе имао значајну улогу као простор окупљања, културног живота и друштвених активности локалне заједнице. Некадашњи Дом културе је током времена изгубио првобитну намену и један период био коришћен као производни погон фабрике „Нива“. Реконструкцијом и адаптацијом објекту је враћена јавна функција, при чему су створени услови за савремене културне и друштвене садржаје.

3.3.11 Културни центар Бегеч

Културни центар Бегеч представља средишњу институцију културног живота овог приградског насеља. Наставља традицију некадашњег дома културе као простора јавног окупљања, образовања и културних активности.

У Центру се реализују програми намењени различитим генерацијама – концерти, изложбе, књижевне вечери, радионице, активности културно-уметничких друштава и манифестације које доприносе очувању локалног идентитета.

3.3.12 Културни центар „Петефи Шандор“

Културни центар „Петефи Шандор“ представља једну од најзначајнијих установа културе која негује мултикултуралност и мађарско културно наслеђе у Новом Саду. Његова делатност обухвата организацију позоришних, музичких, књижевних, изложбених и образовних програма, уз активно укључивање локалне заједнице.

Посебан значај Центра огледа се у очувању културног идентитета мађарске националне заједнице и развоју интеркултуралног дијалога, што представља једно од основних обележја културног живота Новог Сада. Поред редовних програмских активности, Центар сарађује са бројним домаћим и међународним институцијама културе.

Својим радом Културни центар доприноси развоју савремене културне инфраструктуре и представља важан сегмент културне политике града усмерене ка доступности културних садржаја и очувању културне разноврсности.

3.4 Улога културних станица у обликовању јавног простора и памћења

Мрежа културних станица представља специфичан пример културне инфраструктуре која активира јавни простор кроз локалну инклузију и учешће заједнице. Ове станице конципиране су тако да обезбеде платформе за уметничке и образовне програме, али и да делују као простори памћења и заједничких пракси — да буду места на којима се локална историја, традиција и колективно искуство негују, трансформишу и укључују у савремени урбани контекст.

3.5 Промена после ЕПК

Мрежа културних станица имплементирана је као део ЕПК програма, са циљем да се у периоду током и након акције оживи културни и свеколики живот у граду и допринесе:

- расту културне активности ван центра,
- повећању приступачности културних програма,
- ревитализацији простора и повезивању различитих слојева грађана кроз заједничке друштвене и културне активности.

4 Анализа ефеката на вредност некретнина

4.1 Методолошки оквир

У овој дисертацији анализа тржишта непокретности нема за циљ да докаже директан каузални утицај културних станица на цене станова. Њена улога је да постави шири економски контекст у коме се испитује могућа веза између културне инфраструктуре, урбане атрактивности и резиденцијалне пожељности простора.

Услед мрежне расподеле културних станица у Новом Саду, просторно-економске хипотезе нису тестиране кроз једноставно поређење зона са и без културне станице, већ кроз упоредну анализу различитих градских целина у којима су културне станице лоциране. Посебна пажња посвећена је релативном расту вредности стамбених некретнина, почетном стању урбаног ткива, морфолошким карактеристикама и развојном потенцијалу појединих локација.

Оваква операционализација омогућава проверу да ли су просторно-економски ефекти културних станица уочљиви као део ширих урбаних трансформација, без претпоставке о једнообразном или директно каузалном утицају сваке појединачне станице.

4.2 Тржиште непокретности у Србији и Новом Саду

Подаци Републичког геодетског завода указују да је тржиште непокретности у Србији у периоду пре и после успостављања мреже културних станица било изразито динамично. У периоду 2016–2019. године може се пратити стабилан раст цена и промета, док 2020. година показује специфичан ефекат пандемије: привремени пад активности током ванредног стања, али без пропорционалног пада цена. Извештаји за 2021. годину бележе рекордну експанзију тржишта, како по броју купопродаја тако и по укупној вредности промета. У 2022. години, упркос геополитичким и економским неизвесностима, тржиште наставља да расте, док извештаји за 2023. годину указују на фазу смиривања и стабилизације након изузетно снажног раста.

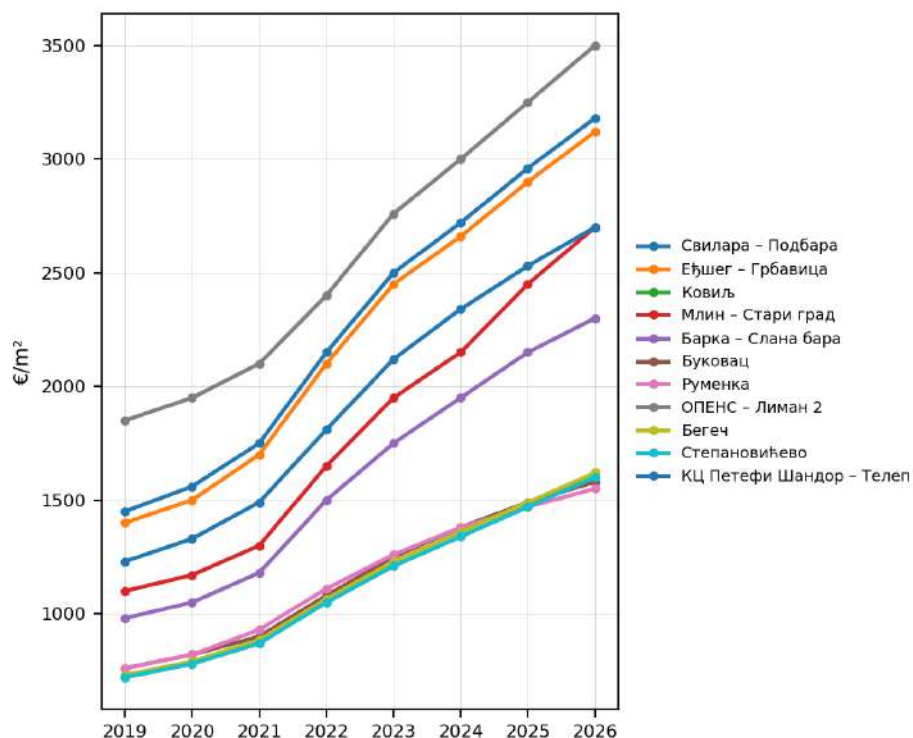
Нови Сад се у овим извештајима појављује као једно од најзначајнијих тржишта непокретности у Србији, одмах након Београда у појединим показатељима вредности промета. Ова чињеница је важна јер показује да се анализа културних станица одвија у граду који већ има висок степен тржишне динамике и резиденцијалне атрактивности. Због тога евентуалне економске ефекте културних станица није могуће тумачити изоловано од ширег тржишног контекста.

На основу доступних података може се закључити да културне станице треба посматрати као један од могућих локалних фактора урбане атрактивности, али не као самосталан узрок промена на тржишту некретнина. Њихов потенцијални утицај може се испољити посредно:

кроз повећање препознатљивости дела града, промену перцепције простора, интензивирање употребе јавног простора, стварање нових образаца кретања и јачање симболичке вредности локације. Управо су ови аспекти директно испитани анкетним истраживањем и анализом понашања корисника.

4.3 Кретање вредности некретнина по градским целинама

Анализа локалних података показује континуиран раст вредности стамбених некретнина у свим посматраним градским целинама током периода 2019–2026. године.

Графикон 4.1 Кретање вредности стамбених некретнина по локацијама, 2019–2026.

Иако се интензитет раста разликује међу локацијама, ниједна посматрана целина не показује дугорочни пад вредности. Овај налаз

указује да су све анализиране локације биле део ширих процеса урбане трансформације и раста тржишта непокретности у Новом Саду.

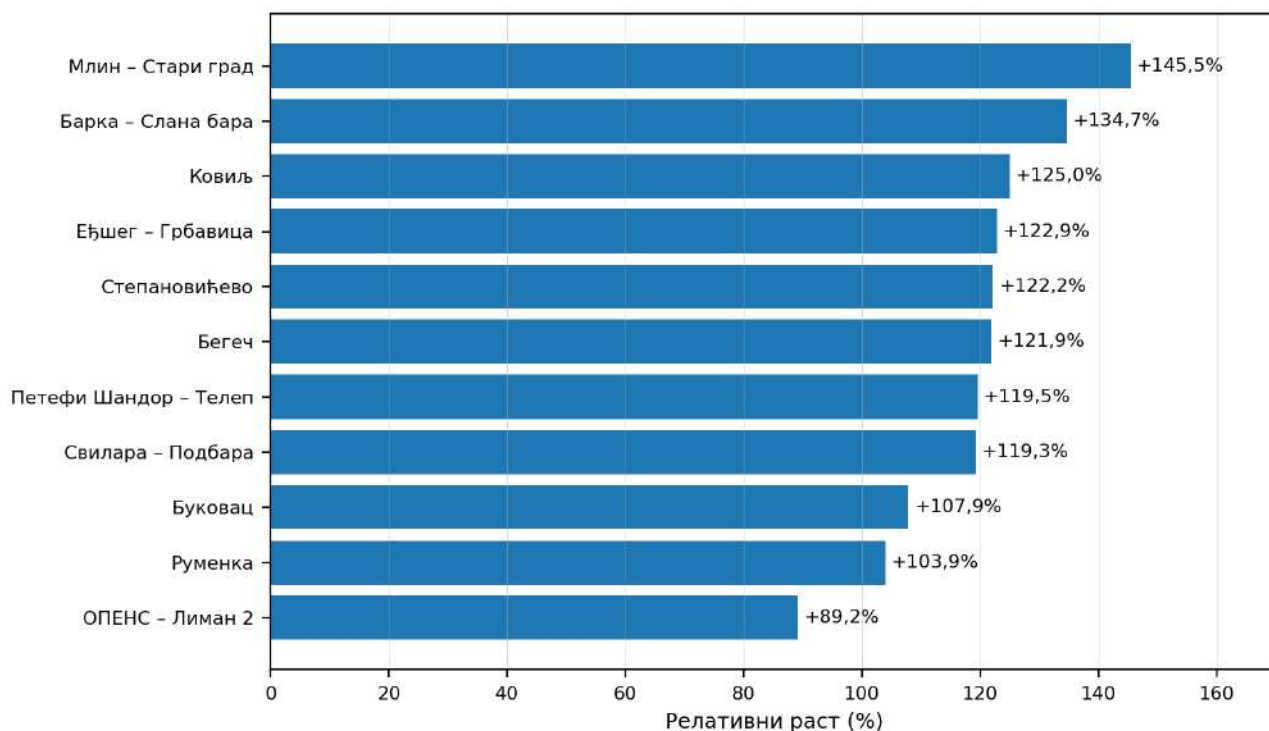
Локација	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
Свилара - Подбара	1450	1560	1750	2150	2500	2720	2960	3180
Еђшег - Грбавица	1400	1500	1700	2100	2450	2660	2900	3120
Ковиљ	720	780	870	1050	1210	1340	1470	1620
Млин - Стари град	1100	1170	1300	1650	1950	2150	2450	2700
Барка - Слана бара	980	1050	1180	1500	1750	1950	2150	2300
Буковац	760	820	900	1080	1250	1380	1490	1580
Руменка	760	820	930	1110	1260	1380	1470	1550
ОПЕНС - Лиман 2	1850	1950	2100	2400	2760	3000	3250	3500
Бегеч	730	790	885	1065	1230	1360	1490	1620
Степановићево	720	780	870	1050	1210	1340	1470	1600
КЦ Петефи Шандор - Телеп	1230	1330	1490	1810	2120	2340	2530	2700

Табела 4.1 Вредности стамбених некретнина по градским целинама, 2019-2026. (€/m²)

4.4 Релативни раст вредности некретнина

Највећи релативни раст забележен је у зони Млин - Стари град (+145,5%), затим Барка - Слана бара (+134,7%), Ковиљ (+125,0%), Еђшег - Грбавица (+122,9%) и Свилара - Подбара (+119,3%). Нешто умеренији, али и даље значајан раст забележен је у Руменки (+114,7%) и Буковцу (+107,9%). Најнижи релативни раст забележен је у зони ОПЕНС - Лиман

2 (+89,2%), која истовремено задржава највише апсолутне вредности током већег дела посматраног периода.

Табела 4.2 Релативни раст вредности стамбених некретнина, 2019-2026.

4.5 Појединачне културне станице

У овом делу поглавља препоручује се кратка анализа сваке културне станице кроз исту структуру: урбанистички контекст, карактер интервенције, кретање вредности некретнина и кратка интерпретација. Циљ није доказивање изолованог утицаја сваке станице, већ поређење различитих градских целина и разумевање њихове неуједначене динамике.

Локација	2019–2026.	Напомена
Млин – Стари град	+145,5%	највиши релативни раст
Барка – Слана бара	+134,7%	
Ковиљ	+125,0%	
Еђшег – Грбавица	+122,9%	
Степановићево	+122,2%	
Бегеч	+121,9%	
КС Петефи Шандор – Телеп	+119,5%	
Свилара – Подбара	+119,3%	
Буковац	+107,9%	
Руменка	+103,9%	
ОПЕНС – Лиман 2	+89,2%	најнижи релативни раст, али највише апсолутне вредности

Табела 4.3 Релативни раст вредности стамбених некретнина по локацијама, 2019–2026.

4.5.1 Свилара – Подбара

Свилара се налази у делу града који је током последње деценије прошао кроз процес постепене урбане трансформације и повећања стамбене атрактивности. Подаци показују континуиран раст вредности стамбених некретнина у периоду 2019–2026. године, са релативним растом од +119,3%. Иако није могуће издвојити директан утицај културне станице од других урбаних процеса, резултати указују да је ова локација део ширих процеса просторне и економске трансформације Подбаре.

4.5.2 Еђшег – Грбавица

Еђшег је позициониран у градској целини Грбавице, која представља један од интензивно коришћених и густо изграђених делова Новог Сада. У посматраном периоду вредност стамбених некретнина расте са 1400 на 3120 €/m², што представља релативни раст од +122,9%. Овај раст указује на висок степен резиденцијалне атрактивности локације, али и на то да културна станица делује у простору који већ има снажну урбану и тржишну динамику.

4.5.3 Млин – Стари град

Млин – Стари град бележи највећи релативни раст вредности стамбених некретнина у анализи, са 1100 €/m² у 2019. на 2700 €/m² у 2026. години, односно +145,5%. Овај резултат указује на изразиту трансформацију централне градске зоне, али га треба тумачити у контексту ширих процеса обнове, централности и тржишне потражње у Старом граду. Културна станица се у овом случају може разумети као један од елемената који учествује у новој препознатљивости и употреби простора.

4.5.4 ОПЕНС – Лиман 2

ОПЕНС – Лиман 2 има највише апсолутне вредности у целом посматраном периоду, али најнижи релативни раст (+89,2%). Овај налаз

је методолошки важан, јер показује да мањи релативни раст не мора значити мању атрактивност локације. Напротив, Лиман 2 је већ у почетном периоду имао високу тржишну вредност, па је простор за релативни раст био мањи него у зонама са нижом почетном вредношћу.

4.5.5 Барка – Слана бара

Барка – Слана бара бележи један од највећих релативних растова у анализи (+134,7%). Овај резултат је значајан јер указује на потенцијал перифернијих или мање централних градских целина да у периоду урбане трансформације остваре снажан релативни раст. У овом случају културна станица може бити тумачена као део ширег процеса активирања и препознавања простора на ободу града.

4.5.6 Буковац

Буковац бележи раст вредности стамбених некретнина са 760 на 1580 €/m², односно +107,9%. Иако је раст нешто умеренији у односу на поједине градске зоне, он је и даље значајан. Овај пример показује да културне станице изван ужег градског језгра треба тумачити у односу на специфичне локалне услове, степен урбанизованости и другачије обрасце резиденцијалне пожељности.

4.5.7 Руменка

Руменка бележи релативни раст од +114,7%, што указује на стабилну позитивну динамику вредности стамбених некретнина. Као локација ван централног урбаног ткива Новог Сада, Руменка је значајна за разумевање културних станица као децентрализоване инфраструктуре. Раст вредности овде треба тумачити као део ширих процеса ширења резиденцијалне атрактивности ка приградским и периферним зонама.

4.5.8 Ковиљ

Ковиљ бележи релативни раст од +125,0%, што га сврстава међу локације са израженим растом у посматраном периоду. Овај податак указује да се просторно-економска трансформација не ограничава само на централне градске зоне, већ обухвата и насеља која припадају широј мрежи културних станица. Ковиљ је зато важан за разумевање мрежне логике културне инфраструктуре и њених различитих локалних ефеката.

4.5.9 Бегеч

Бегеч бележи раст вредности стамбених некретнина са 730 на 1620 €/m², односно +121,9%. Овај резултат указује на изражену позитивну динамику у приградској зони и значајан просторни потенцијал у оквиру шире мреже културних станица.

4.5.10 Степановићево

Степановићево бележи раст вредности стамбених некретнина са 720 на 1600 €/m², односно +122,2%. Овај раст показује да се процеси резиденцијалне атрактивности и просторно-економске трансформације могу уочити и у насељима изван централног градског језгра.

4.5.11 КЦ Петефи Шандор – Телеп

КЦ Петефи Шандор – Телеп бележи раст вредности стамбених некретнина са 1230 на 2700 €/m², односно +119,5%. Овај налаз указује на снажну тржишну динамику Телепа и на значај културне инфраструктуре у деловима града који комбинују стамбену функцију, локални идентитет и развојни потенцијал.

4.6 Интерпретација резултата у односу на хипотезе Х2–Х4

Анализа кретања вредности стамбених некретнина у периоду 2019–2026. године показује изразит раст у свим посматраним градским целинама у којима се налазе културне станице. Највећи релативни раст забележен је у зони Млина – Старог града (+145,5%), затим у зони Барке – Слане баре (+134,7%), Ковиља (+125,0%), Еђшега – Грбавице (+122,9%), Степановићева (+122,2%), Бегеча (+121,9%), КЦ Петефи Шандор – Телепа (+119,5%) и Свиларе – Подбаре (+119,3%). Нешто

умеренији, али и даље значајан раст забележен је у Буковцу (+107,9%) и Руменки (+103,9%), док је најнижи релативни раст забележен у зони ОПЕНС – Лиман 2 (+89,2%).

У односу на хипотезу Х2, резултати указују да су градске целине у којима се налазе културне станице у посматраном периоду оствариле значајан раст вредности стамбених некретнина. Ипак, овај налаз не треба тумачити као доказ директног каузалног утицаја културних станица на цене некретнина. Подаци пре указују на то да се културне станице налазе у зонама које су биле део ширих процеса урбане трансформације, тржишне динамике и промене перцепције просторне атрактивности. Стога се хипотеза Х2 може сматрати делимично подржаном: уочен је раст вредности у посматраним зонама, али без могућности да се тај раст припише искључиво културним станицама.

Хипотеза Х3, која претпоставља да интензитет просторно-економске трансформације опада са удаљавањем од културне станице, у овом истраживању није могла бити проверена кроз класичан модел концентричних зона. Разлог је специфична просторна структура Новог Сада и мрежна расподела културних станица, при чему су поједине градске целине компактне и преклапају се са непосредним подручјем културне станице. Због тога је просторно-економска анализа спроведена на нивоу градских целина, а не кроз прецизне радијусе удаљености. У том смислу, Х3 остаје методолошки ограничена: доступни подаци не омогућавају поуздано тестирање ефекта опадања са дистанцом, већ само поређење различитих урбаних целина.

Хипотеза Х2 делимично је подржана, јер анализиране градске целине које садрже културне станице бележе значајан раст вредности стамбених некретнина у периоду 2019–2026. године. Међутим, због одсуства потпуно упоредивих контролних зона и микролокацијских трансакционих података, овај налаз не треба тумачити као доказ директне каузалне везе. Хипотеза Х3 није могла бити строго тестирана, јер расположиви подаци нису организовани по радијусима удаљености од културних станица, већ по градским целинама.

Најјачу потврду добија хипотеза Х4, према којој ефекти културних станица зависе од претходних урбаних услова, морфолошких карактеристика и развојног потенцијала појединих локација. Разлике у релативном расту између посматраних зона показују да просторно-економски ефекти нису униформни. На пример, зоне са нижом почетном вредношћу и већим развојним потенцијалом бележе снажан релативни раст, док локације са већ формираном високом тржишном вредношћу, као што је ОПЕНС – Лиман 2, показују мањи релативни раст, иако задржавају највише апсолутне вредности. Ово указује да почетни статус локације, постојећа урбана структура и шире тржишне околности значајно посредују у ефектима културне инфраструктуре.

У целини, резултати показују да културне станице треба тумачити као део сложенијих процеса урбане трансформације, а не као изоловане узроке раста цена некретнина. Њихов значај је пре свега у томе што учествују у промени перцепције простора, јачању симболичке и функционалне вредности појединих градских целина и укључивању тих простора у нове обрасце урбане атрактивности.

4.7 Ограничења анализе

Иако коришћени подаци омогућавају анализу на нивоу градских целина, они не омогућавају директно праћење трансакција у непосредној близини појединачних културних станица. Због тога није било могуће спровести GIS buffer анализу нити поређење са потпуно упоредивим контролним зонама без културних интервенција. Сходно томе, резултати треба да се тумаче као индикативни показатељи просторно-економске трансформације, а не као доказ директне узрочно-последичне везе.

За прецизније испитивање односа између културних станица и вредности некретнина било би неопходно користити просторно дисагрегиране податке из Регистра цена непокретности, односно трансакције по улицама, квартовима или зонама вредности. Такви подаци би омогућили GIS анализу у радијусима од 300, 500, 800 и 1000 метара око сваке културне станице, као и поређење са морфолошки и урбанистички сличним деловима града без културних интервенција.

5 Методе обраде података, провера поузданости инструмената и факторска анализа

Анализа резултата анкете заснива се на комбинованом квантитативно–квалитативном приступу, типичном за савремена истраживања у архитектури и урбанизму, где се субјективне перцепције корисника третирају као релевантан емпиријски податак о квалитету простора, а не као пуко мишљење. Статистички апарати који су коришћени за обраду података добијених отвореном анкетом су: Python 3.13.5; pandas 2.2.3; NumPy 2.3.5; SciPy 1.17.0; scikit-learn 1.8.0; Matplotlib 3.10.8; openpyxl 3.1.5. Сви нумерички експерименти су спроведени коришћењем наведених програмских окружења, а резултати су отпремљени на јавни портал „Figshare.com”.²⁴² Датотеке су публиковане ради документовања статистичког тока рада и подршке транспарентности и репродуктивности резултата дисертације.

5.1 Поузданост анкетног инструмента

Пре тестирања истраживачких хипотеза извршена је процена унутрашње конзистентности анкетног инструмента применом

²⁴² <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.32885156>

коефицијента Кронбахове α . Анализа је спроведена одвојено за сваку теоријски дефинисану димензију, будући да упитник обухвата више међусобно повезаних, али концептуално различитих аспеката перцепције културних станица.

У складу са методолошким препорукама, поузданост није процењивана на нивоу целокупног упитника, већ на нивоу појединачних конструката.

Овакав приступ омогућава прецизнију процену да ли питања унутар сваке димензије мере исти латентни феномен.

Формирано је пет теоријских скала:

1. архитектонско-просторни квалитет (П13–П16),
2. функционалност и друштвена употреба (П17–П22),
3. утицај на окружење (П23–П27),
4. симболичка и културна вредност (П28–П32),
5. перцепција вредности простора (П34–П36).

Питање П33 („Како бисте оценили промену овог простора након успостављања културне станице?“) није укључено ни у једну од наведених скала, већ је посматрано као засебна варијабла. Разлог за овакав приступ лежи у чињеници да ово питање не мери став према одређеној димензији простора, већ представља општу евалуацију перципиране промене простора након успостављања културне станице. За разлику од осталих питања, која се односе на специфичне аспекте квалитета, функционалности или симболичког значаја простора, П33 представља збирну процену трансформације простора и због тога је

методолошки оправдано анализирати га одвојено. Резултати анализе поузданости приказани су у Табели 5.1.

Скала	Питања	Кронбахова α
Архитектонско-просторни квалитет	П13–П16	0.871
Функционалност и друштвена употреба	П17–П22	0.890
Утицај на окружење	П23–П27	0.815
Симболичка и културна вредност	П28–П32	0.859
Перцепција вредности простора	П34–П36	0.785

Табела 5.1 Коефицијенти Кронбахове α по скалама

Добијене вредности коефицијента Кронбахове α крећу се од 0.785 до 0.890, што указује на задовољавајућу до веома високу унутрашњу конзистентност свих посматраних скала. Највишу поузданост показала је скала функционалности и друштвене употребе ($\alpha = 0.890$), док је најнижу, али и даље методолошки прихватљиву вредност, остварила скала перцепције вредности простора ($\alpha = 0.785$).

Поред укупног коефицијента Кронбахове α , анализиран је и показатељ Alpha if Item Deleted. Овај индикатор приказује вредност коефицијента Кронбахове α која би била добијена уколико би одређена ставка била уклоњена из скале. Његова сврха није аутоматско уклањање питања, већ

процена доприноса појединачних ставки укупној поузданости конструкта.

За скалу перцепције вредности простора (П34–П36) утврђено је да питање П35 („Овакве просторне интервенције позитивно утичу на вредновање окружења“) представља централну ставку конструкта, будући да би његово уклањање довело до значајног пада поузданости скале. Насупрот томе, уклањање питања П36 („Подржао/ла бих реализацију сличних пројеката у другим деловима града“) незнатно повећава вредност коефицијента Кронбахове α . Ипак, разлика је мала и теоријски оправдана, јер наведена ставка мери спремност испитаника да подржи сличне интервенције, што представља важан аспект перцепције вредности простора. Због тога су све три ставке задржане у коначној верзији скале.

На основу добијених резултата може се закључити да анкетни инструмент поседује задовољавајући ниво поузданости и да је погодан за даљу примену факторске анализе, корелационих анализа и тестирање истраживачких хипотеза.

5.2 Дескриптивна статистика конструкта

Након провере поузданости инструмента извршена је дескриптивна анализа свих дефинисаних конструкта. За сваки конструкт израчунате су средња вредност (Mean), медијана (Median), стандардна девијација (SD), као и минимална и максимална остварена вредност.

Средња вредност омогућава процену општег нивоа сагласности испитаника са тврдњама које чине одређени конструкт, док медијана представља централну вредност дистрибуције и посебно је значајна код ординалних скала попут Ликертових скала. Стандардна девијација показује степен распршености одговора, односно ниво сагласности међу испитаницима. Резултати су приказани у Табели 5.2.

Конструкт	Mean	Median	SD	Min	Max
Архитектонско-просторни квалитет	3.912	4.0	0.800	1.0	5.0
Функционалност и друштвена употреба	4.062	4.0	0.710	1.0	5.0
Утицај на окружење	3.559	3.6	0.819	1.0	5.0
Симболичка и културна вредност	3.714	3.8	0.797	1.0	5.0
Перцепција вредности простора	4.046	4.0	0.777	1.0	5.0

Табела 5.2 Дескриптивна статистика конструката

Резултати показују да су све посматране димензије оцењене позитивно, при чему ниједан конструкт нема просечну оцену нижу од средње вредности скале. Највише вредности остварили су **конструкти функционалности и друштвене употребе** (Mean = 4.062) и перцепције вредности простора (Mean = 4.046), што указује да испитаници културне станице пре свега доживљавају као просторе који омогућавају различите активности, друштвену интеракцију и позитивне просторне промене.

Високу просечну оцену остварио је и конструкт архитектонско-просторног квалитета (Mean = 3.912), што сугерише да корисници препознају квалитет архитектонских интервенција и просторну организацију културних станица. Нешто ниже, али и даље позитивне вредности забележене су код конструката симболичке и културне вредности (Mean = 3.714) и утицаја на окружење (Mean = 3.559). Овакав резултат указује да испитаници лакше процењују непосредно искуство коришћења простора него његове шире урбане и друштвене последице. Код свих конструката медијана је приближно једнака средњој вредности, што указује на релативно уравнотежене дистрибуције одговора без изражене асиметрије. Стандардне девијације крећу се од 0.710 до 0.819, што указује на умерену варијабилност одговора и релативно висок степен сагласности међу испитаницима.

5.3 Перцепција културних станица као носилаца идентитета места и препознатљивости града (X7)

Један од важних циљева истраживања био је да се испита у којој мери корисници културне станице доживљавају као просторе који доприносе идентитету места, очувању културног наслеђа и препознатљивости града. Полазећи од теоријских приступа који културну инфраструктуру посматрају не само као функционални ресурс већ и као носиоца колективног памћења и симболичких значења, формулисана је следећа

хипотеза: **X7**: Културне станице се статистички значајно перципирају као фактори који доприносе идентитету места и препознатљивости града.

За потребе тестирања ове хипотезе коришћен је конструкт **Симболичка и културна вредност (CB)**, који обухвата ставове испитаника о очувању наслеђа, културном идентитету, колективном памћењу и симболичком значају културних станица.

Показатељ	Вредност
Mean	3.714
Median	3.8
SD	0.797
Min	1.0
Max	5.0

Табела 5.3 Дескриптивни показатељи за конструкт „Симболичка и културна вредност“ (CB)

Добијени резултати показују да испитаници позитивно вреднују симболичке и културне аспекте културних станица. Просечна вредност конструкта (Mean = 3.714) налази се изнад теоријске средине скале, док медијана од 3.8 указује да већина испитаника исказује позитиван став према улози културних станица у очувању културног идентитета и колективног памћења. Овакав резултат сугерише да културне станице нису перципиране искључиво као простори за реализацију културних програма, већ и као носиоци ширег друштвеног и симболичког значаја.

Додатну потврду ове интерпретације пружају резултати корелационе анализе. Утврђена је релативно снажна повезаност између конструкта симболичке и културне вредности и конструкта утицаја на окружење ($\rho = 0.627$), као и између симболичке и културне вредности и перцепције вредности простора ($\rho = 0.608$). Ови налази указују да испитаници који снажније препознају симболички значај културних станица истовремено позитивније оцењују њихов допринос урбаном развоју и укупној вредности простора.

Резултати квалитативног дела истраживања додатно потврђују значај идентитетске димензије културних станица. У одговорима на отворена питања испитаници често истичу ревитализацију културног наслеђа, очување историјских објеката и њихову трансформацију у савремене културне просторе.

„ревитализација наслеђа“ (Испитаник 5)

„То што је ревитализован напуштен и стари објекат.“ (Испитаник 77)

Овакви одговори указују да корисници културне станице не доживљавају само као места културне продукције, већ и као инструменте очувања локалног идентитета и реинтерпретације постојећег наслеђа. Посебно је значајно што се симболичка вредност културних станица појављује у вези са њиховим урбаним и друштвеним ефектима, што потврђује да идентитет места представља важан елемент њихове укупне перцепције.

На основу добијених резултата може се закључити да су **налази истраживања** **пружили подршку хипотези Х7**. Културне станице се међу корисницима препознају као простори који доприносе очувању

културног идентитета, ревитализацији наслеђа и јачању препознатљивости града. Иако њихов значај произлази из програмских и друштвених активности, резултати показују да корисници истовремено препознају и њихову симболичку улогу у формирању идентитета места и колективног памћења заједнице.

5.4 Процена трансформације простора (П33)

Питање П33 („Како бисте оценили промену овог простора након успостављања културне станице?“) анализирано је засебно, будући да не представља део ниједног од дефинисаних конструката већ мери укупну перцепцију просторне трансформације.

Одговор	Н	%
Значајно се побољшао	169	41.6
Делимично се побољшао	176	43.3
Нема значајне промене	52	12.8
Делимично се погоршао	5	1.2
Значајно се погоршао	4	1.0

Табела 5.4 Процена промене простора након успостављања културне станице

Резултати показују изразито позитивну перцепцију трансформације простора. Укупно 84.9% испитаника сматра да се простор након успостављања културне станице побољшао, док свега 2.2% оцењује да је дошло до погоршања. Овакав налаз представља снажан индикатор позитивне перцепције ефеката културних станица на непосредно урбано

окружење и потврђује да корисници њихове интервенције углавном доживљавају као допринос унапређењу простора.

5.5 Експлоративна факторска анализа

Након провере унутрашње конзистентности скала и анализе основних дескриптивних показатеља, спроведена је експлоративна факторска анализа (Exploratory Factor Analysis – EFA) са циљем провере латентне структуре инструмента и утврђивања да ли се теоријски дефинисане димензије перцепције културних станица могу идентификовати у емпијским подацима.

У анализу су укључене 23 нумерички кодиране ставке које се односе на архитектонско-просторни квалитет, функционалност и друштвену употребу, утицај на окружење, симболичку и културну вредност, као и перцепцију вредности простора. Питање П33 („Како бисте оценили промену овог простора након успостављања културне станице?“) није укључено у факторску анализу јер представља засебну процену укупне трансформације простора, а не индикатор неке од дефинисаних латентних димензија.

Пре спровођења факторске анализе проверена је погодност података за ову врсту поступка применом Kaiser–Meyer–Olkin (КМО) теста и Bartlettovog теста сферичности.

Показатељ	Вредност
КМО	0.933

Bartlett χ^2	5705.609
df	253
p	< 0.001

Табела 5.5 Показатељи погодности података за факторску анализу

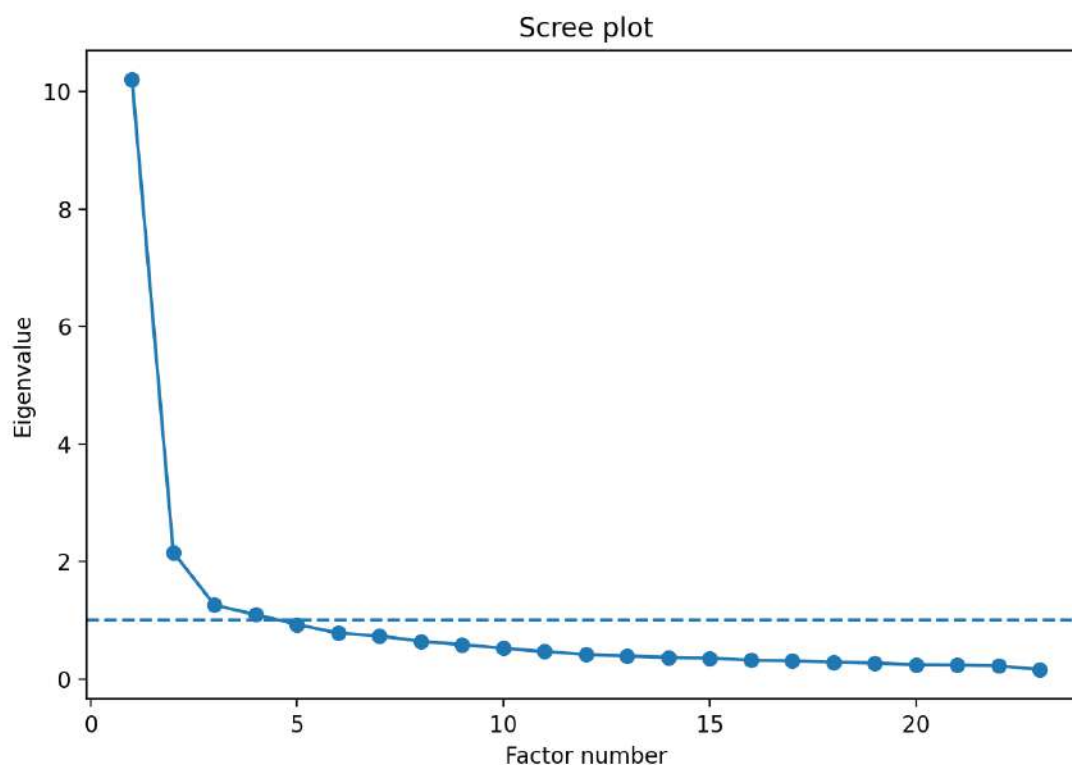
Добијена вредност КМО коефицијента (0.933) указује на изузетно висок степен повезаности међу варијаблама и потврђује да је узорак веома погодан за примену факторске анализе. Према уобичајеним методолошким критеријумима, вредности КМО веће од 0.90 сматрају се одличним показатељем адекватности узорка. Истовремено, Bartlettov тест сферичности показао је статистички значајно одступање корелационе матрице од јединичне матрице ($p < 0.001$), што потврђује постојање довољног броја међусобних корелација између анализираних ставки.

Број фактора одређен је применом Kaiserovog критеријума, према којем се задржавају фактори са eigenvalue вредностима већим од 1. Анализа је идентификовала четири фактора који задовољавају наведени критеријум.

Фактор	Eigenvalue
1	10.203
2	2.158
3	1.261
4	1.099

Табела 5.6 Eigenvalue вредности издвојених фактора

Након четвртог фактора долази до израженог пада eigenvalue вредности, што је потврђено и анализом scree дијаграма (Слика X). На основу тога усвојено је четворофакторско решење као најприкладнији модел за интерпретацију података.

Слика 5.1 Scree дијаграм експлоративне факторске анализе

Резултати факторске анализе показују висок степен подударности са теоријском структуром инструмента. Ставке које се односе на архитектонски квалитет простора груписале су се око првог фактора, док су питања везана за функционалност и друштвену употребу формирала засебну димензију. Трећи фактор доминантно обухвата перцепцију утицаја културних станица на непосредно урбано окружење, док четврти фактор окупља ставке које се односе на симболичку и културну вредност простора.

5.5.1 Фактор 1 – Архитектонско-просторни квалитет

Први фактор обухвата питања која се односе на архитектонски квалитет простора, његову читљивост, однос према контексту и начин интеграције постојећег наслеђа са савременим интервенцијама. Овај фактор описује перцепцију просторних и обликовних карактеристика културних станица.

5.5.2 Фактор 2 – Функционалност и друштвена употреба

Други фактор окупља питања везана за могућност одвијања различитих активности, прилагодљивост простора, квалитет боравка, социјалну интеракцију и приступачност различитим групама корисника. Фактор представља функционалну и друштвену димензију културних станица.

5.5.3 Фактор 3 – Утицај на окружење

Трећи фактор обухвата перцепцију утицаја културних станица на квалитет јавног простора, активацију окружења, осећај безбедности, препознатљивост простора и потенцијални утицај на вредност некретнина. Овај фактор може се интерпретирати као димензија урбаног и развојног ефекта културних станица.

5.5.4 Фактор 4 – Симболичка и културна вредност

Четврти фактор групише питања која се односе на очување наслеђа, колективно памћење, културни идентитет и шире симболичко значење простора. Фактор представља културну и идентитетску димензију културних станица.

Укупно посматрано, резултати факторске анализе потврђују да се перцепција културних станица не заснива на јединственом критеријуму вредновања, већ на више међусобно повезаних димензија које обухватају просторни квалитет, функционалност, урбани утицај и симболичко значење. Добијена факторска структура у великој мери потврђује теоријске претпоставке на којима је заснована конструкција упитника и пружа методолошки основ за даље тестирање истраживачких хипотеза.

5.6 Корелациона анализа конструката

Након утврђивања поузданости инструмента и потврђивања његове латентне структуре путем експлоративне факторске анализе, спроведена је корелациона анализа са циљем испитивања међусобних односа између идентификованих конструката. Будући да су подаци прикупљени Ликертовим скалама и да није било неопходно претпоставити нормалну дистрибуцију променљивих, за процену повезаности коришћен је Спирманов коефицијент корелације ранга (Spearman's ρ).

Анализа је обухватила пет дефинисаних конструката:

- архитектонско-просторни квалитет (АПК или AQ),
- функционалност и друштвену употребу (ФДУ или FU),
- утицај на окружење (УО или UO),
- симболичку и културну вредност (СКВ или SV),
- перцепцију вредности простора (ПВП или PV),

као и засебно анализирану варијаблу ПЗЗ, која мери укупну процену трансформације простора након успостављања културне станице.

Конструкти	АПК	ФДУ	УО	СКВ	ПВП	ПЗЗ
АПК	1.000	0.641	0.541	0.534	0.502	0.484
ФДУ	0.641	1.000	0.532	0.466	0.497	0.432
УО	0.541	0.532	1.000	0.627	0.646	0.437
СКВ	0.534	0.466	0.627	1.000	0.608	0.389
ПВП	0.502	0.497	0.646	0.608	1.000	0.501
ПЗЗ	0.484	0.432	0.437	0.389	0.501	1.000

Табела 5.7 *Spearman*ова корелациона матрица конструката

Напомена: Све корелације су статистички значајне на нивоу $p < 0.001$.

Резултати показују да су сви конструкти међусобно позитивно повезани, при чему се коефицијенти корелације крећу од 0.389 до 0.646. Овакав образац указује да испитаници културне станице не вреднују кроз изоловане критеријуме, већ да се различити аспекти перцепције простора међусобно допуњују и преплићу.

Најизраженија повезаност утврђена је између конструката **утицаја на окружење и перцепције вредности простора** ($p = 0.646$). Овај налаз сугерише да испитаници који културне станице виде као позитивне чиниоце урбаног развоја истовремено показују виши ниво подршке сличним просторним интервенцијама и генерално позитивније вреднују њихов значај за град.

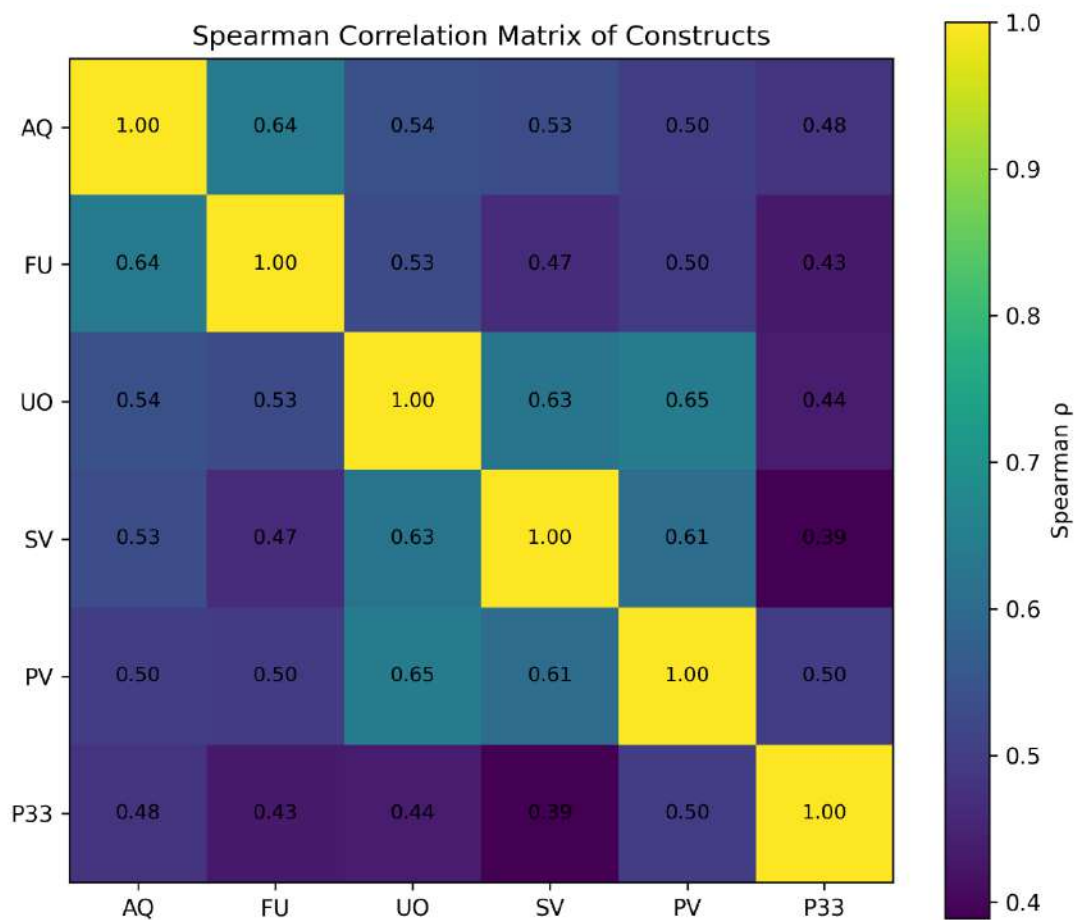
Врло висока корелација забележена је и између **архитектонско-просторног квалитета и функционалности и друштвене употребе** ($p = 0.641$). Другим речима, испитаници који позитивније оцењују архитектонске карактеристике културних станица истовремено их доживљавају као функционалније, приступачније и погодније за различите облике друштвених активности. Овај резултат **пружа директну емпијску подршку хипотези Х6**, према којој перципирани квалитет простора корелира са његовом способношћу да подстакне социјалну интеракцију и интензивнију употребу.

Значајне корелације утврђене су и између **симболичке и културне вредности и утицаја на окружење** ($p = 0.627$), као и између **симболичке и културне вредности и перцепције вредности простора** ($p = 0.608$). Ови налази указују да културне станице нису перципиране

искључиво као функционални објекти, већ и као носиоци идентитетских, културних и симболичких значења. Што испитаници снажније препознају симболички значај простора, то позитивније оцењују његов допринос граду и окружењу.

Посебно је занимљива повезаност између варијабле П33, која мери процену трансформације простора, и конструкта **перцепције вредности простора** ($\rho = 0.501$). Овај резултат показује да испитаници који сматрају да је након успостављања културне станице дошло до значајног унапређења простора истовремено исказују већу подршку сличним интервенцијама и позитивније вреднују њихове шире урбане ефекте.

Укупно посматрано, корелациона анализа потврђује постојање стабилних и међусобно повезаних односа између свих анализираних димензија. Резултати указују да се перцепција културних станица формира кроз истовремено вредновање њихових архитектонских квалитета, функционалних карактеристика, урбаних ефеката и симболичког значаја. Такав образац потврђује мултидимензионалну природу феномена и пружа емпиријску основу за даље тестирање истраживачких хипотеза.

Слика 5.2 Топлотна карта Spearmanове корелационе матрице између анализираних конструката. Тамнија поља означавају јаче позитивне корелације. Све приказане корелације статистички су значајне на нивоу $p < 0.001$.

Легенда ознака:

- **AQ** – архитектонско-просторни квалитет
- **FU** – функционалност и друштвена употреба
- **UO** – утицај на окружење
- **SV** – симболичка и културна вредност
- **PV** – перцепција вредности простора
- **P33** – процена трансформације простора

Добијени резултати пружају **јасну подршку хипотези Х6**, док истовремено указују на **прелиминарну подршку хипотезама Х5 и Х7**. Коначна евалуација свих истраживачких хипотеза биће представљена након спровођења додатних анализа просторних образаца коришћења културних станица и поређења различитих група корисника.

5.7 Анализа просторне близине и образаца коришћења културних станица

Након испитивања перцепције културних станица кроз њихове архитектонске, функционалне, симболичке и развојне карактеристике, следећи корак истраживања односио се на анализу просторних образаца њиховог коришћења. Посебна пажња посвећена је односу између удаљености корисника од културне станице и избора станице коју најчешће посећују.

Полазећи од концепта локалне културне инфраструктуре и принципа „града од 15 минута“, формулисана је следећа хипотеза:

Х8 Хипотеза просторне близине (Proximity Hypothesis): Испитаници који живе у оквиру 15 минута пешачке удаљености значајно чешће посећују најближу културну станицу.

Ради тестирања ове хипотезе испитаници су подељени у две групе. У групу **локалних корисника** сврстани су испитаници којима је за долазак до културне станице потребно до 15 минута пешачења („До 5 минута“ и „5–15 минута“), док су у групу **удаљених корисника**

сврстани испитаници којима је потребно више од 15 минута пешачења („15–30 минута“, „Више од 30 минута“), као и они који до културне станице не долазе пешке.

Група корисника	Број
Локални корисници	139
Удаљени корисници	267
Укупно	406

Табела 5.8 Структура испитаника према удаљености од културне станице

За процену повезаности између просторне удаљености и избора културне станице примењен је χ^2 тест независности. Анализиран је однос између групе корисника (локални/удаљени) и одговора на питање да ли је културна станица коју најчешће посећују уједно и најближа месту њиховог становања.

Група корисника	Да	Не	Нисам сигуран/на
Локални корисници	117	14	8
Удаљени корисници	49	171	47

Табела 5.9 Однос између удаљености и избора културне станице

Ради лакшег поређења израчунати су и проценти унутар сваке групе.

Група корисника	Да (%)	Не (%)	Нисам сигуран/на (%)
Локални корисници	84.17	10.07	5.76
Удаљени корисници	18.35	64.04	17.60

Табела 5.10 Процентуална расподела одговора унутар група

Резултати указују на изразиту разлику између посматраних група. Више од четири петине локалних корисника навело је да најчешће посећује културну станицу која је уједно и најближа њиховом месту становања. Насупрот томе, међу удаљеним корисницима доминирају испитаници који најчешће посећују неку другу културну станицу, а не ону која им је просторно најближа.

Статистичка значајност ових разлика проверена је применом χ^2 теста независности.

Показатељ	Вредност
χ^2	164.771
df	2
p	< 0.001
Cramer's V	0.637

Табела 5.11 Резултати χ^2 теста независности

Добијени резултат показује статистички веома значајну повезаност између просторне удаљености и избора културне станице ($\chi^2 = 164.771$,

$p < 0.001$). Вредност Cramer's V коефицијента (0.637) указује на снажан интензитет повезаности између анализираних променљивих.

Налази потврђују да просторна близина представља један од кључних фактора који утичу на обрасце коришћења културних станица. Локални корисници доминантно користе станицу која се налази у њиховом непосредном окружењу, што **потврђује значај културних станица као елемената локалне културне инфраструктуре**. Истовремено, резултати показују да значајан број удаљених корисника редовно посећује културне станице које нису најближе њиховом месту становања, што указује да поједине станице остварују привлачност која превазилази њихов непосредни гравитациони радијус.

На основу добијених резултата може се закључити да је хипотеза X8 потврђена. Просторна близина значајно утиче на избор културне станице коју корисници најчешће посећују, при чему локални корисници у знатно већој мери користе најближу станицу у односу на удаљене кориснике. Овај налаз представља основу за наредну фазу анализе, која се односи на идентификовање културних станица које функционишу као урбани атрактори и привлаче кориснике изван свог непосредног окружења.

5.8 Хипотеза опадања са удаљеношћу (X9)

Хипотеза X9 полази од претпоставке да учесталост посета културним станицама опада са повећањем временске удаљености од места становања.

X9 Хипотеза опадања са удаљеношћу (Distance–Decay Hypothesis):

Учесталост посета културним станицама статистички значајно опада са повећањем временске удаљености од места становања.

За проверу хипотезе анализирана је повезаност између времена потребног за пешачки долазак до културне станице и учесталости њеног посећивања. Будући да су обе променљиве ординалног карактера, примењен је Спирманов коефицијент корелације.

Показатељ	Вредност
N	304
Spearman ρ	-0.106
p	0.065

Табела 5.12 Повезаност удаљености и учесталости посета културним станицама

Добијени резултати указују на слабу негативну повезаност између удаљености и учесталости посета ($\rho = -0.106$), што значи да испитаници који живе даље од културне станице у просеку нешто ређе посећују ове просторе. Међутим, утврђена повезаност није достигла ниво статистичке значајности ($p = 0.065$).

На основу добијених резултата хипотеза X9 није потврђена. Иако је уочена очекивана тенденција опадања учесталости посета са повећањем удаљености, ефекат није довољно изражен да би се могао сматрати статистички значајним. Овакав резултат је посебно занимљив када се посматра заједно са потврђеним хипотезама X8 и X10. Док просторна близина утиче на избор најближе културне станице, удаљеност сама по

себи не представља пресудан фактор за укупну учесталост коришћења културних станица. То сугерише да корисници могу бити спремни да путују и на веће удаљености уколико одређена културна станица нуди програме, садржаје или атмосферу које сматрају довољно атрактивним.

5.9 Анализа ефекта урбаног атрактора (X10)

Након потврђивања значаја просторне близине у обрасцима коришћења културних станица, наредни корак истраживања односио се на идентификовање станица које успевају да привуку кориснике изван свог непосредног гравитационог подручја. Док је анализа хипотезе X8 показала да локални корисници доминантно посећују најближу културну станицу, остало је отворено питање да ли поједине станице остварују привлачност која превазилази локални ниво.

Полазећи од ове претпоставке формулисана је следећа хипотеза:

X10 Хипотеза привлачности (Attractor Hypothesis): Поједине културне станице привлаче кориснике изван непосредног пешачког радијуса и функционишу као урбани атрактори.

За потребе анализе испитаници су подељени на локалне и удаљене кориснике према критеријуму коришћеном у претходној анализи. Локалним корисницима сматрани су испитаници којима је за долазак до културне станице потребно до 15 минута пешачења, док су удаљеним корисницима сматрани сви остали испитаници. За сваку културну

станицу израчунат је број локалних и удаљених корисника, као и проценат удаљених корисника у укупном броју посетилаца.

Културна станица	Локални	Удаљени	Укупно	% удаљених
ОПЕНС	65	112	177	63.3
Свилара	47	85	132	64.4
Еђшег	12	37	49	75.5
Буковац	2	9	11	81.8
Петефи Шандор	5	5	10	50.0
Ковиљ	2	6	8	75.0
Барака	3	3	6	50.0
Млин	1	4	5	80.0
Руменка	1	4	5	80.0
Бегеч	0	2	2	100.0
Степановићево	1	0	1	0.0

Табела 5.13 Структура корисника према културној станици

Приликом интерпретације резултата потребно је узети у обзир да поједине културне станице имају веома мали број испитаника, због чега

процентуални показатељи код тих станица могу бити нестабилни. Због тога је посебна пажња посвећена станицама са већим бројем корисника

Културна станица	Укупно корисника	% удаљених корисника
Буковац	11	81.8
Еђшег	49	75.5
Свилара	132	64.4
ОПЕНС	177	63.3
Петефи Шандор	10	50.0

Табела 5.14 Културне станице са најмање 10 евидентираних корисника

Резултати показују да културне станице не функционишу на идентичан начин. Док поједине станице доминантно користе корисници из непосредног окружења, друге остварују знатно шири домет и привлаче посетиоце из различитих делова града.

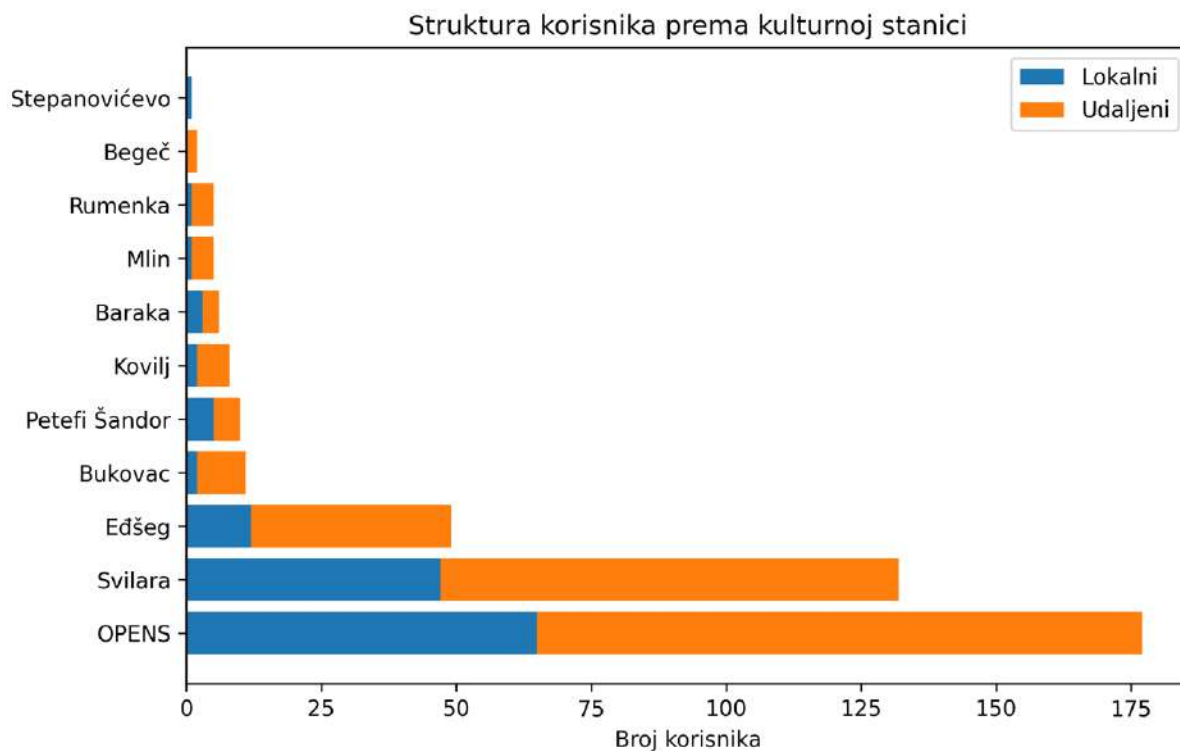
Посебно се издвајају културне станице Еђшег, Свилара и ОПЕНС. Код станице Еђшег чак 75.5% корисника чине удаљени посетиоци, док код Свиларе и ОПЕНС-а удаљени корисници чине више од 60% укупног броја посетилаца. Оваква структура указује да се ове станице не користе искључиво као локални културни пунктови, већ као дестинације које корисници намерно бирају без обзира на удаљеност од места становања.

Посебно је значајан случај станице ОПЕНС, која је уједно и најчешће посећена културна станица у целокупном узорку. Висок проценат удаљених корисника, уз истовремено највећи укупан број посетилаца, указује на снажан капацитет ове станице да привуче кориснике из различитих делова града. Сличан образац присутан је и код Свиларе, која такође остварује висок ниво посећености уз доминантно учешће удаљених корисника.

Насупрот томе, поједине културне станице показују знатно израженији локални карактер. Код станице Петефи Шандор однос локалних и удаљених корисника је уравнотежен, што указује на комбиновану функцију локалног центра и ширег културног одредишта.

Добијени резултати потврђују да мрежа културних станица није хомогена, већ да поједине станице остварују различите просторне домете и обрасце коришћења. Док неке првенствено задовољавају потребе непосредног окружења, друге привлаче кориснике са већих удаљености и функционишу као градски културни атрактори.

На основу добијених резултата **може се закључити да је хипотеза Х10 потврђена**. Анализа показује да поједине културне станице, посебно Еђшег, Свилара и ОПЕНС, привлаче значајан број корисника изван свог непосредног пешачког радијуса и тиме превазилазе улогу локалне културне инфраструктуре. Овакав налаз указује да културне станице не доприносе само децентрализацији културних садржаја, већ да поједине од њих успевају да изграде препознатљив идентитет и постану значајне дестинације на нивоу читавог града.

Графикон 5.1 Структура локалних и удаљених корисника према културној станици.

Графикон приказује расподелу корисника који културну станицу најчешће посећују, при чему су локални корисници дефинисани као испитаници којима је за долазак потребно до 15 минута пешачења, док су удаљени корисници сви остали испитаници.

Визуелни приказ потврђује да станице ОПЕНС, Свилара и Еђшег остварују највећи број удаљених корисника међу станицама са значајнијим бројем посетилаца, **што додатно потврђује њихову улогу урбаних атрактора и подржава хипотезу X10.**

5.10 Мотиви избора културних станица (X11)

Након идентификовања културних станица које привлаче кориснике изван свог непосредног гравитационог подручја, постављено је питање који фактори утичу на одлуку корисника да посећују културну станицу која није најближа месту њиховог становања. Док је претходна анализа показала да поједине станице остварују функцију урбаних атрактора, било је неопходно утврдити разлоге који стоје иза таквог обрасца понашања.

Полазећи од тога, формулисана је следећа хипотеза:

X11 Мотиви избора културних станица (Motivation Hypothesis):

Избор културне станице није одређен искључиво просторном близином, већ и програмским, амбијенталним, архитектонским и друштвеним карактеристикама станице.

Хипотеза је испитана на основу одговора на питање:

„Ако то није најближа културна станица, због чега њу ипак бирате?“

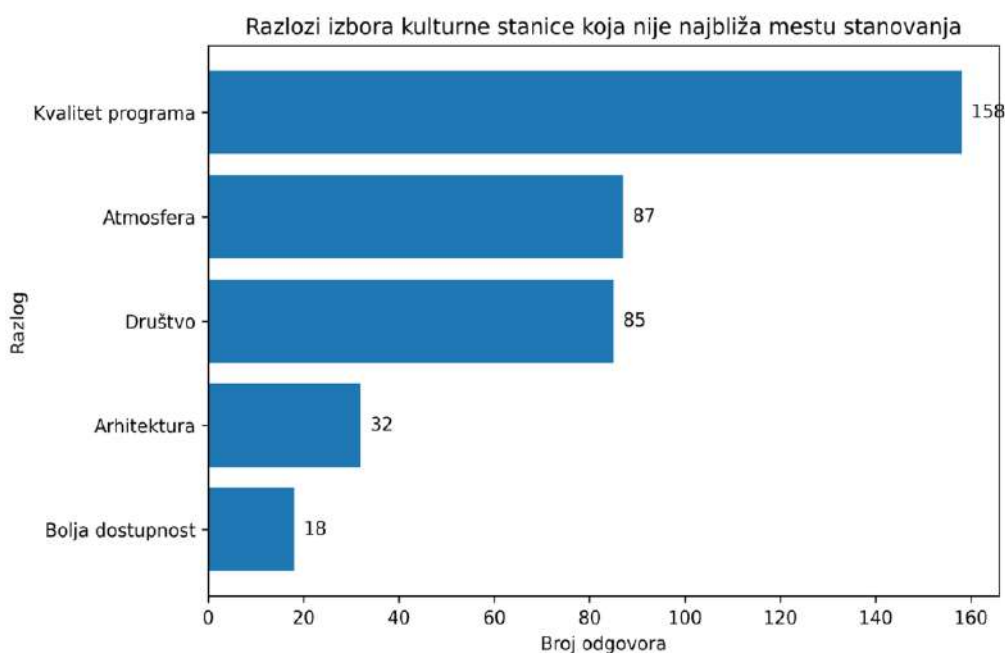
Испитаници су имали могућност вишеструког избора одговора, због чега укупан број забележених разлога премашује број појединачних испитаника.

Разлог	Број	%
Квалитет програма	158	38.6
Атмосфера	87	21.3
Друштво	85	20.8

Архитектура	32	7.8
Боља доступност	18	4.4
Остали одговори	29	7.1
Укупно	409	100.0

Табела 5.15 Разлози избора културне станице која није најближа месту становања

Ради прегледнијег приказа резултата, учесталост појединачних разлога приказана је и графиконом 5.2.

Графикон 5.2 Разлози избора културне станице која није најближа месту становања.

Најчешће навођен разлог представља квалитет програма, а следе атмосфера простора и друштвени разлози. Архитектура и доступност имају знатно мањи утицај на избор културне станице.

Графички приказ потврђује доминацију програмских, амбијенталних и друштвених фактора у избору културних станица, док просторна

доступност има знатно мањи значај. Овакав образац указује да корисници нису вођени искључиво принципом просторне близине, већ активно бирају станице које нуде садржаје и искуства које сматрају вредним додатног времена и труда потребног за долазак.

Резултати показују да је **квалитет програма** најзначајнији фактор при избору културне станице која није просторно најближа кориснику. Овај разлог навело је 38.6% свих забележених одговора, што га чини убедљиво најважнијим мотивом за превазилажење просторне дистанце. Другу групу разлога чине **атмосфера** (21.3%) и **друштво** (20.8%). Заједно посматрани, ови фактори обухватају више од две петине свих одговора, што указује да одлука о посети културној станици није заснована искључиво на садржају који се у њој реализује, већ и на искуству боравка, друштвеним везама и осећају припадности одређеном месту.

Архитектура простора заузима четврто место са 7.8% одговора. Иако је њен значај мањи у односу на програмске и друштвене факторе, резултат показује да просторне и естетске карактеристике културних станица ипак представљају релевантан мотив за део корисника. Овај налаз је посебно значајан имајући у виду да се истраживање бави управо односом између простора и друштвеног коришћења културне инфраструктуре.

Насупрот томе, **боља доступност** појављује се као релативно ретко наведен разлог (4.4%). Овакав резултат сугерише да корисници који посећују удаљеније културне станице то не чине првенствено због

практичних разлога, већ због специфичних квалитета које те станице нуде.

Добијени налази пружају додатно објашњење резултата претходне анализе урбаних атрактора. Станице попут ОПЕНС-а, Свиларе и Еђшега не привлаче кориснике из удаљенијих делова града само захваљујући својој локацији, већ првенствено због квалитета програма, карактеристичне атмосфере и друштвених мрежа које се око њих формирају. Другим речима, њихова привлачност произлази из комбинације програмских, просторних и социјалних карактеристика које корисници препознају као довољно вредне да оправдају додатно време и напор потребан за долазак.

На основу добијених резултата може се закључити да је **хипотеза X11 потврђена**. Избор културне станице није одређен искључиво просторном близином, већ у великој мери зависи од квалитета програма, атмосфере простора и друштвених разлога, док архитектонске карактеристике представљају додатни фактор који доприноси атрактивности појединих станица. Ови налази потврђују да културне станице функционишу као сложени друштвено-просторни системи чија привлачност превазилази једноставну логику географске доступности.

5.11 Поређење локалних и удаљених корисника у перцепцији утицаја културних станица на непосредно окружење (X13)

Један од циљева истраживања био је да се испита да ли просторна близина културне станице утиче на начин на који корисници процењују њен допринос непосредном урбаном окружењу. Полазећи од претпоставке да локални корисници имају интензивнији свакодневни контакт са културном станицом и њеним окружењем, формулисана је следећа хипотеза:

X13: Локални корисници статистички значајно више вреднују утицај културних станица на непосредно окружење у односу на удаљене кориснике.

За потребе анализе коришћен је конструкт „Утицај на окружење“ (УО), формиран као композитна мера на основу пет ставки које се односе на перцепцију утицаја културних станица на квалитет јавног простора, активацију окружења, осећај безбедности, препознатљивост простора и потенцијални утицај на вредност некретнина. Будући да је реч о подацима прикупљеним Ликертовим скалама и да нису испуњени услови за примену параметарских тестова, за поређење две независне групе примењен је **Mann–Whitney U** тест.

Група корисника	Mean	Median
Локални корисници	3.601	3.6
Удаљени корисници	3.537	3.6

Табела 5.16 Дескриптивни показатељи за конструкт „Утицај на окружење“

Средње вредности приказане у Табели 5.16 представљају просечне скорове конструкта „Утицај на окружење“. Добијени резултати показују да обе групе корисника исказују умерено позитивну процену утицаја културних станица на непосредно окружење. Локални корисници остварили су нешто виши просечан скор ($M = 3.601$) у односу на удаљене кориснике ($M = 3.537$), што указује на благо израженију позитивну перцепцију међу корисницима који живе у непосредној близини културних станица.

Поред средњих вредности анализирани су и медијани као робуснији показатељи централне тенденције за податке прикупљене Ликертовим скалама. Резултати показују да локални и удаљени корисници остварују идентичне медијанске вредности ($Median = 3.6$), што указује на веома сличну дистрибуцију одговора у обе посматране групе.

Ради провере статистичке значајности утврђених разлика спроведен је Mann–Whitney U тест.

Показатељ	Вредност
U	19456.0
p	0.422

Табела 5.17 Резултати Mann–Whitney U теста

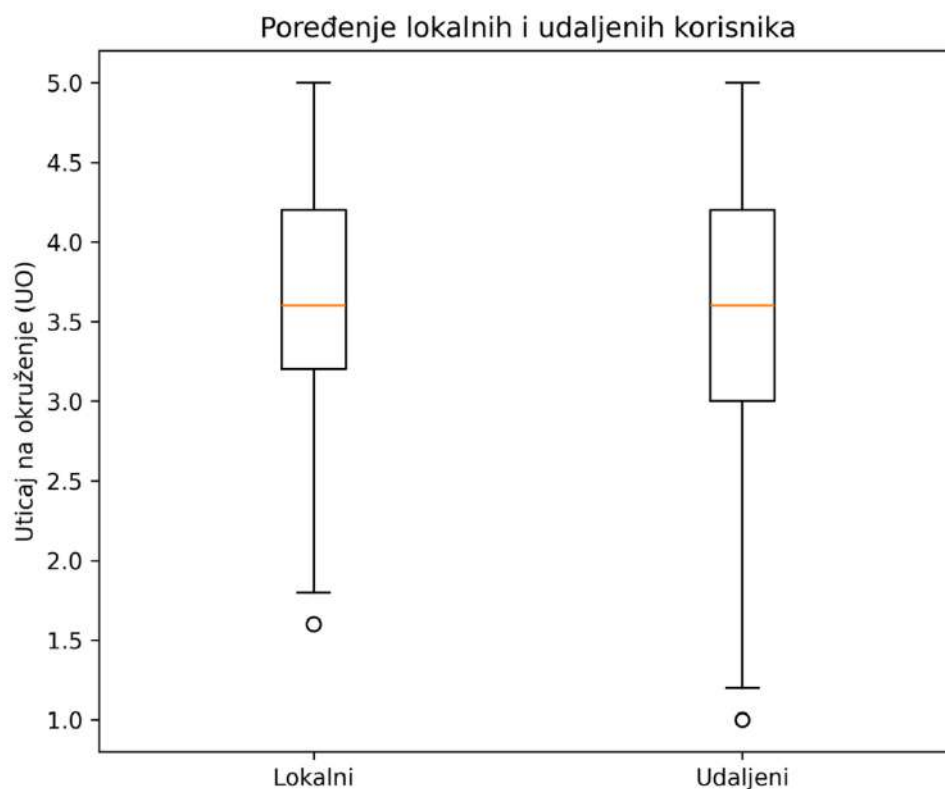
Резултати показују да разлика између локалних и удаљених корисника није статистички значајна ($p = 0.422$). Иако локални корисници остварују нешто више просечне вредности на скали утицаја на окружење, интензитет те разлике није довољан да би се могло закључити да две групе систематски различито процењују допринос културних станица квалитету урбаног простора.

Овакав налаз сугерише да перцепција урбаних ефеката културних станица није ограничена искључиво на становнике непосредног окружења. Напротив, чини се да и корисници који долазе из удаљенијих делова града препознају и вреднују њихове просторне, друштвене и развојне ефекте на сличан начин. Другим речима, позитивни ефекти културних станица на квалитет јавног простора и идентитет окружења препознати су међу корисницима без обзира на њихову просторну удаљеност од станице.

Резултати су посебно занимљиви у контексту претходних анализа. Док су хипотезе X8 и X10 показале да удаљеност утиче на обрасце коришћења културних станица и избор станице коју корисници посећују, анализа X13 указује да просторна удаљеност не доводи нужно до значајних разлика у начину на који корисници вреднују њихове урбане ефекте. То сугерише да културне станице успевају да изграде релативно уједначену перцепцију квалитета и доприноса простору међу различитим групама корисника.

На основу добијених резултата може се закључити да резултати нису пружили статистичку подршку хипотези X13. Иако локални корисници показују нешто више вредности на скали утицаја на окружење, разлика

између локалних и удаљених корисника није статистички значајна. Резултати стога указују на релативно уједначену перцепцију урбаних ефеката културних станица међу различитим групама корисника. Иако просторна близина утиче на обрасце коришћења културних станица, она не утиче значајно на перцепцију њихових урбаних ефеката.

Графикон 5.3 Box plot дистрибуције скорова конструкта „Утицај на окружење“ (УО) код локалних и удаљених корисника.

Хоризонтална линија унутар сваког правоугаоника представља медијану, док правоугаоник обухвата интерквартилни распон (25–75 перцентил). Сличан положај медијана и висок степен преклапања дистрибуција указују на одсуство значајних разлика између посматраних група.

Визуелни приказ потврђује резултате Mann–Whitney U теста. Иако просторна близина утиче на обрасце коришћења културних станица,

није утврђено да значајно утиче на перцепцију њиховог доприноса непосредном урбаном окружењу.

5.12 Поређење локалних и удаљених корисника у перцепцији архитектонског и симболичког квалитета културних станица (X12)

Поред утицаја културних станица на непосредно окружење, истраживање је обухватило и питање да ли различите групе корисника на различит начин вреднују њихове архитектонске и симболичке карактеристике. Полазећи од претпоставке да корисници који су спремни да посећују културне станице ван свог непосредног окружења у већој мери препознају њихове специфичне просторне и идентитетске квалитете, формулисана је следећа хипотеза:

X12: Удаљени посетиоци статистички значајно више вреднују архитектонски и симболички квалитет културних станица у односу на локалне кориснике.

За потребе анализе коришћена су два конструкта:

- **Архитектонско-просторни квалитет (АПК)**, који обухвата процене архитектонског квалитета простора, његове читљивости, уклопљености у контекст и односа између постојећег и новог;

- **Симболичка и културна вредност (СКВ)**, која обухвата процене културног идентитета, колективног памћења, симболичког значаја простора и његовог доприноса идентитету града.

За поређење локалних и удаљених корисника примењен је **Mann–Whitney U тест**, будући да су подаци прикупљени Ликертовим скалама и да нису испуњени услови за примену параметарских тестова.

Конструкт	Група корисника	Mean	Median
АПК	Локални корисници	3.969	4.0
АПК	Удаљени корисници	3.882	4.0
СКВ	Локални корисници	3.780	4.0
СКВ	Удаљени корисници	3.680	3.8

Табела 5.18 Дескриптивни показатељи за конструкте АПК и СВ

Резултати показују да локални корисници остварују незнатно више просечне вредности на оба конструкта. Код архитектонско-просторног квалитета разлика износи свега 0.087 поена, док је код симболичке и културне вредности разлика 0.100 поена. Медијанске вредности додатно потврђују висок степен сличности између посматраних група. Код конструкта АКВ медијана је идентична за обе групе (Median = 4.0), док је код конструкта СКВ забележена минимална разлика (Median = 4.0 код локалних и Median = 3.8 код удаљених корисника).

Ради провере статистичке значајности утврђених разлика спроведен је Mann–Whitney U тест.

Конструкт	U	p
AKB	20116.0	0.162
СКВ	19959.5	0.210

Табела 5.19 Резултати Mann–Whitney U теста

Резултати показују да разлике између локалних и удаљених корисника нису статистички значајне ни за један од анализираних конструката. Код архитектонско-просторног квалитета добијена је вредност $p = 0.162$, док је код симболичке и културне вредности $p = 0.210$. У оба случаја добијене вредности премашују уобичајени праг статистичке значајности од 0.05.

Овакав налаз указује да просторна удаљеност од културне станице не утиче значајно на начин на који корисници процењују њен архитектонски квалитет и симболички значај. Иако су претходне анализе показале да поједине културне станице привлаче кориснике из удаљенијих делова града и функционишу као урбани атрактори, резултати X12 сугеришу да удаљени корисници не развијају битно другачију перцепцију њихових просторних и идентитетских квалитета у односу на кориснике који живе у непосредној близини.

Налаз је посебно занимљив јер је супротан почетној претпоставци истраживања. Очекивало се да ће удаљени корисници, који улажу

додатни напор како би посетили одређену културну станицу, показивати израженије вредновање њених архитектонских и симболичких карактеристика. Међутим, резултати показују да обе групе корисника веома слично процењују ове аспекте културних станица.

Посматрано заједно са резултатима X13, може се закључити да просторна удаљеност утиче на обрасце коришћења културних станица, али не доводи до значајних разлика у њиховом вредновању. Другим речима, локални и удаљени корисници користе културне станице на различите начине, али их процењују кроз веома сличне критеријуме квалитета.

На основу добијених резултата може се закључити да **резултати нису** **пружили статистичку подршку хипотези X12**. Нису утврђене статистички значајне разлике између локалних и удаљених корисника у перцепцији архитектонског и симболичког квалитета културних станица, што указује на релативно уједначено вредновање ових аспеката међу различитим групама корисника.

5.13 Анализа фактора неупотребе културних станица (X14)

Хипотеза X14 полази од претпоставке да је ограничено или ретко коришћење појединих културних станица повезано са перцепцијом слабе доступности, недовољно атрактивног програма или недостатка идентификације са простором.

X14 Хипотеза о некоришћењу (Non-Use Hypothesis): Ограничено или ретко коришћење појединих културних станица повезано је са перцепцијом слабе доступности, недовољно атрактивног програма или недостатка идентификације са простором.

За потребе провере ове хипотезе анализирани су одговори на отворено питање:

„Да ли постоји културна станица коју никада не посећујете? Зашто?“

Одговори испитаника анализирани су методом тематског кодирања, при чему су идентификовани доминантни разлози за непосећивање појединих културних станица.

5.13.1 Недовољна просторна доступност

Највећи број одговора односи се на удаљеност културних станица од места становања и отежану доступност појединих локација. Испитаници посебно издвајају културне станице које се налазе у периферним и приградским насељима као локације које ретко или никада не посећују.

„Удаљеност.“ (Испитаник 5)

„Степановићево, далеко је.“ (Испитаник 52)

„Културне станице ван града. Предалеко су.“ (Испитаник 114)

„Не посећујем станице у удаљеним насељима, далеко су.“ (Испитаник 146)

Овакви одговори указују да просторна доступност остаје један од кључних фактора који утичу на обрасце коришћења културних станица, упркос њиховој релативно равномерној територијалној расподели.

5.13.2 Недовољна информисаност и видљивост

Другу доминантну групу одговора чине испитаници који наводе да одређене културне станице не посећују зато што нису упознати са њиховим постојањем, локацијом или програмским садржајима.

„Не знам где су.“ (Испитаник 19)

„Нисам упозната са њиховим постојањем и садржајем.“ (Испитаник 20)

„За много ових станица никада нисам чула.“ (Испитаник 24)

„Не знам за њу, као ни за садржај који нуди.“ (Испитаник 123)

Овај налаз је посебно значајан јер указује да неупотреба појединих културних станица није нужно последица њиховог квалитета или локације, већ може бити повезана са недовољном промоцијом и комуникацијом са потенцијалним корисницима.

5.13.3 Недовољно атрактиван програм

Трећа јасно идентификована тема односи се на перцепцију да програми појединих културних станица нису довољно интересантни или релевантни за потребе испитаника.

„Програм ми није привлачан.“

„Нису имале програм који ме је интересовао.“ (Испитаник 117)

„Није било ништа занимљиво.“ (Испитаник 132)

„Пар њих. Зато што ме програм није привукао.“ (Испитаник 167)

Ови одговори потврђују претходне налазе истраживања према којима квалитет и садржај програма представљају један од најважнијих фактора привлачења корисника. Истовремено, они указују да недостатак релевантних садржаја може представљати разлог за избегавање појединих културних станица.

5.13.4 Недостатак идентификације са простором

Иако ређе заступљена од претходних тема, у одговорима се појављује и група испитаника који наводе да једноставно не осећају потребу да посећују одређене културне станице или да са њима не развијају личну повезаност.

„Немам потребу.“ (Испитаник 49)

„Опенс. Немам потребу.“ (Испитаник 110)

„Посећујем културне станице у зависности од програма искључиво.“
(Испитаник 77)

Овакви одговори указују да коришћење културних станица није одређено искључиво физичком доступношћу или програмом, већ и субјективним осећајем релевантности и идентификације са простором.

5.13.5 Дискусија резултата X14

Резултати квалитативне анализе показују да су ограничено коришћење и неупотреба појединих културних станица повезани са факторима који су били предвиђени почетном хипотезом. Просторна удаљеност, недовољно атрактиван програм и недостатак идентификације са простором појављују се као препознатљиви обрасци у одговорима испитаника.

Истовремено, анализа је идентификовала и додатни фактор који није био експлицитно предвиђен хипотезом – недовољну информисаност о постојању културних станица и њиховим програмима. У значајном броју одговора испитаници наводе да поједине културне станице не посећују зато што нису упознати са њиховом локацијом, активностима или садржајима. Овакав налаз сугерише да проблеми видљивости и комуникације могу представљати једнако важну препреку коришћењу као и физичка удаљеност или програмска понуда.

На основу добијених резултата може се закључити да су **налази истраживања** **пружили подршку хипотези X14**. Ограничено коришћење појединих културних станица повезано је са перцепцијом слабе доступности, недовољно атрактивног програма и недостатком идентификације са простором, док је као додатни фактор идентификована недовољна информисаност потенцијалних корисника.

5.14 Тематска анализа отворених одговора

Поред затворених питања, упитник је садржао и три отворена питања која су испитаницима омогућила да својим речима опишу највеће вредности културних станица, њихове кључне недостатке и степен укључености локалне заједнице. Циљ квалитативне анализе био је да се идентификују доминантни обрасци у одговорима испитаника и да се квантитативни налази допуне дубљим разумевањем искустава корисника. Анализа је спроведена применом тематског кодирања отворених одговора, при чему су идентификоване теме које се учестало понављају кроз различите исказе.

5.14.1 Перципиране вредности културних станица

На питање „*Шта сматрате највећом вредношћу културне станице коју највише посећујете?*“ испитаници су најчешће истицали културне

садржаје, могућности за окупљање и дружење, рад са младима, као и допринос ревитализацији простора.

5.14.1.1 Културни садржаји и програми

Највећи број одговора односи се на разноврсност културних активности, догађаја, радионица и едукативних програма. Културне станице се доживљавају као места која омогућавају приступ садржајима који доприносе културном животу заједнице и повећавају доступност културе различитим групама корисника.

5.14.1.2 Млади као доминантна циљна група

Посебно се истиче значај културних станица за младе кориснике. Више испитаника наводи управо усмереност на младе као једну од њихових највећих вредности.

„Постоји простор за младе.“ (Испитаник 27)

„То што је простор већином посвећен младима.“ (Испитаник 56)

Овакви одговори указују да се културне станице препознају као важна места неформалног образовања, креативног развоја и друштвене интеграције младих.

5.14.1.3 Друштвена интеракција и заједница

Друга доминантна тема односи се на окупљање људи и стварање простора за друштвене контакте и заједничке активности.

„Окупљање људи.“ (*Ispitanik 17*)

Културне станице се стога не доживљавају само као места културне продукције, већ и као простори друштвене кохезије.

5.14.1.4 Ревитализација простора и наслеђа

Значајан број испитаника повезује културне станице са обновом запуштених објеката и унапређењем урбаног окружења.

„ревитализација наслеђа“ (*Испитаник 5*)

„То што је ревитализован напуштен и стари објекат.“ (*Испитаник 77*)

Ови одговори потврђују да корисници препознају просторне и урбане ефекте културних станица, што је у складу са резултатима квантитативног дела истраживања.

5.14.2 Перципирани недостаци и ограничења

На питање „Шта бисте издвојили као главни недостатак или проблем?“ испитаници су најчешће указивали на проблеме везане за промоцију, информисаност и видљивост активности.

5.14.2.1 Недовољна промоција и информисаност

Најчешће помињана тема односи се на недовољну информисаност грађана о програмима и активностима културних станица.

„Главни недостатак је недовољна информисаност о програмима и дешавањима.“ (Испитаник 18)

„Одржавање и недовољно информисање грађана.“ (Испитаник 39)

„Главни недостатак може бити недовољна видљивост и информисаност шире заједнице о активностима.“ (Испитаник 47)

„Недоступност информација.“ (Испитаник 74)

Уочљиво је да се критике много чешће односе на комуникацију са јавношћу него на сам квалитет простора или програма, што сугерише да корисници потенцијал културних станица процењују позитивно, али сматрају да он није довољно видљив широј јавности.

5.14.2.2 Програмска и организациона ограничења

Мањи број испитаника указивао је на потребу за већим бројем догађаја, садржаја и активности, као и на поједине организационе или инфраструктурне изазове. Иако се ова тема појављује ређе од питања промоције, она указује на потребу за даљим развојем програмских капацитета културних станица.

5.14.3 Перцепција укључености локалне заједнице

Треће отворено питање односило се на процену укључености локалне заједнице у рад културних станица. Анализа одговора показала је да доминира став о делимичној укључености грађана.

5.14.3.1 Делимична укљученост заједнице

Највећи број испитаника сматра да културне станице остварују одређени ниво сарадње са локалном заједницом, али да постоји значајан простор за унапређење.

„Делимично, јер су углавном програми посвећени младима од 16–25 година.“ (*Ispitanik 13*)

„Може се још утицати на већу укљученост...“ (*Ispitanik 130*)

Овакви одговори указују да корисници препознају напоре културних станица, али истовремено сматрају да обухват различитих друштвених група може бити већи.

5.14.3.2 Ограничена видљивост у заједници

Поједини испитаници сматрају да активности културних станица нису довољно видљиве изван њихових редовних корисника.

„Не, недовољна видљивост и отвореност.“ (Испитаник 5)

„Не, осим циљне групе друштвено ангажованих младих, остатак заједнице није довољно упознат са активностима.“ (Испитаник 10)

Ова тема директно се надовезује на претходно идентификован проблем промоције и информисаности.

5.14.3.3 Позитивни примери укључивања грађана

Истовремено, поједини испитаници наводе успешне примере укључивања грађана кроз радионице, едукативне програме и партиципативне активности.

„Да, јер кроз различите програме и радионице активно укључује грађане и подстиче њихово учешће у културним дешавањима.“ (Испитаник 18)

Такви одговори потврђују да културне станице већ поседују механизме партиципације, али да њихов домет још увек није уједначен међу свим деловима локалне заједнице.

5.14.4 Закључак квалитативне анализе

Резултати тематске анализе у великој мери потврђују налазе квантитативног дела истраживања. Културне станице се првенствено вреднују због квалитета програма, могућности друштвене интеракције, рада са младима и доприноса ревитализацији простора. Истовремено, највећи изазови које корисници препознају односе се на недовољну промоцију активности, ограничену видљивост програма и потребу за снажнијим укључивањем шире локалне заједнице.

Посебно је значајан налаз да се млади појављују као доминантна корисничка група у свим сегментима отворених одговора — као циљна публика, као корисници простора и као група којој је највећи део програма намењен. То указује да културне станице успешно остварују своју образовну и развојну функцију према млађим генерацијама, али и да постоји потреба за интензивнијим укључивањем других старосних и друштвених група. Квалитативни налази стога пружају додатну подршку интерпретацији културних станица као друштвено-просторних чворишта која истовремено остварују културне, социјалне и урбане функције, али чији потенцијал за ширу друштвену интеграцију и даље остаје простор за будући развој.

6 Машинско учење – Модел 1: Предикција перципираног утицаја културних станица на урбано окружење

Како би се додатно проверили налази добијени класичним статистичким методама, спроведена је анализа применом метода машинског учења. Циљ овог модела био је да се утврди који фактори највише утичу на перцепцију урбаног утицаја културних станица и да ли је могуће предвидети начин на који корисници процењују њихов допринос окружењу. Сви нумерички експерименти су спроведени коришћењем програмског окружења **Python** верзије 3.11.7, са **PyCaret** верзијом 3.3.2²⁴³ оквиrom који је коришћен као примарни алат за аутоматизовано машинско учење (AutoML). PyCaret се користи за аутоматско конструисање вишеструких цевовода за обраду података, укључујући скалирање карактеристика, обуку модела и процену перформанси.

6.1 Истраживачко питање

Основно истраживачко питање модела било је:

²⁴³ Ali, M. PyCaret: An Open Source, Low-Code Machine Learning Library in Python, PyCaret Version 1.0.0. 2020. Available online: <https://www.pycaret.org> (приступљено 29. маја 2026. године).

Који фактори највише утичу на перцепцију утицаја културних станица на урбано окружење?

Другим речима, циљ је био да се испита у којој мери архитектонски квалитет, функционалне карактеристике, симболичка вредност и учесталост коришћења могу предвидети начин на који корисници процењују утицај културних станица на простор и локалну заједницу.

6.2 Улазне и излазне променљиве

Анализа је спроведена на узорку од 406 испитаника. За потребе класификације вредности променљиве УО груписане су у три категорије које представљају низак, средњи и висок ниво перципираног урбаног утицаја.

У модел су укључене четири улазне променљиве (предиктори):

- **AQ (Architectural Quality)** – архитектонски квалитет простора;
- **FU (Functional Quality)** – функционални квалитет простора;
- **SV (Symbolic Value)** – симболичка и културна вредност простора;
- **VISITS** – учесталост посета културним станицама.

Излазна променљива била је:

- **UO (Urban Impact)** – перципирани утицај културне станице на урбано окружење.

Ради примене класификационих алгоритама, вредности променљиве UO груписане су у три категорије које представљају низак, средњи и висок ниво перципираног урбаног утицаја.

6.3 Поређење модела машинског учења

Како би се утврдило који алгоритам најбоље описује посматрани феномен, тестирано је укупно четрнаест различитих модела машинског учења. Међу њима су били Logistic Regression, Linear Discriminant Analysis (LDA), Naive Bayes, Random Forest, Gradient Boosting, LightGBM, K-Nearest Neighbors и други класификациони алгоритми.

Linear Discriminant Analysis остварио је тачност од 66.54%, што представља побољшање у односу на логистичку регресију. Вредности precision (0.6880), recall (0.6654) и F1 резултата (0.6606) указују на уравнотежене перформансе модела. Cohen's Каппа (0.4623) и Matthews Correlation Coefficient (0.4758) потврђују умерену до добру способност дискриминације између класа. Посебно је значајно да је време тренирања свега 0.014 секунди, што LDA чини веома ефикасним моделом за примене где је брзина обраде важна. У поређењу са логистичком регресијом, показује конзистентно боље резултате кроз све кључне метрике евалуације.

Code	Model	Accuracy	AUC	Recall	Prec.	F1	Kappa	MC C	TT (Sec)
lr	Logistic Regression	0.6444	0.0000	0.6444	0.6673	0.6397	0.4277	0.4415	1.6150
lda	Linear Discriminant Analysis	0.6654	0.0000	0.6654	0.6880	0.6606	0.4623	0.4758	0.0140
nb	Naive Bayes	0.6373	0.7908	0.6373	0.6451	0.6332	0.4280	0.4331	1.2450
qda	Quadratic Discriminant Analysis	0.6232	0.0000	0.6232	0.6376	0.6165	0.3961	0.4065	0.0250
knn	K Neighbors Classifier	0.6197	0.7429	0.6197	0.6287	0.6146	0.3971	0.4037	1.3000
ridge	Ridge Classifier	0.6127	0.0000	0.6127	0.6336	0.6076	0.3761	0.3886	0.0250
rf	Random Forest Classifier	0.6092	0.7494	0.6092	0.6092	0.6063	0.3852	0.3874	0.0900
gbc	Gradient Boosting Classifier	0.6092	0.0000	0.6092	0.6111	0.6068	0.3847	0.3872	0.1250
lightgbm	Light Gradient Boosting Machine	0.5986	0.7427	0.5986	0.5969	0.5939	0.3674	0.3703	0.0700
et	Extra Trees Classifier	0.5915	0.7225	0.5915	0.5916	0.5887	0.3578	0.3598	0.0850
dt	Decision Tree Classifier	0.5634	0.6593	0.5634	0.5649	0.5609	0.3160	0.3178	0.0250
ada	Ada Boost Classifier	0.5493	0.0000	0.5493	0.5513	0.5467	0.2952	0.2969	0.0600

svm	SVM - Linear Kernel	0.4859	0.0000	0.4859	0.6303	0.3672	0.1897	0.2778	0.0300
dummy	Dummy Classifier	0.4472	0.5000	0.4472	0.2000	0.2764	0.0000	0.0000	0.0150

Табела 6.1 Поређење тестираних модела машинског учења

Поред тачности, ови модели су показали и најбоље вредности других индикатора успешности, укључујући F1 резултат, Cohen-ову Карпа статистику и Matthews Correlation Coefficient (MCC).

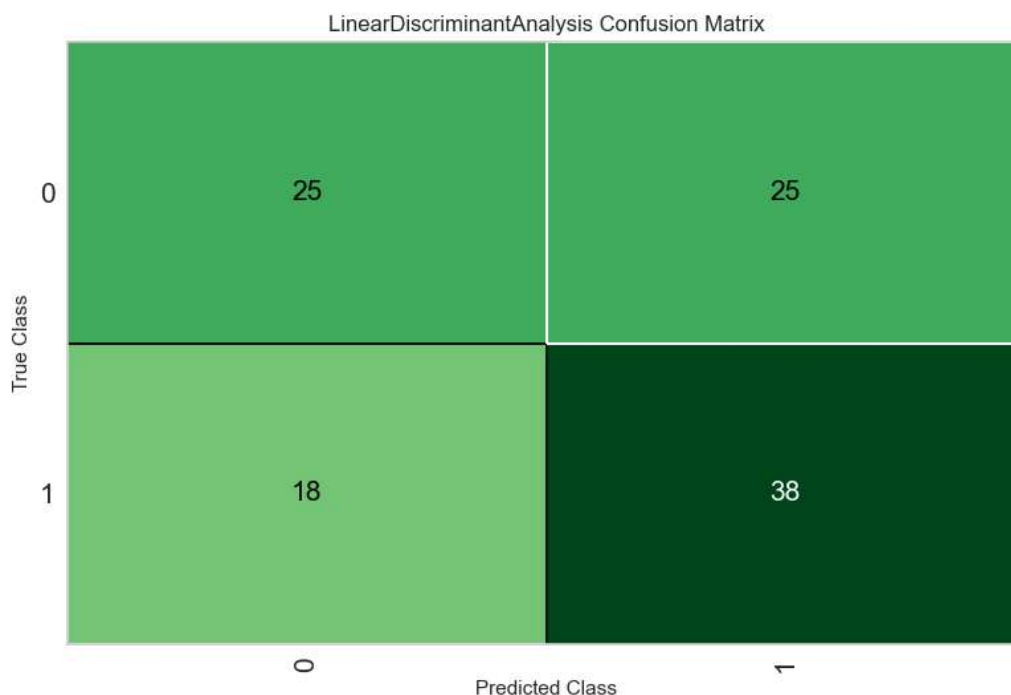
За модел LDA добијене су следеће вредности:

- Accuracy = 66,54%
- Precision = 68,8%
- Recall = 66,54%
- F1 Score = 0,6606
- Cohen's Kappa = 0,4623
- MCC = 0,4758

Добијене вредности указују на умерену, али стабилну предиктивну способност модела. Посебно је значајно што сложенији ансамбл модели, као што су Random Forest, Gradient Boosting и LightGBM, нису постигли боље резултате од једноставнијих линеарних приступа. **Овакав налаз указује да се перцепција урбаног утицаја културних станица може објаснити релативно стабилним и линеарним односом између архитектонског квалитета, функционалности, симболичке вредности и учесталости коришћења простора.**

6.4 Резултати класификације

Матрица конфузије приказана на Слици 6.1 показује расподелу тачно и нетачно класификованих испитаника.

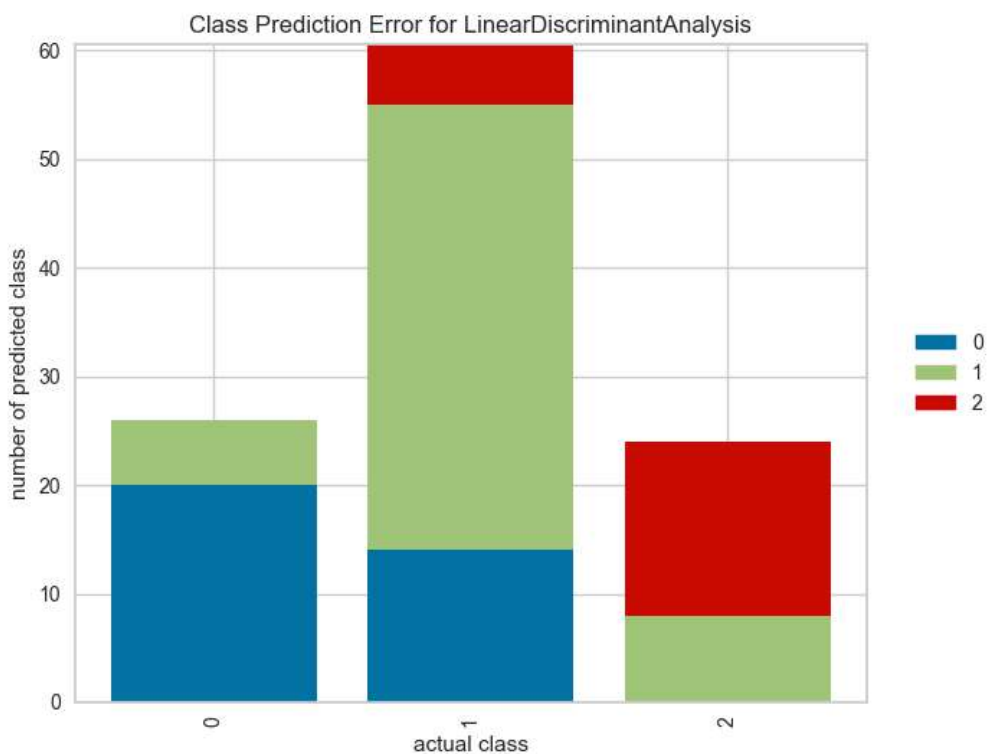

Слика 6.1 Матрица конфузије модела LDA

Модел је најуспешнији у препознавању испитаника који припадају категоријама ниског и високог перципираног урбаног утицаја, док је највећи број грешака забележен код средње категорије. Овакав резултат је очекиван јер се испитаници са умереним ставовима често налазе на граници између позитивних и негативних процена, што отежава њихову јасну класификацију.

И поред тога, укупна тачност од преко 64% указује да модел успешно препознаје обрасце у подацима и да постоји јасна веза између

испитиваних карактеристика културних станица и начина на који корисници процењују њихов урбани значај.

Графикон 6.1 Грешка предвиђања класа применом линеарне дискриминантне анализе

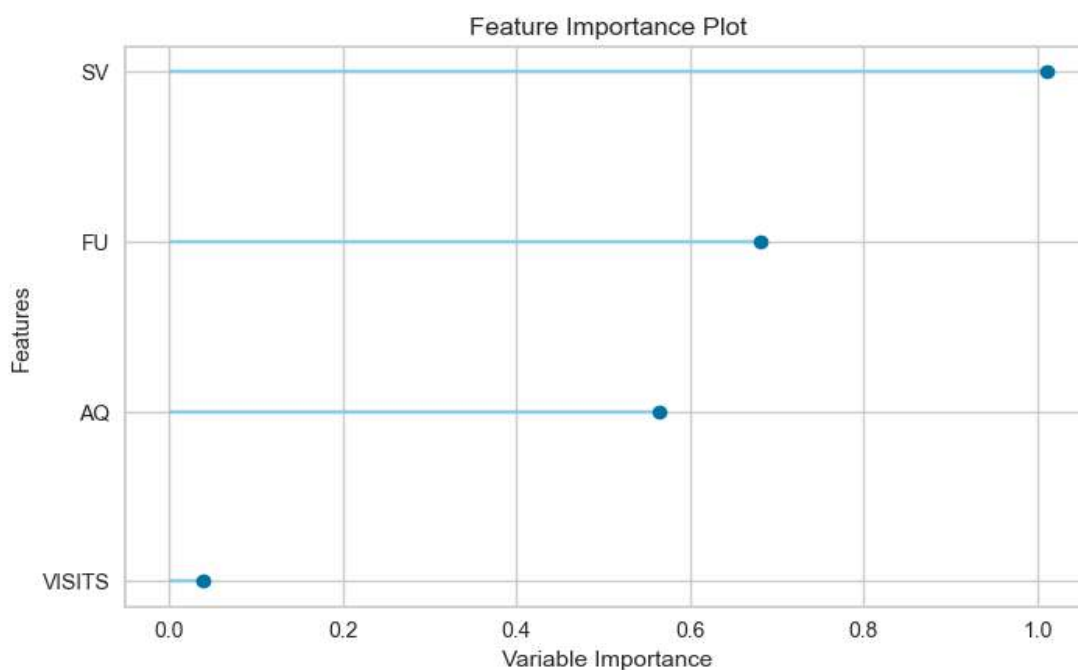
6.5 Релативни допринос предиктора

Поред успешности класификације, анализирана је и релативна важност појединачних предиктора.

Резултати показују да је **симболичка вредност (SV)** најважнији предиктор перципираног урбаног утицаја културних станица. Следи **функционални квалитет (FU)**, док **архитектонски квалитет (AQ)**

такође има значајан, али нешто мањи утицај. Насупрот томе, **учесталост посета (VISITS)** показала је веома ограничену предиктивну снагу.

Овакав налаз указује да корисници не процењују значај културних станица првенствено на основу тога колико често их посећују, већ на основу њиховог симболичког значења, културног идентитета и способности простора да подржи различите културне и друштвене активности.

Графикон 6.2 Релативна важност предиктора у моделу

Редослед релативног доприноса предиктора био је:

1. **SV – Симболичка вредност**
2. **FU – Функционални квалитет**
3. **AQ – Архитектонски квалитет**
4. **VISITS – Учесталост посета**

6.6 Дискусија резултата

Резултати машинског учења у великој мери потврђују налазе добијене класичним статистичким анализама. Посебно је значајно што је симболичка вредност идентификована као најважнији фактор у формирању перцепције урбаног утицаја. Овај резултат је у складу са налазима добијеним тестирањем хипотезе H7 и пружа додатну подршку тумачењу да културне станице доприносе идентитету места и препознатљивости града.

Истовремено, висока позиција функционалног квалитета указује да корисници препознају значај способности простора да подржи различите облике културних и друштвених активности. Архитектонски квалитет остаје важан фактор, али се показало да његов утицај није пресудан у поређењу са симболичким и функционалним аспектима простора.

Посебно је занимљиво што учесталост посета има релативно мали значај у предвиђању урбаног утицаја. То указује да позитивна процена значаја културних станица не зависи искључиво од интензитета њиховог коришћења, већ и од начина на који корисници разумеју њихову културну и симболичку улогу у граду.

Сагледано у целини, резултати Модела 1 показују да је перцепција урбаног утицаја културних станица пре свега повезана са њиховим симболичким значењем, културним идентитетом и функционалном вредношћу, док су интензитет коришћења и сама физичка присутност простора фактори од секундарног значаја. Ови налази су у складу са

результатима добијеним класичним статистичким анализама и додатно подржавају тумачење културних станица као носилаца културног идентитета, симболичких вредности и урбаног значења.

7 Машинско учење – Модел 2: Предикција корисника који посећују удаљене културне станице

Како би се додатно испитали обрасци просторног понашања корисника културних станица, примењен је други модел машинског учења. За разлику од претходног модела, који је био усмерен на предвиђање перципираног урбаног утицаја, циљ овог модела био је да се утврди који фактори утичу на вероватноћу да корисник посећује културну станицу која није најближа месту његовог становања.

7.1 Истраживачко питање

Основно истраживачко питање било је:

Које карактеристике корисника и њихове перцепције културних станица утичу на вероватноћу да ће посећивати културну станицу која није најближа месту становања?

Другим речима, модел је имао за циљ да испита који фактори разликују кориснике који углавном користе најближу културну станицу од оних који су спремни да путују до удаљенијих локација.

7.2 Улазне и излазне променљиве

Анализа је спроведена на подскупу од 106 испитаника код којих је било могуће поуздано утврдити однос између најближе и најчешће посећене културне станице.

У модел су укључене следеће улазне променљиве:

- **AQ (Architectural Quality)** – архитектонски квалитет;
- **FU (Functional Quality)** – функционални квалитет;
- **SV (Symbolic Value)** – симболичка вредност;
- **UO (Urban Impact)** – перципирани урбани утицај;
- **VISITS** – учесталост посета културним станицама.

Излазна променљива била је:

- **DISTANT_USER**

где је:

- **0** – испитаник најчешће посећује најближу културну станицу;
- **1** – испитаник најчешће посећује културну станицу која није најближа месту становања.

7.3 Поређење модела машинског учења

Као и у претходном моделу, тестирано је више алгоритама машинског учења како би се идентификовао приступ који најуспешније разликује локалне и удаљене кориснике. Најбоље резултате остварио је модел Logistic Regression.

Петострука унакрсна валидација показала је да логистичка регресија остварује просечну тачност од 57.96% (СД = 4.93%). Интервал поверења од 95% износи [51.8%, 64.1%], при чему је доња граница већа од нивоа случајне класификације (50%). Овај резултат указује да модел поседује статистички значајну предиктивну способност. Истовремено, просечна AUC вредност од 0.5674 указује на ограничену дискриминативну моћ модела, што указује на ограничену способност разликовања класа. То указује да између посматраних атрибута и циљне променљиве постоји само умерена повезаност. Тачност од 57.96%, уз AUC од 0.5674, Recall од 65.78% показује да модел успева да идентификује већину позитивних случајева, али релативно ниска прецизност (58.79%) указује на значајан број лажно позитивних предикција. F1 резултат од 0.6195 потврђује умерене укупне перформансе модела. Вредности Cohen's Kappa (0.1510) и Matthews Correlation Coefficient (0.1541) указују да је сагласност са стварним класама само незнатно боља од случајне класификације. Иако је модел рачунарски ефикасан, његова предиктивна моћ на овом скупу података је релативно ограничена. Модел остварује статистички значајно боље резултате од случајног класификатора и показује

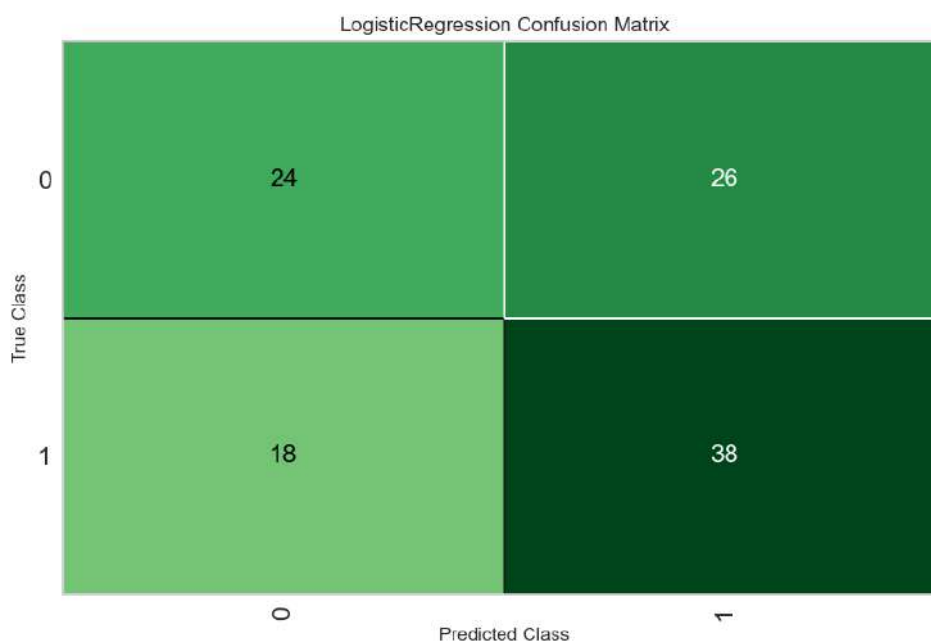
стабилне перформансе кроз cross-validation, иако је његова дискриминативна способност ограничена.

Метрика	Mean	Std
Accuracy	0.5796	0.0493
AUC	0.5674	0.0568
Recall	0.6578	0.0943
Precision	0.5879	0.0456
F1	0.6195	0.0640

Табела 7.1 cross-validation резултати

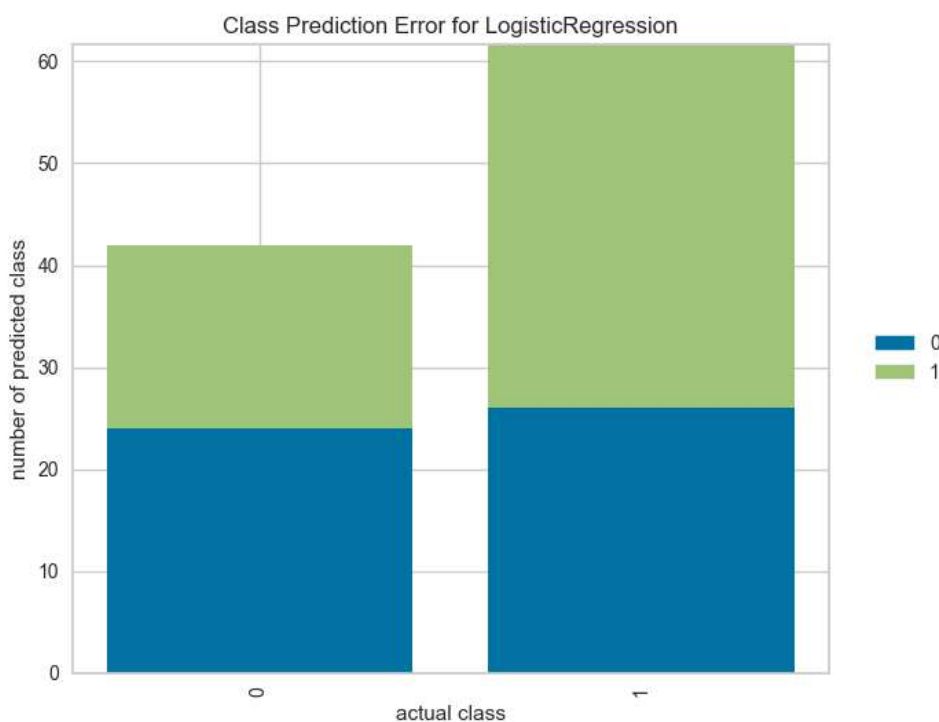
7.4 Резултати класификације

Матрица конфузије приказана на Слици X приказује расподелу тачно и нетачно класификованих испитаника.

Слика 7.1 Матрица конфузије модела Logistic Regression

Модел је исправно класификовао 25 од 50 испитаника који најчешће користе најближу културну станицу, као и 38 од 56 испитаника који најчешће посећују удаљеније културне станице. Укупна тачност модела износила је приближно **59,4%**.

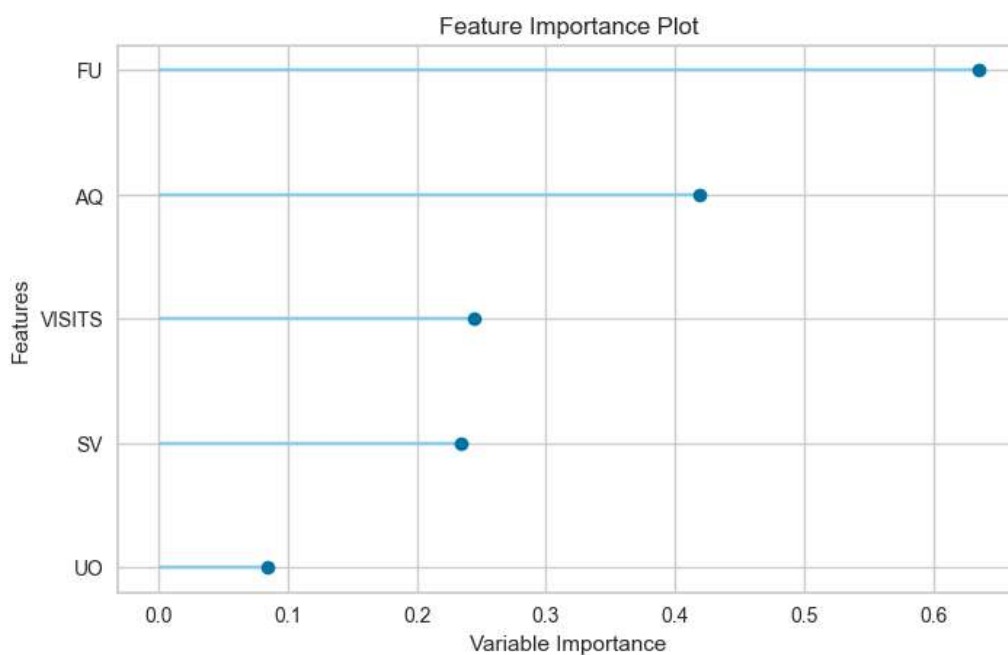

Графикон 7.1 Грешка предвиђања класа применом логистичке регресије

Иако ова вредност није висока као код првог модела, она показује да између локалних и удаљених корисника постоје препознатљиве разлике које модел може да идентификује. Истовремено, умерена тачност указује да избор културне станице зависи и од додатних фактора који нису били обухваћени моделом.

7.5 Релативни допринос предиктора

Поред успешности класификације, анализирана је и релативна важност појединачних предиктора. Резултати показују да је **функционални квалитет (FU)** најважнији фактор у предвиђању да ли ће корисник посећивати удаљенију културну станицу. Следи **архитектонски квалитет (AQ)**, док учесталост посета (**VISITS**) и симболичка вредност (**SV**) имају умерен утицај. Најмањи допринос моделу остварује променљива **UO (Urban Impact)**.

Графикон 7.2 Релативни допринос предиктора у моделу

Редослед релативног доприноса предиктора био је:

1. **FU – Функционални квалитет**
2. **AQ – Архитектонски квалитет**
3. **VISITS – Учесталост посета**

4. SV – Символичка вредност

5. UO – Урбани утицај

7.6 Дискусија резултата

Резултати Модела 2 показују значајну разлику у односу на налазе добијене у Моделу 1. Док је у првом моделу симболичка вредност била најважнији фактор у објашњењу перципираног урбаног утицаја, у другом моделу доминира функционални квалитет.

Овај налаз указује да корисници различито вреднују културне станице у зависности од тога да ли се посматрају ставови или стварно понашање. Символичка вредност и културни идентитет играју важну улогу у формирању позитивне перцепције културних станица, али нису пресудни када корисници доносе одлуку коју ће станицу заиста посетити.

Највећи значај функционалног квалитета указује да су корисници који посећују удаљеније културне станице пре свега мотивисани квалитетом програма, разноврсношћу активности и способношћу простора да подржи различите културне садржаје. Другим речима, корисници су спремни да пређу већу удаљеност уколико процене да одређена културна станица нуди садржаје који превазилазе оно што је доступно у њиховом непосредном окружењу.

Други најважнији фактор представља архитектонски квалитет, што указује да атрактивност и просторни идентитет објекта такође играју значајну улогу у привлачењу корисника из других делова града.

Посебно је занимљиво да симболичка вредност има мањи значај него у претходном моделу. Овај резултат сугерише да симболичко значење културних станица доприноси њиховој општој препознатљивости и позитивној перцепцији, али није само по себи довољно да подстакне кориснике на путовање до удаљенијих локација.

Најмањи допринос моделу остварује перципирани урбани утицај. То указује да корисници не доносе одлуку о посети на основу процене доприноса културне станице развоју града или трансформацији окружења, већ пре свега на основу конкретних карактеристика простора и програма.

Релативно ниска тачност класификације не указује на нумеричку нестабилност модела, већ пре свега на ограничену информативност коришћеног скупа улазних променљивих. Иако су у анализу укључени архитектонски, функционални и симболички аспекти културних станица, као и учесталост њиховог коришћења, избор удаљене културне станице вероватно зависи и од низа других фактора који нису били обухваћени истраживањем. Међу њима се могу издвојити конкретни програмски садржаји појединачних станица, старост и образовање корисника, доступност превоза, професионална укљученост у културни сектор, друштвене мреже и познанства, као и претходна искуства са одређеним просторима. Посматрано из те перспективе, модел покушава да објасни сложено људско понашање на основу релативно ограниченог броја предиктора.

Истовремено, резултате није могуће објаснити неуравнотеженошћу класа, будући да је анализирани подскуп био готово равномерно

распоређен између локалних корисника ($n = 50$) и корисника који најчешће посећују удаљеније културне станице ($n = 56$). Стога се ограничена предиктивна моћ модела пре може тумачити као последица сложености самог феномена него као методолошки недостатак скупа података. Резултати указују да избор удаљене културне станице зависи од већег броја индивидуалних, друштвених и контекстуалних фактора него што је обухваћено примењеним моделом, што представља важан правац за будућа истраживања.

Сагледано у целини, резултати Модела 2 пружају додатну подршку хипотезама **X10 (Attractor Hypothesis)** и **X11 (Motivation Hypothesis)**. Они указују да поједине културне станице заиста функционишу као урбани атрактори који привлаче кориснике изван непосредног пешачког радијуса, али да та привлачност није заснована пре свега на симболичком значају, већ на функционалном квалитету, програмским садржајима и просторним карактеристикама.

Посматрани заједно, резултати Модела 1 и Модела 2 указују на важну разлику између перцепције и понашања корисника. Док симболичка вредност најбоље објашњава зашто културне станице корисници сматрају важним за град, функционални квалитет најбоље објашњава зашто су спремни да их посећују чак и онда када нису најближе месту становања. Ова разлика представља један од најзначајнијих налаза целокупне анализе машинског учења.

8 Машинско учење - Модел 3:

Категоризација корисника у односу на удаљеност културне станице

**Дефиниције променљивих – заједничко за обе варијанте
рачунице**

VISITS

- 0 – први пут посећује културну станицу
- 1 – посећује неколико пута годишње
- 2 – често посећује

DISTANCE

- 0 – не долазим пешке
- 1 – до 5 минута пешке
- 2 – 5–15 минута пешке
- 3 – 15–30 минута пешке
- 4 – преко 30 минута пешке

Број кластера се одређује у нумеричком експерименту. Изузимајући тривијална решења (1 и 2 кластера) и претенциозна (6, 7, 8...) на скуп од 406 испитаника, нумерички и са становишта интерпретација добијених резултата најбоље се показала подела на 5, односно 4 кластера. У оба нумеричка експеримента, пробано је више метода кластеризације (види после). И опет избегнута су тривијална решења која неки поступци по

свом карактеру намећу. Анализу започињемо са случајем од 5 кластера, који по нашем мишљењу даје бољу интерпретацију скупова података, а затим са 4 кластера који се у нумеричком смислу показао нешто бољи, али је подела грубља и по мишљењу аутора - не одражава стварно груписање испитаника.

8.1 Поређење решења са четири и пет кластера

Током истраживања анализирано је више решења са различитим бројем кластера. Посебна пажња посвећена је поређењу модела са четири и пет кластера, будући да су оба решења показала задовољавајуће вредности интерних метрика квалитета кластеризације.

Модел са четири кластера, добијен применом Birch алгоритма, остварио је нешто вишу вредност Silhouette индекса (0,2243) у односу на модел са пет кластера добијен K-Means алгоритмом (0,2165). Међутим, разлика између ова два резултата износи свега 0,0078, што представља занемарљиву разлику са практичног становишта. Истовремено, модел са пет кластера остварио је повољнију вредност Davies-Bouldin индекса (1,3766 наспрам 1,4671), што указује на боље раздвајање идентификованих сегмената.

Суштинска разлика између два решења не огледа се у статистичким метрикама, већ у нивоу интерпретабилности и количини информација које пружају о корисницима културне станице.

Решење са четири кластера идентификовало је следеће групе корисника:

- задовољни корисници,

- критични корисници,
- први посетиоци,
- локални прагматични корисници.

Иако оваква сегментација пружа користан преглед основних образаца перцепције, она обједињује већи број корисника са различитим карактеристикама у оквиру истог сегмента.

Насупрот томе, решење са пет кластера омогућило је додатно издвајање једне веома значајне групе корисника. Поред идентификације првих посетилаца и критичних корисника, модел са пет кластера разликује:

- ентузијасте културне станице,
- активне кориснике независне од пешачке доступности,
- удаљене задовољне кориснике.

Ова подела открива нијансе у понашању и перцепцији које нису видљиве у моделу са четири кластера. Посебно је значајно што модел са пет кластера показује да позитивна перцепција културне станице није везана за један јединствен тип корисника. Наиме, идентификована је група корисника која културну станицу посећује без обзира на начин доласка, као и група корисника која је спремна да пешачи 15–30 минута до културне станице и притом исказује висок ниво задовољства њеним архитектонским, функционалним и симболичким квалитетима.

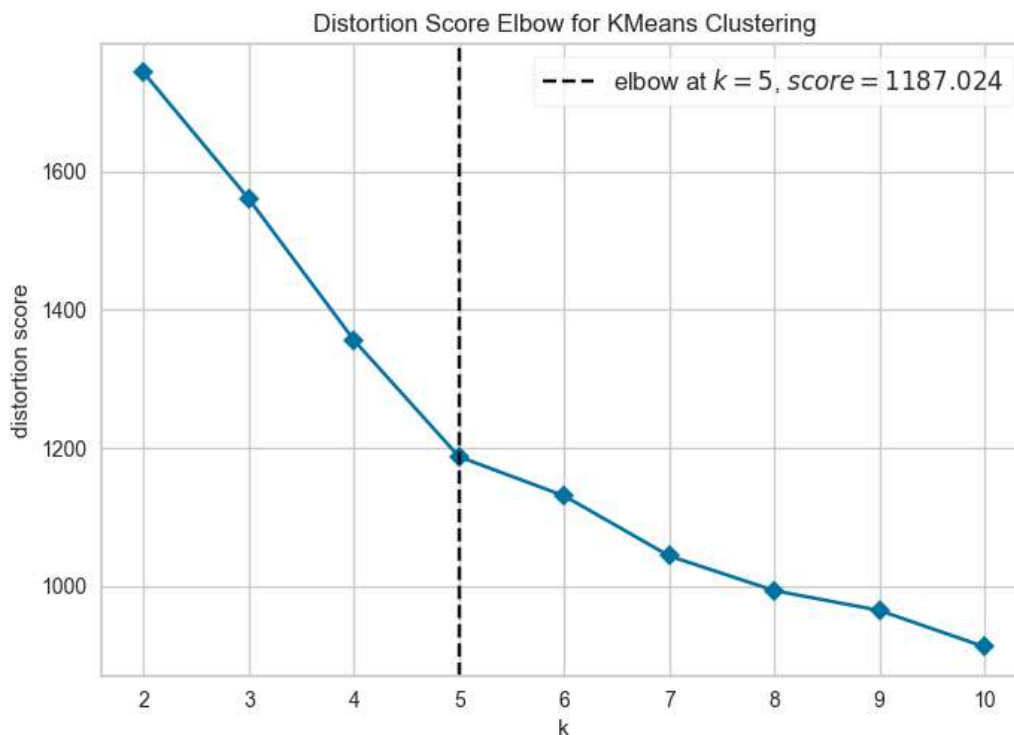
Овакви налази имају значајну теоријску и практичну вредност. Док модел са четири кластера пружа општу слику задовољних корисника, модел са пет кластера омогућава разумевање различитих образаца коришћења и перцепције културне станице. Тиме се добија детаљнији увид у начин на који различите групе корисника доживљавају културни

простор, што је од посебног значаја за планирање културних садржаја, развој публике и унапређење управљања културним станицама.

Из наведених разлога, иако модел са четири кластера остварује незнатно вишу вредност Silhouette индекса, модел са пет кластера оцењен је као погоднији за даљу интерпретацију јер пружа богатију и садржајно релевантнију сегментацију корисника. Додатни сегмент идентификован у овом моделу омогућава дубље разумевање односа између перцепције квалитета културне станице, учесталости коришћења и просторне доступности, што представља један од кључних циљева овог истраживања.

8.2 Одређивање оптималног броја кластера

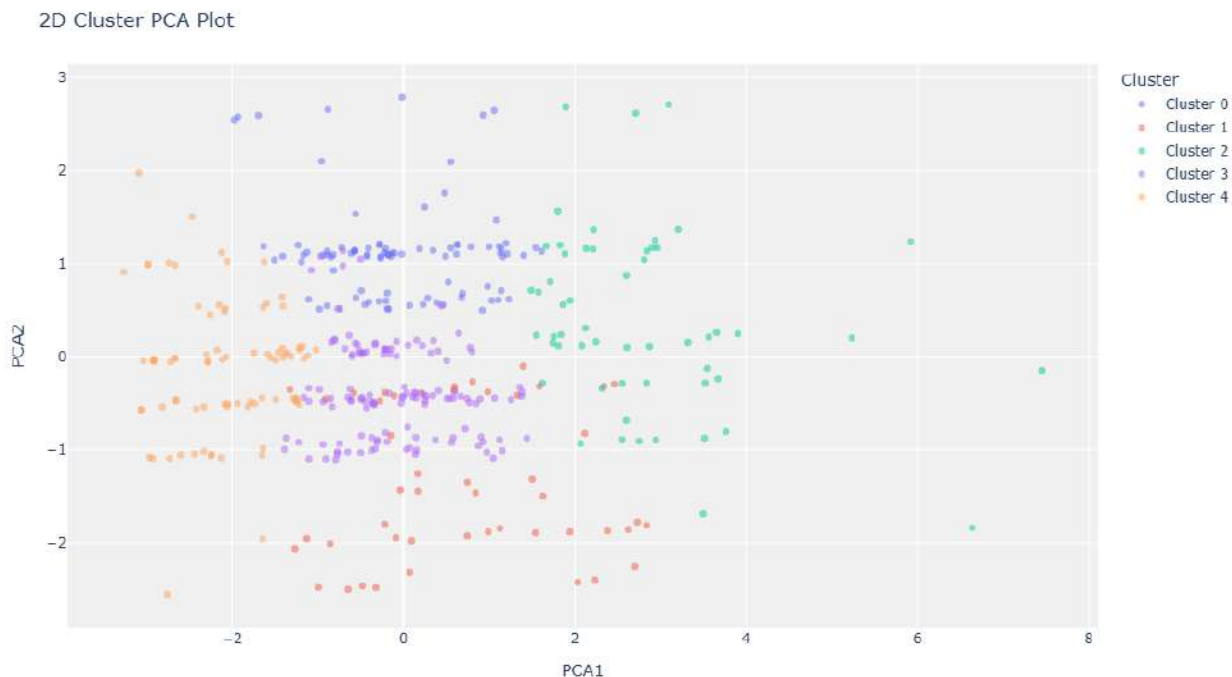
За одређивање оптималног броја кластера примењена је метода лакта (Elbow Method), која представља један од најчешће коришћених приступа у анализи кластера. Метода се заснива на праћењу вредности distortion score-а, односно суме квадрата растојања између објеката и центара њихових припадајућих кластера (Within Cluster Sum of Squares – WCSS), за различите вредности параметра (k).

Графикон 8.1 Метода лакта заснована на мери дисторзије за K-средина груписање

Резултати приказани на Слици X показују да се повећањем броја кластера вредност distortion score-а континуирано смањује, што је очекивано јер већи број кластера омогућава формирање хомогенијих група. Међутим, смањење није подједнако изражено за све вредности параметра (k).

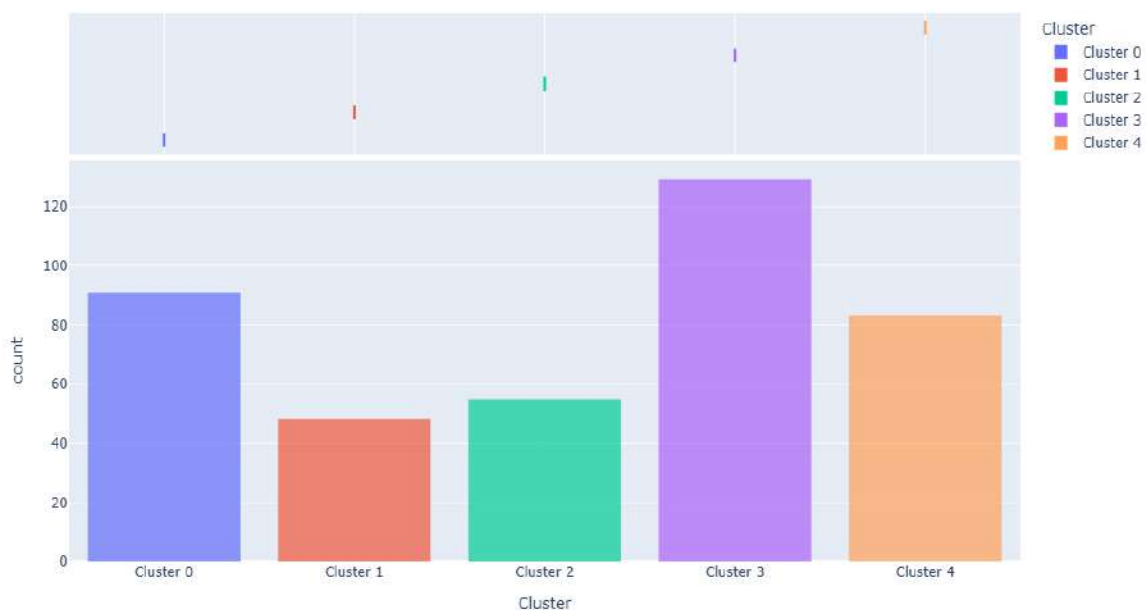
Највећи пад distortion score-а уочава се у опсегу од ($k=2$) до ($k=5$), где се вредност смањује са приближно 1730 на 1187. Након тога, крива поприма знатно блажи нагиб, што указује да додатно повећање броја кластера доноси релативно мала побољшања у погледу компактности кластера. Управо на вредности ($k=5$) уочава се карактеристична тачка „лакта“, након које се ефекат додавања нових кластера значајно смањује.

Графикон 8.2 Дводимензионални PCA дијаграм кластера

На основу добијених резултата закључено је да је пет кластера оптималан избор за посматрани скуп података. Оваква сегментација омогућава постизање добре равнотеже између унутрашње хомогености кластера и сложености модела. Иако би већи број кластера довео до додатног смањења distortion score-a, остварена побољшања нису довољно значајна да оправдају повећање комплексности модела.

Избор решења са пет кластера додатно је потврђен анализом валидационих метрика и интерпретабилношћу добијених група. Формирани кластери показују јасне разлике у вредностима посматраних атрибута: архитектонски квалитет (AQ), функционални квалитет (FU), симболичка вредност (SV), урбани утицај (UO), учесталост посета (VISITS) и време пешачења до станице (DISTANCE), што омогућава смислено тумачење и практичну примену резултата сегментације.

Графикон 8.3 Величина кластера

8.3 Случај 5 кластера

8.3.1 Кластер 4 – Ентузијастичке културне станице

(20.4%)

AQ	FU	SV	UO	VISITS	DISTANCE
4.67	4.77	4.59	4.47	0.96	2.13

Табела 8.1 Табела резултата

Ово је група са најпозитивнијом перцепцијом културне станице. Корисници високо вреднују архитектонски квалитет, функционалност, симболичку вредност и урбани допринос простора. У просеку до

културне станице пешаче између 5 и 15 минута, док је учесталост посета углавном на нивоу неколико пута годишње.

Занимљиво је да највише оцене нису повезане са највећом учесталошћу посета, што указује да снажан позитиван доживљај простора може бити присутан и код корисника који нису редовни посетиоци.

8.3.2 Кластер 0 – Активни корисници независни од пешачке доступности (22.4%)

AQ	FU	SV	UO	VISITS	DISTANCE
4.02	4.05	3.66	3.60	1.13	0.38

Табела 8.2 Табела резултата

Овај сегмент карактеришу високе оцене свих димензија квалитета и највећа учесталост посета међу идентификованим групама. Међутим, веома ниска вредност DISTANCE не значи да су корисници нужно најближи културној станици. Напротив, због постојања категорије „не долазим пешке“, резултати сугеришу да значајан део испитаника користи друге видове превоза.

То показује да културна станица успешно привлачи кориснике чак и када пешачка доступност није пресудан фактор.

8.3.3 Кластер 3 – Удаљени задовољни корисници (31.8%)

AQ	FU	SV	UO	VISITS	DISTANCE
3.98	4.10	3.75	3.47	1.05	3.05

Табела 8.3 Табела резултата

Најбројнији сегмент испитаника. Корисници до културне станице пешаче приближно 15–30 минута, али упркос томе дају веома високе оцене свим димензијама квалитета. Учесталост посета је готово идентична као код Кластера 0.

Овај резултат представља један од **најзначајнијих налаза истраживања**, јер показује да **већа удаљеност не доводи нужно до ниже перцепције квалитета простора**.

8.3.4 Кластер 1 – Први посетиоци (11.8%)

AQ	FU	SV	UO	VISITS	DISTANCE
3.63	3.82	3.53	3.48	0.00	1.94

Табела 8.4 Табела резултата

Ову групу чине испитаници који први пут посећују културну станицу. Њихове оцене су умерено позитивне, што указује да културна станица оставља добар први утисак чак и код корисника који немају претходно искуство са простором.

8.3.5 Кластер 2 – Критични корисници (13.5%)

AQ	FU	SV	UO	VISITS	DISTANCE
2.69	3.13	2.58	2.41	1.02	1.69

Табела 8.5 Табела резултата

Овај сегмент показује најниже оцене у свим анализираним димензијама. Корисници нису први посетиоци и културну станицу посећују неколико пута годишње, а време пешачења је приближно 5–15 минута. Пошто нису ни најудаљенији ни најмање упознати са простором, њихово незадовољство се не може објаснити ни доступношћу ни недостатком искуства, већ вероватно произлази из другачије перцепције квалитета простора или садржаја.

8.3.6 Закључак

Анализа показује да **ни учесталост посета ни просторна доступност** не представљају доминантне факторе који одређују перцепцију културне станице.

Посебно је значајно поређење **Кластер 0** и **Кластер 3**. Иако се ове групе значајно разликују у начину приступа простору — једна група углавном не долази пешке, док друга пешачи 15–30 минута — њихове оцене архитектонског квалитета, функционалности, симболичке вредности и урбаног утицаја остају готово идентичне.

Истовремено, **Кластер 4** остварује највише оцене квалитета без изражено високе учесталости посета, док **Кластер 2** показује најниже оцене упркос томе што културну станицу посећује приближно једнако често као већина осталих корисника.

Ови налази сугеришу да су **архитектонски квалитет простора, функционалност, симболичка вредност и перципирани допринос урбаном идентитету града значајно важнији за формирање корисничких ставова од саме удаљености или учесталости коришћења културне станице**. Такав резултат указује да квалитетно обликован културни простор може успешно привући и задржати кориснике независно од њихове просторне позиције у граду.

8.4 Случај 4 кластера

8.4.1 Анализа кластера корисника културне станице

У циљу идентификације различитих корисничких сегмената на основу перцепције културне станице, спроведена је анализа кластера коришћењем шест променљивих: архитектонски квалитет (AQ), функционални квалитет (FU), симболичка вредност (SV), урбани утицај (UO), учесталост посета (VISITS) и време пешачења до културне станице (DISTANCE).

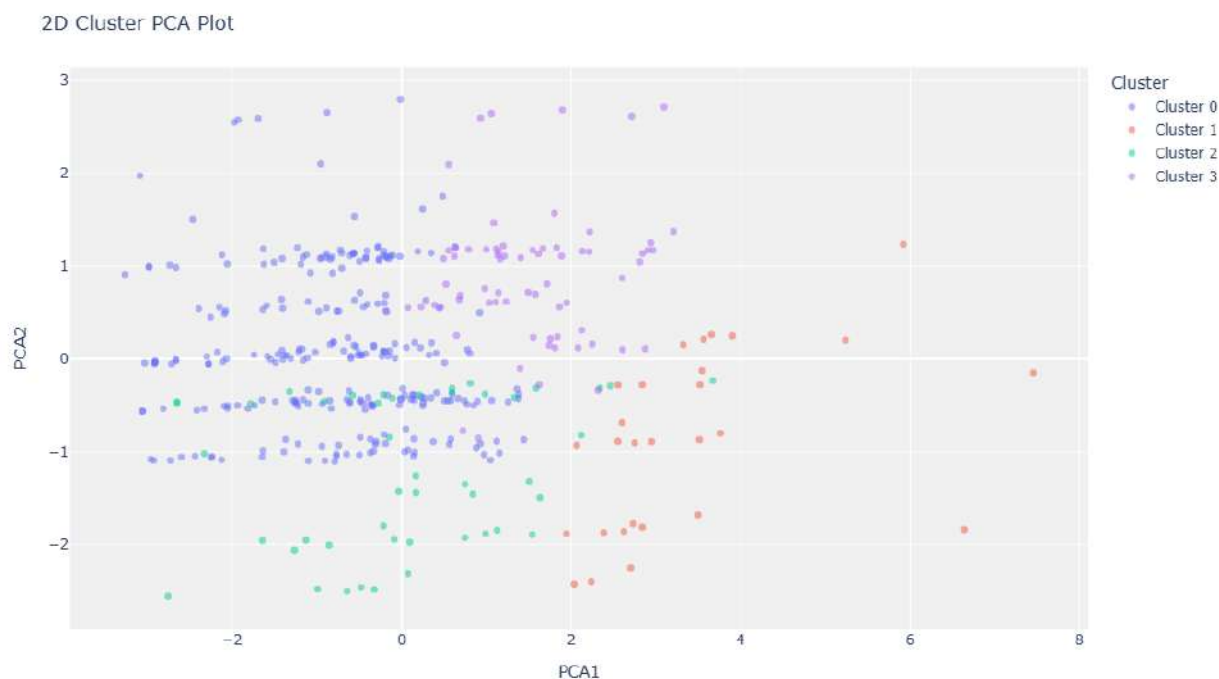
Тестирано је више алгоритама кластеризације, укључујући K-Means, хијерархијско кластеровање, Birch, Spectral Clustering, Affinity Propagation, MeanShift, DBSCAN и OPTICS. Иако је MeanShift остварио

највишу вредност Silhouette индекса, идентификовао је само два кластера, што није омогућило довољно детаљну сегментацију корисника. Међу моделима који су произвели интерпретабилан број сегмената, Birch алгоритам остварио је најбоље резултате (Silhouette = 0,2243), при чему су идентификована четири јасно диференцирана корисничка сегмента.

8.4.2 Анализа величине кластера

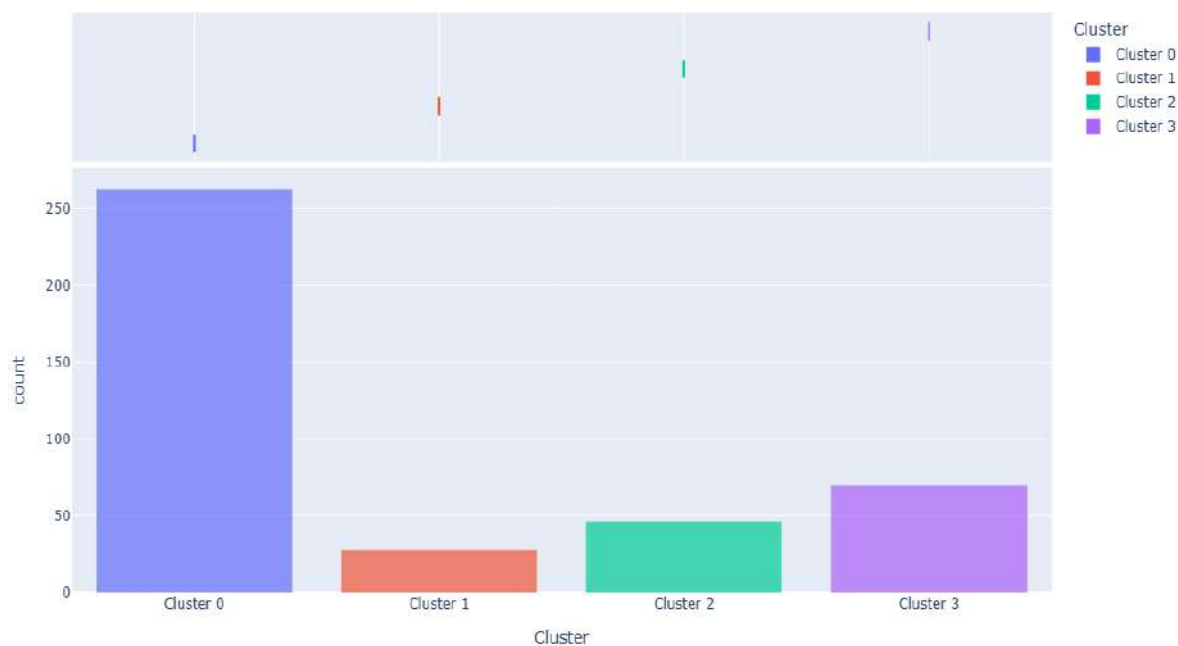
Након примене алгоритма кластеризације идентификована су четири кластера различите величине. Дистрибуција испитаника по кластерима приказана је на Графикону 8.4. Може се уочити изразита неравномерност у заступљености појединих група.

Графикон 8.4 Дводимензионални PCA дијаграм кластера

Највећи број испитаника припада **Кластеру 0**, који обухвата приближно 260 испитаника, односно више од 60% укупног узорка. Овакав резултат

указује на постојање доминантног обрасца понашања и перцепције међу испитаницима. Другим речима, највећи део посматране популације дели сличне карактеристике у погледу архитектонског квалитета, функционалности, симболичке вредности, урбаног утицаја, учесталости посета и времена пешачења до станице.

Графикон 8.5 Величина кластера

Кластер 3 представља другу по величини групу са приближно 70 испитаника. Ова група чини значајан сегмент популације и указује на постојање алтернативног обрасца понашања који се јасно разликује од доминантног кластера.

Кластер 2 обухвата око 45 испитаника, док је **Кластер 1** најмањи са приближно 30 испитаника. Иако су ове групе бројчано мање, њихова идентификација је од посебног значаја јер представљају специфичне сегменте корисника са карактеристикама које одступају од већинског обрасца. Управо такве мање групе често пружају највредније

информације за планирање циљних интервенција, унапређење услуга и креирање прилагођених развојних стратегија.

Добијена расподела указује да посматрана популација није хомогена, већ да поред доминантног сегмента постоје и мање, али јасно дефинисане групе корисника са различитим преференцијама и обрасцима коришћења. Оваква сегментација омогућава детаљније разумевање потреба различитих група испитаника и представља основу за даље профилисање кластера кроз анализу њихових просечних вредности по посматраним атрибутима.

Важно је нагласити да неравномерна величина кластера не представља недостатак модела, већ одражава стварну структуру података. Напротив, овакав резултат указује да у популацији постоји један доминантан сегмент корисника, уз неколико мањих група које се разликују по својим карактеристикама и понашању.

8.4.3 Кластер 0 – Задовољни корисници

Овај сегмент карактеришу највише оцене свих посматраних димензија квалитета (AQ = 4,24; FU = 4,32; SV = 4,01; UO = 3,85).

AQ	FU	SV	UO
4.24	4.32	4.01	3.85

Табела 8.6 Табела резултата

Корисници из ове групе културну станицу посећују неколико пута годишње, док је просечно време пешачења до објекта између 5 и 15 минута.

Резултати указују да ова група препознаје и вреднује архитектонске квалитете простора, његову функционалност, симболички значај и допринос урбаном окружењу. Овај сегмент може се посматрати као основна група корисника која је развила стабилан и изразито позитиван однос према културној станици.

8.4.4 Кластер 1 – Критични и удаљенији корисници

Овај кластер остварује најниже оцене на свим анализираним димензијама (AQ = 2,54; FU = 2,82; SV = 2,32; UO = 2,30).

AQ	FU	SV	UO
2.54	2.82	2.32	2.30

Табела 8.7 Табела резултата

Истовремено, кориснике из ове групе карактерише најмања учесталост посета и највеће време пешачења до културне станице.

Добијени резултати указују на слабију повезаност са простором и културним садржајима. Корисници из овог сегмента не препознају у довољној мери архитектонске, функционалне, симболичке и урбане вредности културне станице, што може указивати на другачија очекивања или слабију укљученост у културне активности.

8.4.5 Кластер 2 – Први посетиоци са позитивним утиском

Најважнија карактеристика овог сегмента јесте чињеница да га чине испитаници који први пут посећују културну станицу (VISITS = 0).

Упркос томе, оцене свих димензија квалитета су релативно високе (AQ = 3,83; FU = 4,03; SV = 3,81; UO = 3,80).

AQ	FU	SV	UO
3.83	4.03	3.81	3.80

Табела 8.8 Табела резултата

Овај налаз указује да културна станица оставља позитиван први утисак на нове кориснике. Посебно је значајно што функционални квалитет прелази вредност 4,0, док су симболичка вредност и урбани утицај оцењени готово једнако као код редовних корисника. Резултати сугеришу да просторно и програмско решење културне станице успешно комуницира своје вредности већ при првом сусрету са посетиоцима.

8.4.6 Кластер 3 – Локални прагматични корисници

Ову групу карактерише најмање време пешачења до културне станице. Иако културну станицу посећују неколико пута годишње, њихове оцене квалитета су ниже у односу на кластер задовољних корисника (AQ = 3,29; FU = 3,63; SV = 3,11; UO = 2,82).

AQ	FU	SV	UO
3.29	3.63	3.11	2.82

Табела 8.9 Табела резултата

Резултати указују да просторна близина сама по себи не гарантује позитивнију перцепцију културне станице. Корисници из овог сегмента препознају функционалне карактеристике простора, али не исказују снажну повезаност са његовим симболичким и урбаним значајем.

8.5 Дискусија резултата анализе кластера

Резултати анализе кластера указују на постојање четири јасно диференцирана обрасца перцепције културне станице. Посебно је значајно да учесталост посета и просторна доступност не представљају доминантне факторе који одређују ставове корисника.

Идентификација посебног сегмента првих посетилаца са позитивним оценама указује да културна станица успешно остварује своју културну и друштвену функцију већ при првом контакту са публиком. Такав резултат је од посебног значаја за културне институције које теже ширењу публике и привлачењу нових корисника.

Истовремено, резултати показују да физичка близина културне станице није пресудан услов за формирање позитивног става. Корисници који до објекта пешаче дуже време могу имати веома позитивну перцепцију

простора, док корисници из непосредног окружења не исказују нужно највише нивое задовољства.

Укупно посматрано, архитектонски квалитет, функционалност простора, симболичка вредност и перципирани допринос урбаном идентитету представљају кључне детерминанте задовољства корисника. Ови фактори имају већи утицај на формирање позитивне перцепције културне станице од саме удаљености или учесталости коришћења простора. Добијени резултати потврђују значај интегрисаног приступа пројектовању и управљању културним станицама, при чему квалитет простора и културних садржаја представља основни предуслов за дугорочно привлачење и задржавање публике.

9 Дискусија резултата

Резултати дисертације показују да културне станице производе различите нивое урбане атрактивности: перцептивни, понашајни и потенцијално економски. Перцептивни ниво огледа се у начину на који испитаници вреднују архитектонски, функционални и симболички квалитет културних станица. Понашајни ниво видљив је у чињеници да поједине станице привлаче кориснике изван непосредног пешачког радијуса и функционишу као урбани атрактори. Просторно-економски ниво показује да су градске целине повезане са културним станицама у периоду 2019–2026. године бележиле раст вредности стамбених некретнина, али различитог интензитета. Овај налаз указује да културне станице треба тумачити као део сложених процеса урбане трансформације, а не као једини или директан узрок тржишних промена.

9.1 Културне станице као сложени облици савремене културне инфраструктуре

Резултати овог истраживања показују да културне станице у Новом Саду није могуће посматрати искључиво као просторе намењене реализацији културних програма. Иако су у институционалном и планерском смислу настале као део шире стратегије децентрализације културних садржаја, добијени налази указују да њихова улога превазилази оквир класичне културне инфраструктуре. Културне

станице се у емпиријским резултатима појављују као простори у којима се истовремено преплићу архитектонски квалитет, функционалност, друштвена употреба, симболичко значење и перцепција вредности урбаног окружења.

Овакво тумачење потврђује полазну претпоставку дисертације да културне станице делују као катализатори просторне и културне трансформације града, али истовремено показује да та трансформација није једнодимензионална. Она се не испољава само кроз физичко уређење простора, нити само кроз број културних догађаја, већ кроз начин на који корисници ове просторе препознају, користе и вреднују. Управо због тога културне станице треба разумети као сложене урбане феномене, а не као појединачне објекте или програмске пунктове.

Дескриптивна анализа показала је да су све анализиране димензије културних станица позитивно оцењене. Највише просечне вредности забележене су код функционалности и друштвене употребе простора ($FU = 4.062$) и перцепције вредности простора ($PV = 4.046$), затим код архитектонско-просторног квалитета ($AQ = 3.912$), симболичке и културне вредности ($SV = 3.714$), док је утицај на окружење такође позитивно оцењен, али нешто умереније ($UO = 3.559$). Овакав распоред резултата указује да корисници најнепосредније препознају оне аспекте културних станица који су повезани са употребом, боравком, активношћу и непосредним искуством простора, док шире урбане и развојне ефекте вреднују позитивно, али опрезније.

Посебно је важно што високе просечне оцене нису добијене на методолошки нестабилном инструменту. Напротив, вредности Cronbach

α коефицијената, које се крећу од 0.785 до 0.890, указују на задовољавајућу до веома високу унутрашњу конзистентност свих анализираних скала. Највишу поузданост показала је управо скала функционалности и друштвене употребе ($\alpha = 0.890$), што је значајно јер се ова димензија касније показује као један од кључних фактора у разумевању понашања корисника. Експлоративна факторска анализа додатно је потврдила стабилност инструмента: вредност КМО = 0.933 и статистички значајан Bartlett-ов тест ($p < 0.001$) показују да су подаци веома погодни за факторску анализу и да постоји јасна латентна структура перцепције културних станица.

Четворофакторско решење добијено факторском анализом посебно је важно за интерпретацију резултата. Оно показује да корисници културне станице не вреднују кроз један општи утисак, већ кроз више међусобно повезаних, али ипак препознатљивих димензија: архитектонско-просторни квалитет, функционалност и друштвену употребу, утицај на окружење и симболичку и културну вредност. То значи да је сама структура корисничке перцепције вишеслојна, што је у складу са основним теоријским оквиром дисертације.

Овај налаз се може довести у везу са Лефевровим разумевањем простора као друштвено произведене категорије. Простор културне станице није само физичка локација у граду, већ место у коме се укрштају просторне праксе, институционалне репрезентације и симболичка значења. У том смислу, културне станице се не могу разумети само као архитектонске интервенције, већ као простори у којима се производе нови облици урбаног искуства.

Истовремено, резултати се надовезују на литературу о културној инфраструктури и културној политици. Ричард Флорида културу и креативност посматра као важне факторе урбане конкурентности, Елизабет Карид указује на улогу културних и креативних активности у производњи урбане економије и идентитета, док Маркузен и Гадва наглашавају значај уметности и културе у урбаном и регионалном планирању. Међутим, резултати ове дисертације показују да се улога културне инфраструктуре не може свести само на развојни или економски потенцијал. Она се истовремено испољава кроз свакодневну употребу, симболичко препознавање и начин на који корисници процењују вредност простора.

На тај начин културне станице у Новом Саду представљају специфичан пример савремене културне инфраструктуре која делује на више нивоа. Оне су истовремено програмски простори, јавни или полујавни простори сусрета, носиоци културног идентитета и елементи шире урбане трансформације. Управо ова вишеструка улога представља основу за даље тумачење резултата, јер показује да се ефекти културних станица не могу разумети само кроз питање да ли су оне посећене, већ и кроз питање како су перципиране, шта симболизују и на који начин утичу на обрасце коришћења града.

9.2 Просторни квалитет и друштвена употреба простора као међусобно зависни процеси

Један од најконзистентнијих резултата истраживања односи се на повезаност просторног квалитета културних станица и начина на који корисници доживљавају њихову друштвену улогу. Потврда Х6 показује да перципирани квалитет простора није независан од његове способности да подстакне социјалну интеракцију и интензивнију употребу. Овај налаз је значајан јер указује да архитектонски и друштвени аспекти културних станица не функционишу као паралелни процеси, већ као међусобно условљене димензије истог феномена.

Корелациона анализа показала је снажну повезаност између архитектонско-просторног квалитета и функционалности и друштвене употребе ($\rho = 0.641$). Истовремено, утицај на окружење показао је високу повезаност са перцепцијом вредности простора ($\rho = 0.646$), док је симболичка и културна вредност значајно повезана са утицајем на окружење ($\rho = 0.627$). Ови резултати показују да корисници не раздвајају различите аспекте културних станица на начин на који су они аналитички раздвојени у истраживању.

Другим речима, архитектонски квалитет сам по себи није довољан да би простор био позитивно вреднован. Његова вредност се формира тек када постане подршка одређеним облицима друштвеног живота. На исти начин, функционалност се не односи искључиво на организацију простора или практичну употребљивост, већ на способност простора да

омогући окупљање, боравак, комуникацију и различите облике културне партиципације.

Овај налаз је посебно занимљив јер указује на ограничења традиционалног приступа који архитектуру, урбанизам и културне политике посматра као одвојене дисциплине. Из перспективе корисника, овакве поделе практично не постоје. Простор се не доживљава као збир независних карактеристика, већ као јединствено искуство које истовремено обухвата физичке, функционалне и друштвене аспекте.

На извештајан начин, резултати потврђују и проширују Лефевров концепт производње простора. Лефевр полази од идеје да простор није само материјална структура већ резултат друштвених односа који се у њему непрекидно производе и репродукују. У случају културних станица овај однос постаје посебно видљив, јер се њихова вредност не формира искључиво кроз архитектонско решење, већ кроз непрекидну интеракцију између простора, програма и корисника.

Истовремено, ови резултати се могу довести у везу са радовима који наглашавају улогу културе у обликовању савременог урбаног идентитета, који указују на значај креативних активности у развоју градова, или наглашавају улогу културних пракси у стварању урбане динамике. Међутим, резултати ове дисертације сугеришу да се овај однос не одвија једносмерно. Није довољно увести културни програм да би се произвео позитиван просторни ефекат, нити је довољно изградити квалитетан простор да би се генерисала културна партиципација.

Уместо тога, добијени резултати указују на постојање циркуларног механизма. Квалитетан простор подстиче друштвену употребу, а интензивнија употреба додатно повећава перципирану вредност простора. Овај механизам је посебно видљив у снажној повезаности између утицаја на окружење и перцепције вредности простора. Што корисници снажније препознају допринос културних станица непосредном окружењу, то позитивније процењују и њихову укупну вредност.

Истовремено, овај налаз представља важан аргумент против редуccionистичког приступа који урбану успешност културне инфраструктуре покушава да објасни једним параметром, било да је у питању број посетилаца, број догађаја или архитектонски квалитет. Резултати показују да успех културних станица произилази из интеракције више међусобно повезаних фактора и да се управо у тој сложености налази један од кључних доприноса дисертације.

9.3 Културне станице између децентрализације и нових централности

Један од основних циљева концепта културних станица био је децентрализација културних садржаја и њихово приближавање различитим деловима града. Резултати истраживања потврђују да просторна близина утиче на обрасце коришћења културних станица, будући да локални корисници значајно чешће посећују најближу станицу. Међутим, резултати истовремено показују да просторна

близина није пресудан фактор укупног коришћења културних станица. Иако је потврђена хипотеза Х8, хипотеза Х9 није потврђена. Добијени резултати показују да учесталост посета не опада статистички значајно са повећањем удаљености од културне станице. Другим речима, корисници јесу склонији да изаберу најближу станицу, али нису нужно мање активни уколико користе удаљеније локације.

Истовремено, анализа је показала да мрежа културних станица није хомогена. Поједине станице привлаче кориснике из различитих делова града и функционишу као урбани атрактори, док друге задржавају доминантно локални карактер. Овакав образац отвара занимљиво питање односа између формалне децентрализације и стварних образаца коришћења. Иако су културне станице просторно распоређене на релативно равномеран начин, корисници их не користе подједнако. Уместо тога, поједине локације постају препознатљива градска одредишта, док друге остају првенствено ресурси локалних заједница. Такав налаз указује на својеврсни парадокс децентрализације. Просторна мрежа јесте децентрализована, али се обрасци културне потрошње и даље делимично концентришу око ограниченог броја најатрактивнијих локација. Другим речима, децентрализација инфраструктуре не мора нужно довести до равномерне дистрибуције корисника и културних активности.

Уколико се постојећи обрасци коришћења наставе, могуће је очекивати даљу диференцијацију унутар мреже културних станица, при чему поједине станице развијају шири градски значај, док друге задржавају доминантно локалну функцију. Такав развој не мора представљати

неуспех концепта децентрализације, али указује да културне станице не функционишу као идентичне јединице са једнаким дометом и улогом.

9.4 Просторна близина није исто што и просторна привлачност

Један од најзанимљивијих резултата овог истраживања произлази из истовременог тумачења хипотеза Х8 и Х9. На први поглед, добијени резултати делују противречно. Међутим, њихова заједничка интерпретација открива један од најважнијих механизма функционисања културних станица.

Хипотеза Х8 је снажно потврђена. Корисници који живе у оквиру 15 минута пешачке удаљености статистички значајно чешће посећују најближу културну станицу ($\chi^2 = 164.771$; $p < 0.001$; Cramer's $V = 0.637$). Висока вредност Cramer's V коефицијента указује да се не ради само о статистичкој значајности која произилази из величине узорка, већ о суштински снажној повезаности између просторне близине и избора културне станице.

Овај резултат потврђује да културне станице успешно испуњавају једну од својих основних функција. Оне заиста делују као локални ресурси доступни непосредном окружењу. Корисници у свакодневном животу користе инфраструктуру која им је просторно доступна, што је у складу са савременим концептима локалног урбанизма и идејом „града од 15 минута“.

Међутим, X_9 није потврђена. Иако је очекивано да ће учесталост посета опадати са повећањем удаљености, добијена повезаност није достигла статистичку значајност ($\rho = -0.106$; $p = 0.065$).

Овај налаз је посебно занимљив јер указује да просторна доступност и просторна привлачност нису истоветни процеси. Другим речима, близина јесте важна, али није довољна.

Да је просторна удаљеност једини механизам који обликује културну партиципацију, могли бисмо очекивати јасан distance-decay ефекат, односно континуирано опадање посета са повећањем удаљености. Међутим, резултати показују да такав образац не постоји у потпуности. Ово упућује на постојање две паралелне логике функционисања.

Прва логика је локална. Корисници заиста користе оно што им је близу, јер близина смањује временски и организациони трошак посете.

Друга логика је дестинацијска. Корисници су истовремено спремни да пређу веће удаљености уколико одређена културна станица нуди специфичну вредност коју не проналазе у непосредном окружењу.

Овакав резултат представља значајан допринос разумевању културне инфраструктуре јер указује да културне станице не функционишу по истом принципу као свакодневни сервиси, попут продавница, апотека или других локалних услуга. Њихово коришћење подразумева већу слободу избора и већу улогу индивидуалних мотивација.

Овај налаз је у складу са радовима који указују да културне активности не следе увек класичне просторне законитости. Истраживања културом вођене урбане трансформације показују да корисници често формирају

сопствене мапе привлачности града које не морају одговарати административним, функционалним или географским поделама.²⁴⁴

Истовремено, резултати ове дисертације проширују ова сазнања јер показују да се исти феномен може уочити и на нивоу релативно компактне мреже културних станица унутар једног града.

На извештан начин, ови резултати указују да културне станице формирају двоструки систем деловања. Са једне стране, оне успешно интегришу локалне заједнице и обезбеђују просторну доступност културних садржаја. Са друге стране, поједине станице постепено преузимају улогу дестинација ширег градског значаја.

Ова двојност представља важан теоријски допринос дисертације. Наиме, већина истраживања културне инфраструктуре полази од претпоставке да је њен основни циљ повећање локалне доступности културе. Међутим, резултати овог истраживања показују да успех културних станица није нужно везан само за близину, већ и за њихову способност да произведу вредност довољно јаку да мотивише кориснике да напусте непосредно окружење.

У том смислу, може се говорити о постепеном преласку са логике доступности ка логици привлачности. Просторна близина остаје важан предуслов коришћења, али постаје само један од фактора у много сложенијем систему доношења одлука.

Овај налаз представља важну припрему за наредно поглавље, јер отвара питање због чега неке културне станице успевају да превазиђу локални

²⁴⁴ Currid, 2007; Grodach, Foster & Murdoch, 2014

домет и постану простори ширег урбаног значаја, док друге остају превасходно локално оријентисане. Управо ту се појављује концепт урбаних атрактора као следећи корак у интерпретацији добијених резултата.

9.5 Културне станице као урбани атрактори различитог интензитета

Резултати истраживања показују да корисници културне станице бирају првенствено због квалитета програма, атмосфере простора и друштвених разлога, док просторна доступност има знатно мањи значај. Овакав налаз сугерише да успех културних станица не произлази аутоматски из њихове локације или архитектонског квалитета, већ пре свега из њихове способности да генеришу релевантне садржаје и друштвене интеракције.

У том смислу, истраживање указује на важну разлику између физичке и културне инфраструктуре. За разлику од класичне јавне инфраструктуре, чија функционалност првенствено зависи од њеног постојања и доступности, културне станице захтевају континуирану производњу програма, догађаја и друштвених активности. Сам простор није довољан да генерише културни живот. Његова вредност зависи од људи који га користе, обликују и активирају.

Резултати хипотеза X10 и X11 додатно потврђују ову тврдњу. Поједине културне станице успевају да привуку кориснике из удаљених делова града управо захваљујући квалитету програма, специфичној атмосфери

и друштвеним искуствима која нуде. Тиме се потврђује да културна станица није само локација већ и културни догађај, друштвена мрежа и искуствени простор. Овакав налаз показује да програм представља основни механизам путем којег културне станице превазилазе свој непосредни просторни контекст и остварују шири урбани значај.

Резултати X10 и X11 представљају логичан наставак претходних налаза и омогућавају дубље разумевање начина на који функционише мрежа културних станица у Новом Саду. Док су X8 и X9 показале да просторна близина није довољна да објасни обрасце коришћења, X10 и X11 омогућавају идентификацију фактора који стоје иза ових одступања.

Потврда X10 показује да поједине културне станице привлаче кориснике изван непосредног пешачког радијуса и да њихов домет превазилази оквир локалне инфраструктуре. Овај резултат је посебно значајан јер указује да културне станице не функционишу као равномерно распоређена мрежа еквивалентних пунктова, већ као систем различитих интензитета привлачности.

Другим речима, све културне станице нису подједнако атрактивне.

Овај налаз не треба тумачити као недостатак система, већ као његову природну карактеристику. У готово свим сложеним урбаним системима временом долази до формирања одређене унутрашње хијерархије. Поједини простори постају места свакодневног коришћења, док други стичу шири градски значај и почињу да функционишу као дестинације које превазилазе границе непосредног окружења.

Посебно је важно што добијени резултати показују да ова привлачност није искључиво последица просторне позиције.

Резултати X11 указују да корисници најчешће бирају удаљеније културне станице због квалитета програма (38.6%), атмосфере простора (21.3%) и друштвене компоненте (20.8%). Архитектура је наведена у знатно мањем проценту, док је боља доступност међу најређе помињаним разлозима.

Ови резултати указују на један веома важан механизам. Урбана привлачност се не формира само кроз просторне карактеристике, већ кроз интеракцију више међусобно повезаних фактора. Простор постаје атрактиван тек онда када успе да генерише препознатљиво искуство које корисници сматрају вредним додатног времена и труда.

На тај начин може се говорити о постепеном формирању урбане репутације појединих културних станица.

Ова репутација није нужно институционално планирана, већ се временом производи кроз понављање успешних искустава, програмску препознатљивост и акумулацију позитивних друштвених интеракција. Управо због тога поједине станице почињу да привлаче кориснике и изван непосредног окружења.

Овде је занимљиво повезати резултате са литературом која се бави културом као фактором урбане трансформације. Истраживања о културом вођеној регенерацији често указују да културне институције могу постати покретачи промена у граду.²⁴⁵ Ипак, значајан део литературе посматра ове процесе превасходно из перспективе економских последица, регенерације или гентрификације.

²⁴⁵ Vicario & Martinez Monje, 2003; Cameron & Coaffee, 2005; Grodach et al., 2014

Резултати ове дисертације померају фокус са макро нивоа ка нивоу свакодневног понашања корисника. Уместо питања да ли културна инфраструктура мења град, поставља се питање како корисници производе различите нивое урбане привлачности унутар истог система. Ово је важна разлика. Наиме, атрактор у овом истраживању није дефинисан искључиво кроз физичке карактеристике простора, број посетилаца или институционални значај, већ кроз способност културне станице да превазиђе локални домет и мотивише кориснике да је свесно изаберу упркос постојању просторно ближих алтернатива.

Управо ова дефиниција атрактора представља један од могуће оригиналнијих доприноса дисертације.

Истовремено, ови налази указују и на потенцијална ограничења. Формирање атрактора може временом довести до унутрашње неравнотеже система, односно до концентрације пажње и коришћења на мањем броју најпрепознатљивијих културних станица. Иако оваква појава није директно испитивана у оквиру овог истраживања, она представља важну тему за будућа истраживања, посебно уколико се у наредним фазама укључе и подаци о некретнинама и дугорочним просторним променама.

Посматрано у целини, X10 и X11 показују да културне станице не функционишу искључиво као инфраструктура доступности, већ и као инфраструктура избора. Управо способност да буду изабране, а не само да буду доступне, представља једну од њихових најважнијих карактеристика.

9.6 Културне станице не производе културни капацитет, већ га редистрибуирају

Једна од имплицитних претпоставки на којима се заснива концепт културних станица јесте да ширење мреже културне инфраструктуре аутоматски доводи до повећања културног капацитета града. Међутим, резултати овог истраживања указују да је такву претпоставку потребно сагледати критички.

Налази показују да привлачност културних станица не произлази из самог постојања простора, већ из садржаја који се у њему производи. Такав резултат сугерише да физичка инфраструктура представља само један од услова за функционисање културног система, док његов стварни капацитет зависи од људи који га активирају.

За разлику од јавне инфраструктуре попут саобраћајне или комуналне мреже, културне станице захтевају континуирано присуство културних продуцената, уметника, едукатора, организатора и других актера способних да генеришу програме и окупљају публику. Без таквих актера простор остаје функционално неискоришћен без обзира на своје архитектонске или техничке квалитете.

У том контексту може се поставити питање да ли повећање броја културних станица нужно значи и повећање културног капацитета града. Резултати истраживања показују да поједине културне станице успевају да привуку знатно већи број корисника од других, као и да квалитет програма представља један од најважнијих разлога њиховог

избора. Такав образац може указивати на могућност да културне станице не стварају нужно нове културне ресурсе, већ постојеће ресурсе распоређују између већег броја локација.

Уколико број уметника, организатора, културних радника и активних корисника остане релативно стабилан, отварање нових простора може довести до редистрибуције постојећих активности уместо до њиховог стварног повећања. У таквом случају велики број културних станица захтева и велики број актера способних да одржавају висок ниво програмских активности. Уколико таква база није довољно развијена, постоји могућност да се део програма постепено ослања на повремене, локалне или аматерске иницијативе. Иако такве активности могу имати значајну друштвену вредност и допринети локалној партиципацији, остаје отворено питање у којој мери оне повећавају укупни културни капацитет града, а у којој мери представљају редистрибуцију постојећих културних потенцијала.

Из те перспективе, дугорочна одрживост културних станица зависи мање од саме инфраструктуре, а више од развоја културног екосистема који ту инфраструктуру испуњава садржајем. Успех културних станица стога не треба мерити искључиво бројем отворених простора или њиховом просторном расподелом, већ и способношћу града да континуирано производи нове културне актере, нове програме и нове облике културне продукције.

9.7 Релативна хомогеност корисника као неочекивани резултат културне инфраструктуре

Један од неочекиванијих налаза истраживања односи се на релативно мали степен разлика између локалних и удаљених корисника културних станица. Полазна претпоставка била је да ће се ове две групе јасније разликовати у начину на који вреднују културне станице, будући да њихов однос према простору произилази из различитих образаца коришћења.

Конкретно, претпостављено је да ће удаљени корисници више вредновати архитектонски и симболички квалитет, док ће локални корисници већи значај придавати утицају културних станица на свакодневни живот, непосредно окружење и друштвену интеракцију. Међутим, резултати нису потврдили ове претпоставке.

Иако су уочене одређене разлике у средњим вредностима, оне нису достигле ниво статистичке значајности. Локални корисници су чак показали незнатно више просечне вредности и на скали архитектонско-просторног квалитета и на скали симболичке вредности, али су ове разлике биле сувише мале да би се могло говорити о различитим обрасцима вредновања.

Овај резултат је важан јер показује да просторна удаљеност није довољна да произведе различите вредносне системе међу корисницима.

Другим речима, **локални и удаљени корисници не формирају две**

одвојене публике. Они различито користе културне станице, али их не вреднују на суштински различит начин.

Ово представља значајан налаз јер се у литератури често полази од претпоставке да различити просторни положаји нужно производе различите облике перцепције. Посебно у истраживањима културне партиципације, просторна близина често се посматра као фактор који обликује не само приступ културним садржајима већ и начин на који се они вреднују.

Међутим, резултати овог истраживања указују да такав однос није нужно линеаран. Просторна близина обликује понашање, али не мора да обликује вредносне оквире. Ово је важно јер показује да културне станице успевају да произведу релативно уједначену перцепцију сопственог значаја међу различитим групама корисника.

На извештајан начин, може се говорити о **формирању заједничког урбаног наратива**. Независно од тога да ли су корисници локално везани за одређену културну станицу или до ње долазе из других делова града, њихова процена њеног квалитета остаје релативно стабилна.

Овај налаз је потенцијално веома значајан за разумевање културне инфраструктуре као интегративног механизма. Наиме, једна од највећих опасности савремених културних политика јесте стварање фрагментисаних публике које различите делове града доживљавају као просторе намењене искључиво одређеним групама становника.

Резултати овог истраживања не подржавају такво тумачење. Напротив, они указују да културне станице успевају да произведу одређени степен колективног консензуса о сопственој вредности.

Истовремено, овај резултат треба тумачити опрезно. Одсуство статистички значајних разлика не значи да локалне специфичности не постоје, већ да оне нису довољно изражене да би довеле до формирања потпуно различитих корисничких група.

Ово отвара и једно шире питање. Да ли успешна културна инфраструктура заправо треба да тежи управо оваквом исходу? Односно, да ли је њен циљ да произведе локално укоренење, али истовремено градски препознатљиве просторе?

Иако ово истраживање не може директно да одговори на то питање, добијени резултати указују да се културне станице у Новом Саду приближавају управо таквом моделу функционисања.

Посматрано у ширем контексту дисертације, овај налаз представља важну допуну претходним резултатима. Док су X8–X11 показале да културне станице стварају различите просторне домете и различите нивое привлачности, X12 и X13 показују да ове разлике не доводе нужно до фрагментације корисничке перцепције.

Другим речима, систем може бити диференциран, а да истовремено остане интегрисан.

9.8 Неупотреба као саставни део разумевања културне инфраструктуре

Један од оригиналнијих аспеката овог истраживања односи се на укључивање неупотребе у аналитички оквир. За разлику од већине истраживања културне инфраструктуре, која су превасходно усмерена

на активне кориснике и интензитет културне партиципације, ова дисертација полази од претпоставке да је за разумевање функционисања система подједнако важно анализирати и ограничено или ретко коришћење културних станица.

Овакво полазиште је важно јер одсуство коришћења не представља нужно неуспех инфраструктуре. Напротив, неупотреба може бити индикатор сложених односа између простора, информација, индивидуалних интересовања и свакодневних навика становника.

Резултати X14 показују да ретко коришћење културних станица није последица само физичке удаљености. Иако се просторна удаљеност појављује као један од фактора, испитаници су истовремено указивали на недовољну информисаност, непознавање програма, недостатак интересовања за одређене садржаје и слабију идентификацију са појединим просторима. Овај резултат је посебно значајан јер указује да физичко присуство инфраструктуре не гарантује њено активно коришћење.

На извештајан начин, добијени резултати потврђују ограничења једноставне логике доступности. Сама чињеница да културна станица постоји унутар одређеног насеља није довољна да би постала саставни део свакодневног живота локалне заједнице.

Овде се може уочити један занимљив парадокс савремене културне инфраструктуре. Градови последњих деценија све више улажу у децентрализацију културних садржаја и повећање њихове доступности, полазећи од претпоставке да ће просторна доступност аутоматски

довести до веће културне партиципације. Међутим, резултати ове дисертације указују да такав однос није линеаран.

Културна инфраструктура не функционише по принципу „изгради и корисници ће доћи“. Између физичког постојања простора и његове стварне употребе постоји читав низ посредујућих механизма.

Неки од њих су институционални и односе се на континуитет програма и комуникацију са публиком. Други су социјални и зависе од постојећих мрежа познанстава, навика и интересовања корисника. Трећи су симболички и односе се на способност корисника да се идентификују са одређеним простором и препознају га као „свој“.

Овај налаз је занимљив и када се посматра у односу на претходна поглавља дисертације. X10 и X11 показале су који фактори стварају урбану привлачност, док X14 показује шта се дешава када су ти фактори слабо развијени или недовољно видљиви. На извештајан начин, механизми привлачности и механизми неупотребе представљају две стране истог процеса. Док квалитет програма, атмосфера простора и друштвена компонента повећавају вероватноћу да корисници посете одређену културну станицу, њихово одсуство или недовољна препознатљивост могу довести до ограничене употребе.

Посебно је важно нагласити да се неупотреба не сме тумачити искључиво негативно. У сложеним урбаним системима потпуно равномерна употреба свих просторних ресурса ретко је реална и чак није нужно пожељна. Одређени степен диференцијације представља природну последицу различитих програмских профила, просторних позиција и корисничких интересовања.

Због тога циљ успешне културне инфраструктуре не би требало да буде максимизација употребе свих станица подједнаким интензитетом, већ обезбеђивање довољно широког спектра различитих просторних искустава која ће омогућити да различите групе корисника пронађу просторе који одговарају њиховим потребама.

У том смислу, Х14 отвара једно важно методолошко питање. Да ли успешност културне инфраструктуре треба мерити искључиво бројем посетилаца или је потребно увести сложеније индикаторе који истовремено узимају у обзир интензитет коришћења, дomet привлачности, разноврсност публике и способност простора да производи осећај припадности?

Иако ова дисертација не даје коначан одговор на то питање, она јасно указује да анализа активних корисника није довољна за разумевање функционисања културне инфраструктуре.

Управо укључивање неупотребе као аналитичке категорије представља један од оригиналнијих доприноса овог истраживања, јер омогућава потпуније разумевање односа између културних станица, града и његових становника.

9.9 Партиципација, видљивост и границе укључености заједнице

Један од занимљивијих налаза истраживања односи се на перцепцију укључености локалне заједнице. Иако испитаници углавном позитивно оцењују рад културних станица, одговори на отворена питања показују

да већина корисника не сматра да је локална заједница у потпуности укључена у њихове активности. Доминантан одговор није био ни потпуно позитиван ни потпуно негативан, већ „делимично“.

Овакав образац сугерише да постоји разлика између формално отвореног простора за партиципацију и стварног осећаја укључености заједнице. Другим речима, постојање могућности за учешће не значи нужно да различите друштвене групе заиста учествују у креирању и коришћењу програма.

Додатни увид пружа анализа хипотезе Х14, која показује да су разлози непосећивања појединих културних станица најчешће повезани са удаљеношћу, недовољно атрактивним програмом и недостатком идентификације са простором. Међутим, анализа је идентификовала и додатни фактор који није био предвиђен почетном хипотезом – недовољну информисаност корисника.

Значајан број испитаника наводи да поједине културне станице не посећује зато што није упознат са њиховом локацијом, програмом или чак њиховим постојањем. Овакав налаз указује да проблем коришћења културних станица није искључиво питање просторне доступности или квалитета програма, већ и питање њихове видљивости у јавном простору.

У том смислу може се поставити питање да ли су ограничења појединих културних станица последица њихових стварних програмских капацитета или недовољне комуникације са потенцијалним корисницима. Уколико значајан део становништва није упознат са активностима које се реализују у културним станицама, тада

могућности за партиципацију остају ограничене без обзира на квалитет самих садржаја.

Овакви резултати сугеришу да будући развој културних станица не зависи само од унапређења програма и простора, већ и од развоја ефикаснијих модела комуникације са локалним заједницама. У супротном, постоји ризик да поједине станице остану недовољно искоришћене не због недостатка квалитета, већ због недостатка видљивости.

9.10 Млади као централни корисници културних станица

Тематска анализа отворених одговора показала је да се млади појављују као једна од доминантних тема у перцепцији културних станица. Корисници често истичу постојање простора за младе, програме намењене млађим генерацијама и могућности за образовање, креативни развој и друштвену интеракцију.

Овакав резултат може се тумачити као показатељ успеха културних станица у остваривању једне од њихових важних друштвених функција. У условима смањења броја неформалних простора за окупљање младих, културне станице преузимају улогу места сусрета, учења и културне партиципације.

Истовремено, одговори испитаника указују и на одређену напетост унутар овог модела. Иако се фокус на младе доживљава као значајна вредност, део испитаника сматра да би активности културних станица

требало снажније усмерити и ка другим старосним и друштвеним групама. Тиме се отвара питање да ли успешна оријентација према једној циљној групи истовремено може ограничити укључивање других делова локалне заједнице.

9.11 Машинско учење као допуна класичним статистичким приступима у разумевању културне инфраструктуре

Један од значајнијих методолошких доприноса ове дисертације огледа се у комбиновању класичних статистичких метода и машинског учења. Док су статистичке анализе омогућиле тестирање појединачних хипотеза и идентификацију односа између варијабли, примена алгоритама машинског учења омогућила је разумевање сложенијих образаца који се не могу у потпуности уочити традиционалним приступима.

Посебно је важно нагласити да машинско учење у овом истраживању није коришћено као замена за статистичке анализе, већ као њихова допуна. Циљ није био изградња високопрецизних предиктивних модела, већ испитивање унутрашње структуре система културних станица и идентификација механизма који обликују перцепцију и понашање

корисника. У том смислу, три развијена модела могу се посматрати као три узастопна аналитичка корака.

Први модел био је усмерен на разумевање фактора који обликују перцепцију урбаног значаја културних станица. Добијени резултати показали су да је симболичка и културна вредност најважнији предиктор, затим функционални и архитектонски квалитет, док је сама учесталост посета имала релативно мали значај. Посебно је занимљиво што је најбоље резултате постигао Linear Discriminant Analysis модел (66.54%), док комплекснији ансамбл приступи нису донели значајно побољшање.

Овај налаз је важан јер указује да перцепција урбаног значаја није хаотичан процес. Напротив, она се формира кроз релативно стабилан и предвидив однос симболичких, функционалних и архитектонских карактеристика простора. Истовремено, резултат показује да интензитет личног коришћења није неопходан предуслов за препознавање ширег значаја културних станица.

Други модел био је усмерен на разумевање просторног понашања корисника, односно на питање због чега поједини корисници бирају удаљеније културне станице уместо оних које су им најближе. Најбоље резултате постигао је модел логистичке регресије са тачношћу од приближно 58%.

На први поглед, оваква предиктивна моћ може деловати ограничено. Међутим, управо овај резултат представља један од занимљивијих налаза истраживања. Он указује да избор удаљеније културне станице није могуће објаснити малим бројем просторних и перцептивних

варијабли. Другим речима, понашање корисника је сложеније од њихових декларативних ставова.

Истовремено, функционални квалитет се издвојио као најважнији предиктор просторног понашања. Овај налаз представља важан контрапункт првом моделу. Док симболичка вредност обликује перцепцију урбаног значаја, функционалност има већу улогу у конкретним одлукама о кретању кроз град.

Ова разлика представља један од најважнијих увида читавог истраживања. Наиме, оно што корисници сматрају важним није у потпуности исто као оно што обликује њихово стварно понашање.

Трећи модел додатно је потврдио ову сложеност. Кластер анализа показала је да не постоји јединствен профил корисника културних станица. Идентификоване су различите групе које се међусобно разликују по интензитету коришћења, односу према просторним ограничењима и начину вредновања културних станица.

Овај резултат је важан јер указује да културне станице не производе хомогену публику. Напротив, оне омогућавају коегзистенцију више различитих начина коришћења града и различитих културних пракси.

Посматрани заједно, статистички и алгоритамски приступи откривају једну важну карактеристику система културних станица. Перцепција, понашање и типологија корисника представљају три различита, али међусобно повезана нивоа анализе. Док статистичке методе успешно идентификују појединачне односе између варијабли, машинско учење омогућава прелазак ка разумевању унутрашње организације система.

Истовремено, резултати показују и ограничења расположивих података. Умерена предиктивна моћ појединих модела указује да културна партиципација не зависи искључиво од просторних и перцептивних фактора. На њу вероватно утичу и бројне варијабле које нису биле обухваћене овим истраживањем, попут старости, образовања, начина превоза, професионалне укључености у културу, структуре друштвених мрежа и претходног искуства корисника.

У том смислу, највећи допринос примене машинског учења у овој дисертацији није у повећању тачности предвиђања, већ у проширивању аналитичке перспективе. Комбиновање статистичких и алгоритамских приступа показало се као продуктиван оквир за проучавање сложених урбаних система, јер омогућава истовремено разумевање и појединачних односа и ширих образаца који обликују функционисање културне инфраструктуре.

9.12 Концептуални допринос дисертације: од културних објеката ка мрежи урбаних односа

Најважнији допринос ове дисертације не огледа се у потврди да културне станице позитивно утичу на град. Таква претпоставка у одређеној мери већ постоји у литератури која се бави културом као покретачем урбаног развоја, културном регенерацијом и креативним градовима. Међутим, постојећа истраживања најчешће културне интервенције анализирају кроз институционалне политике, економске ефекте, процесе регенерације или промене урбаног имиџа.

Ова дисертација помера фокус анализе на ниво свакодневног урбаног искуства и поставља другачије питање: на који начин културна инфраструктура функционише унутар града као сложен систем просторних, друштвених и симболичких односа?

Резултати показују да културне станице није могуће разумети као скуп независних културних објеката. Оне функционишу као међусобно повезана мрежа инфраструктурних чворишта чији се ефекти формирају кроз интеракцију више различитих механизма.

На основу добијених резултата могуће је издвојити четири међусобно повезане димензије њиховог деловања.

Прва димензија је просторна. Она се односи на физичку доступност, просторни положај и улогу коју културне станице имају у организацији свакодневног кретања корисника кроз град.

Друга димензија је друштвена. Она обухвата могућност окупљања, интеракције, заједничких активности и стварања различитих облика културне партиципације.

Трећа димензија је симболичка. Она се односи на способност културних станица да производе осећај препознатљивости, идентитета места и ширег урбаног значења.

Четврта димензија је понашајна. Она обухвата стварне одлуке корисника о томе које ће просторе користити, колико често и из којих разлога.

Један од најважнијих налаза дисертације јесте да ове четири димензије не функционишу независно једна од друге. Напротив, њихова

међусобна интеракција производи сложене обрасце функционисања културне инфраструктуре.

Посебно је значајно што резултати показују да различити механизми делују на различитим нивоима. Просторна близина обликује избор најближе културне станице, али није довољна да објасни учесталост посета. Симболичка вредност обликује перцепцију урбаног значаја, али не објашњава у потпуности конкретно понашање корисника. Функционални квалитет подстиче просторну привлачност, али није једини фактор који обликује културну партиципацију.

Управо овај резултат представља један од најважнијих концептуалних доприноса рада. Културна инфраструктура не делује кроз један доминантан механизам, већ кроз истовремено присуство више међусобно повезаних механизма који не морају увек производити исте ефекте. Другим речима, оно што корисници сматрају важним није нужно исто што обликује њихово стварно понашање.

Ово је посебно важно јер указује на ограничења приступа који успешност културне инфраструктуре мере једним показатељем, било да је у питању број посетилаца, број реализованих програма или просторна доступност.

Резултати ове дисертације показују да је функционисање културне инфраструктуре суштински вишедимензионално. Просторна доступност, програмска разноврсност, симболичка вредност и друштвене праксе истовремено учествују у обликовању њеног деловања, али различитим интензитетом и на различитим нивоима.

Истовремено, дисертација показује да је потребно преиспитати и сам начин разумевања културне инфраструктуре у урбаним истраживањима. Уместо посматрања појединачних објеката као изолованих јединица анализе, резултати указују на потребу преласка ка мрежном приступу, у коме су односи између простора, корисника, симболичких значења и образаца кретања подједнако важни као и сами физички објекти.

На тај начин културне станице постају много више од места реализације културних активности. Оне постају просторни медијатори између локалних заједница, урбаног идентитета и свакодневних пракси коришћења града.

Посматрано у целини, дисертација показује да културна инфраструктура није статична категорија, већ динамичан систем односа који се непрекидно производи кроз интеракцију простора, програма и корисника.

9.13 Ограничења истраживања и правци будућих истраживања

Резултате овог истраживања потребно је посматрати у светлу неколико методолошких ограничења. Анализа се заснива на перцепцијама корисника културних станица и не обухвата објективне показатеље њиховог урбаног, економског или друштвеног утицаја. Стога позитивна перцепција трансформације простора не мора нужно представљати

доказ стварних промена у структури града, економским параметрима или обрасцима коришћења простора.

Посебно занимљив правац будућих истраживања односи се на испитивање везе између културних станица и промена вредности некретнина у њиховом окружењу. Иако корисници често повезују културне станице са унапређењем простора и квалитета живота, остаје отворено питање да ли евентуални раст вредности некретнина произлази из њиховог присуства или представља део ширег процеса раста цена на нивоу града. Уколико будућа анализа покаже да раст цена некретнина не одступа значајно од општих трендова на нивоу града, то би могло указати да се позитивни ефекти културних станица пре свега манифестују кроз друштвене, културне и симболичке трансформације простора, а мање кроз директне економске ефекте.

Таква анализа могла би допринети прецизнијем разумевању стварних урбаних последица развоја мреже културних станица и њиховог места у савременим политикама урбане регенерације.

10 Закључна разматрања

Ова дисертација истраживала је просторне, друштвене и симболичке ефекте културних станица у Новом Саду са циљем да се испита њихова улога у процесима урбане трансформације, децентрализације културе и формирања нових образаца коришћења простора.

Питање на који начин културне станице делују унутар савременог урбаног система и да ли њихови ефекти превазилазе оквири непосредне реализације културних програма, било је почетна тачка дисертације. Полазна претпоставка била је да културне станице не представљају само физичке објекте намењене културној продукцији, већ сложене урбане чиниоце чији се утицај испољава кроз просторне, друштвене, симболичке и понашајне механизме.

Резултати истраживања у великој мери потврђују ову претпоставку. Добијени налази показују да културне станице корисници доживљавају као позитивне и релевантне елементе урбаног окружења, али истовремено указују да њихов значај није могуће свести на једну димензију деловања. Просторни квалитет, функционалност, друштвена употреба, симболичка вредност и урбани утицај показали су се као међусобно повезани, али не и идентични аспекти њиховог функционисања.

Посебно значајан резултат истраживања односи се на хипотезу Х1, која претпоставља да се у непосредном и ширем окружењу културних станица испољавају промене у квалитету урбаног простора,

доступности и интензитету коришћења простора. Резултати истраживања пружају подршку овој хипотези на нивоу корисничке перцепције. Већина испитаника оцењује да су културне станице допринеле унапређењу простора у којем се налазе, док се у отвореним одговорима често појављују појмови попут ревитализације, обнове постојећих објеката, активирања запуштених простора и побољшања квалитета живота у окружењу. Додатну потврду пружају и резултати факторске и корелационе анализе. Конструкт „Утицај на окружење“ показује позитивне вредности, док су утврђене значајне везе између перцепције квалитета простора, симболичке вредности и процене урбаних ефеката културних станица. Корисници који позитивније оцењују архитектонски и симболички квалитет културних станица истовремено позитивније процењују и њихов допринос локалном окружењу.

Истраживање је показало да културне станице истовремено делују као локални ресурси и као простори ширег градског значаја. Просторна близина показала се као важан фактор приликом избора најближе културне станице, али није била довољна да објасни учесталост посета или све облике просторног понашања. На тај начин је показано да доступност представља само један од механизма који обликују културну партиципацију.

Посебно је значајно што су резултати указали на постојање различитих нивоа урбане привлачности унутар саме мреже културних станица. Поједине станице успевају да превазиђу непосредни просторни домет и привуку кориснике из различитих делова града, што указује на

постојање процеса диференцијације унутар система културне инфраструктуре. Поједине станице функционишу као урбани атрактори који привлаче кориснике из различитих делова града, док друге задржавају доминантно локални карактер. Овакав налаз указује на постојање унутрашње диференцијације унутар децентрализоване културне мреже и отвара питање дугорочне одрживости равномерно распоређене културне инфраструктуре. Истовремено, разлози оваквог избора показали су се превасходно програмским, амбијенталним и друштвеним, а не искључиво просторним.

Један од значајних налаза истраживања јесте и то да просторна диференцијација не доводи нужно до фрагментације корисничке перцепције. Иако су локални и удаљени корисници показали различите обрасце коришћења, нису уочене изражене разлике у начину на који вреднују архитектонски, симболички и урбани квалитет културних станица. Овај резултат указује да културне станице имају потенцијал да производе релативно уједначен урбани наратив и заједнички оквир вредновања међу различитим групама корисника.

Један од важнијих теоријских доприноса истраживања произлази из увида да културне станице не стварају нужно нови културни капацитет, већ га могу редистрибуирати између већег броја локација. Будући да квалитет програма представља кључни фактор привлачности, дугорочна одрживост културних станица зависи пре свега од развоја културних актера, организација и продукционих капацитета који су способни да континуирано генеришу садржаје и одржавају културну динамику простора.

Истраживање је такође показало да је за разумевање културне инфраструктуре неопходно анализирати и неупотребу, а не само активне облике културне партиципације. Недовољна информисаност, ограничена идентификација са простором и недовољна препознатљивост програмских садржаја показали су се као важни фактори ограниченог коришћења појединих културних станица. На тај начин је показано да физичко постојање инфраструктуре само по себи није довољно да обезбеди њену пуну интеграцију у свакодневни живот града.

Посебну вредност истраживању дала је комбинација класичних статистичких метода и машинског учења. Док су статистичке анализе омогућиле проверу појединачних хипотеза, алгоритамски приступ омогућио је разумевање сложенијих образаца перцепције и понашања корисника. Резултати су показали да симболичка вредност има кључну улогу у формирању перцепције урбаног значаја културних станица, док функционални квалитет има већу улогу у конкретним просторним изборима корисника. Ова разлика представља један од важнијих закључака истраживања, јер указује да перцепција и понашање нису вођени истим механизмима.

На концептуалном нивоу, дисертација предлаже промену перспективе у разумевању културне инфраструктуре. Уместо посматрања културних станица као скупа појединачних објеката, резултати указују да их је продуктивније разумети као динамичну мрежу инфраструктурних чворишта чији се ефекти формирају кроз интеракцију простора, корисника, програма и симболичких значења. Овакав приступ

омогућава прелазак са анализе појединачних културних интервенција ка разумевању начина на који културна инфраструктура активно учествује у обликовању свакодневног урбаног живота.

Посматрано у целини, резултати ове дисертације указују да културне станице представљају много више од простора културне продукције. Оне делују као посредници између локалних заједница, урбаног идентитета и свакодневних пракси коришћења града, истовремено производећи нове облике просторне повезаности, културне партиципације и урбаног значења. Управо у томе лежи њихова вредност као савременог модела културне инфраструктуре.

На основу спроведених анализа може се закључити да културне станице представљају значајан инструмент културне децентрализације и урбане ревитализације, али да њихови ефекти нису једнаки у свим деловима града нити произлазе искључиво из њиховог физичког присуства. Њихов стварни утицај обликован је сложеним односом између простора, програма, друштвених мрежа корисника и локалног културног екосистема.

10.1 Преглед статуса истраживачких хипотеза

Хипотеза	Формулација хипотезе	Статус	Коментар
X1	У непосредном и ширем окружењу културних станица испољавају се статистички уочљиве промене у квалитету	Делимично потврђена	Анкетни резултати показују позитивну перцепцију урбаног утицаја, али хипотеза обухвата више димензија које

	урбаног простора, које се огледају у унапређењу јавних простора, повећаној просторној доступности и интензивнијој друштвеној употреби простора.		нису мерене објективним просторним показатељима. Зато је сигурније задржати конзервативну формулацију „делимично потврђена”.
X2	Делови града у којима су лоциране културне станице бележе израженији релативни раст вредности стамбених некретнина у односу на урбанистички и морфолошки упоредиве делове града без таквих интервенција.	Делимично потврђена	У свим анализираним градским целинама регистрован је значајан раст вредности некретнина. Међутим, пошто не постоји потпуно упоредива контролна група без културних интервенција, резултат треба тумачити индикативно, а не као доказ директне каузалности.
X3	Интензитет просторне и економске трансформације повезан са културним станицама опада са повећањем удаљености од њихове локације, указујући на постојање јасно дефинисаног просторног домета њиховог утицаја.	Није могуће директно тестирати	Анализа је спроведена на нивоу градских целина, а не кроз GIS buffer зоне или трансакције по удаљености од културних станица. Хипотеза зато остаје отворена за будућа истраживања.
X4	Ефекти културних станица на квалитет урбаног окружења и вредност простора зависе и од претходног стања урбаног ткива и постојећег развојног	Потврђена	Различите локације показују различиту динамику раста вредности некретнина, што указује да ефекти нису униформни и

	потенцијала, те нису униформни у свим деловима града.		да зависе од почетног урбаног контекста.
X5	Корисници културних станица статистички значајно позитивно вреднују њихов архитектонски, функционални и симболички квалитет.	Потврђена	Просечне оцене архитектонског, функционалног и симболичког квалитета су позитивне, што подржава хипотезу о препознатој вредности културних станица.
X6	Перципирани квалитет простора статистички значајно корелира са његовом способношћу да подстакне социјалну интеракцију и интензивнију употребу.	Потврђена	Корелационе анализе показују повезаност између процењених квалитета и индикатора урбане и друштвене вредности.
X7	Културне станице се статистички значајно перципирају као фактори који доприносе идентитету места и препознатљивости града.	Потврђена	Оцене симболичке вредности и повезаност са урбаним утицајем указују на значај културних станица у формирању идентитета простора.
X8	Испитаници који живе у оквиру 15 минута пешачке удаљености статистички значајно чешће посећују најближу културну станицу у односу на удаљеније кориснике.	Потврђена	Статистичка анализа показује значајну повезаност између просторне близине и коришћења културних станица.
X9	Учесталост посете културним станицама статистички значајно опада са повећањем временске удаљености од места становања.	Није потврђена	Постоји очекивани тренд опадања, али он није статистички значајан. Зато се хипотеза не може сматрати потврђеном.
X10	Поједине културне станице делују као	Потврђена	Еђшег, Свилара и ОПЕНС показују

	урбани атрактори и привлаче кориснике изван непосредног пешачког радијуса, што се испољава кроз статистички значајно учесталији избор станица које нису најближе месту становања.		способност привлачења корисника изван непосредног окружења, што потврђује њихову атракторску улогу.
X11	Посете културним станицама ван непосредног суседства статистички су значајно повезане са нематеријалним факторима као што су квалитет програма, архитектура и атмосфера простора.	Потврђена	Програм и атмосфера издвајају се као доминантни мотиви посете, што подржава хипотезу.
X12	Удаљени посетиоци статистички значајно више вреднују архитектонски и симболички квалитет културних станица у односу на локалне кориснике.	Није потврђена	Нису утврђене статистички значајне разлике између локалних и удаљених корисника у вредновању архитектонског и симболичког квалитета.
X13	Локални корисници статистички значајно више вреднују утицај културне станице на свакодневни живот, непосредно окружење и социјалну интеракцију.	Није потврђена	Разлике између локалних и удаљених корисника нису статистички значајне, па се хипотеза не може сматрати потврђеном.
X14	Ограничено или ретко коришћење појединих културних станица повезано је са перцепцијом слабе доступности, недовољно атрактивног програма	Потврђена	Тематска анализа отворених одговора показује да се управо приступачност, програмска понуда и недостатак идентификације

	или недостатка идентификације са простором.		јављају као важни разлози некоришћења.
--	---	--	--

Табела 10.1 Резиме тестирања хипотеза

СТАТУС	БРОЈ ХИПОТЕЗА
ПОТВРЂЕНА	8
ДЕЛИМИЧНО ПОТВРЂЕНА	2
НИЈЕ ПОТВРЂЕНА	3
НИЈЕ МОГУЋЕ ДИРЕКТНО ТЕСТИРАТИ	1

Табела 10.2 Збирни преглед статуса хипотеза

Укупни резултати показују да већина хипотеза добија емпиријску подршку, посебно у домену перцепције, понашања корисника и диференцираних урбаних ефеката. Просторно-економске хипотезе дају значајне индикативне резултате, али захтевају опрезно тумачење због ограничене доступности микролокацијских и ГИС података.

Посматрано у целини, резултати истраживања пружају подршку општој хипотези да културне станице делују као катализатори просторних и културних промена. Међутим, истраживање истовремено показује да њихов успех не зависи искључиво од физичке инфраструктуре, већ од способности да генеришу релевантне програме, привуку различите корисничке групе и изграде одрживе везе са локалним заједницама. Кључни изазов представља превазилажење диспаритета између стварних културних и друштвених потреба града и институционалне

улоге културних станица, која је доминантно обликована логиком дистрибуције културних садржаја условљених пројектно-финансијским аранжманима. Од пресудног је значаја спречити елитизацију културних активности као једну од могућих последица процеса гентрификације. Такође, посебну пажњу изазива појава политички и друштвено условљене ограничене доступности културних станица на одређене, углавном привилеговане слојеве друштва. Неразумевање значења и значаја културне алтернативе у процесима обликовања културних политика и просторног планирања доприноси успостављању концепта културних станица који одступа од њихових развојних и друштвених потенцијала. Управо у слободној и непосредној интеракцији простора, програма и друштвених актера налази се најважнији допринос објеката културних станица савременом граду.

10.2 Правци будућих истраживања

Резултати овог истраживања отварају више праваца за даље проучавање културне инфраструктуре и њене улоге у савременом урбаном развоју. Пре свега, потребно је продубити разумевање просторних и економских ефеката културних станица кроз укључивање објективних показатеља урбаних промена. Посебно значајан правац будућих истраживања односи се на анализу вредности стамбених некретнина и испитивање односа између перципираних и мерљивих просторних трансформација у непосредном и ширем окружењу културних станица. Будућа истраживања требало би да интегришу резултате анкетног истраживања

са просторно дисагрегираним подацима из Регистра цена непокретности. Посебно би било значајно спровести GIS buffer анализу око сваке културне станице, у радијусима од 300, 500, 800 и 1000 метара, и упоредити динамику цена и броја трансакција пре и после успостављања културних станица. Таква анализа би омогућила прецизније испитивање питања да ли културне станице, поред перцептивне и понашајне атрактивности, производе и мерљиве ефекте на резиденцијалну пожељност околних делова града. Оваква анализа омогућила би повезивање субјективних процена корисника са дугорочним економским показатељима развоја града.

Други важан правац односи се на увођење временске димензије у истраживање културне инфраструктуре. Подаци прикупљени у оквиру ове дисертације представљају пресек једног временског тренутка, док би лонгитудинална истраживања омогућила праћење промена у коришћењу, перцепцији и домету утицаја културних станица током дужег временског периода. На тај начин било би могуће испитати да ли се урбани атрактори формирају постепено, колико су стабилни и како се мењају током времена.

Посебно интересантан правац будућих истраживања односи се на детаљнију анализу урбаних атрактора. Резултати ове дисертације указују да све културне станице немају исти домет привлачности, али механизми који доводе до формирања различитих нивоа урбане привлачности још увек нису у потпуности објашњени. Будућа истраживања могла би укључити детаљније податке о програмским

активностима, учесталости догађаја, типовима пубlike и интензитету друштвених интеракција.

Додатно, резултати указују на потребу за ширим истраживањем односа између просторне доступности и културне партиципације. Иако је показано да близина утиче на избор најближе културне станице, она није довољна да објасни стварно понашање корисника. Будућа истраживања могла би обухватити и друге факторе, попут начина превоза, социодемографских карактеристика, професионалне повезаности са културним сектором и структуре друштвених мрежа.

Методолошки посматрано, истраживање отвара могућност даље интеграције класичних статистичких метода, просторних анализа и приступа машинског учења. Комбиновање ових метода показало се продуктивним за разумевање сложених урбаних система и представља потенцијално значајан оквир за будућа интердисциплинарна истраживања.

На крају, један од најважнијих праваца будућих истраживања односи се на компаративне студије. Истраживање је спроведено на примеру Новог Сада, који поседује специфичан модел децентрализоване културне инфраструктуре. Примена истог методолошког оквира у другим градовима омогућила би испитивање у којој мери су добијени резултати специфични за локални контекст, а у којој мери представљају општији модел функционисања савремене културне инфраструктуре.

У том смислу, ова дисертација не представља завршну тачку истраживања, већ полазиште за даље разумевање односа између културе, простора и свакодневног урбаног живота.

11 Литература:

Agger, Ben. (2000). *Public Sociology: From Social Facts to Literary Acts*. Rowman & Littlefield, Lanham.

Argento, Daniela. (2024). *Facing Sustainable City Challenges: The Quest for Attachment and Attractiveness*. Springer Nature.
<https://doi.org/10.1057/s41254-024-00355-4>

Atkinson, Rowland. (2000). *The Hidden Costs of Gentrification: Displacement in Central London*. *Journal of Housing and the Built Environment*, 15(4), 307–326. (doi:10.1023/A:101012890 1782)

Barabási, Albert-László. (2002). *Linked: The New Science of Networks*. Perseus Publishing.

Barbieri, Nicolas. (2021). *The Right to Participate in Urban Cultural Life: From Inequalities to Equity*. UCLG Committee on Culture.

Batty M. (2013) Big data, smart cities and city planning. *Dialogues Hum. Geogr.* 3, 274–279. (doi:10.117 7/2043820613513390)

Batty, Michael. (2013). *The New Science of Cities*. MIT Press.

Benjamin, Andrew. (1997). *Present Hope: Philosophy, Architecture, Judaism* London; New York: Routledge.

Benjamin, Andrew. (2000). *Architectural Philosophy*. London, Athlone Press.

Benjamin, Walter (1980). *Gesammelte Schriften Band I, Das Kunstwerk im Zeitalter seiner technischen Reproduzierbarkeit* (Уметност у доба техничке репродукције), Suhrkamp, Frankfurt am Main

Bettencourt, Luís M. A., Lobo, José, Helbing, Dirk, Kühnert, Christian, & West, Geoffrey B. (2007). *Growth, Innovation, Scaling, and the Pace of Life in Cities. Proceedings of the National Academy of Sciences*, 104(17), 7301–7306.

Bianchini, Franco, & Parkinson, Michael. (1993). *Cultural Policy and Urban Regeneration*. Manchester University Press.

Bivand RS, Pebesma E, Gómez-Rubio V. 2013 *Applied spatial data analysis with R*. New York, NY: Springer.

Botta F, Moat HS, Preis T. 2015 Quantifying crowd size with mobile phone and Twitter data. *R. Soc. open sci.* 2, 150162. (doi:10.1098/rsos.150162)

Bourdieu, Pierre. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. MIT Press.

Bowler, Anne, & McBurney, Blair. (1991). *Gentrification and the Avant-Garde in New York's East Village. Theory, Culture & Society*, 8(4), 49–77. (doi:10.1177/026327691008004003)

Cameron, Stuart, & Coaffee, Jon. (2005). *Art, Gentrification and Regeneration: From Artist as Pioneer to Public Arts*. *European Journal of Housing Policy*, 5(1), 39–58. (doi:10.1080/14616710500055687)

Canter, David. (1977). *The Psychology of Place*. Architectural Press.

Castells, Manuel. (2010). *The Rise of the Network Society*. Wiley-Blackwell.

Choi H, Varian H. 2012 Predicting the present with Google Trends. *Econ. Rec.* 88, 2–9.(doi:10.1111/j.1475-4932.2012.00809.x)

Cline L., Elizabeth (2013). *Overdressed: The Shockingly High Cost of Cheap Fashion*. Portfolio, London

Cole, Douglas B. (1987). *Artists and Urban Redevelopment*. *Geographical Review*, 77(4), 391–407. (doi:10.2307/214280)

Crowley EJ, Zisserman A. 2014 In search of art. *Computer vision—ECCV 2014 workshops*, pp. 54–70.

Currid, Elizabeth. (2007). *The Warhol Economy: How Fashion, Art, and Music Drive New York City*. Princeton University Press.

Day, Christopher. (2003). *Consensus Design*. Architectural Press.

Debord, Guy. (2003). *Društvo spektakla*. Porodična biblioteka A. Golijanin.

Deutsche, Rosalyn, & Ryan, Cara Gendel. (1984). *The Fine Art of Gentrification*. *October*, 31, 91–111. (doi:10.2307/7 78358)

Efron B, Tibshirani RJ. 1994 *An introduction to the Bootstrap*. Boca Raton, FL: CRC Press.

Elsheshtawy, Yasser (2010). *Dubai: Behind an Urban Spectacle*. Routledge, Oxfordshire

Florida, Richard. (2002). *The Rise of the Creative Class: And How It's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life*. NY: Basic Books.

Foster N, Grodach C, Murdoch J. In press. Neighborhood diversity, economic health, and the role of the arts. *J. Urban Aff.* (doi:10.1111/juaf.12278)

Gadwa Nicodemus, Anne. (2013). *Fuzzy Vibrancy: Creative Placemaking as Ascendant US Cultural Policy*. *Cultural Trends*, 22(3–4), 213–222.

Gehl, Jan. (1987). *Life Between Buildings: Using Public Space*. Van Nostrand Reinhold.

Gilmore, Abigail, Burnill-Maier, Claire, O'Brien, Dave, et al. (2025). *Creative Improvement, Cultural Infrastructure and Urban Zones: A Tale of Three Cities and Their Cultural Districts*. Elsevier.

Goodchild, Michael F. (2010). *Twenty Years of Progress: GIScience in 2010*. *Journal of Spatial Information Science*, 1, 3–20.

Goodchild, Michael F. (2018). *Reimagining the History of GIS*. *Annals of GIS*, 24(1), 1–8.

Graham M, Shelton T. 2013 Geography and the future of big data, big data and the future of geography. *Dialogues Hum. Geogr.* 3, 255–261. (doi:10.1177/2043820613513121)

Grodach C, Foster N, Murdoch J. 2014 Gentrification and the artistic dividend: the role of the arts in neighborhood change. *J. Am. Plann. Assoc.* 80, 21–35 (doi:10.1080/01944363.2014.928584)

Grodach C. 2010 Art spaces, public space, and the link to community development. *Commun. Dev. J.* 474–493. (doi:10.1093/cdj/bsp018)

Grodach, Carl, Foster, Nicole, & Murdoch, James. (2014). *Gentrification and the Artistic Dividend: The Role of the Arts in Neighborhood Change*. *Journal of the American Planning Association*, 80(1), 21–35.

Grodach, Carl. (2010). *Art Spaces, Public Space, and the Link to Community Development*. *Community Development Journal*, 45(4), 474–489.

Hall, Stuart. (1997). *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. Sage Publications.

Harris R, Sleight P, Webber R. 2005 *Geodemographics, GIS, and neighbourhood targeting*. Chichester, UK: Wiley.

Harvey, David (2009). *Social Justice and the City* (revised edition). The University of Georgia Press, Athens

Hayden, Dolores. (1995). *The Power of Place: Urban Landscapes as Public History*. MIT Press.

Hillier, Bill. (1996). *Space Is the Machine: A Configurational Theory of Architecture*. Cambridge University Press.

Jiang, Bin, Yin, Junjun, & Zhao, Shih-Lung. (2009). *Characterizing the Human Mobility Pattern in a Large Street Network*. *Physical Review E*, 80(2).

Jones, Patrick. (2005). Music Education and the Knowledge Economy: Developing Creativity, Strengthening Communities. *Arts Education Policy Review*. 106. 5-12. 10.3200/AEPR.106.4.5-12.

King, G. (2011). Ensuring the data-rich future of the social sciences. *Science* 331, 719–721. (doi:10.1126/ science.1197872)

Kitchin, Rob. (2014). *The Data Revolution: Big Data, Open Data, Data Infrastructures and Their Consequences*. Sage Publications.

Klein, Elizabeth. (2013). *Overdressed: The Shockingly High Cost of Cheap Fashion*. Portfolio/Penguin.

Lazer D et al. (2009). Computational social science. *Science* 323, 721–723. (doi:10.1126/science.1167742) Letchford A, Preis T, Moat HS. 2016 Quantifying the search behaviour of different demographics using Google Correlate. *PLoS ONE* 11, e0149025. (doi:10.1371/ journal.pone.0149025)

Lefebvre, Henri. (1991). *The Production of Space*. Blackwell.

Lefebvre, Henri. (2014). *Toward an Architecture of Enjoyment*. University of Minnesota Press.

Ley, David. (2003). *Artists, Aestheticisation and the Field of Gentrification*. *Urban Studies*, 40(12), 2527–2544. (doi:10.1080/0042098032000136192)

Lintott CJ et al. (2008). Galaxy Zoo: morphologies derived from visual inspection of galaxies from the Sloan Digital Sky Survey. *Mon. Not. R. Astron. Soc.* 389, 1179–1199. (doi:10.1111/j.1365-2966.2008.13689.x)

Lloyd, Richard. (2002). *Neo-Bohemia: Art and Neighborhood Redevelopment in Chicago*. *Journal of Urban Affairs*, 24(5), 517–532. (doi:10.1111/1467-9906.00141)

Lukacs, Georg (1923). *Geschichte und Klassenbewusstsein* (Историја и класна свест). Der Malik Verlag, Berlin

Lukács, Georg. (1971). *History and Class Consciousness*. Merlin Press.

Lynch, Kevin. (1960). *The Image of the City*. MIT Press.

Markusen A. (2006). Urban development and the politics of a creative class: evidence from a study of artists. *Environ. Plann. A* 38, 1921–1940. (doi:10.1068/a38179)

Markusen, Ann, & Gadwa, Anne. (2010). *Arts and Culture in Urban or Regional Planning: A Review and Research Agenda*. *Journal of Planning Education and Research*, 29 (3), стр. 379–391. doi:10.1177/0739456X09354380

Marshall, Stephen. (2005). *Streets and Patterns*. Spon Press.

Mathews, Vanessa. (2010). *Aestheticizing Space: Art, Gentrification and the City*. *Geography Compass*, 4(6), стр. 660–675. (doi:10.1111/j.1749-8198.2010.00331.x)

Miles, Simon, & Paddison, Ronan. (2005). *Introduction: The Rise and Rise of Culture-led Urban Regeneration*. *Urban Studies*, 42(5–6), 833–839.

Moat HS, Curme C, Avakian A, Kenett DY, Stanley HE, Preis T. (2013). Quantifying Wikipedia usage patterns before stock market moves. *Sci. Rep.* 3, 1801. (doi:10.1038/srep01801)

Moat HS, Preis T, Olivola CY, Liu C, Chater N. (2014) Using big data to predict collective behavior in the real world. *Behav. Brain Sci.* 37, 92–93. (doi:10.1017/S0140525X13001817)

Molotch, Harvey, & Treskon, Mark. (2009). *Changing Art: SoHo, Chelsea and the Dynamic Geography of Galleries in New York City*. *International Journal of Urban and Regional Research*, 33(2), 517–541. (doi:10.1111/j.1468-2427.2009.00866.x)

Montgomery, John. (1998). *Making a City: Urbanity, Vitality and Urban Design*. *Journal of Urban Design*, 3(1), 93–116.

Neuhaus, Fabian. (2011). *Studies in Temporal Urbanism*. Springer.

Nicodemus AG. (2013). Fuzzy vibrancy: creative placemaking as ascendant US cultural policy. *Cult. Trends* 22, 213–222. (doi:10.1080/09548963.2013.817653)

Nisha, Bobby. (2022). *Lost in Imagined Space: A Psychoanalysis of Participatory Design*. Elsevier.

Ostwick, Sarah Saltz, et al. (2019). *Community Structure in Bicycle Sharing Networks*. PLOS ONE.

Peck, Jamie. (2005). Struggling With the Creative Class. *International Journal of Urban and Regional Research*. 29. 740-770. 10.1111/j.1468-2427.2005.00620.x.

Preis T, Moat HS, Stanley HE. (2013). Quantifying trading behavior in financial markets using Google Trends. *Sci. Rep.* 3, 1684. (doi:10.1038/srep01684)

Ratti, Carlo, & Claudel, Matthew. (2016). *The City of Tomorrow: Sensors, Networks, Hackers, and the Future of Urban Life*. Yale University Press.

Relph, Edward. (1976). *Place and Placelessness*. Pion Limited.

Rosa, Hartmut (2010). *Alienation and Acceleration*. NSU Press, Natchitoches, LA

Sáez-Velasco, et al. (2025). *Cultural Participation as a Pathway to Social Inclusion: A Systematic Review and Youth Perspectives on Disability and Engagement*. *Societies*.

Sands, Gary, & Reese, Laura. (2013). Fair Weather Friends? The Impact of the Creative Class on the Economic Health of Mid-Sized US Metropolitan Areas. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 6(1), 71–91. (doi:10.1093/cjres/rss013)

Santagata, W. (2002), Cultural Districts, Property Rights and Sustainable Economic Growth. *International Journal of Urban and Regional Research*, 26: 9-23. <https://doi.org/10.1111/1468-2427.00360>

Santagata, W. (2006): Cultural districts and their Role in Developed and Developing Countries. In: Ginsburgh, Victor and David Throsby (eds.): *Handbook on the Economics of Art and Culture*. Amsterdam: Elsevier, 1101-1120.

Scott, A. J. (2000): *The Cultural Economy of Cities: Essays on the Geography of Image-Producing Industries*. London: Sage, 2000.

Schläpfer, Markus, Bettencourt, Luís M. A., Grauwin, Sébastien, Raschke, Mathias, Claxton, Rob, Smoreda, Zbigniew, West, Geoffrey B., & Ratti, Carlo. (2014). *The Scaling of Human Interactions with City Size*. *Journal of the Royal Society Interface*, 11.

Schuetz J. (2012). Causal agents or canaries in the coal mine? Art galleries and neighborhood change. In *Creative communities: art works in economic development* (ed. M Rushton), pp. 12–35. Washington, DC: Brookings Institution Press.

Schuetz J. (2014). *Do art galleries stimulate redevelopment?* *J. Urban Econ.* 83, 59-72. (doi:10.1016/j.jue.2014.08.002)

Schwarz, Rudolf. (1960). *Kirchenbau: Welt vor der Schwelle*. Heidelberg.

Seresinhe CI, Preis T, Moat HS. (2015). Quantifying the impact of scenic environments on health. *Sci. Rep.* 5, 16899. (doi:10.1038/srep16899)

Stern M. (2003). Culture and the changing urban landscape: Philadelphia 1997–2002. In Paper presented at the Regional Science Association International meetings, 22 November. Philadelphia, PA: RSI.

Storper, M. and A. J. Scott (2009): Rethinking Human Capital, Creativity and Urban Growth. *Journal of Economic Geography*, (9) 2, 147-167.

Stren, R. (1973). Simon R. Miles, ed., *Metropolitan Problems, International Perspectives: A Search for Comprehensive Solutions*. Toronto: Methuen, 1970, pp. xx, 534. *Canadian Journal of Political Science*.

Suwala, L. (2014): *Kreativität, Kultur und Raum: ein wirtschaftsgeographischer Beitrag am Beispiel des kulturellen Kreativitätsprozesses*. Wiesbaden: Springer.

Suwala, L. (2015). Cultural districts. In *The SAGE encyclopedia of economics and society* (Vol. 4, pp. 511-513). SAGE Publications, Inc., <https://doi.org/10.4135/9781452206905.n201>

Szell, Michael, et al. (2022). *Growing Urban Bicycle Networks*. *Scientific Reports*.

The Economist. (2010). *The Geography of Cool*. The Economist Newspaper Limited. <http://www.economist.com/node/303114>.

Tobler, Waldo R. (1970). *A Computer Movie Simulating Urban Growth in the Detroit Region*. *Economic Geography*, 46 (Suppl.), 234–240.

Tuan, Yi-Fu. (1977). *Space and Place: The Perspective of Experience*. University of Minnesota Press.

Vespignani A. (2009). Predicting the behavior of techno-social systems. *Science* 325, 425–428. (doi:10.1126/science.1171990)

Vicario L, Martinez Monje PM. (2003). *Another 'Guggenheim effect'? The generation of a potentially gentrifiable neighbourhood in Bilbao*. *Urban Stud.* 40, 2383–2400. (doi:10.1080/ 0042098032000136129)

Whyte, William H. (1980). *The Social Life of Small Urban Spaces*. Project for Public Spaces.

Zaltz Austwick M, O'Brien O, Strano E, Viana M. (2013). The structure of spatial networks and communities in bicycle sharing systems. *PLoS ONE* 8, e74685. (doi:10.1371journal.pone.0074685)

Zukin, Sharon. (1996). *The Cultures of Cities*. Blackwell Publishers.

12 Извори:

<https://kulturnestanice.rs> "Početna - Kulturne stanice"

<https://svilara.kulturnestanice.rs> "Početna - Kulturna stanica Svilara"

<https://edjseg.kulturnestanice.rs> "Početna - Kulturna stanica Edžseg"

<https://karavan.kulturnestanice.rs> "Home - Kulturna stanica Karavan"

<https://opens.kulturnestanice.rs> "Početna - Kulturna stanica OPENS"

<https://barka.kulturnestanice.rs> "Početna - Kulturna stanica Barka"

<https://bukovac.kulturnestanice.rs> "Početna - Kulturna stanica Bukovac"

<https://rumenka.kulturnestanice.rs> "Početna - Kulturna stanica Rumenka"

<https://o-city.webs.upv.es/en/2021/11/24/network-of-cultural-stations-a-unique-cultur->

<https://europa.rs/novi-sad-postao-evropska-prestonica-kulture/>

<https://gpu.novisad.rs/sr/resenja> (приступљено 23.3.2026.)

<https://www.4zida.rs/prosecna-cena-kvadrata-nekretnine>,

<https://svistanovi.com/trziste>

<https://www.cenenekretnina.rs/>

<https://www.halooglas.com/uporedne-cene-nekretnina>

<https://www.rgz.gov.rs/izve%C5%A1taji-o-stanju-na->

[tr%C5%BEi%C5%A1tu-nepokretnosti](https://www.rgz.gov.rs/izve%C5%A1taji-o-stanju-na-tr%C5%BEi%C5%A1tu-nepokretnosti) (приступљено 23.3.2026.)

13 Индекс илустрација

Слика 1.1 Стивен Хол и Вито Аконци, Излог за уметност и архитектуру (1993), Извор: https://www.pinterest.com/pin/architectural-inspirations--69524387983434082/	20
Слика 1.2 Методолошки дијаграм истраживања. Извор: Ауторска израда	34
Слика 2.1 ОМА, Фондација Прада, Ларго Исарко, Милано (2015). Извор: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fondazione_Prada,_Milan.jpg , Аутор: Jay Dixit	106
Слика 2.2 Ренцо Пјано, Културни центар „Ставрос Ниархос”, Атина; Лична архива.	107
Слика 3.1 Културна станица Свилара;Извор: https://putemniti.com/2020/09/12/svilene-niti-novog-sada-kulturna-stanica-svilara/	112
Слика 3.2 Културна станица Еђшег; Извор: https://edjseg.kulturnestanice.rs/galerija/	115
Слика 3.3 Културна станица Караван; Извор: https://www.instagram.com/karavan_ks/	116
Слика 3.4 Културна станица OPENS; Извор: https://opens.kulturnestanice.rs/	117
Слика 5.1 Scree дијаграм експлоративне факторске анализе	148
Слика 5.2 Топлотна карта Spearmanове корелационе матрице између анализираних конструката. Тамнија поља означавају јаче позитивне	

корелације. Све приказане корелације статистички су значајне на нивоу $p < 0.001$	154
Слика 6.1 Матрица конфузије модела LDA	193
Слика 7.1 Матрица конфузије модела Logistic Regression.....	201
Графикон 1.1 Друштвене групе испитаника	44
Графикон 1.2 Место становања испитаника	44
Графикон 1.3 Учесталост посета културних станица.....	45
Графикон 4.1 Кретање вредности стамбених некретнина по локацијама, 2019–2026.....	126
Графикон 5.1 Структура локалних и удаљених корисника према културној станици.	164
Графикон 5.2 Разлози избора културне станице која није најближа месту становања.	166
Графикон 5.3 Vox plot дистрибуције скорова конструкта „Утицај на окружење“ (УО) код локалних и удаљених корисника.....	172
Графикон 6.1 Грешка предвиђања класа применом линеарне дискриминантне анализе	194
Графикон 6.2 Релативна важност предиктора у моделу	195
Графикон 7.1 Грешка предвиђања класа применом логистичке регресије	202
Графикон 7.2 Релативни допринос предиктора у моделу	203
Графикон 8.1 Метода лакта заснована на мери дисторзије за K-средина груписање.....	211
Графикон 8.2 Дводимензионални PCA дијаграм кластера	212
Графикон 8.3 Величина кластера	213

Графикон 8.4 Дводимензионални PCA дијаграм кластера	218
Графикон 8.5 Величина кластера	219
Табела 1.1 Извори података према нивоу просторне анализе	43
Табела 4.1 Вредности стамбених некретнина по градским целинама, 2019-2026. (€/m ²)	127
Табела 4.2 Релативни раст вредности стамбених некретнина, 2019-2026.	128
Табела 4.3 Релативни раст вредности стамбених некретнина по локацијама, 2019-2026.	129
Табела 5.1 Коефицијенти Кронбахове α по скалама	139
Табела 5.2 Дескриптивна статистика конструката	141
Табела 5.3 Дескриптивни показатељи за конструкт „Симболичка и културна вредност“ (CB)	143
Табела 5.4 Процена промене простора након успостављања културне станице	145
Табела 5.5 Показатељи погодности података за факторску анализу ..	147
Табела 5.6 Eigenvalue вредности издвојених фактора	147
Табела 5.7 Spearmanова корелациона матрица конструката	151
Табела 5.8 Структура испитаника према удаљености од културне станице	156
Табела 5.9 Однос између удаљености и избора културне станице	156
Табела 5.10 Процентуална расподела одговора унутар група	157
Табела 5.11 Резултати χ^2 теста независности	157

Табела 5.12 Повезаност удаљености и учесталости посета културним станицама	159
Табела 5.13 Структура корисника према културној станици	161
Табела 5.14 Културне станице са најмање 10 евидентираних корисника	162
Табела 5.15 Разлози избора културне станице која није најближа месту становања	166
Табела 5.16 Дескриптивни показатељи за конструкт „Утицај на окружење“	170
Табела 5.17 Резултати Mann–Whitney U теста	170
Табела 5.18 Дескриптивни показатељи за конструкте АПК и СВ	174
Табела 5.19 Резултати Mann–Whitney U теста	175
Табела 6.1 Поређење тестираних модела машинског учења	192
Табела 7.1 cross-validation резултати	201
Табела 8.1 Табела резултата	213
Табела 8.2 Табела резултата	214
Табела 8.3 Табела резултата	215
Табела 8.4 Табела резултата	215
Табела 8.5 Табела резултата	216
Табела 8.6 Табела резултата	220
Табела 8.7 Табела резултата	221
Табела 8.8 Табела резултата	222
Табела 8.9 Табела резултата	223
Табела 10.1 Резиме тестирања хипотеза	266
Табела 10.2 Збирни преглед статуса хипотеза	266

14 Биографија кандидата

Миљан Јањушевић је рођен 1982. године у Новом Саду. Завршио је гимназију „Светозар Марковић“ у Новом Саду 2001. године. Интегрисане основне и дипломске академске - Мастер студије је завршио 2006. године на Универзитету у Новом Саду, Факултет техничких наука, Одсек за архитектуру и урбанизам - у звању мастер инжењер архитектуре (Маст. инж. арх.). Од 2007. до 2016. године радио је у Јавном предузећу ”Завод за изградњу града” - Нови Сад, на позицијама организатора за урбанизам, градитељско наслеђе, просторно планирање и инфраструктуру, и као самостални организатор за уређење грађевинског земљишта и реализацију грађевинских објеката. Од 2016. до 2022. године радио је у Градској управи за грађевинско земљиште и инвестиције на позицији извршиоца за пројектовање и изградњу објеката високоградње и партерног уређење јавних површина. Од 2022. године је асистент у настави на Факултету техничких наука, Одсек за архитектуру и урбанизам, Универзитета у Новом Саду, где је 2021. године започео докторске академске студије из области архитектуре. Коаутор једног научног рада публикованог у међународном научном часопису.

15 Прилози

Прилог 1 – Табеларни приказ одговора на анкетна питања

Time stamp	1. Који је Ваш однос према области пр	2. У ком делу града станујете 3. Коју културну станицу најчешће посе 4. Које културне станице посећујете, ма 5. Колико често посећујете културне ст 6. Да ли је културна станица коју најче				7. Колико Вам је потребно да пешке ст
3.23.2 026 13:44: 10	Стручна јавност	Центар	ОПЕНС Нисам сигуран/на	Свилара, Млин, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	5–15 минута
3.23.2 026 14:19: 57	Стручна јавност	Лиман	ОПЕНС	Свилара, Бегеч	Повремено (неколико пута годишње) Да	5–15 минута
3.23.2 026 14:45: 33	Стручна јавност	Grbavica	ОПЕНС	Свилара	Повремено (неколико пута годишње) Да	15–30 минута
3.23.2 026 14:52: 02	Општа јавност	Подбара	Руменка	Руменка, Ковиљ, Петефи Шандор	Повремено (неколико пута годишње) Не	Не долазим пешке
3.23.2 026 15:04: 31	Стручна јавност	Лиман	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње) Да	5–15 минута
3.23.2 026 15:06: 15	Општа јавност	Центар	Свилара	Свилара	Повремено (неколико пута годишње) Да	15–30 минута
3.23.2 026 15:08: 23	Стручна јавност	Лиман	ОПЕНС	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње) Да	5–15 минута
3.23.2 026 15:09: 28	Стручна јавност	Лиман	ОПЕНС	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње) Да	5–15 минута
3.23.2 026 15:14: 44	Општа јавност	Детелинара	Свилара	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње) Не	Више од 30 минута
3.23.2 026 15:24: 12	Општа јавност	Лиман	ОПЕНС	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње) Да	5–15 минута
3.23.2 026 15:28: 11	Студент средње области	Центар	Петефи Шандор	Степановићево	Први пут Нисам сигуран/на	Не долазим пешке
3.23.2 026 15:50: 12	Студент средње области	Sajlovo	Свилара Не	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Не долазим пешке
3.23.2 026 16:10: 22	Стручна јавност	Лиман	ОПЕНС Да	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Често (једном месечно или чешће)	До 5 минута
3.23.2 026 16:33: 24	Стручна јавност	Центар	Свилара Не	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Више од 30 минута
3.23.2 026 16:52: 48	Општа јавност	Лиман	ОПЕНС Да	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	До 5 минута
3.23.2 026 16:54: 07	Општа јавност	Sajlovo	ОПЕНС Не	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не долазим пешке
3.23.2 026 17:16: 47	Стручна јавност	Центар	ОПЕНС Не	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Више од 30 минута
3.23.2 026 17:16: 59	Општа јавност	Сајмиште	ОПЕНС Нисам сигуран/на	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Више од 30 минута
3.23.2 026 17:22: 35	Student	Grbavica	Еђшег Да	Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	До 5 минута
3.23.2 026 17:22: 59	Студент средње области	Banatic	Свилара Не	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	15–30 минута
3.23.2 026 17:23: 42	Студент средње области	Ново насеље	ОПЕНС Не	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	15–30 минута
3.23.2 026 17:24: 17	Студент средње области	Лиман	ОПЕНС	ОПЕНС	Први пут Да	До 5 минута

3.23.2 026 17:24: 22	Стручна јавност	Детелинара	Свилара	Свилара, ОПЕНС	Први пут	Не	Више од 30 минута
3.23.2 026 17:24: 41	Студент средње области	Лиман	ОПЕНС Да	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		5–15 минута
3.23.2 026 17:25: 22	Студент средње области	Veternik	ОПЕНС Не	Руменка, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		Не долазим пешке
3.23.2 026 17:25: 34	Студент средње области	Telep	ОПЕНС Не	Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)		15–30 минута
3.23.2 026 17:25: 42	Општа јавност	Лиман	ОПЕНС Да	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		5–15 минута
3.23.2 026 17:25: 45	Студент средње области	Центар	ОПЕНС	ОПЕНС	Први пут	Нисам сигуран/на	15–30 минута
3.23.2 026 17:26: 08	Студент средње области	Лиман	Свилара Не	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)		Више од 30 минута
3.23.2 026 17:27: 04	Студент средње области	Детелинара	Свилара Не	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		15–30 минута
3.23.2 026 17:27: 06	Студент средње области	Лиман	ОПЕНС Да	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		15–30 минута
3.23.2 026 17:28: 47	Студент средње области	Лиман	ОПЕНС Да	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		5–15 минута
3.23.2 026 17:28: 55	Студент средње области	Ново насеље	ОПЕНС Да	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		Више од 30 минута
3.23.2 026 17:29: 19	Стручна јавност	Салајка	Свилара Да	Ковиљ, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		5–15 минута
3.23.2 026 17:29: 31	Општа јавност	Детелинара	ОПЕНС Не	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)		15–30 минута
3.23.2 026 17:29: 43	Студент средње области	Ново насеље	ОПЕНС Нисам сигуран/на	Буковац, ОПЕНС	Често (једном месечно или чешће)		Не долазим пешке
3.23.2 026 17:29: 47	Стручна јавност	Telep	ОПЕНС Да	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		5–15 минута
3.23.2 026 17:30: 08	Студент средње области	Grbavica	Свилара	Свилара	Први пут	Не	15–30 минута
3.23.2 026 17:30: 28	Општа јавност	Sajam	Еђшег	Еђшег	Први пут	Да	5–15 минута
3.23.2 026 17:30: 36	Студент средње области	Салајка	ОПЕНС Не	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		Више од 30 минута
3.23.2 026 17:31: 14	Стручна јавност	Лиман	ОПЕНС Да	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		До 5 минута
3.23.2 026 17:31: 36	Студент средње области	telep	ОПЕНС	Караван	Први пут	Нисам сигуран/на	15–30 минута
3.23.2 026 17:31: 51	Студент средње области	Подбара	ОПЕНС	ОПЕНС	Први пут	Не	Више од 30 минута
3.23.2 026 17:32: 15	Студент средње области	Adice	ОПЕНС Да	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)		Не долазим пешке
3.23.2 026 17:32: 22	Студент средње области	Grbavica	ОПЕНС Не	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)		5–15 минута
3.23.2 026 17:34: 48	Општа јавност	Центар	Свилара Не	Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)		15–30 минута
3.23.2 026 17:36: 02	Стручна јавност	Лиман	ОПЕНС Нисам сигуран/на	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		15–30 минута
3.23.2 026 17:36: 58	Студент средње области	Ново насеље	ОПЕНС Не	ОПЕНС, Петефи Шандор	Повремено (неколико пута годишње)		Не долазим пешке
3.23.2 026 17:37: 56	Студент средње области	Лиман	Буковац	Ковиљ	Први пут	Не	Више од 30 минута
3.23.2 026	Стручна јавност	Лиман	Свилара Не	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		15–30 минута

17:38:03							
3.23.2 026 17:39:13	Студент средње области	Подбара	Свилара	Свилара	Први пут	Да	До 5 минута
3.23.2 026 17:42:58	Студент средње области	Лиман	ОПЕНС Да	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		До 5 минута
3.23.2 026 17:43:10	Студент средње области	Futog	Свилара Не	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		Не долазим пешке
3.23.2 026 17:43:11	Стручна јавност	Сајмиште	Свилара Нисам сигуран/на	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)		Не долазим пешке
3.23.2 026 17:43:41	Студент средње области	Adamovićevo selo	Петефи Шандор Да	Петефи Шандор	Повремено (неколико пута годишње)		5–15 минута
3.23.2 026 17:44:42	Студент средње области	Детелинара	ОПЕНС Нисам сигуран/на	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		Не долазим пешке
3.23.2 026 17:45:01	Општа јавност	Подбара	Свилара Да	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		До 5 минута
3.23.2 026 17:47:09	Студент средње области	Лиман	ОПЕНС	ОПЕНС	Први пут	Нисам сигуран/на	5–15 минута
3.23.2 026 17:48:29	Студент средње области	Петроварадин	ОПЕНС Не	Барка, Петефи Шандор	Повремено (неколико пута годишње)		Не долазим пешке
3.23.2 026 17:48:44	Студент средње области	Лиман	ОПЕНС Да	Буковац, Ковиљ	Повремено (неколико пута годишње)		До 5 минута
3.23.2 026 18:01:16	Општа јавност	Grbavica	Барка Не		Повремено (неколико пута годишње)		Не долазим пешке
3.23.2 026 18:01:29	Студент средње области	Лиман	Свилара Не	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		15–30 минута
3.23.2 026 18:14:20	Стручна јавност	Центар	ОПЕНС Не	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		15–30 минута
3.23.2 026 18:25:32	Студент средње области	Лиман	ОПЕНС Да	ОПЕНС	Често (једном месечно или чешће)		5–15 минута
3.23.2 026 18:38:30	Стручна јавност	Telep	ОПЕНС Нисам сигуран/на	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		Више од 30 минута
3.23.2 026 18:40:54	Студент средње области	Центар	ОПЕНС Не	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		Више од 30 минута
3.23.2 026 18:40:56	Студент средње области	Grbavica	Еђшег Да	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)		До 5 минута
3.23.2 026 18:42:33	Студент средње области	Sajam	ОПЕНС Не	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		Више од 30 минута
3.23.2 026 18:45:14	Студент средње области	Лиман пута годишње)	Свилара Не	Свилара, ОПЕНС, Петефи Шандор	Повремено (неколико пута годишње)		Више од 30 минута
3.23.2 026 18:46:38	Студент средње области	Лиман	Еђшег Да	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		5–15 минута
3.23.2 026 18:50:02	Студент средње области	Лиман	ОПЕНС Да	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)		До 5 минута
3.23.2 026 18:50:24	Општа јавност	Salajka	Свилара Да	, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)		5–15 минута
3.23.2 026 18:57:07	Студент средње области	Ново насеље	ОПЕНС Не	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)		Више од 30 минута
3.23.2 026 19:07:02	Стручна јавност	Лиман	ОПЕНС	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Први пут	Да	5–15 минута
3.23.2 026 19:18:53	Студент средње области	Ново насеље годишње)	Петефи Шандор Да	Буковац, Руменка, ОПЕНС, Петефи Шандор	Повремено (неколико пута годишње)		5–15 минута
3.23.2 026 19:23:57	Стручна јавност	Grbavica	Свилара Нисам сигуран/на	Свилара, Млин, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		Не долазим пешке
3.23.2 026 19:28:30	Студент средње области	Ново насеље	ОПЕНС Не	Свилара, Млин, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)		Не долазим пешке

3.23.2 026 19:35: 49	Студент сродне области	Grbavica	ОПЕНС Не	Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)			До 5 минута
3.23.2 026 19:36: 53	Стручна јавност	Петроварадин	Свилара Да	Свилара, Буковац	Повремено (неколико пута годишње)			Више од 30 минута
3.23.2 026 19:38: 12	Стручна јавност	Центар	ОПЕНС Не	Свилара, Млин	Повремено (неколико пута годишње)			15–30 минута
3.23.2 026 19:38: 24	Општа јавност	Детелинара	Свилара Не	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)			15–30 минута
3.23.2 026 19:41: 24	Ljubitelj	Центар	ОПЕНС Нисам сигуран/на	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)			5–15 минута
3.23.2 026 19:42: 32	Општа јавност	Центар	Свилара Да	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)			5–15 минута
3.23.2 026 19:44: 16	Стручна јавност	Sremski Karlovci	Свилара Да	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)			Не долазим пешке
3.23.2 026 19:48: 50	Општа јавност	Grbavica	Еђшег Да	Еђшег, Буковац	Повремено (неколико пута годишње)			5–15 минута
3.23.2 026 19:49: 04	Општа јавност	Лиман	ОПЕНС Да	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)			5–15 минута
3.23.2 026 19:54: 05	Студент сродне области	Лиман	ОПЕНС Да	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)			5–15 минута
3.23.2 026 19:54: 15	Општа јавност	Sremski Karlovci	Свилара Не	Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)			15–30 минута
3.23.2 026 19:55: 14	Општа јавност	Karaljev breg	Буковац Нисам сигуран/на	Буковац	Повремено (неколико пута годишње)			Не долазим пешке
3.23.2 026 19:55: 36	Стручна јавност	Подбара	Свилара Да	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)			До 5 минута
3.23.2 026 19:56: 13	Општа јавност	Лиман	Свилара Не	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)			15–30 минута
3.23.2 026 19:59: 20	Општа јавност	adamovicevo naselje	Еђшег Да	Буковац	Повремено (неколико пута годишње)			15–30 минута
3.23.2 026 19:59: 21	Општа јавност	Ново насеље	Еђшег	Буковац, Руменка	Први пут	Не		15–30 минута
3.23.2 026 20:07: 28	Општа јавност	Telep	Еђшег Не	Еђшег, Буковац	Повремено (неколико пута годишње)			15–30 минута
3.23.2 026 20:09: 12	Општа јавност	Лиман	Еђшег Да	Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)			15–30 минута
3.23.2 026 20:11: 03	Стручна јавност	Центар	Свилара Да	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)			5–15 минута
3.23.2 026 20:12: 54	Студент сродне области	Sajmište	ОПЕНС Не	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)			Не долазим пешке
3.23.2 026 20:13: 30	Стручна јавност	Ново насеље	Ковиљ	Буковац, Руменка, Петефи Шандор, Бегеч	Први пут		Не	15–30 минута
3.23.2 026 20:21: 50	Општа јавност	Детелинара	Свилара Не	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)			Више од 30 минута
3.23.2 026 20:22: 57	Општа јавност	Лиман	ОПЕНС Да	Свилара, Млин, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)			До 5 минута
3.23.202 6 20:24:00	Стручна јавност	Детелинара	Свилара	Свилара, Млин	Повремено (неколико пута годишње)	Не		Не долазим пешке
3.23.202 6 20:26:12	Студент сродне области	Лиман	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да		15–30 минута
3.23.202 6 20:27:20	Општа јавност	Петроварадин	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не		Не долазим пешке
3.23.202 6 20:28:56	Стручна јавност	Петроварадин	Буковац	Свилара, Буковац	Повремено (неколико пута годишње)	Да		15–30 минута
3.23.202 6 20:36:33	Општа јавност	Ново насеље	Еђшег	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не		Више од 30 минута
3.23.202 6	Општа јавност	Петроварадин	Буковац	Свилара, Еђшег, Буковац	Повремено (неколико пута годишње)	Да		Више од 30 минута

20:37:32							
3.23.202 6 20:40:08	Општа јавност	Ново насеље	Еђшег	Еђшег	Први пут	Не	Више од 30 минута
3.23.202 6 20:41:15	Општа јавност	Детелинара	Свилара	Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.23.202 6 20:42:17	Општа јавност	Adamovcevo	Свилара	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.23.202 6 20:42:27	Општа јавност	Подбара	Свилара	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
3.23.202 6 20:43:02	Стручна јавност	Центар	Свилара	Свилара	Први пут	Да	До 5 минута
3.23.202 6 20:44:56	Стручна јавност	Петроварадин	ОПЕНС	Свилара, Еђшег, Млин, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Нисам сигуран /на	Не долазим пешке
3.23.202 6 20:47:18	Општа јавност	Подбара	Свилара	Еђшег, ОПЕНС, Барка	Често (једном месечно или чешће)	Да	До 5 минута
3.23.202 6 20:49:56	Стручна јавност	Детелинара	Свилара	Свилара, Еђшег, Буковац, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	5–15 минута
3.23.202 6 20:52:54	Општа јавност	Подбара	Свилара	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
3.23.202 6 21:02:04	Општа јавност	Подбара	Свилара	Свилара, ОПЕНС, Барка	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.23.202 6 21:02:33	Општа јавност	Подбара	Свилара	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
3.23.202 6 21:03:25	Студент сродне области	Детелинара	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	15–30 минута
3.23.202 6 21:04:32	Општа јавност	Grbavica	Еђшег	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Нисам сигуран /на	15–30 минута
3.23.202 6 21:08:26	Општа јавност	Петроварадин	Свилара	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.23.202 6 21:11:18	Општа јавност	Bukovac	Еђшег	Свилара, Еђшег, Буковац	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.23.202 6 21:12:21	Стручна јавност	Лиман	Свилара	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.23.202 6 21:18:21	Општа јавност	Sremski Karlovci	ОПЕНС	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.23.202 6 21:19:49	Стручна јавност	Центар	Свилара	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.23.202 6 21:21:15	Стручна јавност	Детелинара	Еђшег	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Да	15–30 минута
3.23.202 6 21:21:15	Општа јавност	Центар	Свилара	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
3.23.202 6 21:21:35	Студент сродне области	Rumenka	ОПЕНС	Руменка	Често (једном месечно или чешће)	Не	Не долазим пешке
3.23.202 6 21:23:30	Стручна јавност	Подбара	Свилара	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
3.23.202 6 21:29:39	Општа јавност	Клиса	Свилара	Свилара	Први пут	Нисам сигуран /на	15–30 минута
3.23.202 6 21:31:05	Општа јавност	Подбара	Свилара	Еђшег, Ковиљ, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.23.202 6 21:36:25	Стручна јавност	Подбара	Свилара	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
3.23.202 6 21:46:07	Стручна јавност	Подбара	Свилара	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
3.23.202 6 21:52:51	Општа јавност	Лиман	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.23.202 6 22:22:56	Општа јавност	Петроварадин	Свилара	Еђшег	Често (једном месечно или чешће)	Не	15–30 минута
3.23.202 6 22:23:48	Општа јавност	Петроварадин	Буковац	Буковац	Често (једном месечно или чешће)	Нисам сигуран /на	Не долазим пешке
3.23.202 6 22:24:13	Општа јавност	Центар	Свилара	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Не	15–30 минута
3.23.202 6 22:29:30	Општа јавност	Клиса	Барка	Свилара, Барка	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.23.202 6 22:38:18	Општа јавност	Центар	Еђшег	Бегеч	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.23.202 6 22:39:22	Општа јавност	Telep	Ковиљ	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.23.202 6 22:42:16	Општа јавност	Лиман	Еђшег	Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Не	15–30 минута
3.23.202 6 22:43:50	Општа јавност	Детелинара	Еђшег	Еђшег	Први пут	Нисам сигуран /на	15–30 минута

3.23.202 6 22:46:10	Општа јавност	Детелинара	Млин	Ковиљ	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.23.202 6 22:51:49	Студент сродне области	telep	ОПЕНС	Еђшег, Ковиљ, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	15–30 минута
3.23.202 6 22:58:24	Стручна јавност	Детелинара	Еђшег	Свилара, Еђшег, Руменка, Ковиљ, ОПЕНС,	Повремено (неколико пута годишње)	Да	15–30 минута
3.23.202 6 23:01:57	Општа јавност	Лиман	Свилара	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Не	5–15 минута
3.23.202 6 23:02:21	Стручна јавност	Лиман	Свилара	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.23.202 6 23:10:56	Општа јавност	Подбара	Свилара	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
3.23.202 6 23:16:19	Општа јавност	Петроварадин	Еђшег	Еђшег	Први пут	Не	Не долазим пешке
3.23.202 6 23:49:35	Општа јавност	Подбара	Барка	Свилара, Еђшег, Барка, Бегеч	Често (једном месечно или чешће)	Да	5–15 минута
3.24.202 6 0:06:36	Општа јавност	Stari grad	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Нисам сигуран /на	5–15 минута
3.24.202 6 0:25:58	Општа јавност	Клиса	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.24.202 6 0:39:35	Студент сродне области	Клиса	ОПЕНС	Свилара, Буковац, Руменка, Ковиљ, Млин,	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.24.202 6 1:01:39	Општа јавност	Петроварадин	Еђшег	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.24.202 6 1:22:18	Студент сродне области	Bukovac	Буковац	Буковац	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
3.24.202 6 2:21:00	Општа јавност	Ново насеље	Еђшег	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	15–30 минута
3.24.202 6 6:26:52	Општа јавност	Детелинара	Свилара	Свилара, Руменка, Млин	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.24.202 6 6:46:40	Стручна јавност	Центар	Еђшег	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Нисам сигуран /на	15–30 минута
3.24.202 6 7:14:27	Општа јавност	Петроварадин	Свилара	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Нисам сигуран /на	Не долазим пешке
3.24.202 6 7:40:41	Општа јавност	Rumenka	Руменка	Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.24.202 6 8:28:49	Општа јавност	Futog	Еђшег	Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Нисам сигуран /на	15–30 минута
3.24.202 6 8:31:42	Студент сродне области	Grbavica	ОПЕНС	Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Не	5–15 минута
3.24.202 6 8:38:32	Стручна јавност	Žitni trg	Свилара	Свилара	Први пут	Не	15–30 минута
3.24.202 6 8:55:02	Стручна јавност	Лиман	ОПЕНС	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.24.202 6 8:58:09	Стручна јавност	Подбара	Свилара	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
3.24.202 6 8:59:47	Општа јавност	rotkvarija	Свилара	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Да	15–30 минута
3.24.202 6 9:04:59	Општа јавност	Kej -kod Kvantasa	Еђшег	Свилара, Еђшег, Руменка	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.24.202 6 9:11:05	Општа јавност	Adamovićevo naselje	Барка	Свилара, Еђшег, Млин, ОПЕНС, Барка	Повремено (неколико пута годишње)	Не	5–15 минута
3.24.202 6 9:11:38	Општа јавност	Лиман	Млин	Свилара, Млин, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.24.202 6 9:31:49	Студент сродне области	Центар	ОПЕНС	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Нисам сигуран /на	15–30 минута
3.24.202 6 9:32:51	Студент сродне области	Центар	Свилара	Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Нисам сигуран /на	15–30 минута
3.24.202 6 10:10:36	Стручна јавност	Центар	Свилара	Свилара, Еђшег, Млин	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.24.202 6 10:12:15	Општа јавност	Центар	Еђшег	Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.24.202 6 10:14:09	Студент сродне области	Подбара	ОПЕНС	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.24.202 6 10:48:59	Стручна јавност	Центар	Ковиљ	Свилара, Ковиљ	Често (једном месечно или чешће)	Да	До 5 минута
3.24.202 6 10:51:10	Стручна јавност	Салајка	Свилара	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.24.202 6 10:51:43	Општа јавност	Rotkvarija	Свилара	Свилара, Еђшег	Први пут	Да	5–15 минута
3.24.202 6	Стручна јавност	Центар	Свилара	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Не	До 5 минута

11:13:28							
3.24.202 6 11:21:33	Стручна јавност	Лиман	ОПЕНС	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
3.24.202 6 11:38:59	Општа јавност	Сајмиште	ОПЕНС	ОПЕНС	Први пут	Не	Више од 30 минута
3.24.202 6 11:46:42	Општа јавност	Ново насеље	Еђшег	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	15–30 минута
3.24.202 6 11:59:45	Општа јавност	Sremski Karlovci	ОПЕНС	Свилара, Барка	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.24.202 6 12:00:00	Prostorno planiranje i arhitektura se u Srbiji	Подбара	Барка	Свилара, Барка	Често (једном месечно или чешће)	Не	Не долазим пешке
3.24.202 6 12:29:43	Стручна јавност	Veternik	Еђшег	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Не	15–30 минута
3.24.202 6 13:11:17	Студент сродне области	Veternik	Бегеч	ОПЕНС	Први пут	Да	15–30 минута
3.24.202 6 13:15:01	Стручна јавност	Лиман	ОПЕНС	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Да	15–30 минута
3.24.202 6 13:21:57	Општа јавност	Петроварадин	ОПЕНС	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Нисам сигуран /на	15–30 минута
3.24.202 6 13:44:26	Стручна јавност	Центар	Еђшег	Свилара, Еђшег, Млин, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	5–15 минута
3.24.202 6 14:00:13	Студент сродне области	Rotkvariја	ОПЕНС	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.24.202 6 14:00:51	Стручна јавност	Детелинара	Свилара	Свилара, Буковац, Млин	Повремено (неколико пута годишње)	Не	15–30 минута
3.24.202 6 14:00:56	Стручна јавност	Подбара	Свилара	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.24.202 6 14:01:22	Стручна јавност	Центар	Свилара	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	15–30 минута
3.24.202 6 14:07:00	Студент сродне области	Центар	ОПЕНС	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Нисам сигуран /на	Више од 30 минута
3.24.202 6 14:10:06	Студент сродне области	Sajmiste	ОПЕНС	ОПЕНС, Петефи Шандор	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.24.202 6 14:10:38	Студент сродне области	Лиман	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.24.202 6 14:15:34	Општа јавност	Sremski Karlovci	Свилара	Свилара	Први пут	Не	Више од 30 минута
3.24.202 6 14:21:18	Стручна јавност	Sajmiste	ОПЕНС	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.24.202 6 14:27:57	Стручна јавност	Центар	Свилара	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	5–15 минута
3.24.202 6 14:33:06	Студент сродне области	Adamovcevo naselje	ОПЕНС	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Да	15–30 минута
3.24.202 6 14:38:06	Студент сродне области	Sajmiste	Свилара	Свилара, ОПЕНС	Први пут	Не	15–30 минута
3.24.202 6 14:44:05	Стручна јавност	Детелинара	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.24.202 6 14:46:11	Студент сродне области	Stari grad	ОПЕНС	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Нисам сигуран /на	15–30 минута
3.24.202 6 14:47:15	Студент сродне области	Центар	Свилара	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
3.24.202 6 14:47:34	Стручна јавност	Лиман	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
3.24.202 6 14:54:55	Општа јавност	Ново насеље	Еђшег	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Нисам сигуран /на	Не долазим пешке
3.24.202 6 14:59:12	Студент сродне области	Центар	ОПЕНС	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	15–30 минута
3.24.202 6 15:02:44	Општа јавност	Детелинара	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.24.202 6 15:06:16	Студент сродне области	Stari grad	ОПЕНС	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Да	15–30 минута
3.24.202 6 15:07:20	Општа јавност	Подбара	Свилара	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.24.202 6 15:09:35	Општа јавност	Петроварадин	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.24.202 6 15:11:57	Општа јавност	Салајка	Свилара	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.24.202 6 15:12:04	Студент сродне области	Лиман	ОПЕНС	ОПЕНС	Први пут	Не	Не долазим пешке
3.24.202 6 15:12:28	Општа јавност	Adice	ОПЕНС	ОПЕНС, Барка	Често (једном месечно или чешће)	Нисам сигуран /на	Не долазим пешке

3.24.202 6 15:16:01	Студент сродне области	Лиман	Свилара	Свилара, ОПЕНС	Први пут	Не	15–30 минута
3.24.202 6 15:18:40	Општа јавност	Подбара	ОПЕНС	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.24.202 6 15:23:53	Општа јавност	Адице	ОПЕНС	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.24.202 6 15:24:44	Стручна јавност	Центар	Свилара	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.24.202 6 15:27:36	Општа јавност	Подбара	Свилара	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
3.24.202 6 15:42:37	Општа јавност	Детелинара	Свилара	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.24.202 6 15:56:18	Општа јавност	Центар	Ковиљ	Буковац	Први пут	Не	15–30 минута
3.24.202 6 15:57:34	Општа јавност	Sajmište	Свилара	Свилара, ОПЕНС, Барка	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.24.202 6 16:00:17	Општа јавност	adice	ОПЕНС	ОПЕНС	Први пут	Не	Не долазим пешке
3.24.202 6 16:01:30	Општа јавност	Veterik	Еђшег	Еђшег	Први пут	Нисам сигуран /на	Не долазим пешке
3.24.202 6 16:08:43	Општа јавност	Banatić	Свилара	Ковиљ, Петефи Шандор	Повремено (неколико пута годишње)	Нисам сигуран /на	15–30 минута
3.24.202 6 16:09:19	Општа јавност	grbavica	ОПЕНС	ОПЕНС	Често (једном месечно или чешће)	Не	5–15 минута
3.24.202 6 16:53:30	Студент сродне области	Grbavica	Свилара	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	15–30 минута
3.24.202 6 17:08:52	Стручна јавност	Ротквирија	ОПЕНС	Свилара, Еђшег, ОПЕНС, Петефи Шандор	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.24.202 6 17:25:58	Општа јавност	Adamovicevo Naselje	Свилара	Свилара, Еђшег, Петефи Шандор	Повремено (неколико пута годишње)	Да	Више од 30 минута
3.24.202 6 17:48:28	Стручна јавност	Подбара	Свилара	Свилара	Први пут	Нисам сигуран /на	15–30 минута
3.24.202 6 17:54:44	Општа јавност	Подбара	Еђшег	Еђшег, Буковац, ОПЕНС, Барка	Повремено (неколико пута годишње)	Нисам сигуран /на	Не долазим пешке
3.24.202 6 18:23:53	Општа јавност	Sr. Kamenica	Еђшег	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.24.202 6 18:32:48	Стручна јавност	Ново насеље	Свилара	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.24.202 6 18:46:17	Општа јавност	Sremski Karlovci	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.24.202 6 18:59:23	Општа јавност	Центар	Свилара	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Често (једном месечно или чешће)	Да	5–15 минута
3.24.202 6 19:15:48	Општа јавност	Bukovac	Еђшег	Свилара, Буковац, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.24.202 6 20:03:58	Стручна јавност	Grbavica	Еђшег	Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.24.202 6 20:05:46	Општа јавност	Telep	Петефи Шандор	Свилара, Еђшег, ОПЕНС, Петефи Шандор	Повремено (неколико пута годишње)	Да	15–30 минута
3.24.202 6 20:09:22	Општа јавност	Центар	Свилара	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.24.202 6 20:11:21	Општа јавност	Детелинара	Свилара	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.24.202 6 20:16:18	Општа јавност	Telep	Петефи Шандор	Петефи Шандор	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.24.202 6 20:26:40	Општа јавност	Adice	Петефи Шандор	Еђшег, Руменка, Петефи Шандор	Често (једном месечно или чешће)	Да	15–30 минута
3.24.202 6 20:47:17	Стручна јавност	Sremska Kamenica	Еђшег	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Да	Не долазим пешке
3.24.202 6 20:59:07	Општа јавност	Telep	ОПЕНС	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Да	15–30 минута
3.24.202 6 21:01:10	Општа јавност	Adamovicevo naselje	Свилара	Еђшег, Руменка, Млин	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.24.202 6 21:14:05	Студент сродне области	Adice	Свилара	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.24.202 6 21:31:20	Општа јавност	Лиман	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.24.202 6 22:01:52	Студент сродне области	Салајка	Свилара	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.24.202 6 22:48:14	Стручна јавност	Лиман	ОПЕНС	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.24.202 6 23:43:31	Општа јавност	Bukovac	Буковац	Буковац	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута

3.25.202 6 6:57:06	Стручна јавност	Grbavica	ОПЕНС	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Нисам сигуран /на	5–15 минута
3.25.202 6 7:37:48	Општа јавност	Лиман	ОПЕНС	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.25.202 6 9:04:13	Стручна јавност	Центар	ОПЕНС	ОПЕНС	Први пут	Да	5–15 минута
3.25.202 6 9:26:45	Општа јавност	Grbavica	ОПЕНС	ОПЕНС	Често (једном месечно или чешће)	Не	15–30 минута
3.25.202 6 10:45:37	Општа јавност	Ново насеље	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.25.202 6 10:53:53	Студент сродне области	Центар	Свилара	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Нисам сигуран /на	15–30 минута
3.25.202 6 11:06:23	Општа јавност	Центар	Млин	Свилара, Еђшег, Млин	Први пут	Не	Више од 30 минута
3.25.202 6 11:24:02	Општа јавност	Подбара	Свилара	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
3.25.202 6 11:32:46	Студент сродне области	Детелинара	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.25.202 6 11:37:41	Студент сродне области	Rotkvarija	Свилара	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.25.202 6 11:39:25	Општа јавност	Лиман	ОПЕНС	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Нисам сигуран /на	15–30 минута
3.25.202 6 11:41:56	Студент сродне области	Adice	ОПЕНС	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	Не долазим пешке
3.25.202 6 11:42:17	Општа јавност	Лиман	ОПЕНС	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.25.202 6 11:57:03	Студент сродне области	Центар	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.25.202 6 12:02:06	Студент сродне области	Подбара	ОПЕНС	Свилара, ОПЕНС	Често (једном месечно или чешће)	Не	15–30 минута
3.25.202 6 12:06:36	Студент сродне области	Детелинара	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	15–30 минута
3.25.202 6 12:09:25	Студент сродне области	Лиман	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.25.202 6 12:12:27	Студент сродне области	Telep	ОПЕНС	Буковац, ОПЕНС	Често (једном месечно или чешће)	Не	15–30 минута
3.25.202 6 12:29:18	Стручна јавност	Stari grad	Свилара	Руменка, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	15–30 минута
3.25.202 6 12:30:14	Студент сродне области	Лиман	ОПЕНС	Буковац, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	15–30 минута
3.25.202 6 12:39:39	Студент сродне области	grbavica	Ковиљ	Руменка, Ковиљ	Први пут	Не	Не долазим пешке
3.25.202 6 12:56:11	Студент сродне области	Подбара	ОПЕНС	Руменка, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Нисам сигуран /на	15–30 минута
3.25.202 6 13:21:22	Студент сродне области	Салајка	ОПЕНС	ОПЕНС	Први пут	Нисам сигуран /на	5–15 минута
3.25.202 6 15:29:04	Општа јавност	Лиман	Руменка	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.25.202 6 17:21:50	Стручна јавност	Bulevar	Свилара	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Не	15–30 минута
3.25.202 6 17:24:54	Стручна јавност	Лиман	Свилара	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Да	15–30 минута
3.25.202 6 17:49:37	Студент сродне области	Подбара	Свилара	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
3.25.202 6 17:55:23	Студент сродне области	Ново насеље	ОПЕНС	ОПЕНС	Често (једном месечно или чешће)	Нисам сигуран /на	Не долазим пешке
3.25.202 6 17:57:40	Студент сродне области	Kovilj	Ковиљ	Ковиљ	Повремено (неколико пута годишње)	Да	15–30 минута
3.25.202 6 17:57:49	Студент сродне области	Детелинара	ОПЕНС	ОПЕНС	Често (једном месечно или чешће)	Не	Више од 30 минута
3.25.202 6 17:58:55	Општа јавност	Подбара	Свилара	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.25.202 6 18:00:05	Општа јавност	Подбара	Свилара	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.25.202 6 18:02:14	Студент сродне области	Ново насеље	ОПЕНС	ОПЕНС	Често (једном месечно или чешће)	Не	Не долазим пешке
3.25.202 6 18:32:05	Студент сродне области	Клиса	ОПЕНС	ОПЕНС, Барка	Често (једном месечно или чешће)	Не	Не долазим пешке
3.25.202 6 18:36:45	Не знам ста знаци пола реци	Центар	Еђшег	Буковац, Петефи Шандор	Први пут	Не	Не долазим пешке
3.25.202 6 18:37:50	Општа јавност	Центар	ОПЕНС	ОПЕНС, Петефи Шандор	Повремено (неколико пута годишње)	Не	15–30 минута

3.25.202 6 20:46:41	Општа јавност	Banatić	ОПЕНС	ОПЕНС	Први пут	Нисам сигуран /на	Не долазим пешке
3.25.202 6 22:56:58	Општа јавност	Петроварадин	Млин	Караван, ОПЕНС, Барка, Петефи Шандор	Први пут	Нисам сигуран /на	Не долазим пешке
3.25.202 6 23:05:42	Општа јавност	Детелинара	Еђшег	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Да	15–30 минута
3.26.202 6 8:08:40	Стручна јавност	Центар	Свилара	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Нисам сигуран /на	Не долазим пешке
3.26.202 6 8:55:22	Стручна јавност	Sajam	ОПЕНС	ОПЕНС	Први пут	Не	15–30 минута
3.26.202 6 8:55:59	Студент сродне области	Лиман	ОПЕНС	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.26.202 6 9:23:51	Општа јавност	Grbavica	Свилара	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Да	15–30 минута
3.26.202 6 9:30:42	Студент сродне области	Грбавица	ОПЕНС	Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	5–15 минута
3.26.202 6 9:45:58	Студент сродне области	Детелинара	Свилара	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.26.202 6 9:47:02	Студент сродне области	Лиман	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.26.202 6 9:48:10	Студент сродне области	Лиман	Свилара	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.26.202 6 9:49:44	Студент сродне области	Лиман	ОПЕНС	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
3.26.202 6 10:03:43	Студент сродне области	Петроварадин	Свилара	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.26.202 6 10:05:49	Студент сродне области	Подбара	ОПЕНС	ОПЕНС	Често (једном месечно или чешће)	Не	Више од 30 минута
3.26.202 6 10:15:40	Студент сродне области	Клиса	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.26.202 6 10:18:20	Студент сродне области	Центар	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	15–30 минута
3.26.202 6 10:31:46	Стручна јавност	Лиман	ОПЕНС	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
3.26.202 6 10:44:25	Студент сродне области	Детелинара	ОПЕНС	Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.26.202 6 10:51:51	Студент сродне области	Детелинара	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.26.202 6 10:53:46	Студент сродне области	Центар	Петефи Шандор	ОПЕНС	Први пут	Не	15–30 минута
3.26.202 6 10:57:30	Студент сродне области	Детелинара	Бегеч	Бегеч	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.26.202 6 10:58:18	Студент сродне области	Veternik/Adice	ОПЕНС	ОПЕНС	Први пут	Нисам сигуран /на	Не долазим пешке
3.26.202 6 10:58:55	Стручна јавност	Детелинара	Руменка	Руменка	Први пут	Да	Не долазим пешке
3.26.202 6 10:59:47	Студент сродне области	Ново насеље	ОПЕНС	ОПЕНС	Први пут	Нисам сигуран /на	Више од 30 минута
3.26.202 6 11:03:20	Студент сродне области	Центар	Буковац	Свилара, Буковац	Повремено (неколико пута годишње)	Нисам сигуран /на	15–30 минута
3.26.202 6 11:04:03	Стручна јавност	Telep	ОПЕНС	Свилара, ОПЕНС, Барка	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.26.202 6 11:04:06	Стручна јавност	Telep	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.26.202 6 11:05:22	Студент сродне области	Центар	ОПЕНС	Руменка, Караван	Повремено (неколико пута годишње)	Нисам сигуран /на	5–15 минута
3.26.202 6 11:45:03	Студент сродне области	Sremska Mitrovica	ОПЕНС	Ковиљ	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.26.202 6 11:52:32	Студент сродне области	Центар	ОПЕНС	Свилара, ОПЕНС	Први пут	Да	15–30 минута
3.26.202 6 12:23:33	Студент сродне области	Детелинара	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.26.202 6 13:09:31	Стручна јавност	Adice	Буковац	Буковац	Повремено (неколико пута годишње)	Да	Не долазим пешке
3.26.202 6 13:35:55	Студент сродне области	Grbavica	ОПЕНС	ОПЕНС, Бегеч	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.26.202 6 13:37:00	Стручна јавност	Детелинара	ОПЕНС	ОПЕНС	Први пут	Нисам сигуран /на	Више од 30 минута
3.26.202 6 13:38:56	Студент сродне области	Veternik	ОПЕНС	ОПЕНС	Први пут	Не	Не долазим пешке
3.26.202 6 13:40:37	Студент сродне области	Nova Detelinara	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута

3.26.202 6 13:41:43	Студент сродне области	Детелинара	ОПЕНС	Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	Више од 30 минута
3.26.202 6 13:42:35	Студент сродне области	Sajam	ОПЕНС	Барка	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.26.202 6 13:42:36	Студент сродне области	Telep	ОПЕНС	Буковац, Руменка, ОПЕНС, Бегеч	Повремено (неколико пута годишње)	Да	Не долазим пешке
3.26.202 6 13:44:41	Студент сродне области	Подбара	Свилара	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
3.26.202 6 13:51:29	Стручна јавност	Ново насеље	Свилара	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.26.202 6 13:56:21	Студент сродне области	Детелинара	ОПЕНС	ОПЕНС	Први пут	Не	Не долазим пешке
3.26.202 6 13:59:43	Студент сродне области	Центар	ОПЕНС	Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Не	15–30 минута
3.26.202 6 14:04:59	Студент сродне области	Лиман	Свилара	Свилара, Петефи Шандор	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.26.202 6 14:36:30	Студент сродне области	Grbavica	ОПЕНС	Свилара, ОПЕНС	Често (једном месечно или чешће)	Да	5–15 минута
3.26.202 6 14:38:26	Студент сродне области	Лиман	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
3.26.202 6 14:38:38	Студент сродне области	Лиман	ОПЕНС	ОПЕНС	Први пут	Нисам сигуран /на	Не долазим пешке
3.26.202 6 14:51:02	Студент сродне области	Ново насеље	Барка	Барка	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.26.202 6 16:02:16	Студент сродне области	Салајка	Свилара	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	Не долазим пешке
3.26.202 6 16:06:36	Општа јавност	Ново насеље	Свилара	Свилара, Еђшег, ОПЕНС, Барка	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
3.26.202 6 17:46:35	Општа јавност	Каџ	Свилара	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Да	Не долазим пешке
3.26.202 6 18:19:02	Студент сродне области	Центар	ОПЕНС	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.26.202 6 20:59:06	Стручна јавност	Adice	Свилара	Свилара	Први пут	Не	Не долазим пешке
3.26.202 6 21:56:22	Општа јавност	Стари Банатић	ОПЕНС	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	15–30 минута
3.26.202 6 23:01:48	Општа јавност	Ветерник	Буковац	Буковац	Често (једном месечно или чешће)	Не	Не долазим пешке
3.27.202 6 9:40:17	Стручна јавност	Детелинара	Свилара	Свилара, Млин	Повремено (неколико пута годишње)	Не	15–30 минута
3.27.202 6 13:56:12	Стручна јавност	Детелинара	Еђшег	Свилара, Еђшег, Буковац, Млин	Повремено (неколико пута годишње)	Да	15–30 минута
3.27.202 6 15:14:31	Стручна јавност	Okolina Novog Sada	Еђшег	Свилара, Еђшег	Први пут	Не	Не долазим пешке
3.28.202 6 11:07:29	Општа јавност	Клиса	Свилара	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.29.202 6 15:24:45	Студент сродне области	Центар	ОПЕНС	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
3.30.202 6 13:28:27	Општа јавност	Салајка	Свилара	Свилара, Еђшег, Руменка, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.30.202 6 18:19:08	Општа јавност	Ћепеј	Свилара	Свилара	Први пут	Нисам сигуран /на	Не долазим пешке
3.30.202 6 23:09:29	Општа јавност	Центар	ОПЕНС	Свилара, Еђшег, Барка	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
3.30.202 6 23:13:47	Општа јавност	Ново насеље	Еђшег	Свилара, Млин, Барка	Повремено (неколико пута годишње)	Да	15–30 минута
4.1.2026 9:22:34	Општа јавност	Подбара	Свилара	Млин, Барка	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
4.1.2026 12:50:11	Стручна јавност	Детелинара	Еђшег	Еђшег	Први пут	Не	Не долазим пешке
4.6.2026 18:45:18	Општа јавност	Салајка	Еђшег	Свилара, Еђшег, Ковиљ, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
4.6.2026 18:46:42	грађанин	Лиман	Ковиљ	Ковиљ	Први пут	Не	Не долазим пешке
4.6.2026 18:50:01	Општа јавност	Ново насеље	Свилара	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
4.6.2026 18:50:03	Општа јавност	Лиман	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
4.6.2026 18:52:17	Општа јавност	Лиман	Свилара	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
4.6.2026 18:57:54	Општа јавност	Центар	ОПЕНС	Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
4.6.2026 19:17:38	Општа јавност	Степановићев о	Степановићево	Еђшег, Степановићево	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
4.6.2026 19:19:07	Општа јавност	Подбара	Свилара	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
4.6.2026 19:28:25	Општа јавност	Ново насеље	ОПЕНС	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута

4.6.2026 19:32:12	Општа јавност	Центар	ОПЕНС	ОПЕНС	Први пут	Не	15–30 минута
4.6.2026 19:34:03	Општа јавност	Центар	ОПЕНС	Свилара, Ковиљ	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
4.6.2026 19:45:19	Општа јавност	Детелинара	ОПЕНС	Свилара, Буковац	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
4.6.2026 19:48:52	Општа јавност	Лиман	ОПЕНС	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
4.6.2026 19:53:24	Општа јавност	Лиман	Свилара	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
4.6.2026 20:03:58	Општа јавност	Telep	Еђшег	Свилара, Млин	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
4.6.2026 20:12:51	Општа јавност	Лиман	Свилара	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Нисам сигуран /на	Не долазим пешке
4.6.2026 20:49:41	Општа јавност	Приградско насеље	ОПЕНС	Ковиљ, ОПЕНС	Први пут	Да	15–30 минута
4.6.2026 20:53:02	Општа јавност	Центар	Руменка	Бегеч	Често (једном месечно или чешће)	Не	Не долазим пешке
4.6.2026 22:33:01	Општа јавност	Телеп	Петефи Шандор	Петефи Шандор	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
4.6.2026 22:50:02	Општа јавност	Лиман	Свилара	Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
4.6.2026 23:36:22	Општа јавност	Fruska gora	Свилара	Свилара	Први пут	Нисам сигуран /на	Не долазим пешке
4.7.2026 0:12:51	Културни радник	Петроварадин	Свилара	Свилара, Еђшег, Руменка, Ковиљ, Караван	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
4.7.2026 7:01:40	Општа јавност	Лиман	Свилара	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
4.7.2026 9:00:01	Општа јавност	Лиман	Свилара	Свилара, ОПЕНС, Петефи Шандор	Повремено (неколико пута годишње)	Нисам сигуран /на	Више од 30 минута
4.7.2026 10:37:35	Општа јавност	Лиман	ОПЕНС	ОПЕНС, Барка, Петефи Шандор	Често (једном месечно или чешће)	Да	15–30 минута
4.7.2026 10:42:58	Општа јавност	Лиман	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
4.7.2026 10:47:48	Општа јавност	Веосип	Свилара	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
4.7.2026 10:59:43	Општа јавност	Лиман	ОПЕНС	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
4.7.2026 11:02:28	Стручна јавност	Подбара	Свилара	Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
4.7.2026 11:04:25	Општа јавност	Центар	Свилара	Петефи Шандор	Често (једном месечно или чешће)	Не	15–30 минута
4.7.2026 11:08:35	Општа јавност	Центар	Еђшег	Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
4.7.2026 11:08:36	Општа јавност	Лиман	ОПЕНС	Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Не	5–15 минута
4.7.2026 11:52:15	Општа јавност	Лиман	ОПЕНС	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Да	15–30 минута
4.7.2026 11:52:38	Дипломирани педагог - свака пандеја се м	Лиман	ОПЕНС	Свилара, Еђшег, ОПЕНС, Барка	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
4.7.2026 12:02:17	Стручна јавност	Лиман	ОПЕНС	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	До 5 минута
4.7.2026 12:42:49	Општа јавност	Подбара	Свилара	Свилара, Еђшег, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
4.7.2026 13:22:46	Општа јавност	Лиман	Еђшег	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Да	15–30 минута
4.7.2026 13:23:17	Општа јавност	Лиман	ОПЕНС	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
4.7.2026 14:01:14	Општа јавност	Ново насеље	Петефи Шандор	Петефи Шандор	Први пут	Нисам сигуран /на	5–15 минута
4.7.2026 15:51:27	Општа јавност	Лиман	Свилара	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Више од 30 минута
4.7.2026 16:29:27	Општа јавност	Лиман	Еђшег	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Не	5–15 минута
4.7.2026 17:15:51	Општа јавност	Лиман	ОПЕНС	Свилара, Еђшег, ОПЕНС, Петефи Шандор	Повремено (неколико пута годишње)	Не	15–30 минута
4.7.2026 20:45:20	Општа јавност	Детелинара	ОПЕНС	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Нисам сигуран /на	15–30 минута
4.7.2026 21:41:21	Општа јавност	Каћ	Свилара	Свилара, Еђшег, Барка	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
4.8.2026 14:57:44	Општа јавност	Лиман	Свилара	Еђшег, Барка	Повремено (неколико пута годишње)	Не	15–30 минута
4.8.2026 17:35:40	Општа јавност	Лиман	ОПЕНС	ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
4.9.2026 7:40:43	Општа јавност	Лиман	ОПЕНС	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
4.10.2026 10:06:18	Општа јавност	Grbavica	Еђшег	Свилара, Еђшег	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
4.10.2026 14:46:51	Општа јавност	Петроварадин	Ковиљ	Ковиљ	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
4.11.2026 6:10:06	Општа јавност	Петроварадин	Еђшег	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
4.14.2026 12:23:34	Стручна јавност	Лиман	Еђшег	Свилара	Повремено (неколико пута годишње)	Не	5–15 минута
4.15.2026 14:46:15	Општа јавност	Петроварадин	Буковац	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	Више од 30 минута

4.15.2026 21:02:25	Општа јавност	Лиман	Свилара	Еђшер, Млин	Повремено (неколико пута годишње)	Не	15–30 минута
4.15.2026 21:04:09	Општа јавност	Лиман	Млин	Свилара, Млин, ОПЕНС, Барка	Повремено (неколико пута годишње)	Не	Не долазим пешке
4.19.2026 20:00:30	Стручна јавност	Лиман	ОПЕНС	Свилара, ОПЕНС	Повремено (неколико пута годишње)	Да	5–15 минута
4.27.2026 17:46:18	Стручна јавност	Приградско насеље	Петефи Шандор	Петефи Шандор	Први пут	Не	Не долазим пешке

8. Како најчешће долазите до културне	9. Када посетите културну станицу, код	10. Који је главни разлог због кога најчешће	11. Ако то није најближа културна станица	12. Да ли постоји културна станица коју	13. Простор културне станице је архит	14. Простор је јасан, читљив и лак за к
Бициклом	30–60 минута	Квалитет програма	Атмосфера	Степановићево	5	5
Пешке	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма		4	4
Пешке, Бициклом	30–60 минута	Архитектура и простор	Атмосфера	Kulturne stanice koje su daleko - Stjepanovic	5	5
Аутомобилом	1–2 сата	Атмосфера	Друштво		3	5
Бициклом	Мање од 30 минута	Архитектура и простор	Квалитет програма	Удаљеност	4	4
Пешке	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма	Udaljenost	3	4
Пешке	30–60 минута	Друштвени разлози	Друштво	van granica grada Novog Sada	4	4
Пешке	1–2 сата	Квалитет програма	Атмосфера	Nikada nisam bila u “periferim” kulturnim sta	4	5
Аутомобилом	30–60 минута	Друштвени разлози	Квалитет програма		4	4
Пешке	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма		4	4
Аутомобилом	1–2 сата	Атмосфера	Атмосфера	Ne	5	5
Јавним превозом, Аутомобилом	30–60 минута	Архитектура и простор	Архитектура		4	4
Пешке	30–60 минута	Близина	Атмосфера	Više njih, uglavnom zbog udaljenosti	4	4
Аутомобилом	30–60 минута	Атмосфера	Атмосфера		4	4
Пешке	1–2 сата	Близина	Боља доступност	Posećujem povremeno samo cituonicu u OP	3	4
Аутомобилом	30–60 минута	Навика	Друштво		5	5
Пешке, Јавним превозом	1–2 сата	Архитектура и простор	Архитектура		5	5
Пешке	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма		4	4
Пешке	Више од 2 сата	Sport	Najbliža je	Postoji. Ne znam gde su	3	2
Пешке	30–60 минута	Архитектура и простор	Атмосфера	Ne posećujem ih, s obzirom da nisam upozn	5	5
Пешке, Јавним превозом	30–60 минута	Атмосфера	Квалитет програма		3	5
Пешке	1–2 сата	Друштвени разлози	Атмосфера		3	4
Пешке	1–2 сата	Архитектура и простор	Атмосфера	Ne posećujem skoro ni jednu, iz razloga što	4	5
Пешке, Бициклом	Више од 2 сата	Друштвени разлози	Друштво	Za mnogo od ovih stanica nikada nisam čula.	4	5
Аутомобилом	Више од 2 сата	Друштвени разлози	Атмосфера		4	4
Јавним превозом	30–60 минута	Друштвени разлози	Квалитет програма	Svilara- blizina	3	5
Пешке	Више од 2 сата	Друштвени разлози	Квалитет програма		4	5
Пешке	Више од 2 сата	Атмосфера	Атмосфера	ne znam za njih. Damo za jednu znam	5	3
Јавним превозом	1–2 сата	Квалитет програма	Атмосфера		4	5
Јавним превозом	1–2 сата	Атмосфера	Атмосфера		4	3
Пешке	Више од 2 сата	Атмосфера	Архитектура		4	5
Пешке	1–2 сата	Атмосфера	Атмосфера		4	5
Аутомобилом	1–2 сата	Друштвени разлози	Друштво	-	4	5
Пешке, Аутомобилом	1–2 сата	Друштвени разлози	Друштво		3	4
Пешке	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма		4	5
Аутомобилом	Више од 2 сата	Учење	Друштво		4	5
Пешке, Јавним превозом	30–60 минута	Друштвени разлози	Друштво		3	4
Пешке, Јавним превозом	30–60 минута	Друштвени разлози	Квалитет програма		2	3
Пешке	1–2 сата	Друштвени разлози	Друштво		4	4
Аутомобилом	Више од 2 сата	Учење	Учење	Kulturne stanice van Novog Sada zbog daljin	3	4
Пешке	1–2 сата	Близина	Архитектура	Sve navedene osim opensa	5	5
Пешке	Мање од 30 минута	Близина	Друштво		3	4

Пешке, Јавним превозом	Више од 2 сата	Атмосфера	Архитектура	nisam sigurna, nisam iz Novog Sada	4	5
Бициклом, Јавним превозом	30–60 минута	Друштвени разлози	Квалитет програма	kulturne stanice koje su daleko	3	4
Пешке	1–2 сата	Архитектура и простор	Архитектура	Zato sto nisam dovoljno informisana u postoj	5	5
Бициклом	30–60 минута	Архитектура и простор	Архитектура		4	4
Пешке	30–60 минута	Атмосфера	Атмосфера		5	5
Аутомобилом	1–2 сата	Друштвени разлози	Друштво		4	5
Аутомобилом	30–60 минута	Обавеза	Обавеза	Sve od navedenih, nemam potrebu	3	3
Бициклом	30–60 минута	Архитектура и простор	Атмосфера	Nemam vremena.	4	4
Пешке	Мање од 30 минута	Квалитет програма	Атмосфера		5	5
Пешке	1–2 сата	Близина	Атмосфера	Stepanovicevo, daleko je	5	5
Јавним превозом	1–2 сата	Квалитет програма	Атмосфера		4	4
Аутомобилом	30–60 минута	Архитектура и простор	Архитектура		4	3
Пешке	30–60 минута	Атмосфера	Најближа је	Više njih, nedostatak slobodnog vremena	4	5
Јавним превозом	Више од 2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма		3	4
Пешке	30–60 минута	Prijatnost koju osećam kad sam u blizini nje	Атмосфера		4	4
Пешке, Јавним превозом	1–2 сата	Квалитет програма	Боља доступност	Mного njih ne posjećujem. Iskreno se ne seti	4	4
Аутомобилом	1–2 сата	Атмосфера	Друштво		3	4
Пешке	30–60 минута	Друштвени разлози	Квалитет програма		3	4
Аутомобилом	1–2 сата	Друштвени разлози	Квалитет програма		3	4
Пешке, Јавним превозом	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма		3	4
Јавним превозом	30–60 минута	Друштвени разлози	Друштво	Za većinu nisam ni čula.	3	4
Пешке	1–2 сата	Атмосфера	/	Pored OPENSA nisam bila ni upućena u osta	3	3
Јавним превозом	1–2 сата	Друштвени разлози	Друштво		3	4
Пешке, Јавним превозом	Више од 2 сата	Атмосфера	Атмосфера	jer nema nikakvih događaja	4	5
Пешке	1–2 сата	Близина	Квалитет програма		4	4
Јавним превозом	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма		5	5
Пешке, Јавним превозом	30–60 минута	Друштвени разлози	Атмосфера		3	4
Пешке, Јавним превозом	30–60 минута	Атмосфера	Квалитет програма		4	5
Пешке	30–60 минута	Архитектура и простор	Квалитет програма		5	4
Пешке, Аутомобилом	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма	Svilara	3	3
Бициклом, Јавним превозом	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма	Informacije o njoj ne dopiru do mene	3	5
Пешке, Бициклом	Мање од 30 минута	Друштвени разлози	Квалитет програма	sve u kojima se nista bitno ne događja ili ne z	2	1
Пешке	Мање од 30 минута	Навика	Друштво		3	2
Јавним превозом	1–2 сата	Друштвени разлози	Друштво		3	4
Бициклом, Јавним превозом	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма	Посећујем културне станице у зависности о	4	3
Пешке	1–2 сата	Друштвени разлози	Атмосфера		4	5
Аутомобилом	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма		4	4
Пешке	Више од 2 сата	Атмосфера	Друштво	Stepanovicevo, Kovilj, Bukovac, daleko su mi	4	4
Јавним превозом	30–60 минута	Друштвени разлози	Квалитет програма		4	4
Пешке	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма	Nema	3	4
Пешке	30–60 минута	Квалитет програма	Друштво	Udaljene	4	4
Бициклом	30–60 минута	Архитектура и простор	Квалитет програма		5	5
Пешке	1–2 сата	Квалитет програма	Друштво		4	4
Пешке	1–2 сата	Атмосфера	Друштво		5	5
Пешке, Јавним превозом	1–2 сата	Друштвени разлози	Квалитет програма		2	3
Бициклом	1–2 сата	Квалитет програма	Атмосфера		5	4
Аутомобилом	30–60 минута	Друштвени разлози	Друштво		1	3
Пешке, Аутомобилом	1–2 сата	Izlaganje bliske osobe	Архитектура		5	4
Пешке, Аутомобилом	30–60 минута	Близина	Квалитет програма		3	3
Пешке	30–60 минута	Квалитет програма	Друштво	bio sam samo u tri kada je neko od poznanik	3	4
Јавним превозом	Мање од 30 минута	Друштвени разлози	Друштво		4	5
Аутомобилом	30–60 минута	Друштвени разлози	Друштво		4	4
Пешке	1–2 сата	Атмосфера	Атмосфера		5	5

Аутомобилом	30–60 минута	Атмосфера	Атмосфера		4	4
Аутомобилом	Више од 2 сата	Друштвени разлози	Архитектура		2	2
Аутомобилом	30–60 минута	Архитектура и простор	Атмосфера		3	3
Бициклом, Јавним превозом	30–60 минута	Архитектура и простор	Архитектура		3	3
Пешке	30–60 минута	Друштвени разлози	Архитектура	Nisam sve obisla ali nemam konkretan razlog	4	5
Аутомобилом	30–60 минута	Навика	Архитектура	Не пратим програм рада културних станица	4	5
Пешке	1–2 сата	Близина	Атмосфера		5	5
Аутомобилом	30–60 минута	Архитектура и простор	Друштво		4	4
Јавним превозом	30–60 минута	Друштвени разлози	Друштво	Da. Nemam slobodnog vremena.	4	4
Бициклом	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма		5	5
Аутомобилом	30–60 минута	Архитектура и простор	Архитектура		4	4
Јавним превозом, Аутомобилом	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма		4	5
Аутомобилом	1–2 сата	Друштвени разлози	Друштво	Ima ih puno, zbog sadrzaja	4	4
Пешке	30-60 минута	Друштвени разлози	Квалитет програма	Opens. Nemam potrebu	5	5
Пешке	Мање од 30 минута	Близина	Квалитет програма	Ne postoji	5	3
Јавним превозом	1–2 сата	Атмосфера	Квалитет програма		2	3
Пешке, Бициклом	30-60 минута	Близина	Друштво	Због даљине, Буковац	4	4
Аутомобилом	30-60 минута	Квалитет програма	Атмосфера	Културне станице ван града. Предалеко су	4	4
Пешке	30-60 минута	Близина	Друштво	Степановићево. Нисам ни знао за ову	3	4
Пешке	1–2 сата	Друштвени разлози	Nisam išla u druge	Netransparentan program	3	2
Пешке	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма	Nisu imale program koji me je interesovao	5	5
Бициклом	1–2 сата	Учење	Атмосфера		4	2
Аутомобилом	30-60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма		4	4
Аутомобилом	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма	Postoje mnoge, jer ne znam za desavanja u njima	3	3
Аутомобилом	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма	Kulturne stanice iz okolnih mesta, zbog udaljenosti	5	4
Пешке, Аутомобилом	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма		4	4
Аутомобилом	1–2 сата	Квалитет програма	Садржај	Ne znam za nju, kao ni za sadržaj koji nudi	4	4
Пешке	Мање од 30 минута	Атмосфера	Атмосфера		5	5
Пешке, бициклом	30-60 минута	Близина	Квалитет програма		5	5
Пешке	30-60 минута	Друштвени разлози	Боља доступност		4	4
Аутомобилом	Више од 2 сата	Друштвени разлози	Друштво	Mnogo kulturnih stanica nikada nisam posetio	2	4
Пешке	Мање од 30 минута	Друштвени разлози	Jeste najbliža	Ne	4	3
Пешке	Мање од 30 минута	Квалитет програма	Квалитет програма		4	3
Пешке	30-60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма	Nije uslovljeno daljinom određene kulturne stanice	5	5
Пешке	Мање од 30 минута	Близина	Боља доступност		4	3
Пешке	30-60 минута	Близина	Квалитет програма	Nije bilo ništa zanimljivo	5	3
Бициклом	30-60 минута	Атмосфера	Атмосфера		5	5
Јавним превозом	30-60 минута	Навика	Квалитет програма	Ne	5	5
Аутомобилом	Мање од 30 минута	Друштвени разлози	Друштво		3	3
Бициклом	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма		3	2
Аутомобилом	30-60 минута	Близина	Боља доступност	Степановићево	5	5
Аутомобилом	Више од 2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма	Ne	3	4
Пешке	30-60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма	Ne	5	5
Аутомобилом	30-60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма		3	4
Пешке	1–2 сата	Друштво	Квалитет програма		3	3
Аутомобилом	1–2 сата	Атмосфера	Квалитет програма	Za sve ostale sam manje informisana	4	4
Јавним превозом, Аутомобилом	30-60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма		4	5
Аутомобилом	Више од 2 сата	Учеће у програму	Архитектура	Буковац, Степановићево, Млин, Караван	5	5
Пешке	1–2 сата	Концерти	Концерти	Већина оних за које не знам који програм имају	4	3
Аутомобилом	30-60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма	Не посећујем станице у удаљеним местима	5	5
Пешке	30-60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма		4	4
Аутомобилом	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма	Da većinu. Prekasno saznam za neki događaj.	4	4
Пешке	1–2 сата	Близина	Квалитет програма	Kovilj, Bukovac, rumenka. Nisam ni znala da postoje.	1	3
Пешке	Мање од 30 минута	Навика	Nema posebnog razloga		3	3
Аутомобилом	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма		3	4
Аутомобилом	Више од 2 сата	Друштвени разлози	Друштво		4	5

Бициклом	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма		3	4
Пешке	Мање од 30 минута	Близина	То је најближа KS		3	2
Јавним превозом	30-60 минута	Изложбе	Архитектура	Zbog udaljenosti ne posećujem prigradske KS	4	4
Јавним превозом, Аутомобилом	30-60 минута	Друштвени разлози	Боља доступност		3	2
Пешке, аутомобилом	Мање од 30 минута	Друштвени разлози	Друштво		3	3
Јавним превозом	30-60 минута	Друштвени разлози	Боља доступност	Prigradske, daljina.	4	4
Пешке	30-60 минута	Близина	Квалитет програма	Da, zbog udaljenosti.	2	3
Аутомобилом	1–2 сата	Квалитет програма	Друштво		4	3
Пешке	Више од 2 сата	Атмосфера	Друштво		4	5
Пешке	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма	Praktično sve osim Svilare u koju odlazim retko	3	4
Пешке	Мање од 30 минута	Близина	Најближа је	Nema šta da se vidi/radi tamo.	3	2
Пешке	30-60 минута			Bukvalno ne znam kada sam poslednji put bil u distrikt sam išla kada su bili organizovani fe Ne idem skoro ni u jednu, nema ništa što bi m	5	5
Пешке	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма		4	3
Аутомобилом	30-60 минута	Dete je imalo muzičke radionice	Dešavanja za decu	Nisam uočila reklamu ili čula nešto zanimljivo	4	3
Аутомобилом	1–2 сата	Izvođenje kulturnih programa	Zbog izvođenja umetničkih programa.	Par njih. Zato što me program nije privukao.	3	2
Пешке	30-60 минута	Близина	Квалитет програма	Kulturne stanice van grada. Zbog udaljenosti.	4	4
Пешке, бициклом, јавним превозом	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма		5	5
Аутомобилом	30-60 минута	Друштвени разлози	Атмосфера		3	4
Аутомобилом	30-60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма		3	3
Пешке	1–2 сата	Uglavnom posećujem program koji je za decu.	Најближа ми је.	Nedostatak vremena.	4	4
Пешке, јавним превозом	Више од 2 сата	Zbog čitaonice	Атмосфера	Ne znam za njih.	4	4
Пешке	30-60 минута	Архитектура и простор	Архитектура		5	5
Пешке, бициклом.	1–2 сата	Друштвени разлози	Боља доступност	Da.	4	4
Пешке	30-60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма		4	4
Пешке	1–2 сата	Архитектура и простор	Архитектура	Ne	3	4
Пешке	Мање од 30 минута	Архитектура и простор	-	U selima.	4	3
Пешке, бициклом	Више од 2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма		4	4
Јавним превозом	30-60 минута	Друштвени разлози	Атмосфера	Stepanovićevo	4	5
Аутомобилом	Више од 2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма		5	5
Аутомобилом	1–2 сата	Квалитет програма	Боља доступност	Ne	5	5
Аутомобилом	30-60 минута	Квалитет програма	Атмосфера	Većinu KS nisam posetio iz razloga	2	3
Јавним превозом	1–2 сата	Друштвени разлози	Друштво		3	4
Пешке, бициклом	30-60 минута	Атмосфера	Атмосфера		3	5
Аутомобилом	1–2 сата	Друштвени разлози	Друштво		3	4
Пешке	30-60 минута	Друштвени разлози	Друштво	Nije me privukao program	2	2
Пешке	Више од 2 сата	Друштвени разлози	Друштво		5	5
Бициклом, јавним превозом	1–2 сата	Архитектура и простор	Архитектура	Da. Nemam mogućnost da posetim sve stanice.	4	4
Пешке	30-60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма	Daleko su mi.	5	5
Пешке, јавним превозом	30-60 минута	Друштвени разлози	Друштво		4	4
Пешке, јавним превозом	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма		4	4
Аутомобилом	Више од 2 сата	Квалитет програма	Друштво	Bukovac. Ne znam šta ima tamo.	5	5
Пешке	Више од 2 сата	Близина	Атмосфера	Ima ih više, nisam upućena u njihov program	5	5
Јавним превозом	1–2 сата	Друштвени разлози	Друштво	Sve osim Svilare koju sam jednom posetio.	3	4
Вициклом, јавним превозом, аутомобилом	Више од 2 сата	Атмосфера	Атмосфера	Sve van Novog Sada	3	4
Пешке	30-60 минута	Друштвени разлози	Квалитет програма		4	5
Пешке	1–2 сата	Атмосфера	Атмосфера		3	4
Пешке	Мање од 30 минута	Архитектура и простор	Архитектура		3	3
Аутомобилом	1–2 сата	Архитектура и простор	Атмосфера		5	5
Пешке	30-60 минута	Друштвени разлози	Атмосфера		4	4

Пешке	30–60 минута	Друштвени разлози	Квалитет програма		4	4
Пешке	Више од 2 сата	Друштвени разлози	Атмосфера	Begeg, nije prakticno jer se sve aktivnosti u to	2	4
Бициклом, Аутомобилом	30–60 минута	program za decu	Квалитет програма	Sigurno postoje mnoge koje ne posecujem, s	3	3
Пешке	1–2 сата	Друштвени разлози	Квалитет програма		3	4

Аутомобилом	30–60 минута	Друштвени разлози	Друштво	-	4	4
Пешке	1–2 сата	Potreba	Квалитет програма	Postoji verovatno, nemam vremena	3	4
Пешке	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма		4	5
Аутомобилом	30–60 минута	Друштвени разлози	Dogadjaji koji su me zanimali odrazavali su se	Uopste ne posjećujem kulturne stanice dok se	5	5
Пешке	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма	ne	5	4
Јавним превозом	30–60 минута	Архитектура и простор	Квалитет програма		3	3
Аутомобилом	1–2 сата	Квалитет програма	Атмосфера	Sve izvan Novog Sada, zbog udaljenosti	3	4
Јавним превозом	Мање од 30 минута	Архитектура и простор	Архитектура		3	3
Пешке, Бициклом	30–60 минута	Атмосфера	Квалитет програма		4	4
Пешке, Аутомобилом	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма		3	3
Бициклом	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма		2	3
Пешке	1–2 сата	Квалитет програма	Атмосфера		3	3
Пешке, Јавним превозом	30–60 минута	Архитектура и простор	Архитектура	Postoji, razlog je udaljenost od mesta stanov	5	5
Пешке	30–60 минута	Квалитет програма	Друштво		2	4
Пешке	1–2 сата	Na prethodnom radnom mestu organizovao s	Атмосфера	Sve ostale koje nisam čekirao u multi-odgovor	4	4
Бициклом	30–60 минута	Друштвени разлози	Атмосфера		3	4
Јавним превозом	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма	Vise njih. Ne znam koja desavanja nude.	5	5
Јавним превозом	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма		3	3
Пешке	Више од 2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма	one van ns i mnoge u ns. udaljenost i program	5	5
Пешке	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма		4	4
Пешке	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма	Више њих због удаљености и мањка програма	4	4
Аутомобилом	Више од 2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма	Kulturne stanice van Novog Sada zbog kvalitete	4	4
Пешке	Мање од 30 минута	Навика	Боља доступност		3	3
Аутомобилом	1–2 сата	Атмосфера	Атмосфера		4	4
Аутомобилом	30–60 минута	Друштвени разлози	Квалитет програма		3	4
Аутомобилом	1–2 сата	Квалитет програма	Znam program desavanja, prilično je tesko za	One koje su van grada jer su mi daleko i ne z	5	5
Јавним превозом	30–60 минута	Атмосфера	Квалитет програма		2	4
Пешке	30–60 минута	Близина	Квалитет програма	Udaljenost	4	4
Јавним превозом	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма	Kulturne stanice u drugim gradskim naselj	5	5
Пешке	30–60 минута	Архитектура и простор	Квалитет програма		5	5
Пешке, Бициклом	Више од 2 сата	Друштвени разлози	Друштво	Udaljenost	3	4
Пешке	1–2 сата	Друштвени разлози	Атмосфера		4	4
Аутомобилом	30–60 минута	Друштвени разлози	Атмосфера		5	5
Пешке	30–60 минута	Друштвени разлози	Квалитет програма	Da. Nezanimljiv program. Daleko je.	1	4
Аутомобилом	Више од 2 сата	Друштвени разлози	Друштво		2	1
Аутомобилом	1–2 сата	Квалитет програма	Друштво	Nemam vremena	3	2
Бициклом, Аутомобилом	1–2 сата	Друштвени разлози	Квалитет програма	Daleko je ili nije privlačan sadržaj ili ne znam	5	5
Аутомобилом	1–2 сата	Povremeno izvođenje kulturnih sadržaja	Квалитет програма	Stepanovićevo. Suviše je daleko i bez program	4	4
Јавним превозом, Аутомобилом	30–60 минута	Атмосфера	Квалитет програма	Dosta njih i to je greška	4	4
Бициклом	1–2 сата	Dobri programi	Друштво	Udaljene u drugim mestima, Rumenka, Kovilj	2	4
Пешке	30–60 минута	Архитектура и простор	Друштво		5	5
Пешке	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма	Stanice van gradskog područja Novog Sada z	4	3
Пешке	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма		4	4
Пешке	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма	-	4	4
Пешке	30–60 минута	Близина	Квалитет програма		4	4
Пешке	30–60 минута	Атмосфера	Квалитет програма		4	4

Пешке	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма		3	4
Бициклом	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма	Sve ostale. Tu su radi evropskih projekata, ne	1	1
Пешке	30–60 минута	Друштвени разлози	Квалитет програма	Културне станице које се не налазе у граду	4	4
Аутомобилом	Мање од 30 минута	Квалитет програма	Квалитет програма		5	5
Пешке, Бициклом	Мање од 30 минута	Архитектура и простор	Квалитет програма		5	5
Јавним превозом	Више од 2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма	da, jer nisam cula za ostale	5	5
Бициклом, Јавним превозом	Више од 2 сата	Друштвени разлози	Квалитет програма	Ne	4	5
Пешке, Аутомобилом	30–60 минута	Друштвени разлози	Квалитет програма		3	3
Аутомобилом	1–2 сата	Друштвени разлози	Квалитет програма		3	4
Пешке	1–2 сата	Квалитет програма	Атмосфера		4	5
Јавним превозом	Више од 2 сата	Атмосфера	Друштво	Nemam odgovor.	5	5
Јавним превозом	Више од 2 сата	Атмосфера	Квалитет програма		4	4
Пешке, Јавним превозом	1–2 сата	Близина	Друштво		4	5
Пешке, Јавним превозом	30–60 минута	Квалитет програма	Атмосфера		5	3
Аутомобилом	Више од 2 сата	Друштвени разлози	Друштво		5	5
Пешке	30–60 минута	Архитектура и простор	Атмосфера	Postoji vise njih, nemam potrebu	5	5
Аутомобилом	Више од 2 сата	Атмосфера	Друштво		5	5
Аутомобилом	1–2 сата	Атмосфера	Боља доступност		4	5
Јавним превозом	30–60 минута	Архитектура и простор	Атмосфера	Neke za koje ne znam ili mi nisu u neposredn	3	3
Пешке	30–60 минута	Атмосфера	Друштво		3	4
Аутомобилом	Више од 2 сата	Атмосфера	Квалитет програма		1	2
Пешке	30–60 минута	određeni događaj	određeni događaj	U kulturne stanice koje posećujem odlazim s	5	5
Пешке	30–60 минута	Архитектура и простор	Атмосфера	Ne postoji.	4	4
Пешке	30–60 минута	Архитектура и простор	Архитектура		5	5
Аутомобилом	Више од 2 сата	Успенје	Атмосфера	Posećujem samo opens zbog citaonice koju	4	5
Пешке	Мање од 30 минута	Близина	Боља доступност		4	4
Пешке, Аутомобилом	Више од 2 сата	Успенје	Квалитет програма		3	4
Пешке	30–60 минута	Квалитет програма	Атмосфера	Bukovac, zato što je dosta udaljena	5	5
Пешке	30–60 минута	Квалитет програма	Архитектура	Nemam vremena da idem daleko od kuće	5	5
Јавним превозом, Аутомобилом	Више од 2 сата	успенје i radionice	Атмосфера	Ne znam za puno kulturnih stanica	5	5
Јавним превозом	Више од 2 сата	Атмосфера	Друштво	Stepanovićevo - nedostupnost	4	5
Аутомобилом	Мање од 30 минута	Ne posećujem sлагао sam	I ovo sam sлагао	Sve	1	1
Аутомобилом	1–2 сата	Друштвени разлози	Друштво	Ne privlači me	5	5
Јавним превозом	1–2 сата	Друштвени разлози	Друштво		3	3
Аутомобилом	Мање од 30 минута	Друштвени разлози	Атмосфера		3	3
Пешке, Бициклом	30–60 минута	Атмосфера	Атмосфера	One koje nisu blizu mog mesta stanovanja.	5	5
Аутомобилом	30–60 минута	Атмосфера	Квалитет програма		4	4
Бициклом	Мање од 30 минута	Атмосфера	Квалитет програма		4	5
Пешке	1–2 сата	Атмосфера	Квалитет програма		4	4
Пешке	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма	Sve ostale navedene, nisam znala da neke u	4	4
Пешке	Више од 2 сата	Архитектура и простор	Архитектура		3	4
Јавним превозом	30–60 минута	Друштвени разлози	Друштво	Mlin	4	4
Пешке	1–2 сата	Близина	jeste mi najbliža	Posećujem samo OPENS	3	4
Аутомобилом	Мање од 30 минута	Архитектура и простор	Архитектура		5	4
Пешке	1–2 сата	Атмосфера	Квалитет програма		5	5
Јавним превозом	30–60 минута	Атмосфера	Атмосфера		4	5

Јавним превозом	Више од 2 сата	Атмосфера	Атмосфера	Kulturna stanica Svilara mi je najbliža ali je n	3	5
Бициклом, Јавним превозом	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма	Ne posjećujem kulturne stanice jer me ne priv	4	5
Аутомобилом	1–2 сата	Атмосфера	Атмосфера		4	4
Пешке	Више од 2 сата	Атмосфера	Друштво		4	4
Аутомобилом	1–2 сата	Учење	Квалитет програма		5	4
Јавним превозом, Аутомобилом	Више од 2 сата	Квалитет програма	Атмосфера		4	5
Бициклом	Мање од 30 минута	Атмосфера	Друштво	Ne	4	4
Аутомобилом	Мање од 30 минута	Успутна станца	Боља доступност	ne	3	3
Јавним превозом	30–60 минута	Учим у опенсу	Атмосфера	Нисам упућена баш у то, често немам врем	3	5
Јавним превозом	30–60 минута	Близина	Архитектура		3	4
Јавним превозом	30–60 минута	Архитектура и простор	Архитектура	ne	4	4
Бициклом	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма		4	4
Јавним превозом	1–2 сата	Атмосфера	Посећеност, концепт рада, атмосфета	Kovilj, Mlin, Begeč, Bukovac. Zbog udaljenos	5	5
Пешке, Бициклом	30–60 минута	Атмосфера	Друштво	nene	4	4
Пешке	Мање од 30 минута	Друштвени разлози	Атмосфера		4	5
Јавним превозом	1–2 сата	Архитектура и простор	Атмосфера	Ne posjećujem pojedine kulturne stanice koje	4	4
Пешке, Аутомобилом	Мање од 30 минута	Архитектура и простор	Архитектура		4	5
Јавним превозом, Аутомобилом	Више од 2 сата	Атмосфера	Атмосфера		4	4
Јавним превозом	1–2 сата	Друштвени разлози	Друштво		1	2
Јавним превозом	1–2 сата	Друштвени разлози	Друштво		4	3
Јавним превозом	1–2 сата	Атмосфера	Атмосфера		4	4
Аутомобилом	30–60 минута	Друштвени разлози	Атмосфера		3	4
Јавним превозом	1–2 сата	Друштвени разлози	Друштво		2	3
Јавним превозом	30–60 минута	Атмосфера	Квалитет програма		4	4
Јавним превозом	Више од 2 сата	Архитектура и простор	Атмосфера		4	5
Јавним превозом, Аутомобилом	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма		4	4
Пешке	Мање од 30 минута	Друштвени разлози	Атмосфера		4	4
Пешке, Јавним превозом	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма	Za dosta njih prvi put cujem	4	5
Јавним превозом, Аутомобилом	1–2 сата	Друштвени разлози	Атмосфера		4	5
Пешке	30–60 минута	Друштвени разлози	Квалитет програма	Te za koje mi treba sat + vremena da stignem	4	4
Бициклом, Јавним превозом	30–60 минута	Друштвени разлози	Друштво	Не избегавам посету ниједној културној ста	4	4
Пешке	Више од 2 сата	Атмосфера	Атмосфера	Postoji, udaljenost	3	4
Пешке	Више од 2 сата	Атмосфера	Атмосфера		4	5
Јавним превозом	1–2 сата	Друштвени разлози	Архитектура		4	4
Аутомобилом	1–2 сата	наступ са народним оркестром	Атмосфера		4	4
Јавним превозом	1–2 сата	Архитектура и простор	Архитектура		4	4
Пешке	1–2 сата	Друштвени разлози	Друштво		2	3
Аутомобилом	1–2 сата	Saradjujem sa Svilarom i Edjsegom	Квалитет програма		4	5
Пешке, Јавним превозом	30–60 минута	Друштвени разлози	Боља доступност		4	4
Јавним превозом	1–2 сата	Атмосфера	Атмосфера		3	4
Бициклом, Аутомобилом	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма	Степановићево, није било прилике.	3	4
Јавним превозом, Аутомобилом	Више од 2 сата	Друштвени разлози	Друштво	Еђшег, никад нисам ни чула за то.	1	3
Аутомобилом	30–60 минута	Архитектура и простор	Друштво	Da. Nije realno da organizujem svoje slobodn	4	4
Пешке	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма	Da, postoji. Nema posebnih razloga.	4	4
Аутомобилом	1–2 сата	Друштвени разлози	Квалитет програма	Nisam imala prilike da posetim	5	5
Аутомобилом	Више од 2 сата	Атмосфера	Атмосфера	Ne	4	5

Аутомобилом	Више од 2 сата	Друштвени разлози	Боља доступност	Еђишг, једиствано никада нисам имао при	4	4
Пешке	30–60 минута	Друштвени разлози	Друштво	Daleko su i nisam čula za njih	5	5
Аутомобилом	Мање од 30 минута	Навика	Боља доступност		3	3
Пешке	30–60 минута	Архитектура и простор	Атмосфера	Udaljene KS	4	4
Јавним превозом	30–60 минута	Атмосфера	Друштво		4	4
Пешке	1–2 сата	Атмосфера	Друштво		4	5
Аутомобилом	1–2 сата	Друштвени разлози	Друштво	Ne	3	3
Јавним превозом	1–2 сата	Друштвени разлози	Друштво		5	5
Аутомобилом	30–60 минута	Друштвени разлози	Атмосфера	Има их више.	5	5
Јавним превозом	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма	-	3	3
Бициклом	1–2 сата	Близина	Квалитет програма		1	2
Пешке	30–60 минута	Друштвени разлози	Квалитет програма		4	4
Пешке	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма	Nemam specifičan razlog.	5	5
Пешке	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма	Да, доста су ми далеке.	3	4
Пешке	30–60 минута	Квалитет програма	Боља доступност		4	4
Јавним превозом	30–60 минута	Друштвени разлози	Квалитет програма		4	4
Пешке	30–60 минута	Друштвени разлози	Друштво	Ne	1	1
Јавним превозом	30–60 минута	Атмосфера	Атмосфера		4	5
Јавним превозом	30–60 минута	Друштвени разлози	Друштво	Ne	4	4
Пешке	1–2 сата	Близина	Квалитет програма		4	4
Пешке	30–60 минута	Атмосфера	Квалитет програма	Ne	4	4
Бициклом	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма	Daleko mi je, ne stižem da se organizujem ili	4	4
Аутомобилом	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма	Ostale koje nisam obeležila	5	4
Аутомобилом	30–60 минута	Друштвени разлози	Друштво		4	4
Аутомобилом	Мање од 30 минута	Навика	Атмосфера	Ne postoji. Volim da se vozim motorom, pa s	3	4
Пешке, Бициклом	30–60 минута	Близина	Најближа је	He	4	4
Јавним превозом	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма		5	5
Аутомобилом	Више од 2 сата	Атмосфера	Друштво	Volim biti van grada u prirodnom okruženju	4	5
Аутомобилом	Више од 2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма	не постоји, само сам се преселио на село,	4	4
Бициклом	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма		5	5
Пешке	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма		3	4
Јавним превозом	1–2 сата	Друштвени разлози	Друштво	Ne	4	5
Пешке	1–2 сата	Друштвени разлози	Друштво		3	2
Јавним превозом	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма		5	5
Пешке, Бициклом	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма	Prigradske,zbog logistike	4	4
Пешке	30–60 минута	Друштвени разлози	Друштво	Daleko su	4	4
Пешке	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма	Ne stignem	4	4
Пешке	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма	Nemam interesovanje	1	3
Пешке	30–60 минута	Друштвени разлози	Квалитет програма		4	5
Пешке, Бициклом	1–2 сата	Друштвени разлози	Квалитет програма	Руменка, Степановићево, Буковац јер нису	3	3
Пешке	Више од 2 сата	Квалитет програма	Најближа је .	Ne posećujem ih jer nisam naišla marketinšk	4	4
Пешке, Бициклом	Мање од 30 минута	Квалитет програма	Квалитет програма	Stepanovice nije mi blizu	5	5
Пешке	1–2 сата	Близина	Атмосфера	Petefi Sandor. Ne znam gde je.	4	5
Пешке	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма		3	3
Пешке	Више од 2 сата	Друштвени разлози	Квалитет програма	Rumenka	4	4
Пешке	Мање од 30 минута	Близина	Боља доступност		1	1

Пешке	Мање од 30 минута	Друштвени разлози	Друштво	Begeč, Rumenka, Stepanovićevo... Udaljenos	3	3
Пешке	30–60 минута	Друштвени разлози	Квалитет програма	Većinu kulturnih stanica nisam nikada posetil	5	5
Пешке	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма		4	4
Пешке	30–60 минута	Друштвени разлози	Друштво	Nedostupnost	4	4
Аутомобилом	1–2 сата	Квалитет програма	Квалитет програма	Не	4	3
Бициклом	1–2 сата	Друштвени разлози	Квалитет програма	Не	4	5
Бициклом	Мање од 30 минута	Архитектура и простор	Архитектура		4	4
Пешке, Бициклом	30–60 минута	Друштвени разлози	Квалитет програма	Да, оне изван града.	5	5
Пешке, Бициклом	30–60 минута	Друштвени разлози	Друштво		4	5
Аутомобилом	Више од 2 сата	Друштвени разлози	Атмосфера		4	4
Аутомобилом	1–2 сата	Архитектура и простор	Атмосфера	nema	5	4
Бициклом	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма		4	4
Бициклом	30–60 минута	Навика	Друштво		3	3
Бициклом, Аутомобилом	30–60 минута	Квалитет програма	Квалитет програма	Nisam posetio oko polovine kulturnih stanica	3	3
Бициклом	30–60 минута	Zbog deteta koje ide na sadržaj koji se tamo	zbog gore navedenih razloga	Generalno ne posjećujem kulturne stanice ak	3	4
Пешке	30–60 минута	Навика	Квалитет програма		3	3
Аутомобилом	Мање од 30 минута	Друштвени разлози	Атмосфера		2	3

15. Архитектонска интервенција је усклађена	16. Простор успешно комбинује старо и ново	17. Простор омогућава различите акције	18. Простор омогућава различите типове	19. Простор је прилагодљив различитим	20. Боравак у простору је пријатан и по	21. Простор подстиче социјалну интеракцију
5	5	5	5	5	5	5
5	4	5	5	5	5	5
5	4	3	3	3	4	5
3	3	3	3	3	4	4
4	4	5	5	5	3	4
4	4	4	4	4	4	4
4	4	4	4	5	3	2
4	4	4	5	3	4	3
4	4	4	3	3	4	4
4	4	5	5	5	4	4
5	5	5	5	5	5	5
4	4	3	5	4	4	4
5	5	4	4	5	5	4
4	4	4	4	4	4	4
4	3	5	5	4	4	4
4	5	4	4	5	4	5
5	5	4	4	4	5	5
4	4	4	4	4	4	4
3	3	5	5	5	3	3
5	5	5	5	5	4	4
1	3	5	5	5	4	4
3	4	5	5	5	4	5
4	5	4	4	3	4	4
5	4	3	4	5	5	5
4	4	4	4	4	4	4
3	3	2	2	5	3	4
5	5	5	5	4	5	5
5	5	4	5	5	5	5
5	5	5	5	5	5	5
4	4	3	3	4	4	4
4	5	3	4	5	4	4
5	5	5	5	5	4	4
3	5	5	5	4	5	5
5	5	5	5	5	5	5
4	4	4	5	4	5	5
5	5	4	4	5	5	5
4	4	4	4	3	4	4
2	3	3	3	4	4	3
3	4	4	4	4	4	4
4	4	5	5	5	5	4
5	5	2	3	2	5	3
3	4	3	3	4	3	3
5	5	3	5	4	5	4
4	4	5	5	3	4	3
5	5	4	3	3	4	5
4	4	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	5	5
3	5	5	4	4	5	3
3	3	3	3	3	3	3
4	4	4	4	3	4	4

5	5	5	5	4	4	4
5	4	3	3	3	5	5
3	4	4	5	4	4	3
5	5	4	4	3	4	4
5	3	4	4	5	4	4
5	5	4	4	4	5	3
5	5	5	5	5	5	5
5	5	5	5	5	5	3
4	4	4	4	3	5	5
3	3	4	5	4	4	4
3	4	5	5	3	3	4
3	4	4	4	4	4	3
3	4	3	3	3	4	3
4	4	4	3	4	4	4
4	4	4	4	3	2	3
4	4	3	3	2	3	4
4	4	4	4	4	4	4
5	5	5	4	5	4	5
3	4	4	4	5	3	3
3	5	4	5	5	5	5
4	5	5	4	4	5	5
3	3	3	3	3	3	3
4	4	5	5	5	5	5
4	5	4	4	4	4	3
2	2	3	2	3	3	2
3	4	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	3	3
3	3	4	5	4	4	2
4	4	4	3	3	4	5
4	4	3	4	4	4	3
4	4	5	5	5	5	5
3	4	4	4	4	4	4
3	4	3	4	4	4	4
5	5	3	4	4	4	4
4	4	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	5	5
4	5	4	5	5	3	4
5	5	4	4	4	4	5
2	3	3	3	4	2	4
4	5	4	4	4	4	4
3	3	4	4	3	3	3
4	4	4	4	4	3	3
3	4	5	5	4	4	5
4	4	4	4	4	4	4
4	5	5	5	4	5	5
5	4	4	4	4	5	4
4	3	4	4	4	4	5
3	3	3	3	3	4	4
4	4	3	4	2	4	4
4	5	5	5	5	5	4
3	4	5	4	4	3	3
5	5	5	5	5	4	2
3	3	3	3	3	3	3
3	4	4	4	4	4	4
5	5	4	4	4	5	5
3	3	4	4	3	4	4
4	4	4	4	4	4	4
5	4	5	4	4	4	4
4	4	5	5	5	5	5
5	5	5	5	5	5	5
3	3	3	3	3	3	3
4	4	4	4	4	4	3
4	4	4	4	4	4	3
4	4	4	4	4	4	4
4	3	3	4	3	4	3
2	1	3	3	3	4	3
5	5	4	3	4	3	4
5	4	5	3	5	5	4
4	4	4	4	4	4	4
3	3	4	4	4	3	3
4	4	4	4	5	4	4
3	5	4	4	4	3	3
4	4	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	5	5
5	5	4	5	5	5	5
3	3	4	4	4	4	3
5	5	4	4	2	3	1
3	3	4	4	4	3	3
3	3	3	5	4	3	3
5	5	5	5	5	5	5
2	4	3	3	3	3	3
4	4	4	4	4	3	4
5	5	4	5	5	5	5
5	5	5	5	5	5	5
2	2	2	2	3	3	2
2	4	3	3	3	4	4
5	5	5	5	3	5	4
3	3	3	3	4	4	2
5	5	5	5	5	5	5

3	3	4	4	4	4	4
5	4	5	5	5	4	4
4	4	4	4	4	4	4
5	5	5	4	4	5	4
5	5	5	5	5	5	5
3	4	5	5	5	3	5
5	5	5	5	5	5	5
3	5	3	4	4	4	3
4	5	4	5	4	4	3
1	3	3	4	4	4	4
3	3	3	3	3	4	4
4	3	2	2	3	4	2
4	5	5	5	5	3	4
3	4	4	4	4	4	4
4	4	5	5	5	4	5
4	4	5	5	4	4	3
2	2	3	2	3	3	3
4	4	4	4	3	3	3
4	4	4	4	4	4	4
3	2	4	4	4	3	3
3	3	4	4	3	3	4
4	5	5	5	5	5	5
4	4	3	3	3	2	3
3	3	4	4	3	3	2
5	5	1	2	4	1	2
4	4	4	5	4	4	4
4	5	5	5	5	5	5
3	3	3	2	2	3	2
4	4	4	5	5	4	5
4	4	5	4	2	4	3
4	5	5	5	5	4	4
3	3	3	3	3	3	3
4	4	5	5	5	5	5
5	5	4	5	5	5	4
5	5	5	5	5	5	5
4	3	4	5	4	4	4
4	4	4	4	3	3	4
4	4	3	4	4	3	3
4	4	4	4	4	4	3
3	2	4	4	4	3	2
5	4	5	5	5	5	4
4	2	5	5	5	5	5
5	5	5	5	5	5	3
2	2	4	4	3	2	4
4	3	4	5	4	3	4
3	4	5	5	4	5	4
3	2	4	4	4	3	2
2	2	3	3	2	3	2
5	5	5	5	5	5	5
4	3	4	4	3	4	4
5	5	5	5	5	5	5
3	4	4	4	4	4	4
4	5	4	4	4	5	5
5	5	4	4	4	5	5
5	4	4	4	5	5	5
4	3	2	4	3	3	3
4	4	5	5	5	4	4
5	5	3	4	5	5	5
3	3	5	5	5	5	5
4	4	3	4	4	4	3
4	3	3	3	3	4	4
4	4	5	5	4	4	4
4	4	4	4	4	4	4
4	4	3	4	4	5	5
4	4	5	5	4	4	2
3	4	4	5	4	5	3
4	4	4	4	4	4	4
4	5	4	5	4	4	3
5	5	5	3	4	5	5
5	5	5	5	5	5	5
4	5	4	4	4	4	4
4	3	4	4	3	4	2
3	3	4	4	4	3	3
4	4	4	4	4	3	3
4	5	5	5	4	4	4
4	3	4	4	4	4	4
2	2	2	3	3	2	2
3	4	3	4	3	4	4
5	5	3	5	3	4	5
2	4	2	4	2	4	2
3	3	4	4	4	4	3
4	4	4	5	5	5	4
3	3	3	4	4	4	3
3	3	4	4	4	4	4
4	5	5	5	5	5	5
4	5	5	5	5	5	4
5	5	4	4	3	4	2
4	2	3	3	2	2	2

3	3	3	3	3	2	2
4	3	4	3	2	4	4
3	3	3	4	2	3	2
5	5	5	5	5	5	3
4	3	3	3	3	3	4
4	4	4	4	4	4	4
5	3	5	5	5	5	5
4	5	5	5	5	5	5
4	4	4	5	5	5	5
3	4	3	4	4	3	4
5	5	5	4	4	5	5
3	1	3	3	3	3	3
2	1	3	3	4	3	4
3	4	4	3	3	3	3
5	3	5	5	5	5	5
5	4	4	4	3	4	4
4	4	4	4	5	5	5
3	4	2	2	2	2	2
5	5	4	5	5	4	5
3	5	4	4	5	5	5
5	5	5	5	5	5	4
5	3	5	5	5	4	5
4	4	5	5	5	5	5
3	3	4	4	4	4	3
3	4	4	4	4	5	4
1	1	2	2	2	1	1
3	4	4	5	3	4	3
5	5	5	5	5	5	5
5	5	5	5	5	5	5
5	5	5	5	5	5	5
4	5	4	5	5	5	5
3	4	4	5	5	4	5
5	4	5	5	5	5	5
4	5	4	5	4	4	5
4	5	5	5	4	5	2
4	4	4	4	4	4	4
4	4	4	4	4	4	5
5	5	5	5	5	4	5
5	5	3	4	4	5	5
5	5	5	5	5	5	5
5	5	5	5	5	5	5
3	4	5	5	3	4	3
2	3	4	4	3	3	3
4	3	4	4	4	4	4
1	1	2	2	3	2	5
5	5	5	5	4	4	3
3	3	5	4	5	5	5
4	5	5	4	4	5	5
4	4	5	5	4	5	5
5	4	5	5	4	4	4
4	3	4	4	4	4	4
4	5	5	5	4	3	4
1	1	5	5	3	4	4
5	5	5	5	5	5	4
5	5	5	5	4	5	5
1	1	1	1	1	1	1
5	5	5	5	5	5	5
3	3	3	3	3	3	3
3	3	3	3	3	3	3
5	5	5	5	5	5	5
4	4	5	5	5	5	4
4	4	4	4	4	4	4
4	4	5	4	5	4	4
4	4	5	5	5	5	5
4	5	5	5	5	4	5
3	3	5	5	3	4	4
3	4	4	4	3	5	2
5	5	5	5	5	5	5
5	5	5	5	5	5	5
5	4	2	3	3	4	5
5	4	5	4	4	4	3
5	5	4	4	4	5	3
5	4	4	4	5	4	3
5	4	5	5	5	5	4
3	4	5	5	4	5	5
4	3	3	3	4	3	4
3	4	3	3	3	3	4
4	4	3	3	4	4	3
4	3	2	3	4	5	4
3	4	4	5	5	5	5
3	3	4	4	4	4	3
5	4	5	5	5	5	5
4	5	5	4	4	4	4
3	4	4	5	5	4	3
5	3	5	5	5	5	3
4	5	4	4	4	5	5
3	4	4	5	5	4	3
5	3	3	3	4	5	3

3	2	3	4	2	4	4
3	4	3	4	3	3	3
4	5	4	4	4	4	4
5	4	4	4	3	3	5
2	2	2	2	3	4	3
4	4	5	5	4	3	5
4	5	5	5	5	5	5
5	5	5	5	4	5	5
4	4	3	4	4	3	3
4	5	3	3	4	3	4
3	4	5	5	4	4	5
5	5	5	4	4	5	5
5	4	4	5	3	3	3
4	4	5	4	4	5	5
5	4	3	4	2	5	3
4	5	5	4	5	5	5
4	4	4	4	4	3	3
4	4	3	3	4	4	3
1	2	4	4	4	2	3
4	4	5	5	5	4	3
4	5	5	5	5	5	4
4	3	4	4	5	4	4
4	4	3	4	3	3	4
4	2	3	2	2	2	4
4	4	4	4	3	4	4
3	4	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	5	5
4	5	5	5	5	5	5
3	4	3	4	5	5	5
4	4	4	3	4	4	3
4	3	3	3	4	4	4
4	4	4	4	4	4	4
4	4	4	5	4	5	5
5	5	5	4	5	4	4
4	4	4	3	4	3	4
5	5	5	5	5	5	5
5	4	4	4	4	5	4
3	3	4	4	2	2	3
1	1	2	2	2	2	2
4	4	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	5	5
1	1	4	4	4	4	4
4	4	4	5	5	5	5
4	4	4	4	4	4	4
1	1	1	1	1	1	1
3	4	5	5	5	5	4
4	3	4	4	4	4	4
5	5	4	4	4	4	3
3	4	5	4	4	4	4
4	4	4	4	3	3	3
4	4	4	4	4	5	3
4	5	5	5	5	5	5
3	3	3	3	3	4	4
4	4	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	5	5
5	4	4	4	4	4	4
4	5	5	5	4	5	5
5	5	5	5	5	5	5
2	2	5	5	4	5	5
4	4	5	5	5	5	5
4	3	5	5	5	3	4
5	5	5	5	5	5	5
4	3	4	4	4	4	3
4	4	4	4	4	4	4
4	4	4	4	4	4	4
2	3	3	3	3	4	4
4	3	4	4	5	5	5
5	5	5	5	5	4	4
3	5	5	5	5	5	5
4	4	5	5	5	5	5
4	5	5	5	4	5	5
3	3	3	3	3	4	4
4	5	5	5	5	4	4
1	1	4	4	4	4	4
2	3	3	3	2	2	2
3	4	4	4	3	3	3
4	4	4	4	4	5	5
3	4	4	4	4	3	5
3	4	4	4	4	3	3
5	5	5	5	4	5	5
5	5	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	5	5
5	4	5	5	5	5	5
4	3	4	4	4	4	4
5	5	4	4	4	4	4
3	3	4	5	4	4	5
2	2	3	3	2	3	3
3	3	4	4	3	3	2

3	3	3	3	3	2	2
3	3	4	4	4	4	4
2	2	3	3	3	3	3

22. Простор је приступачан различити	23. Културна станица је позитивно утиц	24. Од отварања станице, овај део гра	25. Присуство културне станице повећ	26. Простор је постао препознатљив ор	27. Присуство културне станице повећ	28. Простор успешно чува и интерпрет
5	4	5	5	4	3	5
5	4	5	5	5	4	5
5	5	5	5	5	3	4
3	3	2	3	2	3	3
4	3	3	4	4	2	4
4	4	5	5	5	4	4
4	2	2	2	2	1	3
2	4	2	2	3	1	2
4	4	4	3	4	3	3
5	5	5	3	3	2	3
5	5	5	5	5	5	4
4	4	3	3	5	3	5
5	5	5	3	3	2	4
4	4	4	4	4	4	4
4	3	3	2	2	1	3
3	4	4	2	5	3	3
4	5	5	5	3	4	4
4	5	4	4	4	3	4
5	4	4	1	2	1	3
5	5	5	3	5	3	5
5	2	3	1	2	1	4
4	5	5	5	3	3	4
4	5	4	4	4	3	4
5	5	5	5	4	2	4
4	4	3	4	2	2	5
5	5	5	3	4	3	3
5	5	5	4	5	3	5
4	4	3	4	2	2	5
5	5	5	3	4	3	3
5	5	5	4	5	5	4
5	4	4	3	4	4	4
5	4	4	2	5	5	4
5	5	5	3	5	3	3
4	4	3	2	2	2	3
4	3	3	3	1	1	4
4	3	3	3	4	3	4
4	5	4	5	1	1	4
5	3	5	5	5	1	3
2	4	3	3	2	2	3
5	4	4	3	3	2	4
4	4	4	2	4	3	3
3	4	5	5	5	3	5
4	4	4	3	4	3	3
4	5	4	4	3	3	3
5	5	4	4	4	3	3
3	3	3	3	3	3	3
4	4	3	3	3	3	4
5	5	5	5	5	4	5
5	5	5	5	4	1	4
4	5	4	3	3	4	4
4	4	4	4	5	3	3
5	5	2	4	5	4	5
5	5	5	4	5	3	3
4	4	3	4	4	3	4
4	4	3	4	4	2	4
2	3	3	3	2	3	4
4	3	2	1	2	1	1
5	3	2	3	3	1	3
4	3	3	3	4	3	4
3	4	4	3	3	1	4
4	5	5	5	5	2	3
3	4	4	4	3	2	3
4	4	3	3	3	2	3
4	3	3	4	3	3	3
5	5	5	5	4	2	5
4	3	4	4	4	3	4
5	5	5	3	5	3	4
5	5	4	5	5	4	5
3	3	3	3	3	3	3
5	5	4	4	5	1	2
3	4	4	2	4	4	4
4	3	4	3	2	2	3
4	3	4	5	5	3	4
3	4	4	3	4	3	3
3	3	4	3	4	2	3
4	4	3	4	4	3	4
5	5	5	5	5	4	5

4	4	4	4	4	4	4
4	4	3	3	4	3	4
4	4	4	4	3	5	3
4	4	4	4	4	3	4
5	5	5	4	4	5	5
5	4	4	4	5	4	4
4	4	5	3	3	3	4
4	4	4	3	2	4	3
4	4	4	4	4	4	5
4	3	2	2	2	1	3
4	4	3	3	2	2	3
5	4	5	5	5	4	4
4	4	4	2	4	2	3
5	5	4	5	5	2	4
4	5	3	3	4	3	4
5	5	5	3	1	1	2
3	3	4	4	4	4	3
4	3	3	4	5	4	4
5	3	5	3	5	1	3
4	5	4	4	4	4	4
5	5	5	4	4	3	3
3	3	3	3	3	3	3
3	4	3	3	4	2	4
5	5	3	3	3	2	4
3	4	3	2	3	2	4
4	4	4	4	4	4	4
4	5	5	2	3	3	3
5	4	3	3	5	1	3
5	5	4	3	5	3	5
3	3	3	3	2	3	3
3	4	4	3	4	2	4
3	3	3	2	3	2	3
4	4	5	4	4	4	4
4	4	5	3	4	3	4
5	3	1	1	4	1	3
3	5	4	4	4	3	5
3	5	4	3	3	1	4
4	3	4	3	4	3	3
4	4	3	3	2	3	3
5	5	4	3	4	3	4
3	4	5	4	5	4	4
4	4	5	4	5	3	3
5	5	4	4	5	4	5
5	4	4	4	4	4	5
4	4	3	4	4	3	4
2	4	4	2	2	1	4
3	4	3	2	4	3	3
3	1	1	1	4	1	2
5	5	5	5	5	4	5
3	2	2	2	4	2	4
5	2	2	1	5	1	2
5	5	5	5	5	5	5
5	5	5	5	5	5	5
2	2	3	3	4	4	4
3	4	3	2	2	1	3
5	5	5	1	3	3	3
3	3	3	2	1	3	1
5	5	5	5	5	3	3
4	4	4	4	4	4	4
4	4	4	4	5	3	5
4	4	4	1	4	1	4
5	5	5	5	4	5	3
5	5	5	5	5	4	5
4	5	3	3	3	4	4
4	5	5	5	5	3	5
3	4	4	3	4	2	4
3	4	3	3	3	2	4
4	3	2	2	3	3	3
4	5	3	3	4	2	4
4	3	3	4	4	4	4
5	5	5	5	4	1	4
4	4	4	3	4	3	4
5	5	5	5	5	3	4
4	4	4	4	4	4	4
2	2	2	4	4	3	3
3	4	3	4	3	3	4
4	4	4	4	4	2	4
4	4	3	2	3	3	3
4	4	3	2	3	2	3
5	5	5	4	3	2	2
4	2	1	1	1	1	3
3	4	4	2	4	2	3
1	4	4	1	3	3	4
5	3	4	4	4	3	3
4	4	3	4	2	4	4
2	3	3	2	3	2	2
5	3	4	3	4	3	3
3	4	5	2	4	5	4
4	4	2	2	2	3	4

3	3	3	3	3	3	5
5	5	3	3	4	3	5
5	4	5	4	3	1	4
5	5	5	5	5	5	4
4	4	4	4	4	4	3
4	5	5	4	4	4	4
4	4	4	5	5	4	4
4	3	3	4	4	3	4
3	2	3	2	3	3	1
4	4	4	4	4	4	4
5	5	5	3	4	3	3
5	5	5	3	5	1	3
3	2	2	1	2	1	3
5	4	2	3	2	2	3
4	5	5	5	4	3	4
4	3	2	2	2	1	1
4	3	2	2	3	3	3
5	5	5	3	5	1	3
2	4	4	2	3	2	3
5	5	5	5	5	5	5
4	4	4	4	2	3	3
5	5	5	4	5	3	4
5	5	4	5	5	3	5
5	5	4	3	3	4	2
2	3	3	2	3	2	3
5	4	4	4	4	3	4
5	5	5	5	5	3	5
5	4	5	5	3	3	3
4	4	4	3	4	3	4
4	5	5	4	4	2	4
4	5	4	4	3	2	4
4	4	4	3	5	4	4
5	4	4	3	5	1	2
3	3	3	3	3	3	4
3	4	3	3	5	4	5
4	4	4	3	4	3	4
4	3	4	4	3	2	4
5	5	5	5	5	3	5
5	5	5	4	5	3	5
4	4	3	3	4	2	4
3	5	3	2	2	2	3
4	3	3	3	4	3	3
4	4	3	3	5	3	3
4	5	4	3	4	3	4
4	3	3	3	3	3	3
4	3	2	3	5	3	2
3	3	4	3	4	3	3
3	4	5	3	3	1	3
4	2	4	2	4	2	3
4	2	2	2	2	2	1
3	3	3	4	3	2	2
3	4	3	2	2	1	3
3	3	4	4	4	5	3
5	5	5	5	5	3	4
4	4	3	2	3	1	4
3	5	4	5	5	2	5
3	3	2	1	5	1	3
4	3	2	2	4	3	3
3	2	3	2	2	3	3
3	4	3	2	2	2	3
4	5	5	2	4	1	5
4	4	4	4	4	2	3
4	4	4	4	4	4	4
3	5	2	2	2	1	5
4	2	2	1	3	1	4
4	2	2	2	3	2	4
4	3	3	4	4	3	4
5	5	5	4	5	5	5
3	3	2	2	2	3	3
5	4	3	4	3	3	4
3	4	4	5	5	5	5
5	5	5	5	5	3	3
3	3	2	3	3	3	4
5	5	3	5	1	3	4
3	3	3	3	3	3	3
5	4	5	5	5	3	3
1	1	1	3	1	3	1
5	5	5	3	2	2	3
5	5	5	5	5	4	5
5	5	5	5	5	2	3
5	5	5	5	5	5	5
5	4	3	3	3	2	4

5	4	3	3	4	3	4
5	5	5	5	1	1	1
5	4	4	3	4	4	4
5	5	2	1	1	1	3
4	4	5	3	5	2	4
5	4	4	4	4	3	3
5	5	5	5	5	1	5
5	4	3	3	4	2	4
5	5	5	5	5	5	5
5	3	5	3	2	1	3
5	5	5	5	5	3	4
5	4	2	2	3	4	4
4	4	4	4	3	4	5
5	1	5	2	5	1	2
5	5	5	3	5	3	5
5	5	5	5	5	5	4
5	5	3	3	4	3	5
5	5	3	3	5	2	3
5	5	5	5	5	4	4
4	4	4	3	3	1	3
4	5	3	1	2	1	3
4	3	3	2	2	2	2
4	3	2	3	3	1	4
5	5	5	5	4	2	3
1	1	1	1	1	1	1
3	3	4	3	2	2	3
3	3	3	3	3	3	3
3	3	3	4	3	2	3
5	5	5	5	5	5	5
4	5	5	5	4	4	4
4	4	3	2	4	3	3
5	5	3	3	3	2	3
5	5	5	4	5	2	4
5	4	3	3	3	1	4
4	5	2	2	5	3	3
3	3	4	3	4	2	5
5	5	5	5	5	5	5
5	5	3	3	3	3	4
5	5	4	3	5	3	5
4	5	5	4	4	3	4
5	4	5	5	5	3	4
4	4	4	4	4	4	3
5	4	3	3	2	1	3
4	4	3	4	5	4	4
5	5	4	2	4	3	3
5	4	4	5	3	4	3
3	3	3	3	4	2	2
5	5	5	3	5	3	2
5	5	5	5	3	4	5
5	4	5	3	5	4	3
1	3	3	3	4	3	4
5	5	5	5	4	1	3
4	3	3	2	3	4	3
5	4	5	4	5	4	3
5	4	4	3	3	4	4
5	5	5	5	3	3	5
4	5	5	4	5	3	5
4	3	2	2	1	1	4
3	4	4	3	3	2	3
4	4	4	5	5	3	4
5	5	5	5	5	1	3
4	3	3	2	4	2	2
3	4	3	2	3	2	3
5	3	3	5	2	1	3
5	5	5	4	5	3	5
4	3	3	2	3	2	3
4	4	4	4	5	2	4
5	4	4	3	1	1	3
5	5	5	5	5	5	4
4	5	4	3	5	3	3
5	4	3	3	4	3	2
5	3	4	5	1	1	3
5	5	5	5	5	5	4
4	4	4	3	3	2	3
3	4	4	4	5	5	5
3	4	4	4	3	4	3
3	5	4	3	5	2	4
5	5	4	4	5	3	5
4	4	3	3	3	2	4
4	4	5	4	4	3	3
4	3	3	2	1	3	3
2	4	3	2	3	3	4
3	4	2	2	4	2	4
5	5	5	5	5	4	5
5	5	5	5	5	5	5
5	5	2	3	3	2	4
4	3	4	4	4	4	3
3	4	3	3	3	3	4

4	4	4	4	4	4	4
4	5	5	4	4	3	4
4	4	4	4	4	4	5
4	5	5	5	5	4	4
5	5	5	5	5	5	5
5	5	5	5	5	3	4
4	4	4	3	3	3	4
2	1	2	2	2	2	2
4	4	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	5	4
5	5	5	3	5	1	4
5	5	5	5	5	5	5
4	5	5	3	5	4	4
1	1	1	1	1	1	1
4	4	4	3	4	5	2
4	4	4	4	4	4	4
4	4	5	3	5	2	4
4	4	4	5	4	4	3
2	3	1	1	2	1	4
3	4	3	2	4	2	3
5	5	5	5	5	3	4
4	3	3	3	4	3	4
4	4	3	3	3	3	4
5	5	5	4	5	5	5
3	5	5	5	3	4	5
5	4	4	4	4	2	5
5	5	5	5	5	3	4
5	4	4	1	4	1	1
5	4	4	3	3	2	3
4	3	4	3	5	3	3
5	5	5	5	5	3	5
4	3	2	2	2	2	2
4	4	4	4	4	4	4
4	4	4	4	5	3	3
4	3	2	2	4	2	4
5	3	3	5	5	4	4
4	2	4	5	4	2	4
5	5	5	4	5	3	3
5	4	5	4	4	4	4
5	5	5	4	4	4	4
4	4	3	3	3	4	4
4	5	4	5	5	4	3
4	4	4	4	4	4	4
3	3	2	2	2	1	2
3	3	2	3	5	3	3
4	4	5	3	4	3	4
4	5	4	4	4	3	4
4	4	3	3	4	3	4
5	4	5	4	5	4	5
4	5	5	5	5	4	4
5	5	5	5	5	5	5
5	5	5	5	5	5	5
4	4	4	4	4	3	4
4	3	3	5	5	3	3
4	4	4	3	4	3	3
2	4	4	2	2	2	4
3	4	3	2	4	2	2
2	2	4	2	4	3	2
3	2	2	2	3	2	3
3	2	2	2	2	3	3

29. Архитектонска интервенција допри	30. Простор има јасан културни и симб	31. Овај објектат сматрам важним за ид	32. Простор има значење које превази 33. Како бисте оценили промену овог п	34. Присуство културне станице повећ	35. Овакве просторне интервенције по
4	5	5	4 Делимично се побољшао	4	4
5	5	4	4 Делимично се побољшао	4	5
3	4	5	3 Значајно се побољшао	5	5
3	2	4	3 Нема значајне промене	3	3
4	4	4	4 Делимично се побољшао	4	4
4	4	4	5 Значајно се побољшао	5	5
2	3	3	3 Делимично се побољшао	3	3
2	3	2	4 Делимично се побољшао	1	3
4	4	4	4 Значајно се побољшао	4	4
3	3	4	4 Делимично се побољшао	3	4
5	5	5	5 Значајно се побољшао	5	5
4	4	3	4 Нема значајне промене	4	3
5	5	2	3 Значајно се побољшао	3	5
4	4	5	5 Значајно се побољшао	5	5
2	3	2	2 Значајно се побољшао	2	3
4	3	3	3 Значајно се побољшао	3	4
4	4	4	4 Значајно се побољшао	5	4
4	4	5	4 Делимично се побољшао	4	4
3	4	2	4 Значајно се побољшао	1	4
5	5	4	4 Значајно се побољшао	5	5
3	4	2	2 Значајно се побољшао	2	4
3	3	4	3 Делимично се побољшао	4	4
4	4	5	4 Значајно се побољшао	4	4

4	4	4	5 Значајно се побољшао	4	5
4	4	4	4 Нема значајне промене	4	4
4	3	2	3 Делимично се побољшао	3	5
4	4	5	4 Значајно се побољшао	3	5
5	4	1	1 Делимично се побољшао	3	4
5	5	5	4 Значајно се побољшао	4	5
4	4	3	5 Значајно се побољшао	3	4
5	4	5	3 Значајно се побољшао	5	4
2	4	3	3 Значајно се побољшао	3	4
5	5	5	5 Делимично се побољшао	5	5
4	4	2	3 Значајно се побољшао	4	4
5	5	3	4 Значајно се побољшао	5	5
5	5	3	4 Значајно се побољшао	2	4
4	4	4	4 Делимично се побољшао	4	3
3	3	2	2 Делимично се побољшао	2	4
3	4	3	3 Делимично се побољшао	3	3
4	4	1	3 Значајно се побољшао	1	5
4	5	5	5 Значајно се побољшао	4	4
3	4	3	3 Делимично се побољшао	3	3
5	3	2	1 Значајно се побољшао	4	5
4	4	4	3 Делимично се побољшао	4	5
5	5	4	4 Значајно се побољшао	4	4
4	4	4	3 Делимично се побољшао	4	4
3	4	4	2 Значајно се побољшао	4	5
3	4	4	4 Делимично се побољшао	4	5
3	3	3	3 Нема значајне промене	4	4
4	3	3	2 Значајно се побољшао	4	4
5	5	5	5 Значајно се побољшао	4	5
4	5	2	2 Значајно се побољшао	5	5
5	4	4	4 Делимично се побољшао	4	5
3	5	3	4 Делимично се побољшао	4	4
4	4	5	4 Нема значајне промене	4	4
5	4	4	3 Значајно се побољшао	5	5
4	4	4	4 Значајно се побољшао	3	4
3	3	2	2 Значајно се побољшао	5	5
4	3	2	2 Делимично се побољшао	4	4
2	2	2	2 Нема значајне промене	2	3
4	3	5	3 Нема значајне промене	4	3
3	4	4	3 Делимично се побољшао	4	4
3	4	3	3 Делимично се побољшао	3	4
4	3	2	2 Значајно се побољшао	4	5
3	2	3	2 Значајно се побољшао	4	4
4	4	4	3 Делимично се побољшао	2	4
5	5	4	5 Значајно се побољшао	4	5
4	5	4	3 Делимично се побољшао	2	3
5	5	4	4 Делимично се побољшао	4	4
5	5	5	4 Делимично се побољшао	3	3
3	3	3	3 Нема значајне промене	3	3
3	4	4	2 Значајно се побољшао	3	5
5	4	4	3 Значајно се побољшао	4	5
2	1	1	1 Нема значајне промене	1	2
4	5	2	3 Делимично се побољшао	4	4
5	5	4	5 Значајно се побољшао	2	4
3	4	4	2 Делимично се побољшао	4	4
3	3	4	4 Делимично се побољшао	4	4
3	3	4	3 Делимично се побољшао	3	4
5	5	5	3 Делимично се побољшао	4	5
4	4	4	4 Делимично се побољшао	4	4
5	4	4	5 Делимично се побољшао	3	4
3	4	5	5 Делимично се побољшао	4	4
4	4	5	5 Значајно се побољшао	5	5
5	5	5	4 Значајно се побољшао	5	5
5	4	3	4 Делимично се побољшао	4	5
4	4	4	4 Значајно се побољшао	4	4
2	4	4	4 Нема значајне промене	4	5
5	4	4	3 Значајно се побољшао	4	5
3	3	3	3 Нема значајне промене	3	3
3	3	2	3 Делимично се побољшао	2	3
5	5	3	3 Делимично се побољшао	4	4
4	5	4	3 Делимично се побољшао	4	4
5	5	5	4 Значајно се побољшао	2	3
4	4	5	3 Значајно се побољшао	4	5
1	1	3	1 Значајно се побољшао	4	4
3	3	3	3 Делимично се побољшао	5	5
4	4	5	4 Делимично се побољшао	4	5
3	3	4	3 Значајно се побољшао	2	3
4	5	3	3 Делимично се побољшао	4	4
4	5	5	3 Значајно се побољшао	5	5
3	3	3	3 Нема значајне промене	3	3
4	5	5	4 Значајно се побољшао	3	3
3	4	4	4 Делимично се побољшао	4	4
4	4	4	4 Делимично се побољшао	4	4
3	4	4	3 Делимично се побољшао	4	3
3	4	4	3 Делимично се побољшао	3	5
5	5	5	3 Значајно се побољшао	4	5
3	3	3	3 Нема значајне промене	3	3
4	4	4	3 Делимично се побољшао	4	4
5	5	5	4 Значајно се побољшао	3	3
3	4	4	4 Делимично се побољшао	4	4
4	4	4	4 Делимично се побољшао	4	4
3	4	4	3 Делимично се побољшао	4	3
3	4	4	3 Делимично се побољшао	3	5
5	5	5	3 Значајно се побољшао	4	5
3	3	3	3 Нема значајне промене	3	3
4	3	3	2 Значајно се побољшао	4	4

4	4	4	4 Делимично се побољшао	3	4
4	4	4	4 Значајно се побољшао	4	4
4	4	4	3 Делимично се побољшао	4	4
4	4	4	3 Делимично се побољшао	1	3
4	4	5	4 Значајно се побољшао	3	4
5	4	5	5 Значајно се побољшао	2	4
4	4	4	4 Делимично се побољшао	4	4
2	3	3	4 Делимично се побољшао	3	3
4	3	4	4 Делимично се побољшао	3	4
5	4	5	5 Значајно се побољшао	4	4
4	4	4	4 Значајно се побољшао	3	3
5	5	5	5 Значајно се побољшао	4	5
5	5	5	5 Значајно се побољшао	5	5
3	4	4	5 Делимично се побољшао	4	4
4	4	1	1 Делимично се побољшао	1	2
4	3	4	3 Делимично се побољшао	3	4
3	3	3	3 Значајно се побољшао	1	2
5	5	5	5 Значајно се побољшао	5	5
3	3	4	4 Нема значајне промене	3	3
4	5	3	2 Значајно се побољшао	3	2
5	5	5	5 Значајно се побољшао	5	5
5	5	5	5 Значајно се побољшао	5	5
4	2	1	3 Нема значајне промене	2	3
2	2	2	2 Делимично се побољшао	4	5
5	3	5	5 Значајно се побољшао	5	5
1	3	1	1 Делимично се побољшао	2	3
4	5	4	4 Нема значајне промене	3	4
4	4	4	4 Делимично се побољшао	4	4
3	5	5	5 Делимично се побољшао	5	4
4	4	3	3 Значајно се побољшао	3	4
5	5	4	4 Делимично се побољшао	5	5
5	5	5	4 Значајно се побољшао	5	5
4	3	4	4 Делимично се побољшао	5	4
5	5	5	4 Делимично се побољшао	5	5
4	4	4	3 Значајно се побољшао	4	4
4	4	4	2 Значајно се побољшао	3	4
4	3	5	3 Значајно се побољшао	3	4
4	5	5	5 Значајно се побољшао	4	4
3	4	4	4 Делимично се побољшао	4	4
5	5	1	2 Значајно се побољшао	3	4
4	4	4	4 Делимично се побољшао	4	4
1	2	3	4 Значајно се побољшао	4	5
4	4	4	3 Делимично се побољшао	4	4
3	3	3	3 Нема значајне промене	3	3
4	4	4	2 Значајно се побољшао	5	5
4	4	4	4 Делимично се побољшао	4	4
3	3	4	3 Делимично се побољшао	4	4
4	4	4	4 Нема значајне промене	3	4
2	4	3	3 Значајно се побољшао	4	4
2	3	1	1 Нема значајне промене	1	2
3	3	2	2 Делимично се побољшао	3	3
4	5	5	3 Делимично се побољшао	2	5
4	4	4	2 Значајно се побољшао	4	3
5	4	5	4 Значајно се побољшао	5	5
2	2	2	2 Нема значајне промене	2	2
4	3	4	4 Значајно се побољшао	3	4
4	5	1	1 Делимично се побољшао	3	4
2	4	4	5 Делимично се побољшао	3	4
5	5	4	4 Значајно се побољшао	4	4
5	5	5	5 Делимично се побољшао	4	4
3	3	2	2 Значајно се побољшао	4	5
5	5	5	5 Значајно се побољшао	5	5
4	3	4	4 Делимично се побољшао	4	4
4	3	3	4 Значајно се побољшао	5	5
4	4	4	4 Значајно се побољшао	4	5
4	5	5	5 Значајно се побољшао	5	5
2	2	2	3 Делимично се побољшао	3	2
4	4	4	4 Значајно се побољшао	4	5
4	4	5	4 Делимично се побољшао	5	5
5	5	5	2 Нема значајне промене	3	4
3	2	2	2 Нема значајне промене	2	3
4	5	3	2 Нема значајне промене	3	3
4	3	5	4 Значајно се побољшао	4	4
1	1	1	1 Делимично се погоршао	1	3
2	2	3	3 Делимично се погоршао	2	2
4	5	3	2 Значајно се побољшао	5	4
4	4	4	4 Делимично се побољшао	4	4
5	5	5	5 Нема значајне промене	5	5
4	4	4	4 Значајно се побољшао	4	4
5	5	5	4 Значајно се побољшао	5	5
5	5	4	5 Делимично се побољшао	4	5
3	4	4	3 Делимично се побољшао	5	5
5	3	4	2 Нема значајне промене	3	4
4	4	4	4 Делимично се побољшао	4	5
5	5	5	5 Значајно се побољшао	5	5
3	4	4	2 Делимично се побољшао	4	4
4	3	2	2 Делимично се побољшао	4	4
4	3	4	3 Делимично се побољшао	3	3
2	2	3	2 Делимично се побољшао	2	4

4	4	5	4 Значајно се побољшао	4	5
3	3	4	4 Делимично се побољшао	3	4
2	3	3	2 Делимично се побољшао	4	4
4	4	5	3 Значајно се побољшао	4	4
5	5	5	3 Значајно се побољшао	4	4
4	3	3	3 Делимично се побољшао	3	4
3	4	3	4 Делимично се побољшао	4	4
5	5	5	5 Значајно се побољшао	3	5
5	3	3	1 Значајно се побољшао	3	4
4	4	4	5 Значајно се побољшао	4	4
4	5	4	5 Значајно се побољшао	3	5
3	3	4	3 Нема значајне промене	3	4
3	3	3	4 Делимично се погоршао	4	3
3	3	4	2 Делимично се побољшао	3	3
4	3	3	4 Значајно се побољшао	3	4
4	3	2	2 Делимично се побољшао	3	3
3	4	4	3 Делимично се побољшао	3	4
3	4	4	4 Нема значајне промене	3	5
3	3	3	3 Значајно се погоршао	3	3
2	1	2	2 Нема значајне промене	2	2
3	4	4	3 Нема значајне промене	3	3
4	4	5	5 Делимично се побољшао	4	4
5	4	4	4 Делимично се побољшао	4	4
4	4	5	5 Значајно се побољшао	4	5
4	4	5	4 Делимично се побољшао	4	5
4	4	4	3 Значајно се побољшао	4	5
3	3	2	3 Делимично се побољшао	1	2
4	3	2	2 Нема значајне промене	2	2
4	3	3	4 Значајно се побољшао	2	3
3	3	4	3 Нема значајне промене	2	3
5	5	5	3 Значајно се побољшао	5	5
3	3	4	4 Нема значајне промене	3	4
4	4	4	3 Значајно се побољшао	4	5
5	5	5	5 Значајно се побољшао	2	3
5	5	5	5 Нема значајне промене	2	3
3	4	4	4 Делимично се побољшао	2	3
4	4	4	3 Делимично се побољшао	3	4
5	5	5	5 Значајно се побољшао	5	5
1	3	3	3 Нема значајне промене	1	1
4	3	4	3 Нема значајне промене	1	4
4	3	4	4 Значајно се побољшао	1	3
5	4	5	3 Значајно се побољшао	5	4
4	4	4	3 Делимично се побољшао	3	4
5	4	3	3 Делимично се побољшао	3	5
2	3	4	3 Значајно се погоршао	2	2
5	4	4	3 Значајно се побољшао	4	4
5	5	3	4 Делимично се побољшао	3	5
4	5	5	4 Значајно се побољшао	4	5
3	4	5	5 Делимично се побољшао	4	5
4	4	2	4 Делимично се побољшао	3	3
3	3	3	3 Делимично се побољшао	4	3
5	4	4	1 Значајно се побољшао	1	4
1	3	1	3 Значајно се погоршао	1	2
4	4	3	4 Делимично се побољшао	4	5
5	5	5	5 Значајно се побољшао	5	5
5	5	5	5 Значајно се побољшао	4	5
5	5	5	5 Значајно се побољшао	5	5
5	5	2	5 Делимично се побољшао	4	5
4	4	5	5 Делимично се побољшао	4	5
1	1	1	1 Значајно се побољшао	4	2
4	4	5	3 Делимично се побољшао	4	4
2	3	3	3 Значајно се побољшао	4	5
4	5	4	4 Значајно се побољшао	3	3
3	4	5	4 Значајно се побољшао	5	4
5	5	5	5 Значајно се побољшао	3	5
4	4	4	3 Значајно се побољшао	3	5
5	5	5	5 Значајно се побољшао	5	5
4	4	4	4 Нема значајне промене	2	3
5	4	3	3 Нема значајне промене	3	3
5	3	4	3 Делимично се побољшао	4	4
4	4	3	4 Нема значајне промене	3	4
2	2	5	1 Значајно се побољшао	1	2
4	5	4	4 Делимично се побољшао	3	4
3	4	4	4 Делимично се побољшао	4	4
4	5	5	5 Значајно се побољшао	5	5
3	4	4	4 Делимично се побољшао	2	3
2	3	5	4 Значајно се побољшао	5	5
4	4	3	4 Делимично се побољшао	2	4
2	2	3	4 Нема значајне промене	3	3
4	3	2	3 Нема значајне промене	2	2
3	3	1	3 Значајно се побољшао	1	2
4	5	5	4 Значајно се побољшао	4	5
1	1	1	1 Значајно се погоршао	1	1
4	4	4	3 Делимично се побољшао	3	4
3	3	3	3 Нема значајне промене	3	3
3	3	2	3 Делимично се побољшао	3	4
5	5	5	5 Значајно се побољшао	5	5
5	4	5	5 Значајно се побољшао	4	5

4	5	4	5 Делимично се побољшао	5	5
3	4	3	3 Значајно се побољшао	4	5
5	5	5	5 Значајно се побољшао	5	5
4	4	3	3 Делимично се побољшао	4	3
3	3	4	3 Нема значајне промене	3	3
4	4	3	3 Делимично се побољшао	4	5
5	5	5	5 Значајно се побољшао	5	5
5	5	3	3 Делимично се побољшао	4	4
5	5	5	4 Делимично се побољшао	4	4
3	5	3	3 Значајно се побољшао	5	5
4	4	5	5 Значајно се побољшао	5	5
4	3	3	3 Делимично се побољшао	4	3
2	4	2	2 Значајно се побољшао	3	4
4	4	3	3 Делимично се побољшао	4	4
4	5	4	3 Делимично се побољшао	4	5
4	5	4	4 Значајно се побољшао	4	4
5	4	3	3 Нема значајне промене	2	3
5	4	4	5 Делимично се побољшао	4	4
5	5	4	3 Делимично се побољшао	5	5
5	4	5	4 Значајно се побољшао	5	5
4	5	3	4 Делимично се побољшао	4	4
3	4	4	3 Значајно се побољшао	2	4
4	4	3	2 Нема значајне промене	3	3
4	3	3	3 Делимично се побољшао	4	4
4	4	3	4 Делимично се побољшао	4	4
5	5	5	5 Делимично се побољшао	5	5
5	5	5	3 Значајно се побољшао	5	5
2	4	4	3 Нема значајне промене	3	2
3	4	4	4 Делимично се побољшао	3	3
4	4	3	4 Значајно се побољшао	4	5
4	5	4	3 Значајно се побољшао	5	4
3	4	2	3 Нема значајне промене	2	3
3	3	4	3 Делимично се побољшао	4	5
1	4	3	2 Значајно се побољшао	3	5
5	5	5	4 Значајно се побољшао	5	5
2	3	3	3 Делимично се побољшао	2	4
4	4	4	4 Значајно се побољшао	2	4
1	4	1	1 Значајно се побољшао	4	5
4	4	3	3 Значајно се побољшао	4	4
4	3	5	3 Делимично се побољшао	5	5
3	2	1	3 Делимично се побољшао	4	4
3	4	4	2 Делимично се побољшао	3	5
5	5	2	2 Значајно се побољшао	5	5
3	4	3	3 Нема значајне промене	3	4
5	5	5	5 Значајно се побољшао	4	5
3	3	3	2 Делимично се побољшао	4	4
3	3	4	3 Делимично се побољшао	4	3
5	5	4	2 Делимично се побољшао	4	5
5	4	4	3 Делимично се побољшао	5	5
4	4	4	3 Делимично се побољшао	4	4
2	2	2	3 Делимично се побољшао	4	4
4	4	4	3 Делимично се побољшао	4	4
4	4	4	4 Делимично се побољшао	3	4
5	5	5	5 Значајно се побољшао	5	5
5	5	5	5 Значајно се побољшао	5	5
5	4	4	4 Значајно се побољшао	4	5
4	4	3	2 Делимично се побољшао	4	4
3	3	3	3 Делимично се побољшао	4	3
4	4	4	4 Значајно се побољшао	4	4
5	5	4	4 Значајно се побољшао	4	4
5	4	4	4 Значајно се побољшао	5	5
3	3	4	3 Делимично се побољшао	5	5
5	5	5	5 Значајно се побољшао	5	5
5	5	5	5 Делимично се погоршао	5	5
3	3	4	4 Делимично се побољшао	4	4
2	2	2	2 Делимично се погоршао	2	2
4	4	4	4 Значајно се побољшао	4	4
5	5	5	5 Значајно се побољшао	5	5
4	3	4	2 Делимично се побољшао	5	4
5	5	5	5 Значајно се побољшао	5	4
4	4	4	4 Делимично се побољшао	4	4
2	2	3	3 Делимично се побољшао	4	3
3	4	3	3 Делимично се побољшао	4	4
4	4	4	4 Делимично се побољшао	4	4
4	4	3	4 Делимично се побољшао	4	4
3	4	4	4 Делимично се побољшао	4	4
5	5	5	4 Делимично се побољшао	3	3
4	3	4	2 Делимично се побољшао	4	4
4	4	5	4 Значајно се побољшао	5	5
3	4	4	3 Нема значајне промене	3	4
4	4	5	5 Делимично се побољшао	4	4
5	5	5	5 Делимично се побољшао	5	5
4	4	5	4 Значајно се побољшао	5	5
4	4	5	4 Значајно се побољшао	4	5
4	4	3	3 Значајно се побољшао	5	5
4	4	3	4 Делимично се побољшао	4	4
3	4	3	4 Делимично се побољшао	4	4
3	5	5	5 Нема значајне промене	2	3

5	5	5	5 Значајно се побољшао	5	5
2	2	2	2 Делимично се побољшао	3	3
4	4	4	4 Делимично се побољшао	4	4
5	5	5	5 Делимично се побољшао	4	4
4	4	4	4 Делимично се побољшао	3	3
5	5	4	5 Делимично се побољшао	4	5
4	4	4	4 Делимично се побољшао	3	3
3	4	4	4 Значајно се побољшао	5	5
5	5	5	5 Значајно се побољшао	5	5
4	4	4	5 Значајно се побољшао	4	4
4	4	4	4 Нема значајне промене	4	4
4	3	5	5 Значајно се побољшао	4	5
4	4	4	4 Делимично се побољшао	4	4
2	1	2	3 Нема значајне промене	2	2
5	4	4	4 Делимично се побољшао	3	5
4	4	4	4 Делимично се побољшао	3	4
4	4	4	4 Делимично се побољшао	4	4
4	4	4	4 Делимично се побољшао	3	4
5	5	5	5 Значајно се побољшао	4	5
4	4	5	4 Значајно се побољшао	5	5
5	5	5	5 Делимично се побољшао	5	5
5	5	5	5 Значајно се побољшао	4	5
4	4	4	3 Делимично се побољшао	3	4
3	3	4	4 Делимично се побољшао	4	4
3	4	4	3 Делимично се побољшао	3	4
2	2	2	3 Делимично се побољшао	4	4
2	2	2	2 Делимично се побољшао	2	3
2	2	2	2 Нема значајне промене	2	2
3	3	4	4 Нема значајне промене	3	3
2	3	2	2 Делимично се побољшао	2	3

4

5

3

4

5

4

4

4

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

3	Сачувану архитектонску вред	Скроман програм и time ned	Nije dovoljno uključio lokalnu zajednicu jer se sadržaji biraju na zatvorenom nivou, i bez adekvatnog marketinga
4	Удобљене културних садржаја	Недовољна транспарентност	Локална заједница није довољно информисана о раду културних станица.
5			
5	Плика за културно издизање	Marketing, program ponekad Na	
5	Што има за циљ i program	Stoperice	Ne, zato što moraš biti politički dobar da ga dobiješ na korišćenje od pada nadstrošnice.
5			
4	Mesto za baka kultura des	Ne razumem potpuno namer	Ne znam
3	Zanimljiva ponuda sadržaja	Nedostak parking mesta	U mom mestu je lokalna zajednica (posebno деца) dovoljno uključena; za kulturne stanice u gradu (Edšeg) nisam dovoljno upozneta sa
5	Очување архитектонског наслеђа	Nedostatak praćenje infrastrukture	Delimično
4	Kvalitetan sadržaj i ljudi	Tooiet	Ne znam
5			
5			
4	Organizacija samog prostora	OPENS je dostigao punkap; OPENS je orijentisan više ka mladima, mlađe jeste objedinio i združilo, ali ni je drugu društvenu grupu.	
5	Kupce, svireci koji je postoj	beton i beton beton. Trenutno	Ne. Mislim da je zbog straha od opredeljenja, na žalost, koje više da je anti političko (što ne bi trebalo da bude) a u stvari je stranački na str
3	Ne znam	Ne znam	Ne znam
5	Otvorenost - prostorna i k	Mali izložitelji ne beznačajno Moke se još uticati na veću uključenost - poboljšati saradnju sa vrstovima i lokalnim školama, sa malim proizvođačima, pok	
4			
5	Kada bi reagovali programe	Priviše politički orijentisana i	Potpuno je isključio lokalnu zajednicu, ogradio je ogradom prostor, primio političare izasao lokalnu zajednicu. Srušiti je tako i tako godinu bar
5	Povezivanje ljudi	Treba više besplatnih događaja da bude za mlade.	
5			
3			
5	Sadržaj dostupni strokov	na Maltoji dešavanja	Nije
5	Pokupstvo kulturnih i umet	Maloprima mosta	Nije. Na Kikini završi u najtežem broju polusekt koji na poseduju kulturu kao vakcin dvo života. Tako je i na ostalim mestima, jed
4	Programi i metotički	nezainteresovanost za kulturne	
5			
4			
4	Istorijski značaj i upotre	Ne znam	Ne znam
4	Dobro organizovan program	Ponavljanje istih sadržaja, ne	Nismo to tome obavestena
5			
5	Укупан амбијент и културно	Паркинг, али то је проблем	Мислим да још има простора за напредак, али да свакоко утиче да се људи придруже у што већем броју, као публици или као учес
5	Različite kulturne manifest	Održnost na duze vreme	Nije. Zato što se, kao i u sve ostalo, umesala politika.
5	ПОВЕЗИВАЊЕ СТАРОСТИ	ПРОМОЦИЈА	НЕМАМ ДОВОЉНО ИНФОРМАЦИЈА ДА БИХ ОВО ПРОЦЕНИЛА
5			Nedovoljno iskorišćena, mali. Moglo bi više sa češćim raznovrsnijim programom
5	Osnovnim prostor i larar	Nisam dovoljno slobodni pos	Da
4	Valicina	Okolina. Beton, nez i drugi	Da, treba da je u stazi lokalno zajednice ali nije. Veću prednost imaju influenseri.
5			
5			
5	Mogućnost zajedničkog okupljanja i vršenja aktivnosti ljudi	Smatram da jeste, jer je otvoren svima i svima je dostupan, a pre toga na tom mestu se nije nalazio ništa šta bi ljudi posetili	
4	Социјално повезање деце и људи	распомена оцена и идеја	Hoćam da je jeste.
5	Kreativne radionice za decu	Glavni nedostatak je to što s	Delimično, jer kroz radionice i programe uključuje deo lokalne zajednice i podstiče druženje i učešće, ali venjem da uvek postoji prostor za
5	Prika za vaninstitucionalni	Institucionalizacija prostora k	Lokalna zajednica za služje neposrednu vezu sa ovakvim prostorima kulture. Objekat nije samo kontejner kulturnih sadržaja, već i odraz
3			
2	Revitalizovan je objekat Edš	Sadržaja u kulturnim stanicar	Nisam sigurna, ali deluje da nije zbog toga što su sadržaji često nedovoljno atraktivni.
5	Idritibot	Parking	Da
5			
4	Mogućnost edukovanja i odr	Moglo bi se to malo bolje re	između 2 i 3
5	Raznolikost sadržaja, često i	Nedovoljno prostora	Da
3	Program (izložbe, promocije	Nedovoljno komunikacija akt	Ne smatram da je lokalna zajednica uključena. Lični utisak je da prostor funkcioniše kao izolovana poslovna jedinica i da je uključnost ov
2	Sada je uređen i može da se	Prostor isko je sada uređen i	Ne. Nije postojao nijedan način u kojoj je lokalna zajednica učestvovala u odlikovanju programa, iskazivanju potreba i si.
5	Iskreno, zamisao kulturnih st	Glavni nedostatak je naravno	Zato što ih boli ukid za zajednicu. Bitno je pranje para i bogatećenje pojednaca
4	program koji je u ponudi	veličinu same stanice	nisam upoznat
5	Droniste, beleni, wc, prelepa	Blizina radnice, izdvoili su	Vic Da, jer svaki prostor koji ima razne manifestacije i znaci građanima
2	Ima visinu za realizaciju prog	Ne postoje jasni i transparent	Ne. Programi nisu kvalitetni ni adekvatni.
4	Kulturni sadržaji	Treba uređiti neposredno oko	Mislim da bi moglo da se radi više na informisanosti lokalnog stanovništva o aktivnostima
5			
5			
5	Organizacija događaja	Okrugljenje	Nemam jasan stav.
4	Imaju li se sadržaji za decu	U blizini Edšega je OŠ "Petar	Mislim da nije, smatram da bi građani mogli biti bolje informisani o događajima, a onda i predagati sadržaje koji bi njima prišli
5	atmosfera je prijatna, postoj	ulaz nije toliko dobro naznač	na nekima i jeste ali ima prostora da se uključuju, pruža razne mogućnosti za korišćenje
5			
5	Sadržaj	Česte aktivnosti	Nije dovoljno
5	Prostor više nije ruina, ipost	Nije lako ustanoviti sta je i obji	Nisam bio uključeni niti sam znao da se radi na tome dok prostor nije bio gotov
5	Pozitvno utiče na edukaciju	Manjak kulturnih stanica u o	Smatram, jer građani imaju neki kvalitetan vid druženja.
5	Nova kulturna tačka u gradu	Sadržaj	Samo formalno
1	Mogućnosti za dodatan kum	Disparitet između realn	Hoje. Uključuje lokalne zajednice bi promenilo funkciju, dostupnost i ostale karakteristike stanica. Lokalne zajednice se i
5	Sadržaji	Da.	
5	Sadržaji za mlade i mir	Neuređeno neposredno okru	Nije, malo je izdvojen
5	Priступачnost kulturnih i osta	Kod Svitane koja mi je najbliž	Smatram da bi to bio zadatak: kulturnih starića, da misle globalno, a delujuju lokalno. "Banks" je kulturna stanica u kojoj zaposleni sjajno
5	Konkretno povremeni progr	Nedovoljno aktivnost i inovat	Nije, sam određene, male grupe ljudi.
4			
5	Najvećom vrednošću smatra	Trenutno ne bih izdvajala nek	Smatram da jeste jer pozitivno utiče na mlade i spaja ih
2	Društena, kulturna dešavar	Monotonija u odabiru dešava	Ne. Smatram da je prethodno okruženje organski okupljalo ljude željne kulturnog sadržaja. Trenutno rešenje vidim kao nasilno namerituz
1	Lokacija	Nepostojanje kreativnosti u u	Nije, a zašto nije ne znam
4			
4	Dobar program	Nedovoljno informisanost sta	Ne. Ljudima nisu predložene mogućnosti koje im kulturna stanica može pružiti
5	Sadržaji koji se odvijaju izno	Nema	Da
5			
5			
5	Vrio pozitivno deluje na stud	Sada je prezasićen zbog sad	Da vrio, zbog raznih dešavanja koja su se održala na tom prostoru. Izdvajala bih predavanje Aleksandra Aravenne.
5	Besplatan prostor za student	Nedovoljno oglašavanje dešavanja	il manjak dešavanja, neiskorišćen pun potencijal
3	To što se nije srušilo, time se	Opštu kulturnu klimu	Ne verujem.
5	Renoviranje postojećeg obje	Samo da se nastavi sa odz	Jeste. Preko različitih događaja i organizovanja bazara otvorena su vrata za sve građane.
5			
4	Najveću vrednost OPENS kl	Kao potencijalni nedostatak i	Prostor je u značajnoj meri uključio lokalnu zajednicu kroz participativne programe i radionice, a i postoji prostor za dodatno unapređenje k
4			
5	Pogodna je za studente	Nedostatak mogućnosti za simultanim odvijanjem više različitih aktivnosti.	
5			
4	organizovanje raznih događaj	paterno uređenje oko stan	smatram da jeste, zbog događaja u vidu bazara gde okuplja i širu masu grada
5	na	na	na
5			
4	Mir	Nema	Moguće
4	Otvorenost i multifunkcija	Problem je bio kad je zamen	Prostor je izgrađen za mlade, studente i korisnike umetnosti a ne za blizu stud. domova.
5		Pokušaj multifunkcionalnosti	prostora
5	Povremeno dobar program i	podrška nije u potpunosti za	Jeste, pojedinci i grupe su dobili prostor gde mogu prezentovati i konzumirati umetnost. Povremena i stalna radna mesta ljudi iz lokalne zaji
4	Kvalitet ponudjenog sadržaja	ograničen kapacitet	Da
5			
4			
3			
5			
4			
5	Nalazi se u svojoj fabrici svile	Slaaba promocija	Da
5	Sadržaj, arhitektonski izgled	Prostor je mali, nije prilagođ	Delimično, sigurno je potrebno da to bude u većoj meri. Možda je razlog što se teme događaja ne poklapaju sa interesima ljudi u većini slu
3			
3	Kulturne stanice jesu nadom	U poslednje vreme nisam pri	Ne bih znao da odgovorim, jer nisam deo delova grada koji imaju svoju kulturnu stanicu.
4			
4	Koncerti koji se u njoj organi	Nedovoljan marketing. Inform	Ne umem da odgovorim na ovo.
5	opene je ponajviše omladina	nedostatak ostatak kineske č	Jeste, jer su vrata otvorena kako pojedincima, tako i organizacijama koji mogu tu realizovati svoj program, koristiti usluge koje ima omladin
5			

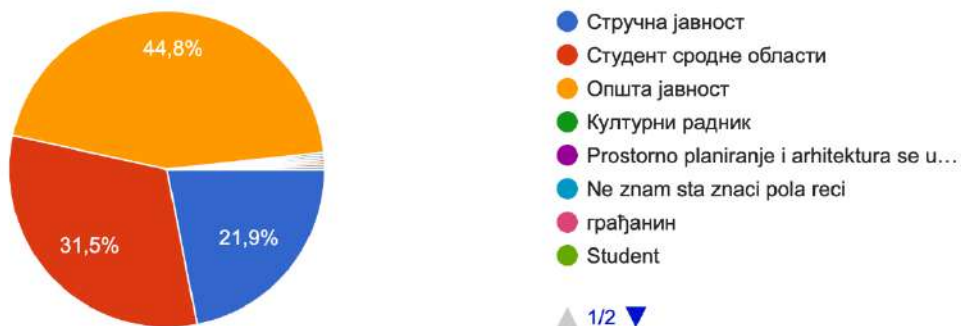
6	Понуда активности у простору	Манаџмент садржаја у њему	Не	Сматрам да није. Због удаљености и недостатка садржаја у непосредној околини простор је подjednako вредан за све грађане Новог Сада.
4	Kulturni Program	Toaleti	Ne	
3				
3				
4				
5	Dostupna zanimljiva desavanja		Da	
5	Bližina	Održavanje	Da	
5	Kulturni programi	Uticaj politike na neke sadržaje	Nije	Uvek može bolje. Povremeno mešanje politike odloja deo ljudi. Nedovoljan marketing
5	Pre svega pažnju mi je privukla	Šta znamo da država malo ulazi	Za kulturnu stanicu	Edšeg nisam sigurna, ali što se tiče ko. Bukovaci ima pomaka, narviše se održavaju dečije radionice koliko sam primetila
5	Izložbe, miran deo grada	Što smo neobrazovano i nep	Nije	Jer smo neobrazovano pink i kulturne izdajanje
4	Održavanje manjih skog kuit	Nedostatak inovativnosti	Nema dovoljno inovativnosti	
4	Programi desavanja	Mozda više do pajačanja	Ne znam	
5		Potrebna je bila promocija stanika	Jer javnost ne zna dovoljno	
3	Okupljanje dece na raznim d	Nedovoljna reklama program	Na. Jednolični program, bez pokušaja ka nekom novom.	
4				
5	Sadržaji koji nude	Parking mesta nedostaju, na	Nije uogšte uključio. Funkcionise nezavljeno.	
5	Moderno i atraktivno	Posebni ugovori sa visoko šk	Pored kulturnih desavanja, potrebno je proširiti na druge društvene aktivizacijes	
4	Raznolost programa, prijetu	Problem svih kulturnih stanica	Svjkara kao takva je uspeja da uveliko men ideju zajednicu i kulturno nasledje kraja u kom se nalazi	
5	Održavanje kulture i identiteta	Volja bih da ovo i slična me	Delimicno, nastali se na pogodnoj lokaciji ali verujem da bi moglo doći do proširenja i van samog objekta i ograde parcele	
5	Konkretni distrikt, i potencijal	Veliki problem je što stanika	Nije	zato što se već stalno insistira na formalnostima a jako veće nekk nešto može da radi. razna udruženja, sistem kalendara i upisa,
5	Održavanje nasleđa tog dela	Neposredni prostor oko ku	Uzajimije lokalnu zajednicu, ali bi moglo biti više programa za uključivanje i eter Broja ljudi	
5	Decentralizacija i disper	Polozaj je takav da nije sa	Mislili da nije, i da je mnogo više orijentisan na mivo grada ili čak šire, i da je tu uključan i onaj osbeja prirocnosti i pripada	
5				
3				
3				
5				
4	Posećujem zbog sadržaja ki	Problem kulture stanice OP	Ne	
5	Sadržaj pripravljen i pripre	Nedovoljno okupljanje, a	Jeste, jer je nadopunjen kao interencija na napuštenom objektu, koji veš sa sobom nosi odasjen znaka i identitet.	
5				
5	prostor	manjak mesta	da	
5	Stvoren prostor za različite d	Lokacija, tj. okolina	Nisam sigurna.	
5				
5	Mesto na kom mogu da ucin	Manjak mesta	Mnogi studenti dolaze tamo i može da se upozna mnogo ljudi	
5				
5	Društvena interakcija među	Mozda bi to bilo nedostatak n	Pa jeste. Prostor živi u svako doba akademske godine i veoma je poželjna i atraktivna stanika u životu studenata.	
5				
4				
5	Druženje i okupljanje	Okupljanje kulture stanice	Jeste	
5				
5				
3				
5				
3				
1	Priprećena je zajednici	Dvorište	Nadam se da jeste	
4	dosledno sprovođenja nekis	ne posedujem dovoljno čestice	ne	program nije usmeren ka lokalnoj zajednici
4	Dobar spoj arhitekture sa ok	Glavni nedostatak je slabost	in	Mislili da postoji mogućnost boljeg uključivanja lokalne zajednice, kroz razne radionice.
5	Otvorenost za socijalizac	Deficit mesta koja bi pružila	i	Smatram da jeste, iako bi moglo doći do poboljšanja
4	Stanica i dobro organizov	Zbog velike zainteresovanosti	Da	
5				
5	Pristupačnost svima, i činjenica	da odlazak tamo nije uslov	Smatram da bi moglo da se održavaju aktivnosti koje uticu na veći opseg ljudi. Trenutna desavanja mislim da su značajna, ali opet ne priv.	
3				
2	Sadržaj programa	Okupljanje	Nije, stanovnici	Podbire sebe smatraju najpametnijima i da im ništa nije potrebno, za razliku od nas koji nismo iz ovog grada a živimo ovde
5	dostupnost	manjak prostora za mirno uc	mislim da nije uopšte	
5	Činjenica da je pružen bespl	Manjak sedišnih mesta u šita	Smatram da jeste jer provodeći vreme tamo zaključila sam da ljudi uveliko meri cirkulišu u prostoru u okolini samog objekta.	
1	Nema vrednost	Manjak strizista	Ne smatram jer ne angažuju striziste	
3	Poboljšanje kvaliteta studen	Nedovoljna informisanost o p	Na, mislim da lokalna zajednica nije zna za postojanje prostora niti da zna kako da stupi u kontakt sa ljudima iz istog	
3				
4				
5	Mogućnost predstavljanja ra	Mozda nedostatak u tehnik	Za sve ove godine od kako postoje kulture stanice - da, i iz godine u godinu sve su bolji rezultati jer se vidi da postoji poželjna raznovrsnost	
5				
5				
5	Prostor je dostupan i otvoren	Ovakvih mesta, pristupačn ih	Ne mislim, smatram da i dalje veliki deo lokalne zajednice nije upoznat sa prostorima kulturnih stanica, njihovim potencijalom i na koji sve r	
5	Ovezišlet aktivnosti	J	Da	
4	Pasivnost sagovornika	Nema u potpunosti	Ne	
4	Prostor omogućava različite i	Sredina u kojoj se nalazi	Nije u velikoj mjeri uključ	
5				
5	Arhitektura, program, događi	-	Jeste	
5				
5	Sloboda korišćenja, otvoren	Kapacitet, nedovoljno finansi	Prostor je više usmeren ka određenim grupama ljudi (studenti, umetnička i arhitektonska zajednica) što možda isključuje do minantnu dem	
5	Otvorenost	Mal prostor	Jeste, program je odličan za studente	
3				
5				
4	Fleksibilan prostor, namenjen	različitim aktivnostima i potreba	prostora i korisnika koji u njemu borave	
5	raznovrsnost programa			
4				
3				
5	Prilagođen je studentima	Manjak mesta za grupno uc	Da	
5				
4				
4	Radionice	Pristupačnost		
5	Prilagodjena je različitim pro	lako ostavlja prostor za okup	Jeste, zbog raznolikosti javnog sadržaja. Mislim da i dalje nije iskorišćen pun potencijal za uključivanje lokalne zajednice, a da se to može i	
5	Društvo i atmosfera	Mozda nedovoljno svest o to	Mislili da da... Ujedno je mlade ljude i poticao produktivnost...	
4	Okupljanje	Lokacija	Uključio je odabranu grupu ljudi, ne celokupnu zajednicu	
5	U aktiviranju prostora i pove	Nedovoljno vidljivost i informi	Smatram da je prostor u određenoj mjeri uključio lokalnu zajednicu kroz organizaciju događaja i aktivnosti, ali postoji prostor za veće angaž	
5	Kulturni značaj	Nije bas blizu	Jeste	
5	lokacija, usled poboljšanja k	prostor bi mogao da bude ve	smatram da ju je uključio sa obzirom da je u pitanju naselje koje je na kraju grada i time povezuje sa neposrednim stanovnicima koja se nalazi	
2	Društvo	Nedostupnost mnogih delova		
3				
5				
5	Raznovrsnost programa i ma	Ne privlači veliku pažnju u ljudi	gima struka nije iz polja arhitekture i umetnosti	
5	Kvalitetno opremljen prostor	Velikina prostora	Ne znam	
5	Revitalizacija prostora i uvel	Manjak svesti o sadržaju ovo	Da obnavljanje, reklo bih da zainteresovanost i angažovanje vremenom opada	
4				
5	Arhitektura i kvalitet program	Zatvoreniji odnos sa javnošću	Ne, nisam sigurna da li bi to doprineo.	
5	Prostor i atmosfera	Malapovršina kulturne stanic	Smatram da nije uključio lokalnu zajednicu u dovoljnoj mjeri i pravo zbog nedostatka prostora, uvelike udaljenosti od ostalih delova grada i li	
3	Sadržaji koje pruža	Nemam	Mislili da treba više da se reklamira od socijalnih mreža do plakata, radio stanica, itd	
5	Sadržaj koji pripređuje	Događaji nisu dovoljno raz	Lokalna zajednica je sasvim dobro uključena, ali isključivo kao posmatrac. Možda bi moglo biti više događaja koji uključuju, n	
4	Sadržaj programa	Ograničen kapacitet	Da. Jer se nalazi blizu studentskih domova.	
5	Dostupnost	Mal kapacitet i česta gužva.		
5				
4	nep ambijent, dobar atmosfera	za nastup, uvek su izloženi interesantnim radovi		
5	Mogućnost da posjedam priv	Glavni nedostatak u vešinst	Ne dovoljno. Smatram da bi lokalna zajednica mogla da uključuje više kroz omogućavanje prostora i finans za edukaciju mladih umetnika i i	
5	Solidarnost ljudi i grade u KB	Mesna ekipa - i mladi i stari	pa se spaja mladost i iskustvo.	
5				
5				
5				
5	Program	Komunikacija	Nedovoljno, čini mi se da zbog nedovoljne komunikacije nije dovoljno iskorišćen ka široj društvenoj zajednici	

[illegible]

Прилог 2 – Графички приказ резултата анкетног истраживања

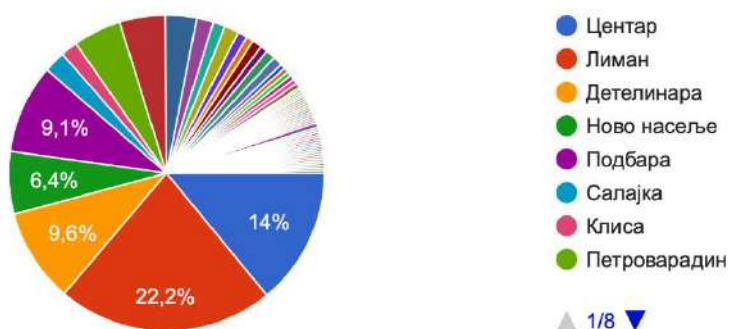
1. Који је Ваш однос према области просторног планирања и архитектуре?

406 одговора

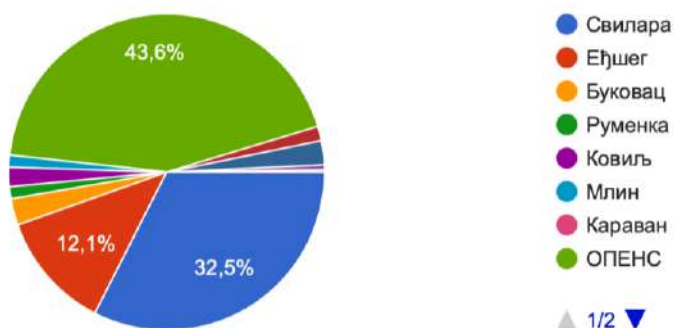
2. У ком делу града станујете?

406 одговора

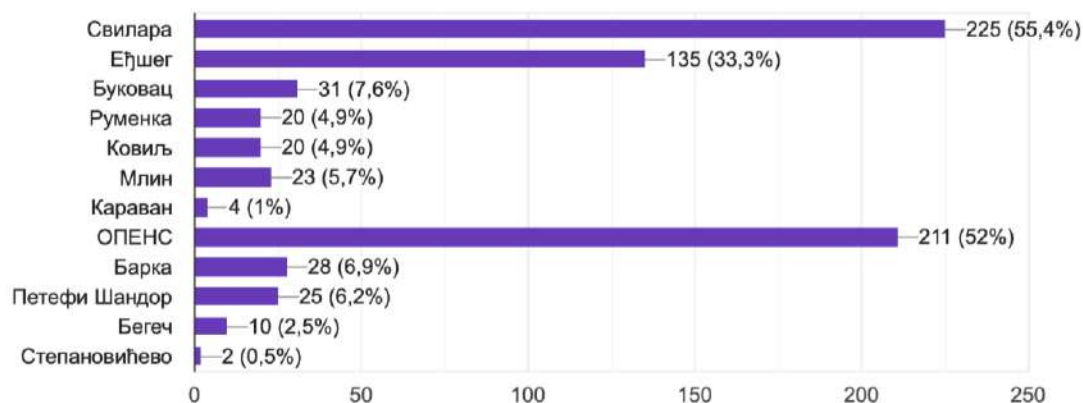
3. Коју културну станицу најчешће посећујете?

406 одговора

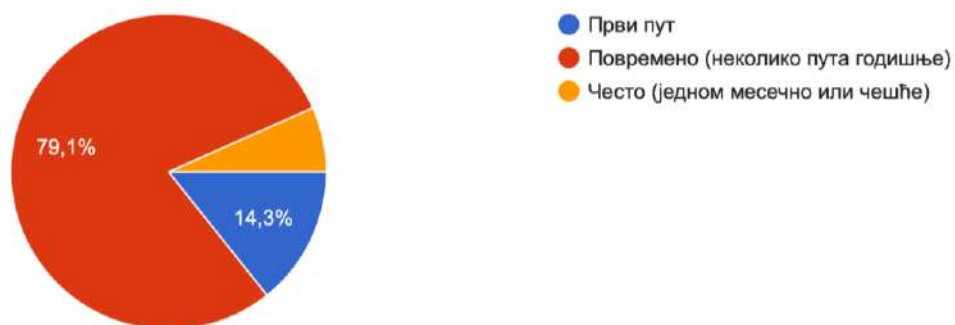
4. Које културне станице посећујете, макар и повремено? (вишеструки избор)

406 одговора

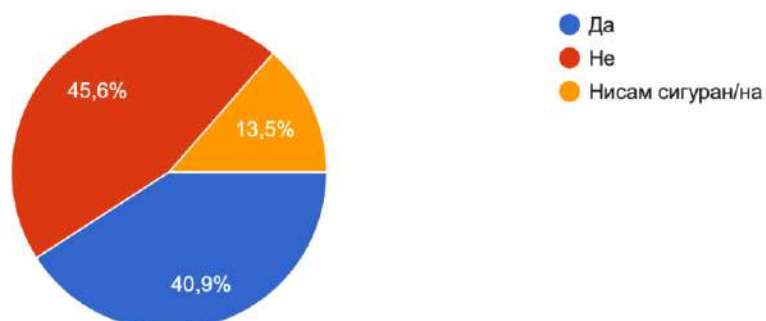
5. Колико често посећујете културне станице?

406 одговора

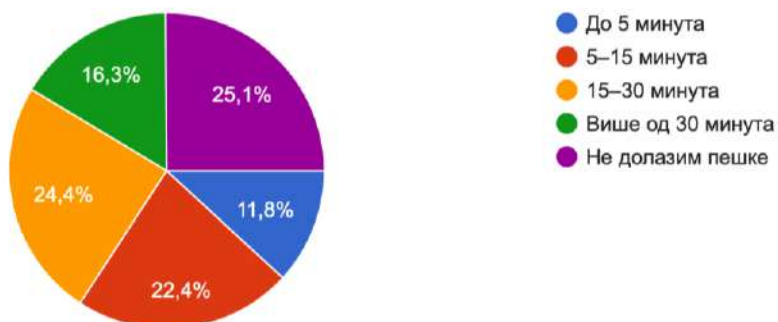
6. Да ли је културна станица коју најчешће посећујете уједно и најближа месту Вашег становања?

406 одговора

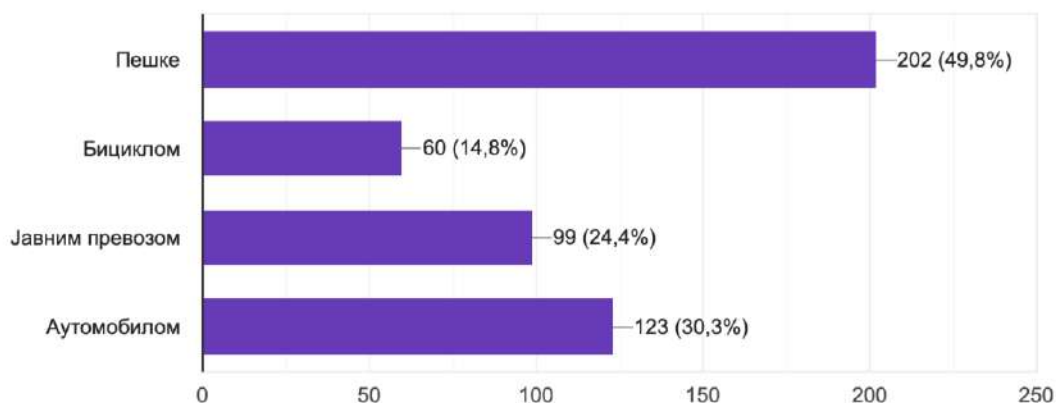
7. Колико Вам је потребно да пешке стигнете до те културне станице?

406 одговора

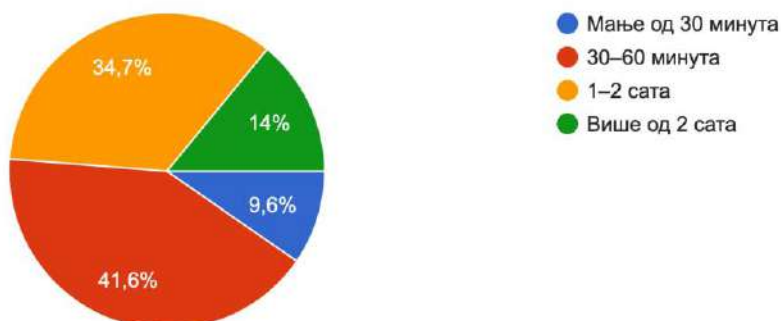
8. Како најчешће долазите до културне станице?

406 одговора

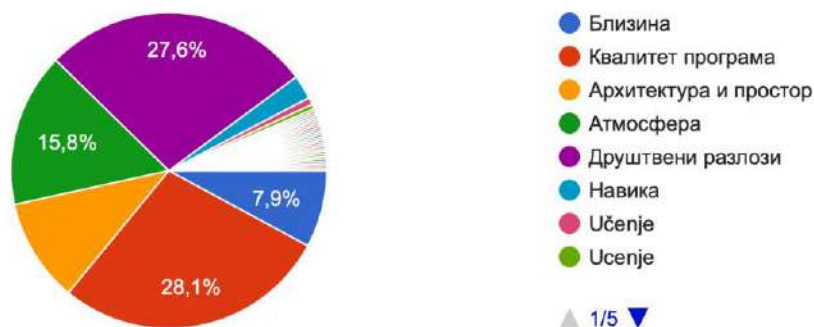
9. Када посетите културну станицу, колико се у просеку задржавате?

406 одговора

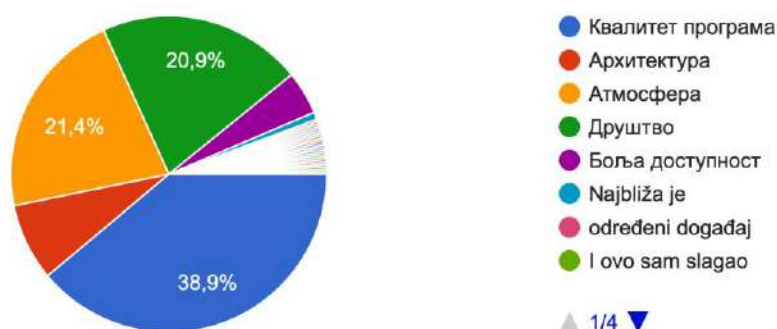
10. Који је главни разлог због кога најчешће посећујете ову културну станицу?

406 одговора

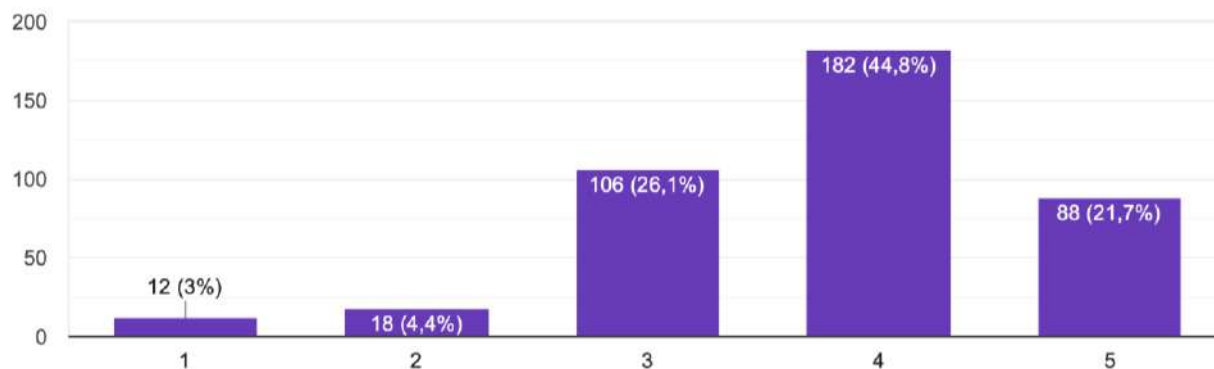
11. Ако то није најближа културна станица, због чега њу ипак бирате? (вишеструки избор)

406 одговора

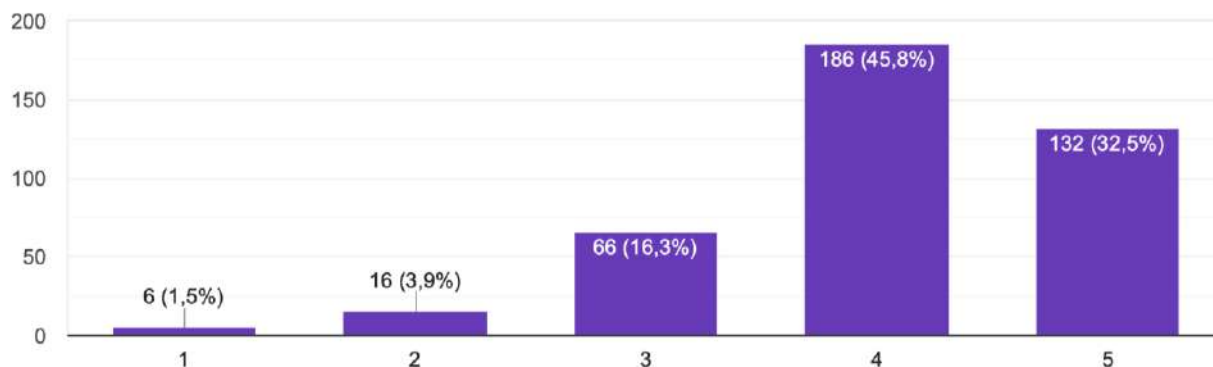
13. Простор културне станице је архитектонски квалитетно обликован.

406 одговора

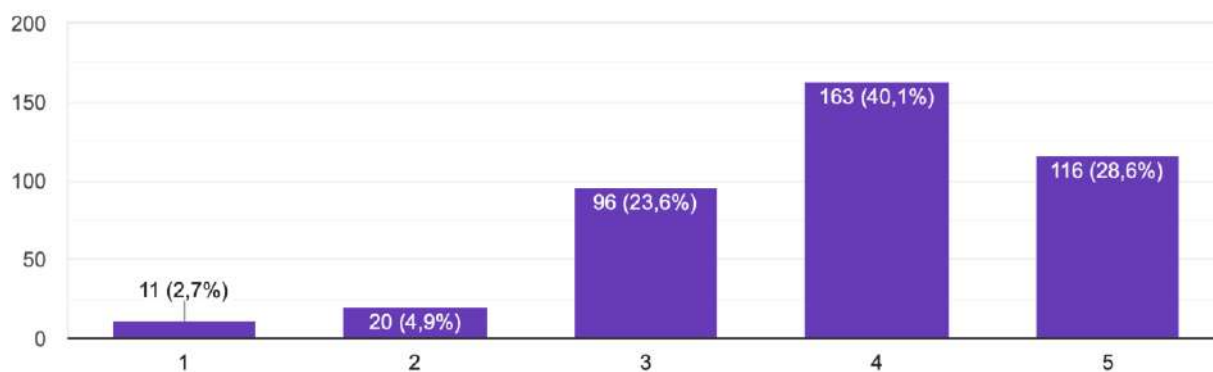
14. Простор је јасан, читљив и лак за коришћење.

406 одговора

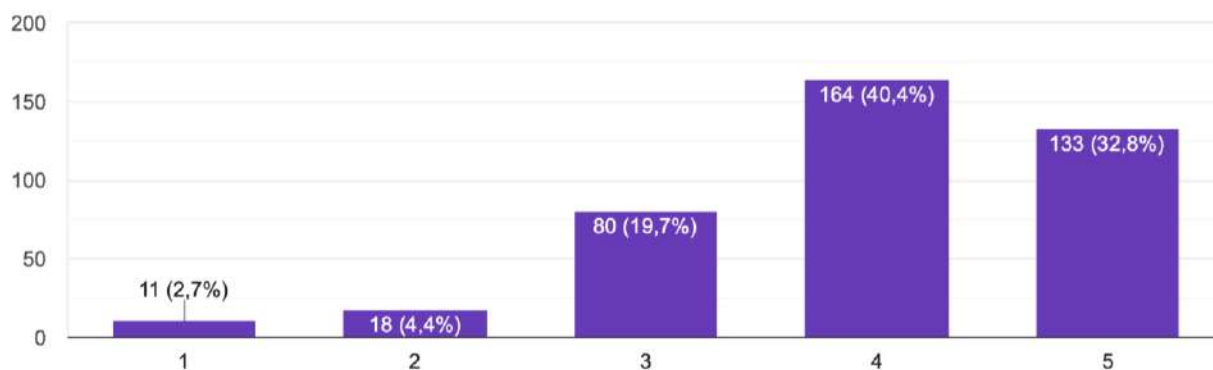
15. Архитектонска интервенција је усклађена са контекстом насеља.

406 одговора

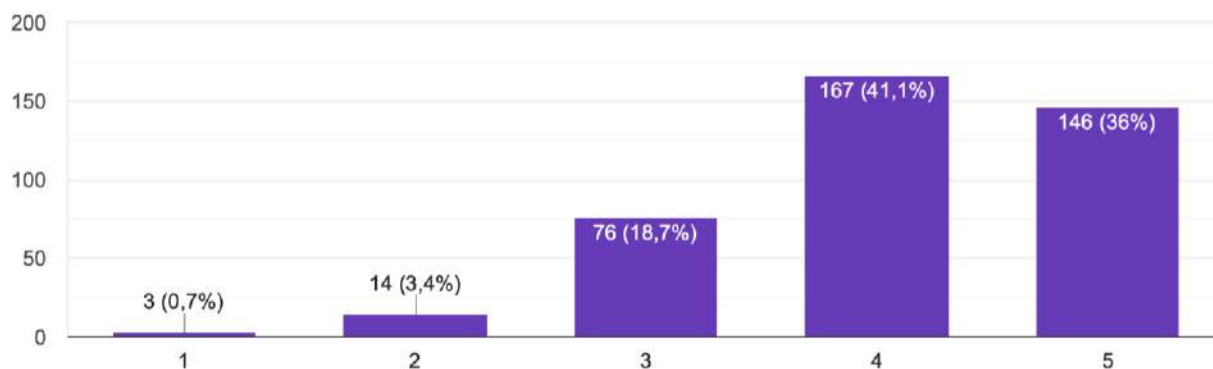
16. Простор успешно комбинује старо (наслеђе) и ново (савремене интервенције).

406 одговора

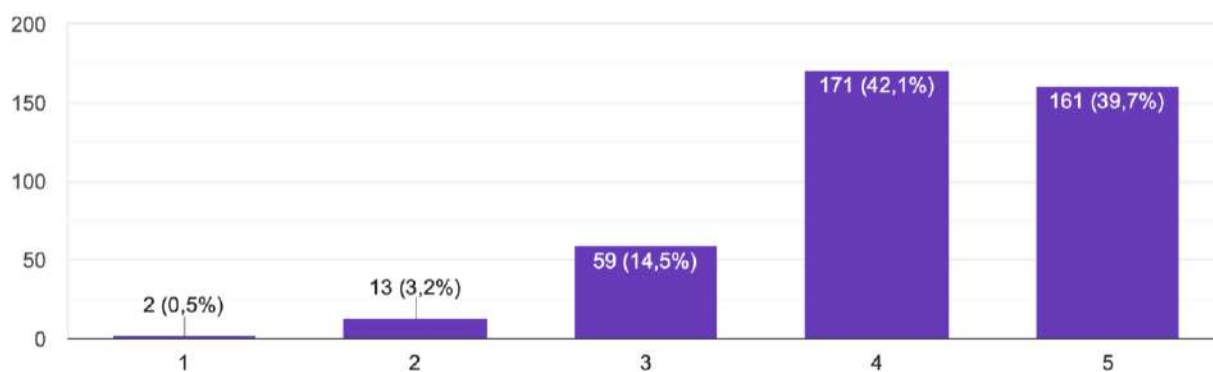
17. Простор омогућава различите активности.

406 одговора

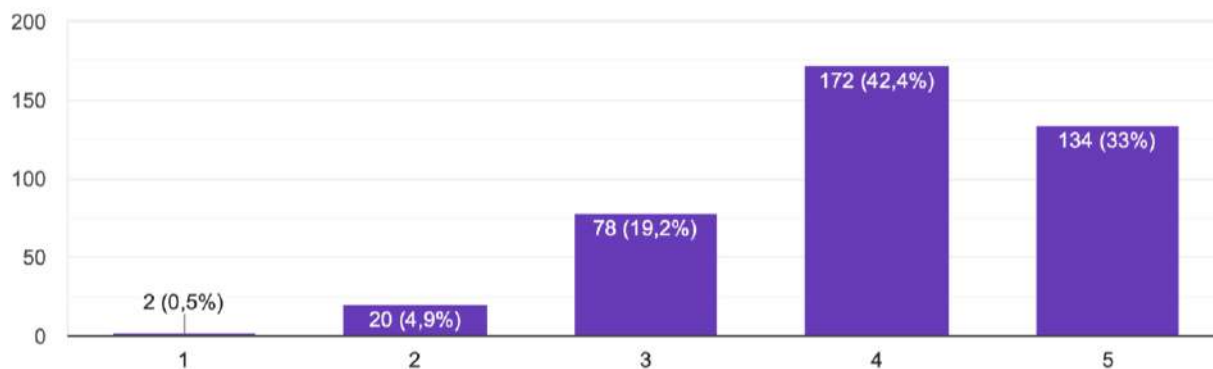
18. Простор омогућава различите типове културних и друштвених активности.

406 одговора

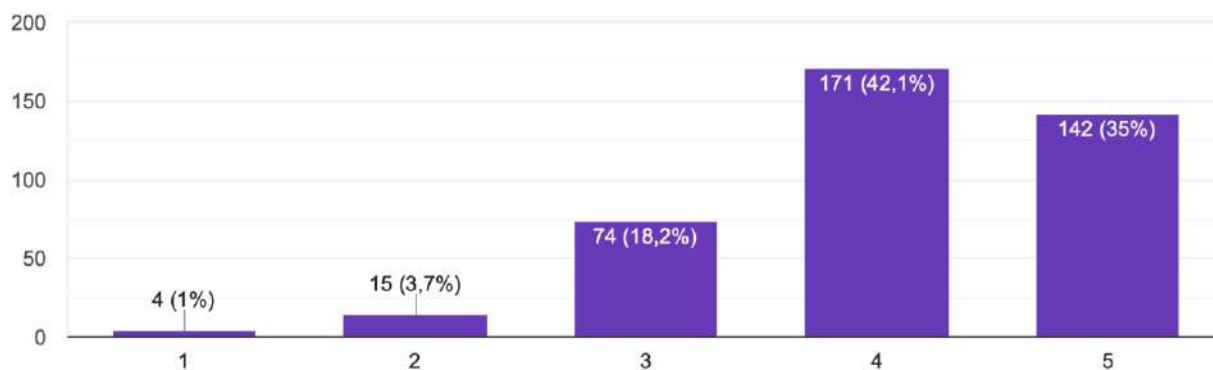
19. Простор је прилагодљив различитим програмима и бројевима корисника.

406 одговора

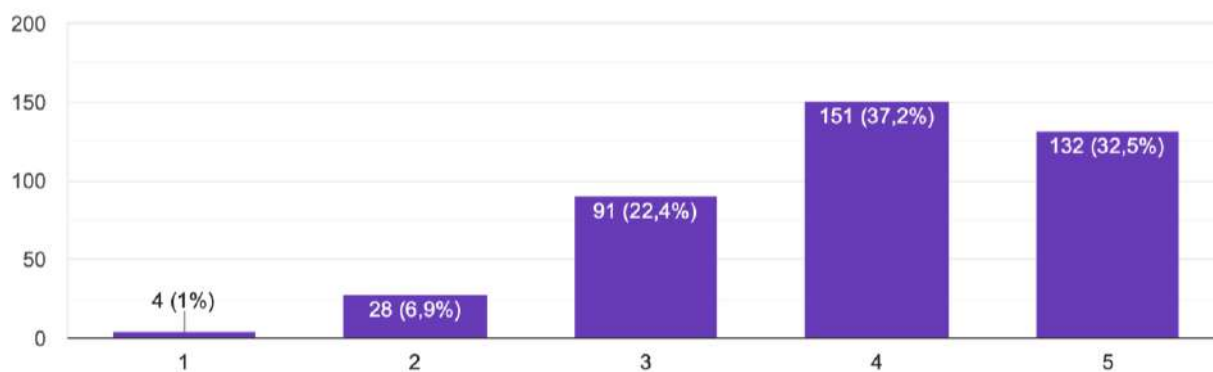
20. Боравак у простору је пријатан и подстиче задржавање.

406 одговора

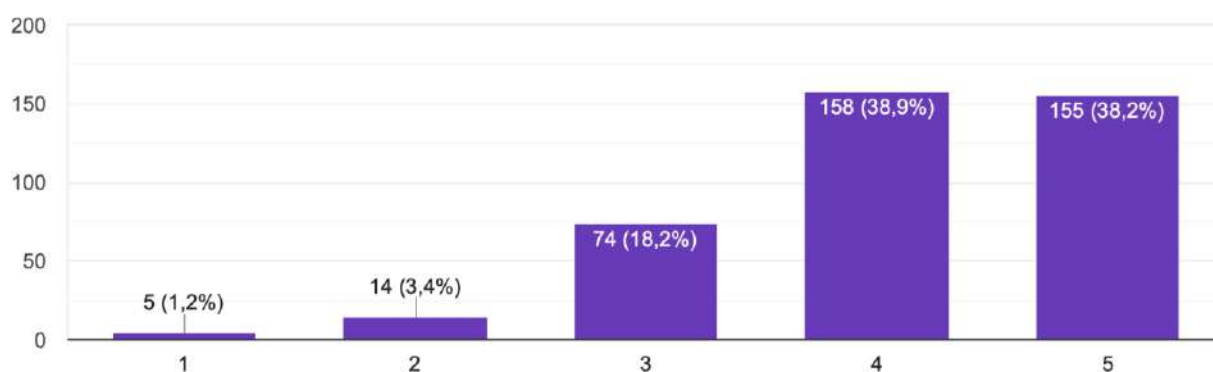
21. Простор подстиче социјалну интеракцију међу корисницима.

406 одговора

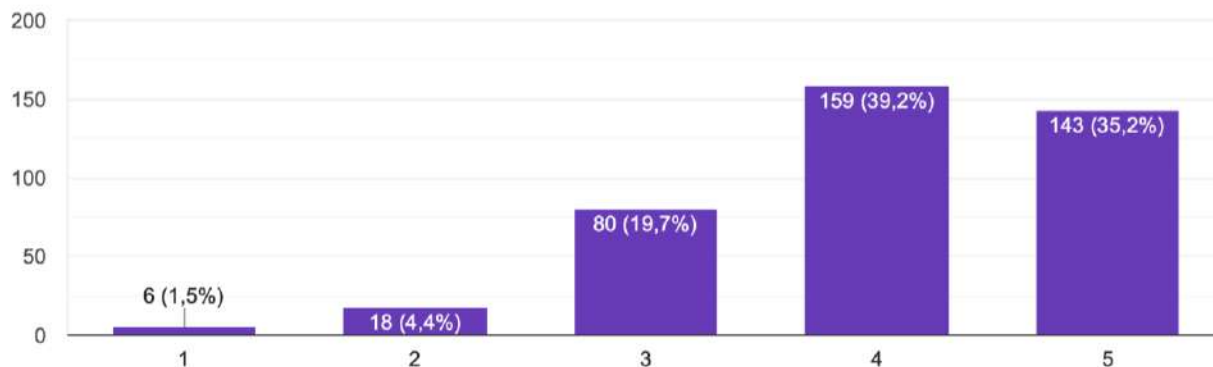
22. Простор је приступачан различитим групама корисника.

406 одговора

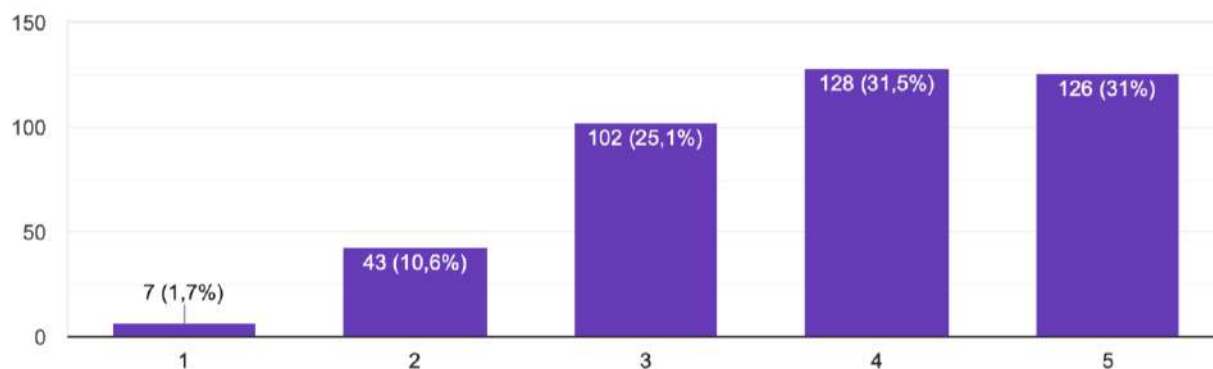
23. Културна станица је позитивно утицала на квалитет јавног простора у околини.

406 одговора

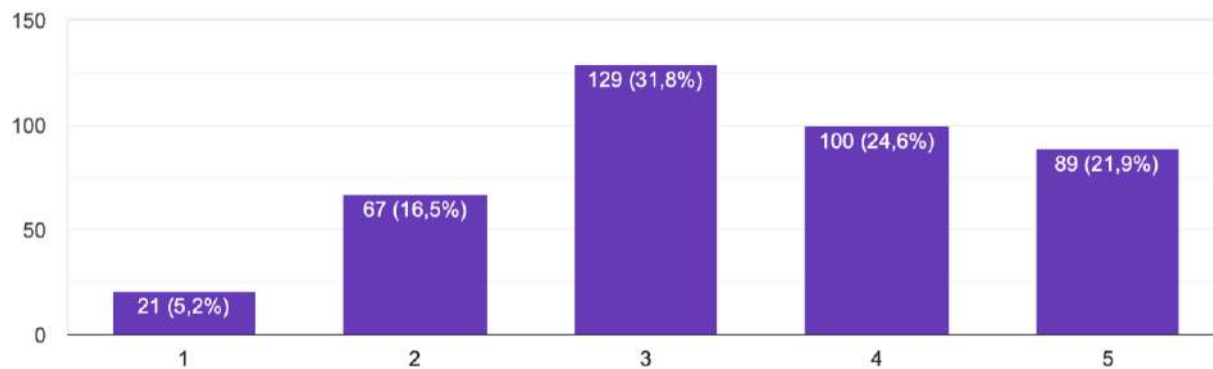
24. Од отварања станице, овај део града делује живље и активније.

406 одговора

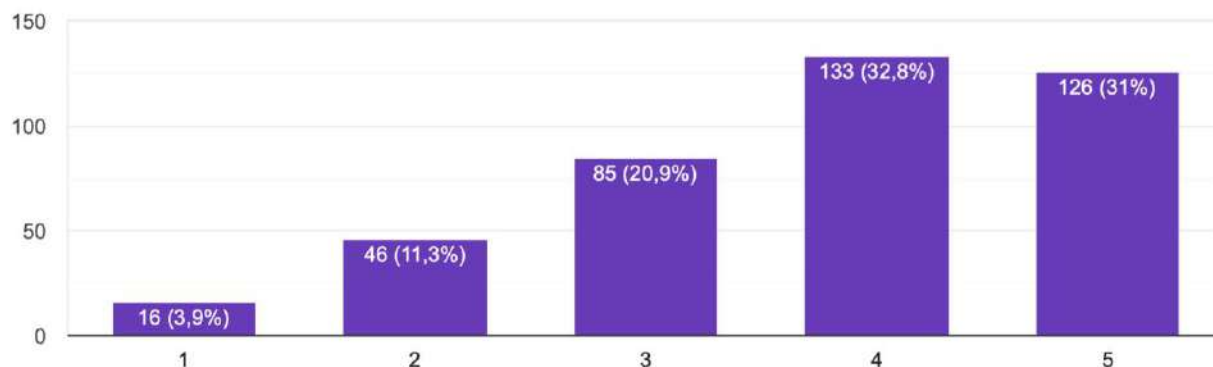
25. Присуство културне станице повећава осећај безбедности у насељу.

406 одговора

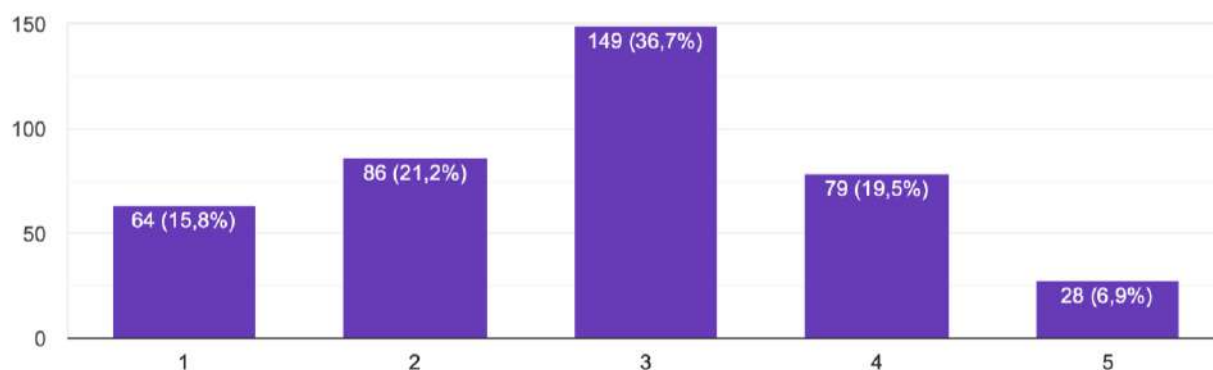
26. Простор је постао препознатљив оријентир у граду.

406 одговора

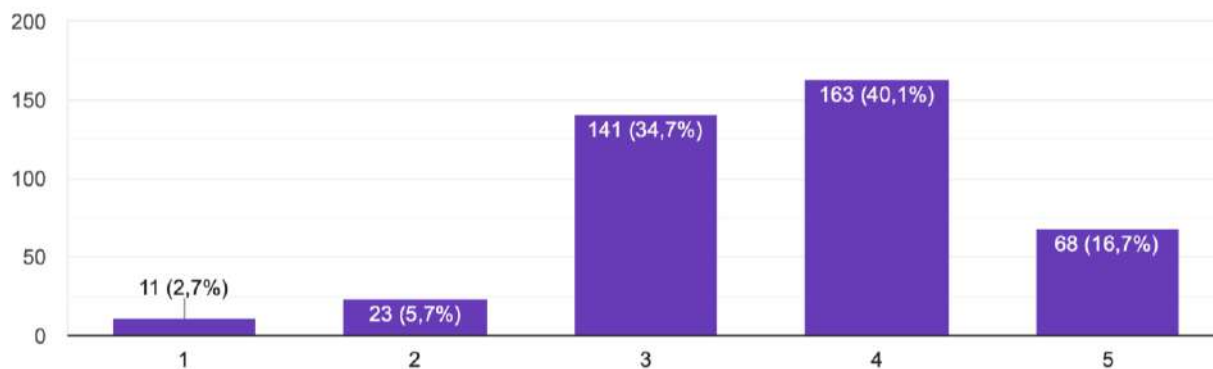
27. Присуство културне станице повећава вредност некретнина у окружењу.

406 одговора

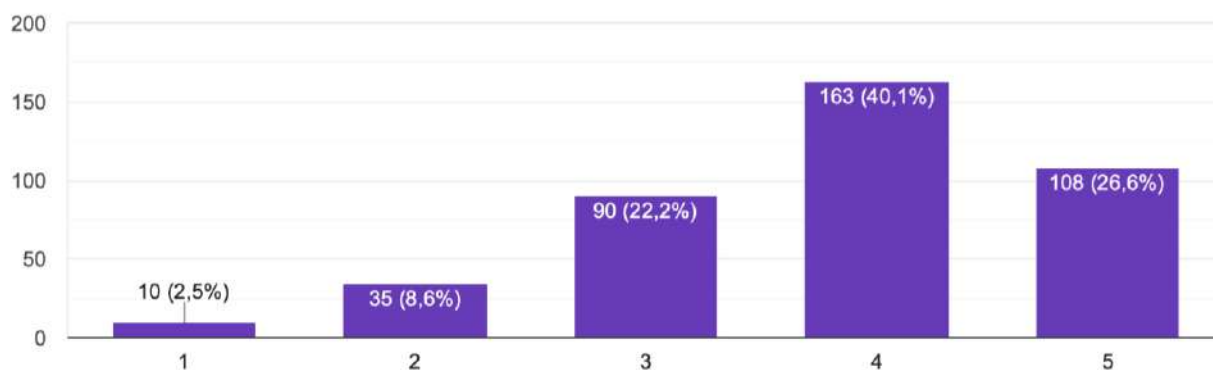
28. Простор успешно чува и интерпретира локално историјско наслеђе.

406 одговора

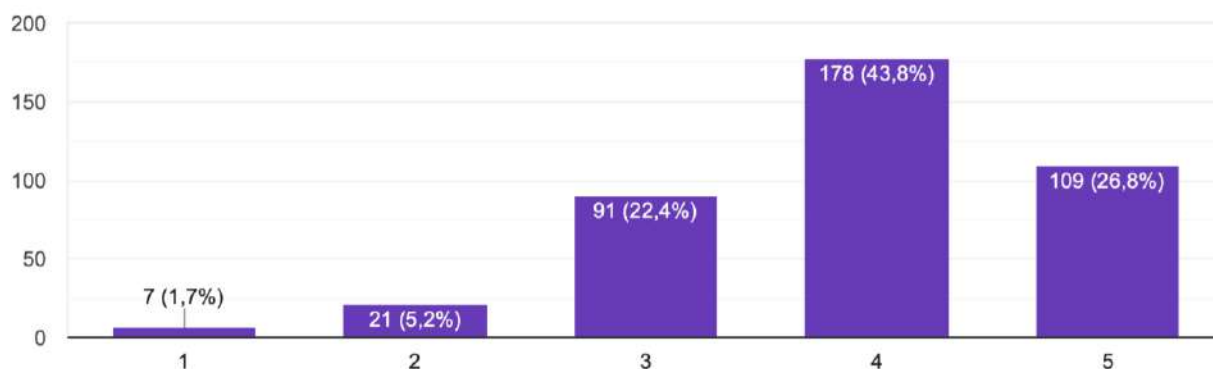
29. Архитектонска интервенција доприноси колективном памћењу места.

406 одговора

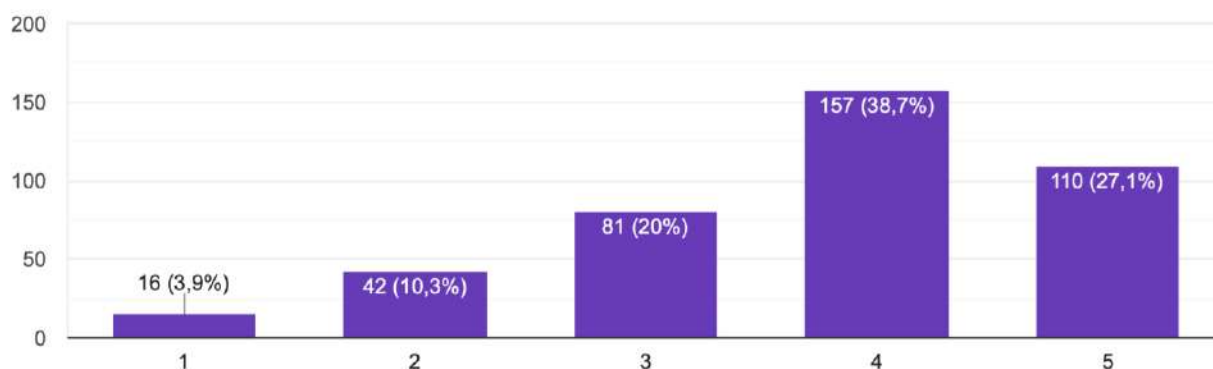
30. Простор има јасан културни и симболички идентитет.

406 одговора

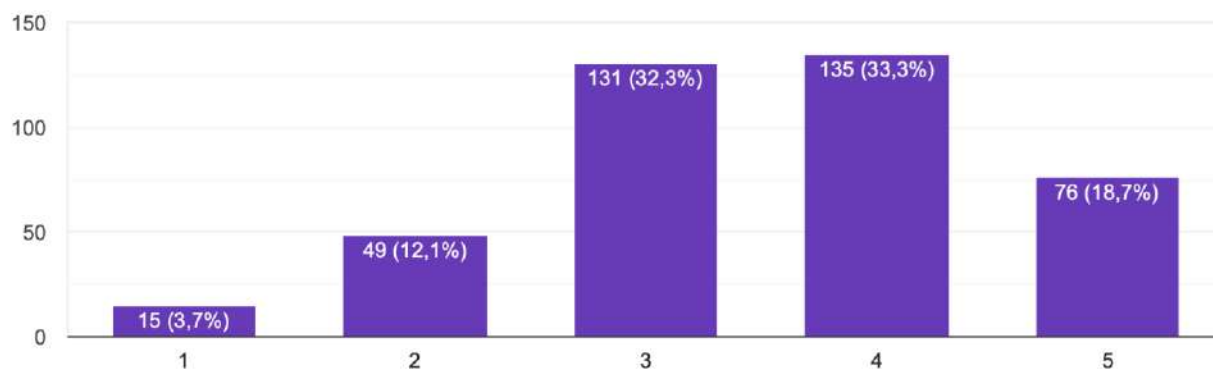
31. Овај објекат сматрам важним за идентитет града.

406 одговора

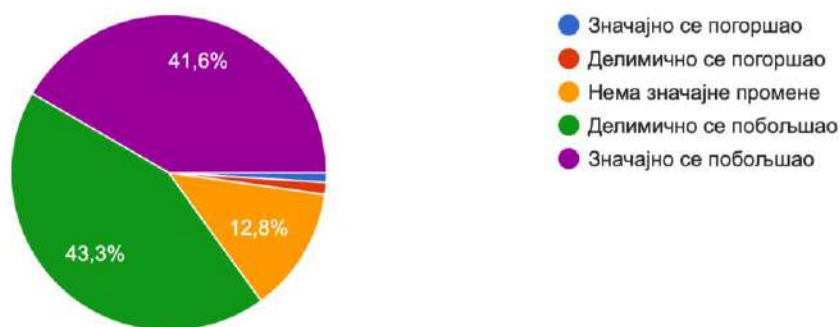
32. Простор има значење које превазилази његову непосредну функцију.

406 одговора

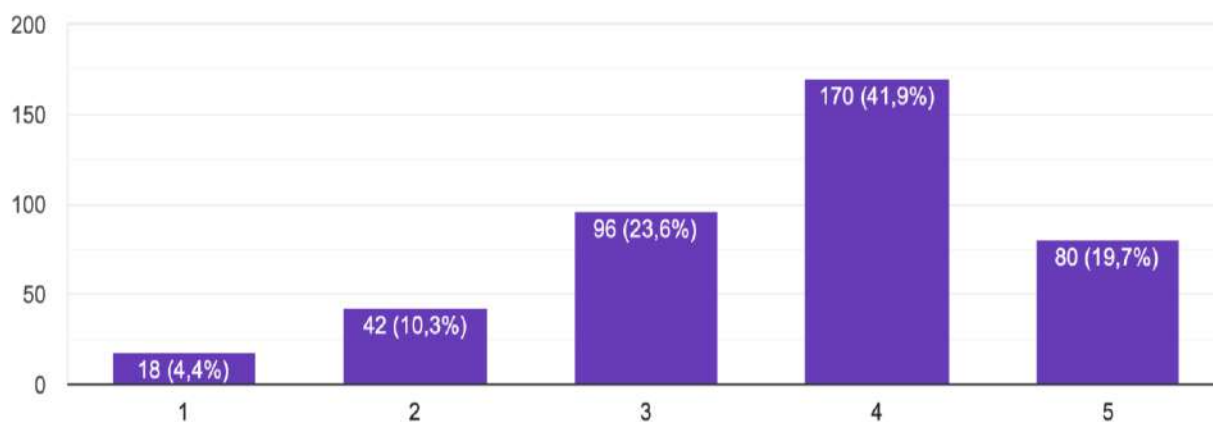
33. Како бисте оценили промену овог простора након успостављања културне станице?

406 одговора

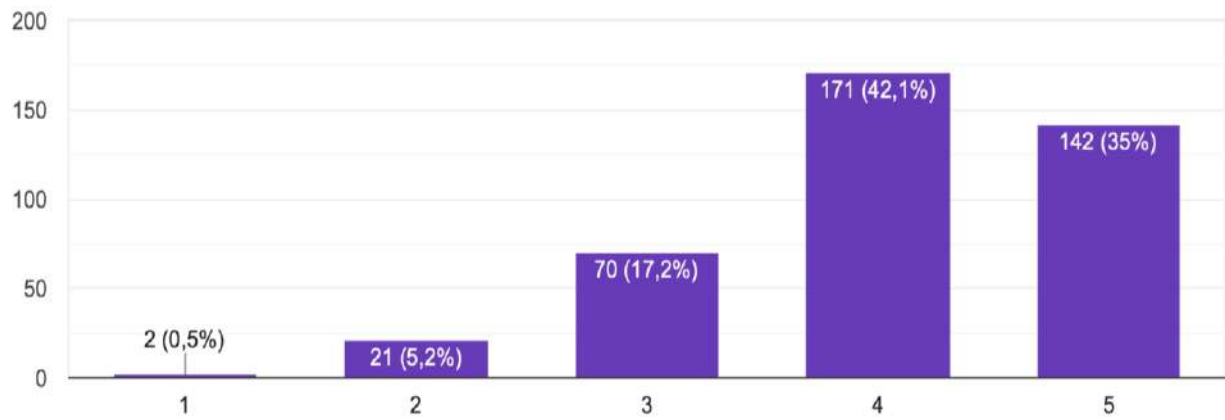
34. Присуство културне станице повећава атрактивност овог дела града за живот.

406 одговора

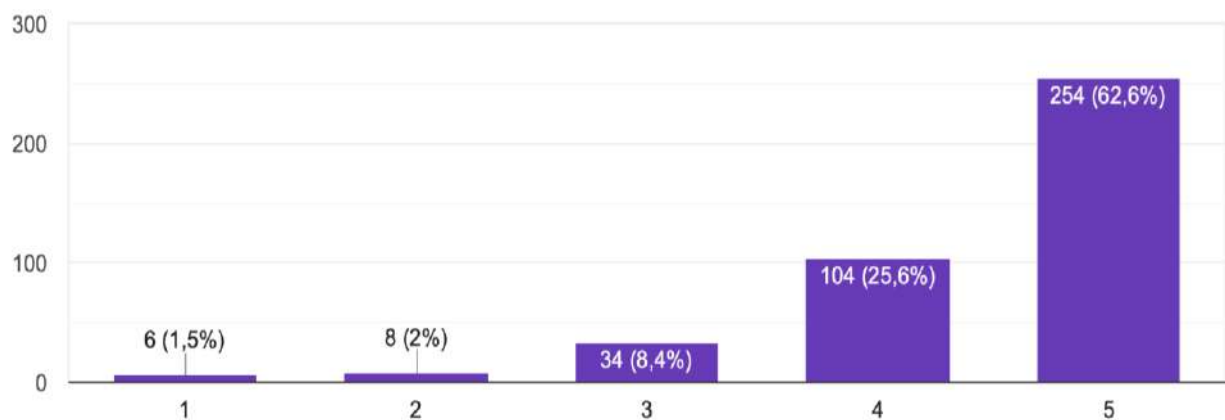
35. Овакве просторне интервенције позитивно утичу на вредновање окружења.

406 одговора

36. Подржао/ла бих реализацију сличних пројеката у другим деловима града.

406 одговора

План третмана података

Назив пројекта/истраживања
Културне станице као просторни атрактори: емпиријска анализа Новог Сада
Назив институције/институција у оквиру којих се спроводи истраживање
а) Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду б) в)
Назив програма у оквиру ког се реализује истраживање
ДАС Архитектура
1. Опис података
1.1 Врста студије <i>Укратко описати тип студије у оквиру које се подаци прикупљају</i> _____Докторска дисертација_____ _____ _____
1.2 Врсте података а) квантитативни б) квалитативни
1.3. Начин прикупљања података а) анкете, упитници, тестови б) клиничке процене, медицински записи, електронски здравствени записи в) генотипови: навести врсту _____ г) административни подаци: навести врсту _____ д) узорци ткива: навести врсту _____ ђ) снимци, фотографије: навести врсту _____

е) текст, навести врсту _____

ж) мапа, навести врсту _____

з) остало: описати _____

1.3 Формат података, употребљене скале, количина података

1.3.1 Употребљени софтвер и формат датотеке:

а) Excel фајл, датотека _____

б) SPSS фајл, датотека _____

с) PDF фајл, датотека _____

д) Текст фајл, датотека _____

е) JPG фајл, датотека _____

ф) Остало, датотека _____

1.3.2. Број записа (код квантитативних података)

а) број варијабли ____ 5 _____

б) број мерења (испитаника, процена, снимака и сл.) ____ 406 _____

1.3.3. Поновљена мерења

а) да

б) не

Уколико је одговор да, одговорити на следећа питања:

а) временски размак измедју поновљених мера је _____

б) варијабле које се више пута мере односе се на _____

в) нове верзије фајлова који садрже поновљена мерења су именоване као _____

Напомене: _____

Да ли формати и софтвер омогућавају дељење и дугорочну валидност података?

а) Да

б) Не

Ако је одговор не, образложити _____

2. Прикупљање података

2.1 Методологија за прикупљање/генерисање података

2.1.1. У оквиру ког истраживачког нацрта су подаци прикупљени?

а) експеримент, навести тип _____

б) корелационо истраживање, навести тип __Експланаторно_____

ц) анализа текста, навести тип _____

д) остало, навести шта _____

2.1.2 Навести врсте мерних инструмената или стандарде података специфичних за одређену научну дисциплину (ако постоје).

2.2 Квалитет података и стандарди

2.2.1. Третман недостајућих података

а) Да ли матрица садржи недостајуће податке? Да **Не**

Ако је одговор да, одговорити на следећа питања:

а) Колики је број недостајућих података? _____

б) Да ли се кориснику матрице препоручује замена недостајућих података? Да **Не**

в) Ако је одговор да, навести сугестије за третман замене недостајућих података

2.2.2. На који начин је контролисан квалитет података? Описати

Наставно особље је извршило контролу квалитета података.

2.2.3. На који начин је извршена контрола уноса података у матрицу?

_____ Наставно особље је извршило контролу уноса података.

3. Третман података и пратећа документација

3.1. Третман и чување података

3.1.1. Подаци ће бити депоновани у _____ репозиторијум.

3.1.2. URL адреса _____

3.1.3. DOI _____ <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.32885156> _____

3.1.4. Да ли ће подаци бити у отвореном приступу?

а) **Да**

б) Да, али после ембарга који ће трајати до _____

в) **Не**

Ако је одговор не, навести разлог _____

3.1.5. Подаци неће бити депоновани у репозиторијум, али ће бити чувани.

Образложење

3.2. Метаподаци и документација података

3.2.1. Који стандард за метаподатке ће бити примењен? Dublin Core Metadata Element Set (DCMES).

3.2.1. Навести метаподатке на основу којих су подаци депоновани у репозиторијум.

```
@article{Janjušević2026,  
author = "Miljan Janjušević",  
title = "{Cultural Stations Survey – Statistical Analysis Reproducibility Package}",  
year = "2026",  
month = "7",  
url = "https://figshare.com/articles/dataset/Cultural_Stations_Survey_Statistical_Analysis_Rep  
roducibility_Package/32885156",  
doi = "10.6084/m9.figshare.32885156.v1"  
}
```

Ако је потребно, навести методе које се користе за преузимање података, аналитичке и процедуралне информације, њихово кодирање, детаљне описе варијабли, записа итд.

3.3 Стратегија и стандарди за чување података

3.3.1. До ког периода ће подаци бити чувани у репозиторијуму? ____није ограничено____

3.3.2. Да ли ће подаци бити депоновани под шифром? Да **Не**

3.3.3. Да ли ће шифра бити доступна одређеном кругу истраживача? Да **Не**

3.3.4. Да ли се подаци морају уклонити из отвореног приступа после извесног времена?

Да **Не**

Образложити

4. Безбедност података и заштита поверљивих информација

Овај одељак МОРА бити попуњен ако ваши подаци укључују личне податке који се односе на учеснике у истраживању. За друга истраживања треба такође размотрити заштиту и сигурност података.

4.1 Формални стандарди за сигурност информација/података

Истраживачи који спроводе испитивања с људима морају да се придржавају Закона о заштити података о личности (https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_zastiti_podataka_o_licnosti.html) и одговарајућег институционалног кодекса о академском интегритету.

4.1.2. Да ли је истраживање одобрено од стране етичке комисије? Да **Не**

Ако је одговор Да, навести датум и назив етичке комисије која је одобрила истраживање

4.1.2. Да ли подаци укључују личне податке учесника у истраживању? Да **Не**

Ако је одговор да, наведите на који начин сте осигурали поверљивост и сигурност информација везаних за испитанике:

- а) Подаци нису у отвореном приступу
- б) Подаци су анонимизирани
- ц) Остало, навести шта

5. Доступност података

5.1. Подаци ће бити

а) јавно доступни

б) доступни само уском кругу истраживача у одређеној научној области

ц) затворени

Ако су подаци доступни само уском кругу истраживача, навести под којим условима могу да их користе:

Ако су подаци доступни само уском кругу истраживача, навести на који начин могу приступити подацима:

5.4. Навести лиценцу под којом ће прикупљени подаци бити архивирани.

6. Улоге и одговорност

6.1. Навести име и презиме и мејл адресу власника (аутора) података

_____ Миљан Јањушевић, janjusevic.dc9.2021@uns.ac.rs _____

6.2. Навести име и презиме и мејл адресу особе која одржава матрицу с подацима

_____ Миљан Јањушевић, janjusevic.dc9.2021@uns.ac.rs _____

6.3. Навести име и презиме и мејл адресу особе која омогућује приступ подацима другим истраживачима
